

Ewaluacja wsparcia podlaskich inteligentnych specjalizacji w dziedzinie innowacyjności oraz badań i rozwoju

RAPORT Z BADAŃ

*Ewaluacja wsparcia podlaskich inteligentnych specjalizacji w dziedzinie
innowacyjności oraz badań i rozwoju*

Raport opracowany przez konsorcjum firm:

ul. A. Ostrowskiego 9, 53-238 Wrocław
tel. 71 332 68 79
e-mail: biuro@instytut-ipc.pl

ul. Ozimska 4/7, 45-057 Opole
tel. 77 555 91 88
e-mail: office@openfield.pl

Zespół w składzie:

Artur Kotliński
Maciej Maj
Kamil Pluta
Emilia Pokropińska
Jarosław Sawicki

Zamawiający/Wydawca:

Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego
Departament Rozwoju Regionalnego
ul. Poleska 89, 15-874 Białystok
tel. 85 66 54 480
e-mail: drr.sekretariat@wrotapodlasia.pl

ISBN: 978-83-951749-6-4

Projekt okładki: PET MEDIA Sp. z o.o.

Spis treści

Wykaz skrótów.....	4
Streszczenie	5
Summary	10
1. Wprowadzenie.....	15
1.1. Kontekst i uzasadnienie badania	15
1.2. Cele i przedmiot badania	19
1.3. Tło społeczno-gospodarcze	22
2. Metodologia badania i zastosowane podejście badawcze.....	39
3. Wyniki badania	44
3.1. Ocena skuteczności wsparcia RPOWP 2014-2020 pod kątem podnoszenia innowacyjności podlaskich przedsiębiorstw	44
Podsumowanie i główne wnioski.....	84
3.2. Ocena wpływu wsparcia z RPOWP 2014-2020 na tworzenie otoczenia sprzyjającego innowacjom	86
Podsumowanie i główne wnioski.....	113
3.3. Weryfikacja trafności wyboru regionalnych inteligentnych specjalizacji.....	114
Podsumowanie i główne wnioski.....	155
4. Rekomendacje z badania	158
5. Bibliografia	166
6. Wykaz tabel.....	168
7. Wykaz wykresów	169
8. Wykaz rysunków	172
9. Aneks	173
9.1. Case study.....	173
9.2. Charakterystyka badanych działań/poddziałania RPOWP 2014-2020	179
10. Lista załączników.....	196

Wykaz skrótów

BOF – Białostocki Obszar Funkcjonalny

B+R+I – prace badawcze, rozwojowe i innowacyjne

CATI – telefoniczne badanie ankietowe wspomagane komputerowo

GR – Grupa robocza do spraw specjalizacji regionalnej gospodarki

IDI – indywidualny wywiad pogłębiony

IS – Inteligentna Specjalizacja

JST – jednostka samorządu terytorialnego

GUS – Główny Urząd Statystyczny

KIS – Krajowa Inteligentna Specjalizacja

LQ – współczynnik lokalizacji

OECD – Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju

Plan RIS3 - Plan rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego na lata 2015–2020+

RPOWP – Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020

BUR – Baza Usług Rozwojowych

SzOOP – Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych RPOWP 2014-2020

UE – Unia Europejska

ZIT – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne

Streszczenie

Badanie pt. *Ewaluacja wsparcia podlaskich inteligentnych specjalizacji w dziedzinie innowacyjności oraz badań i rozwoju* zostało zrealizowane w okresie od listopada 2018 roku do lutego 2019 roku.

Celem głównym badania była analiza wpływu RPOWP 2014–2020 na poziom innowacyjności i konkurencyjności regionu oraz ocena i weryfikacja trafności wyboru regionalnych inteligentnych specjalizacji. Cel został osiągnięty poprzez realizację następujących celów szczegółowych:

- Ocena skuteczności wsparcia RPOWP 2014–2020 pod kątem podnoszenia innowacyjności podlaskich przedsiębiorstw.
- Ocena wpływu wsparcia RPOWP 2014–2020 na tworzenie otoczenia sprzyjającego innowacjom.
- Weryfikacja trafności wyboru regionalnych inteligentnych specjalizacji.

Zakres badania determinowany był zapisami Planu RIS3 i objął wybrane działania RPOWP 2014–2020.

W celu przeprowadzenia ewaluacji Wykonawca zastosował szereg metod i technik badawczych. Ważną częścią procesu badawczego była analiza danych zastanych, która objęła m.in. dokumenty programowe, wnioski o dofinansowanie, wnioski o płatność, zapisy regulaminów poszczególnych naborów w ramach ewaluowanych działań/poddziałań, dane dotyczące osiągniętych wartości wskaźników (zarówno na poziomie działań/poddziałań, jak i poszczególnych projektów). Analiza typu desk research dostarczyła także danych do przeprowadzenia analiz statystycznych i ekonometrycznych, analizy szeregów czasowych, analizy taksonomicznej oraz analizy z wykorzystaniem współczynnika lokalizacji/koncentracji (LQ).

W celu zebrania danych pierwotnych Wykonawca zastosował technikę ilościową CATI (ankieta telefoniczna wspomagana komputerowo), technikę jakościową IDI oraz wywiady eksperckie. W badaniu CATI udział wzięli beneficjenci projektów dofinansowanych w ramach działań/poddziałań objętych ewaluacją, uczestnicy projektów oraz podlascy przedsiębiorcy, którzy nie realizują projektów w ramach RPOWP 2014–2020.

Badania jakościowe natomiast objęły przedstawicieli Instytucji Zarządzającej, Instytucji Pośredniczących, członków Grupy Roboczej ds. specjalizacji regionalnej gospodarki oraz ekspertów zewnętrznych.

Ponadto, dwa przypadki przedsiębiorstw, w których dzięki dofinansowaniu dochodzi do transferu wiedzy, poddano analizie w ramach techniki *case study*.

Wykonawca zastosował podejście badawcze oparte na teorii ewaluacji, a konkretnie na teorii zmiany. W przypadku niniejszego badania schemat logiczny opierał się na wskazaniu, jak wybrane działania RPOWP 2014–2020 i poprzez zastosowanie jakich instrumentów przekładają się na produkty rezultaty, tym samym odpowiadając na zdiagnozowane problemy i deficyty, i realizując założenia Planu RIS3.

Wyniki badania CATI z udziałem beneficjentów pokazały, że realizacja projektów dofinansowanych w ramach działania 1.2 i 1.3 przekłada się na konkretne korzyści odnoszone przez przedsiębiorców. Najczęściej umożliwia wprowadzenie innowacji produktowych i/lub procesowych oraz stworzenie lub rozwój istniejącego zaplecza badawczo-rozwojowego. Ze szczególnie pozytywnym odbiorem spotyka się forma wsparcia w postaci grantu (dostępna w ramach poddziałania 1.2.2). Co ważne, beneficjenci (niemal 2/3 z nich) deklarują, że osiągnięcie podobnych efektów nie byłoby możliwe bez wsparcia w ramach RPOWP.

Wysoką skutecznością odznaczają się projekty w zakresie powstawania nowych podmiotów gospodarczych.

Efekty wsparcia przedsiębiorstw koncentrują się przede wszystkim na podmiotach działających w sektorze produkcyjnym oraz usług, a biorąc pod uwagę obszar województwa podlaskiego, w powiecie białostockim oraz mieście Białystok. Wsparcie okazuje się skuteczne przede wszystkim w odniesieniu do firm zatrudniających do 49 pracowników (wiele działań skoncentrowanych jest na wzmacnianiu sektora MŚP). Takie efekty wsparcia są pochodną struktury beneficjentów wynikającej z podmiotów, które otrzymały dofinansowanie, a która miała swoje odzwierciedlenie w strukturze uzyskanej w badaniu CATI.

Dominującą formą wsparcia w ramach ewaluowanych działań RPOWP 2014–2020 jest dotacja. Zarówno system dotacyjny, jak i instrumenty zwrotne są pozytywnie oceniane, przy czym obie formy mają swoje wady i zalety. Jako ważny element wsparcia eksperci oceniają szkolenia, a zdecydowana większość ich uczestników jest zdania, że udział w tej formie wsparcia umożliwił im podniesienie kwalifikacji.

Odsetek firm deklarujących prowadzenie działań o charakterze innowacyjnym jest wyższy wśród przedsiębiorstw będących beneficjentami RPOWP 2014–2020, niż wśród firm niekorzystających z takiego wsparcia (odpowiednio 55,3 i 49,1%). W sumie 87,7% badanych beneficjentów jest zdania, że innowacyjność w przedsiębiorstwie odgrywa ważną rolę, podczas gdy taką opinię podzieliła 50,9% firm objętych badaniem, które ze wsparcia w ramach RPOWP nie skorzystały. Odsetek firm deklarujących prowadzenie działań badawczo-rozwojowych jest wyższy wśród przedsiębiorstw beneficjentów, niż wśród firm niekorzystających ze wsparcia RPOWP (odpowiednio 21,9 i 8,6%). Ponadto, beneficjenci przedsiębiorcy częściej podejmują współpracę z innymi przedsiębiorstwami, jednostkami naukowo-badawczymi czy uczelniami. Również częściej eksportują swoje produkty (47,4 wobec 17,1%) i są bardziej skłonni do podejmowania ryzykownych decyzji biznesowych.

W sumie 71,9% badanych beneficjentów przedsiębiorców deklaruje wzrost konkurencyjności, z czego niemal połowa całkowicie zawdzięcza to uzyskanemu dofinansowaniu. Wśród firm niekorzystających ze środków RPOWP 36,6% twierdzi, że ich konkurencyjność wzrosła w ostatnim czasie.

Istnienie istotnej zależności pomiędzy środkami UE (dostępnymi w ramach ewaluowanych działań/poddziałań) a rozwojem podlaskiej przedsiębiorczości potwierdził opracowany model regresji. Wraz ze wzrostem środków trafiających do regionalnej gospodarki, wzrasta liczba firm prowadzących działalność profesjonalną, naukową i techniczną.

Wyniki badania wskazują, że projekty dofinansowane w ramach RPOWP wpłynęły na transfer wiedzy – niespełna 40% respondentów zadeklarowało, że ich podmiot, jeszcze zanim otrzymał dofinansowanie, korzystał z zasobów wiedzy i/lub technologii innych jednostek, natomiast 23,3% samo udostępniało swoje zasoby innym. Analogiczne wskaźniki dla stanu na moment realizacji projektów wyniosły 47,5 oraz 36,7%, a więc odnotowano wzrost odpowiednio o 8,3 i 13,4 p.proc. Wśród beneficjentów, którzy przed otrzymaniem dofinansowania nie korzystali z umiejętności, wiedzy, technologii, metod wytwarzania produktów lub projektowania usług innych przedsiębiorstw lub ośrodków naukowych, 17,8% rozpoczęło transfer wiedzy w tym zakresie, w toku realizacji projektu/ów.

Ponad połowa beneficjentów przedsiębiorców, którzy jako jeden z efektów dofinansowanych projektów wskazali podniesienie kompetencji pracowników, potwierdziła, że dotyczy to również kadry menadżerskiej. W badaniu CATI z udziałem uczestników projektów (poza Osią I) należących do kadry menadżerskiej/zarządzającej przedsiębiorstwem potwierdzono, że udział w projekcie umożliwił

zdobycie nowych kompetencji. Wszyscy są zgodni, że nowe kompetencje będą przydatne w ich pracy zawodowej.

Beneficjenci realizujący projekty w ramach poddziałania 3.1.1 i 3.1.2 najczęściej wskazywali, że w zakresie ich projektu jest/było: rozwijanie kompetencji kluczowych lub umiejętności uniwersalnych wśród dzieci/uczniów, doskonalenie nauczycieli w zakresie stosowania metod oraz form organizacyjnych sprzyjających kształtowaniu i rozwijaniu kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy oraz właściwych postaw/umiejętności uniwersalnych, wyposażenie szkół i placówek systemu oświaty w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych oraz doposażenie pracowni przedmiotowych szkół. Natomiast beneficjenci realizujący projekty w ramach poddziałania 3.3.1 i 3.3.2 najczęściej wskazywali, że zakres ich projektu objął staże i praktyki dla uczniów, nauczycieli, w tym nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu realizowane u pracodawców oraz popularyzację kształcenia zawodowego. Wielu beneficjentów całkowicie zrealizowało cele założone w projekcie, a inni wyrażają zadowolenie z dotychczas osiągniętych efektów, w przypadku projektów, które nadal trwają.

Wyniki badania wskazują na pozytywny odbiór powyższych działań, w kontekście popularyzacji kształcenia zawodowego oraz wpływu na łatwiejsze odnalezienie się młodzieży na regionalnym rynku pracy. Opinie te podzielają zaproszeni do badania eksperci.

Najbardziej pożądanymi kwalifikacjami/umiejętnościami u pracowników są wśród beneficjentów przedsiębiorców: umiejętność pracy w zespole (47,4%), kreatywność (45,6%), zdolność uczenia się nowych rzeczy (39,5%). Co istotne, wskazania respondentów pokrywają się z tymi, które uczestnicy projektów wskazali jako te, które nabyli.

Udział w projektach w ramach działania 2.1 i 2.3 wpływa na zmianę postaw uczestników, przede wszystkim w zakresie życia zawodowego. Uczestnicy zaczęli wierzyć, że są w stanie zrealizować postawione sobie cele (85,2%), mają więcej pomysłów związanych z życiem zawodowym (84%), chętniej i skuteczniej szukają sposobów na odniesienie sukcesu na polu zawodowym (84,1%).

Stopień realizacji partnerstw w ramach ewaluowanych działań jest niewielki – na moment realizacji badania tylko 18 projektów to projekty partnerskie (czyli 3,1% ogółu projektów), najwięcej w ramach poddziałania 1.2.1 (7 projektów). Zapisy regulaminów konkursów na dofinansowanie w ramach poddziałania 1.2.1 dopuszczały tworzenie partnerstw. Jeden nabór w ramach poddziałania 1.4.1 premiował partnerstwa, a w przypadku działania 2.3 i poddziałania 3.1.1 w regulaminach naborów szeroko opisano wymaganie wobec partnerstw, lecz same kryteria wyboru projektów nie odnosiły się szczegółowo do tej kwestii. W niektórych naborach w ramach poddziałania 3.3.1 zastosowano kryteria dopuszczające, wskazujące na konieczność utworzenia partnerstwa (nabory dotyczyły wszystkich typów projektów).

Najbardziej aktywną grupą beneficjentów spośród sektorów wyłonionych jako inteligentne specjalizacje są podmioty należące do przemysłu metalowo-maszynowego, skutniczego i sektorów powiązanych łańcuchem wartości, z którymi podpisano 22 umowy na łączną kwotę dofinansowania 200,6 mln złotych. Podmioty te charakteryzują się również najwyższym wskaźnikiem sukcesu (odsetek złożonych wniosków zakończonych podpisaniem umowy). Łączna kwota dofinansowania umów podpisanych przez podmioty należące do sektorów IS stanowi 64,6% dotychczas wykorzystanej alokacji Osi I.

W przypadku pięciu badanych działań analiza pozwoliła ocenić stopień wykorzystania alokacji na zadowalającym poziomie. Natomiast w odniesieniu do czterech działań można przypuszczać, że wciąż realizowane projekty wygenerują docelową wartość wskaźników. Ryzyko nieosiągnięcia wskaźników, z uwagi na brak realizacji wsparcia w zakresie projektów typ 1. i 5. (poddziałanie 1.4.1), dotyczy działania 1.4.

Analiza stopnia i sposobu uwzględnienia rekomendacji Grupy Roboczej wykazała, że większość z 41 zaleceń jest wdrażana. Zwykle gwarantują to zapisy SzOOP, kryteria oceny zastosowane w konkursach. Brak wdrożenia poszczególnych rekomendacji wynika na ogół z braku realizacji formy wsparcia, do której owa rekomendacja ma zastosowanie.

Opis przebiegu opracowania *Planu rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego na lata 2015–2020+* wskazuje na jego prawidłowy przebieg. Zapis mówiący, że kluczowym kryterium nie jest sekcja, branża czy sektor, a łańcuch wartości firm tworzących kluczowe kompetencje, umożliwia przyznanie wsparcia podmiotom, które wspierają podlaskie IS, natomiast może również powodować problemy w identyfikacji rzeczywistych podlaskich IS. Zaletą zapisu jest to, że uwzględnia specyfikę podlaskiej gospodarki, która oceniana jest jako dość rozdrobniona, tj. nie posiadająca tak dużych struktur przedsiębiorstw.

Wyłoniony w podlaskim Planie RIS3 „rdzeń” specjalizacji można ocenić jako trafny. Szczególnie sektor rolno-spożywczy ma swoje odzwierciedlenie w ponad połowie grup PKD charakteryzujących się wysokim współczynnikiem koncentracji zatrudnienia, a stworzony na potrzeby badania syntetyczny współczynnik LQ wykazuje koncentrację większą niż w skali kraju (w całym analizowanym okresie czasowym). Sektor silnie współtworzy również podlaski eksport.

Także przemysł metalowo-maszynowy wraz ze skutniczym odznaczają się dużą koncentracją zatrudnienia oraz jednymi z wyższych wpływów z podatków PIT i CIT.

Aktywność sektora przejawia się również w działających w województwie klastrach, które zyskały status Krajowych Klastrow Kluczowych.

W odróżnieniu od powyższych sektor medyczny, nauki o życiu i sektory powiązane łańcuchem wartości został wyłoniony jako inteligentna specjalizacja głównie ze względu na wysoki potencjał naukowo-badawczy. Niemniej syntetyczny wskaźnik LQ wykazał, że sektor charakteryzuje się koncentracją zatrudnienia nie mniejszą niż sektor rolno-spożywczy oraz przemysł metalowo-maszynowy. Sektor nie jest reprezentowany w pierwszych 10 grupach towarów o największej wartości eksportu.

Analiza trafności nie była możliwa w przypadku sektora ekoinnowacji, nauk o środowisku i sektorów powiązanych łańcuchem wartości. Przyczyną jest to, że ekoinnowacje mogą być wdrażane w wielu branżach. Mogą być obecne w grupach PKD koncentrujących zatrudnienie i które odnotowują największe wpływy z podatków, a także w eksporcie. Trudno jest jednak to zmierzyć, a tym samym weryfikować (obecnie oraz w kolejnych latach).

Należy pamiętać, że częścią procesu wyłaniania IS jest również przedsiębiorcze odkrywanie niszy, dlatego brak możliwości weryfikacji udziału ekoinnowacji, np. eksporcie czy wpływach z podatków, nie oznacza wyłączenia z IS. Niemniej należałoby rozważyć stworzenie systemu monitorowania tego konkretnego sektora.

Na podstawie uzyskanych wyników badania zaproponowano następujące rekomendacje:

1. Promowanie zawierania partnerstw na rzecz wspólnej realizacji projektów. Zakłada się, że partnerstwo niesie ze sobą wartość dodaną oraz sprzyja powstawaniu efektu synergii.
2. Dokonanie oceny trwałości podmiotów gospodarczych powstałych dzięki wsparciu w ramach RPOWP 2014–2020. Ocena może być elementem kolejnej ewaluacji (np. poprzez zastosowanie w OPZ adekwatnego obszaru lub pytania badawczego).
3. Przeniesienie zadania, jakim jest inicjowanie wskazywania specjalizacji „wschodzących” na odpowiedni departament Urzędu Marszałkowskiego, który w ramach swoich obowiązków dokonuje analizy aktualnej sytuacji społecznej i gospodarczej województwa. Zgodnie z zapisami Planu RIS3, takie działanie podejmuje się na wniosek grupy przedsiębiorców. Ci jednak dotychczas nie wykazali aktywności w tym zakresie.
4. Podnoszenie wiedzy wnioskodawców z sektora IS w zakresie prawidłowego przygotowania wniosku o dofinansowanie, celem zmniejszenia liczby wniosków odrzucanych na etapie oceny formalnej.
5. Celem rozwoju postaw przedsiębiorczych i premiowania działań ukierunkowanych na rozwój zawodowy, umożliwienie osobom pracującym dostępu do instrumentów związanych z rozpoczęciem działalności gospodarczej.
6. Podjęcie działań zmierzających do uruchomienia wsparcia w ramach typu projektu 1. i 5. poddziałania 1.4.1, co umożliwi ocenę szans na zrealizowanie założonych w działaniu 1.4 wskaźników.
7. Podnoszenie świadomości przedsiębiorców i „oswajanie” ich ze specyfiką działalności badawczo-rozwojowej i innowacyjnej. Zachęcanie do aktywności firm, które do tej pory nie starały się o wsparcie, może pozytywnie przełożyć się na realizację wskaźnika liczby przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie. W tym celu warto wykorzystać potencjał podlaskich IOB (może się to odbywać np. poprzez projekty IOB zakładające system popytowy).
8. Uwzględnienie w systemie monitoringu Planu RIS3 adekwatnych wskaźników bądź procedury umożliwiającej bieżącą analizę rozwoju sektora ekoinnowacji i nauk o środowisku i sektorów powiązanych łańcuchem wartości.
9. Podjęcie działań (najlepiej w formie badań jakościowych) mających sprawdzić, czy branża IT ma szansę zostać jedną z podlaskich specjalizacji „wschodzących”.

Summary

The study entitled *Evaluation of support for Podlasie region smart specialisations in the field of innovation, research and development* was conducted from November 2018 to February 2019.

The main objective of the study was to analyse the influence of the Regional Operational Programme of the Podlaskie Voivodeship (RPOWP) 2014–2020 on the level of innovativeness and competitiveness of the region, as well as the assessment and verification of the regional smart specialisations selection accuracy. The goal has been achieved through the implementation of the following specific objectives:

- Assessment of the effectiveness of RPOWP 2014–2020 support in terms of increasing the innovativeness of Podlasie region's enterprises.
- Assessment of the influence of the RPOWP 2014–2020 support on the creation of an innovation-friendly environment.
- Verification of the accuracy of selection of regional smart specialisations.

The scope of the study was determined by the content of the RIS3 Plan and covered selected activities of the RPOWP 2014-2020.

In order to conduct the evaluation, the Provider used a number of research methods and techniques. An important part of the research process was the analysis of naturally occurring data, which included programme documents, applications for co-financing, applications for payment, provisions of regulations for individual calls within the measures/sub-measures assessed, data regarding the achieved indicator values (at the level of both measures/sub-measures and individual projects). Desk research also provided data for statistical and econometric analyses, time series analysis, taxonomic analysis and analysis using the location/concentration coefficient (LQ).

In order to collect primary data, the provider applied the CATI (Computer Assisted Telephone Interviewing) quantitative technique, the IDI qualitative technique and expert interviews. The participants of the CATI survey included beneficiaries of projects co-financed under the measures/sub-measures assessed, project participants and Podlasie region entrepreneurs not implementing projects under the RPOWP 2014–2020, while the qualitative research covered representatives of the Managing Authority, Intermediate Bodies, members of the Working Group on regional economic specialisation, and external experts.

In addition, two cases of enterprises where co-financing leads to knowledge transfer were analysed using the case study technique.

The Provider has applied a research approach based on the theory of evaluation, and specifically the theory of change. In the case of the present study, the logical schema was based on the indication of how, and through the use of which instruments, selected actions of the RPOWP 2014–2020 translate into products/results, thus responding to the problems and deficits diagnosed, and implementing the guidelines of the RIS3 Plan.

The results of the CATI survey with the participation of the beneficiaries showed that the implementation of the projects co-financed under measures 1.2 and 1.3 translates into specific advantages that the entrepreneurs benefit from. Most often, it enables the introduction of product and/or process innovations as well as the creation or development of existing research and development base. It is in the form of grant (available under sub-measure 1.2.2) that the support meets

with particularly positive reception. Importantly, the beneficiaries (almost 2/3 of them) declare that achieving similar effects would not be possible without the support under RPOWP.

High efficiency distinguishes projects in the scope of creating new business entities.

The results of the support of enterprises are mainly focused on entities operating in the production and services sectors and – in terms of the area of the Podlaskie Voivodeship – in the Białystok poviát and the city of Białystok itself. The support turns out to be effective mainly in the case of companies employing up to 49 people (many activities being focused on strengthening the SME sector). Such results are derived from structure of beneficiaries that received support, which was reflected in the structure obtained in the CATI study.

Subsidy is the prevailing form of support within the framework of the evaluated activities of the RPOWP 2014–2020. Both the subsidy system and repayment instruments are positively evaluated, both forms have their advantages and drawbacks. It is the training form that the experts find to be an important element of support; in the opinion of the vast majority of its participants, this form of support allowed them to improve their qualifications.

The percentage of companies declaring the conduct of innovative activities is higher among enterprises covered by the RPOWP 2014–2020 than among companies which do not benefit from such support (55.3 and 49.1% respectively). In total, 87.7% of the beneficiaries surveyed are of the opinion that innovation plays an important role in the enterprise, while such opinion is shared by 50.9% of non-beneficiaries. The percentage of companies declaring R&D activities is higher among the beneficiary enterprises than among the businesses not obtaining support under the RPOWP (21.9 and 8.6% respectively). In addition, the beneficiary entrepreneurs more often undertake cooperation with other enterprises, research and development entities or higher education institutions. They also export their products more frequently (47.4 vs. 17.1%) and are more likely to take risky business decisions.

In total, 71.9% of the beneficiaries-entrepreneurs surveyed declare an increase in competitiveness, almost half of which is entirely due to the co-financing received. Among the companies not using funds from the RPOWP, 36.6% say their competitiveness has increased recently.

The existence of significant statistical dependence between UE funds (covered by the evaluation) and the development of entrepreneurship of Podlasie was confirmed by the regression model. Together with the increase in funds getting into the regional economy, the number of companies conducting professional, scientific and technical activities is increasing.

The results of the study indicate that projects co-financed under the RPOWP have influenced the transfer of knowledge: less than 40% of the respondents declared that their entity, even before receiving co-financing, was using the knowledge and/or technology of other units, while 23.3% were making their own resources available to others. Similar status indexes for the moment of project implementation amounted to 47.5 and 36.7%, which meant an increase of 8.3 and 13.4 pp respectively. Out of the beneficiaries which, prior to receiving the funds, were not using other enterprises or research centres' skills, knowledge, technologies, methods of production or service design, 17.8% started the transfer of knowledge in this scope during the implementation of the project/s.

More than a half of the beneficiaries-entrepreneurs pointing to the improvement of employees' competences as one of the effects of co-financed projects, confirmed that it also applied to the

managerial staff. In the CATI study involving the project participants (except for Axis I), belonging to the managerial/executive staff in their company, confirmed that participation in the project allowed them to gain new competences. All of them agree that the new competences are going to be useful in their professional life.

Beneficiaries implementing projects under Sub-measure 3.1.1 and 3.1.2 most often indicated that the scope of their project included: development of key competences or universal skills among children/pupils, improvement of teachers' skills in the use of organisational methods and forms to foster shaping and development of key competences necessary on the labour market and appropriate attitudes/universal skills, providing schools and educational system institutions with ICT equipment necessary to conduct classes, as well as equipping laboratories in the schools in question. The beneficiaries implementing projects under Sub-measure 3.3.1 and 3.3.2 most often indicated that the scope of their project covered internships and apprenticeships for students, teachers – including vocational education teachers and vocational training instructors – implemented at employers' premises, as well as promotion of vocational education. Many beneficiaries have fully implemented the goals set in the project, while others express satisfaction with the results achieved so far, in the case of projects which are still in progress.

The results of the survey show a positive reception of the above activities, in the context of popularisation of vocational education and the contribution to young people's easier start in the regional labour market. The experts invited to the survey share these opinions.

The employees' qualifications/skills most sought after by the beneficiaries-entrepreneurs are: teamwork ability (47.4%), creativity (45.6%), ability to learn new things (39.5%). Importantly, the respondents' indications coincide with those listed as the acquired ones by the participants of the projects.

Participation in projects under measure 2.1 and 2.3 influences the change of the participants' attitudes, mainly in the scope of professional life. The participants began to believe that they are able to achieve their goals (85.2%), have more ideas related to professional life (84%), they look more willingly and effectively for ways to succeed in the professional field (84.1%).

The degree of implementation of partnerships under the activities evaluated is small: at the time of conduct of the study, only 18 projects (i.e. 3.1% of all projects) are partnership ones, most of them within the framework of Sub-measure 1.2.1 (seven projects). The provisions of regulations of competitions for co-financing under Sub-measure 1.2.1 allowed the creation of partnerships. One call under measure 1.4.1 promoted partnerships; in the case of measure 2.3 and sub-measure 3.1.1, the requirements for partnerships were described extensively in the regulations of calls, however the project selection criteria themselves did not address that question in detail. In some calls within the framework of sub-measure 3.3.1, admission criteria indicating the need to establish a partnership were applied (competitions concerned all types of projects).

The most active group of beneficiaries among the sectors selected as Smart Specialisations are entities belonging to the metal-mechanical industry, boatbuilding and sectors connected by the value chain; 22 contracts for the total amount of PLN 200.6 million were signed with them. These entities are also characterised by the highest success rate (percentage of submitted applications concluded by signing

the contract). The total amount of co-financing for contracts signed by entities belonging to the SS sectors accounts for 64.6% of the previously used allocation of Axis I.

In the case of the five measures examined, the analysis made it possible to assess the degree of utilisation of the allocated means at a satisfactory level. However, in relation to four measures, it can be assumed that the ongoing projects are going to generate the target value of indicators. The risk of failure to achieve the target indicators, due to the lack of support for type 1 and 5 projects (sub-measure 1.4.1), concerns measure 1.4.

An analysis of the degree and manner of taking into account the recommendations of the Working Group has shown that most of the 41 recommendations are being implemented. As a rule, this is guaranteed by the provisions of the Detailed Description of Priority Axes (SzOOP) and by the evaluation criteria used in competitions. The lack of implementation of individual recommendations results most often from the lack of implementation of the form of support to which the specific recommendation applies.

The description of the course of development of the *Entrepreneurship Development Plan based on the Smart Specialisations of the Podlaskie Voivodeship for the years 2015-2020+* indicates its correct progress. The provision stating that the key criterion is not a section, industry or sector, but the value chain of companies creating key competences, allows granting support to entities which support the local Smart Specialisations, but may also cause problems in identifying the actual SS of the Podlasie region. The advantage of the clause is that it takes into account the specificity of the regional economy, which is assessed as quite fragmented, i.e. not having such large companies structures.

The "core" of the specialization selected in the Plan can be assessed as accurate. In particular, the agri-food sector is reflected in more than half of the PKD (Polish business activity classification) groups characterized by a high employment concentration rate. Also the synthetic LQ indicator shows a greater concentration than on the national scale (throughout the analyzed period). Sector also strongly co-creates regional export.

The metal and machinery industry together with boatbuilding sector are characterized by a high concentration of employment and one of the highest tax receipts from PIT and CIT.

The sector's activity is also manifested in clusters operating in the voivodship, which have gained the status of National Key Clusters.

The medical sector, life sciences and sectors related to the value chain has been selected as intelligent specialization mainly due to its high research and scientific potential. Nevertheless, the synthetic LQ indicator showed that the sector is characterized by a concentration of employment not less than the agri-food sector and the metal-machinery industry. The sector is not represented in the first 10 groups of goods with the highest export value.

Verification of the accuracy of the eco-innovation sector, environmental sciences and sectors related to the value chain was not possible. The reason is that eco-innovations can be implemented in many industries. It may be present in the PKD sections concentrating employment and which have the highest tax revenues as well as in exports. However, it is difficult to measure and, at the same time, verify it (currently and in subsequent years).

It should be remembered that entrepreneurial discovery of niches is also a part of the IS selection process, therefore, the inability to verify the contribution of eco-innovation, such as exports or tax revenues, does not imply exclusion from IS. However, a monitoring system for this particular sector should be considered.

Based on the results of the study, the following recommendations have been proposed:

1. Promoting the conclusion of partnerships for joint implementation of projects. It is assumed that partnership brings added value and fosters the synergy effect.
2. Assessment of durability of business entities created thanks to the support under the RPOWP 2014-2020. The assessment can be part of the next evaluation (e.g. by applying an adequate area or a research question in the OPZ document).
3. Transfer of the initiative of indicating emerging specialisations to the relevant department of the Marshall's Office which analyses the current social and economic situation of the voivodeship as part of its duties. According to the provisions of the RIS3 Plan, such action is taken at the request of a group of entrepreneurs. However, those have not been active in this area so far.
4. Raising the knowledge of applicants from the SS sector in the scope of correct preparation of the application for co-financing, in order to reduce the number of applications rejected at the formal evaluation stage.
5. The goal of developing entrepreneurial attitudes and rewarding of activities focused on professional development is to enable working people to access instruments related to the initiation of business activity.
6. Undertaking activities aimed at launching support under project types 1 and 5 of Sub-measure 1.4.1, which will allow assessing the chances of meeting the target indicators set in measure 1.4.
7. Raising entrepreneurs' awareness and making them familiar with the specificity of research, development and innovation activity. Encouraging the activity of companies which have not been seeking support so far may have a positive influence on the fulfilment of the indicator of the number of enterprises receiving support. To this end, it is worthwhile to use the potential of Podlasie's BEIs (this can be done, for example, through BEI projects which assume the demand system).
8. Inclusion of adequate indicators or a procedure in the monitoring system of the RIS3 Plan or a procedure enabling ongoing analysis of the development of the eco-innovation sector and environmental sciences and sectors related to the value chain.
9. Take action (preferably in the form of qualitative research) to see if the IT industry has a chance to become one of the "emerging" specializations in Podlasie voivodeship.

1. Wprowadzenie

1.1. Kontekst i uzasadnienie badania

Koncepcja inteligentnych specjalizacji regionalnych stanowi odpowiedź na pogłębiający się w ostatnich latach dystans dzielący konkurencyjność i innowacyjność gospodarki Unii Europejskiej względem innych potęg gospodarczych. Wraz z malejącą dynamiką wzrostu gospodarczego, stało się to podstawą do reorientacji polityki innowacyjnej, realizowanej tak na poziomie krajowym, jak i regionalnym.

Koncepcja rozwoju inteligentnych specjalizacji ma służyć poprawie efektywności procesów innowacji, szczególnie w kontekście wydatków sektora publicznego. U jej podstaw leży założenie, że regiony nie powinny i nie mogą rozwijać aktywności we wszystkich obszarach równolegle. Powinny dokonywać selektywnego wyboru takich domen, w których posiadają najlepiej rozwinięte zasoby, i w ich obrębie skupiać swoją aktywność naukowo-badawczą i innowacyjną.

Inteligentne specjalizacje powinny być mocno osadzone w endogenicznych zasobach regionu, wynikać z jego tradycji, doświadczeń i przeszłości społeczno-gospodarczej, tworząc jego niepowtarzalność. Domena specjalizacji powinna być „umocowana” w specyficznym społeczno-gospodarczo-przestrzennym regionalnym środowisku. Inteligentne specjalizacje wymagają komplementarności zasobów regionalnych, jak i tych wspierających ich rozwój (np. zasoby ludzkie, infrastrukturalne, instytucjonalne, kapitał społeczny, tradycje i doświadczenie gospodarcze, sieci powiązań).

Warunkiem koniecznym, ale nie wystarczającym do zbudowania silnych inteligentnych specjalizacji jest **funkcjonowanie środowiska przedsiębiorczości**. Inteligentne specjalizacje wymagają gęstych związków i interakcji między aktorami funkcjonującymi na danym terytorium. Konieczne są trwałe relacje i sieci współpracy, zarówno o charakterze formalnym, jak i nieformalnym, pomiędzy różnymi grupami podmiotów regionalnych.

Koncepcja inteligentnych specjalizacji regionalnych tworzy czytelne i elastyczne ramy pozwalające na wybór strategii rozwoju zdolności innowacyjnych regionów oraz tworzenie polityki innowacyjnej. W zależności od zaawansowania technologicznego danej branży/sektora i zasobów regionalnych wskazuje pożądaną ścieżkę działania (transformację, modernizację czy tworzenie innowacji radykalnych).

W polityce Unii Europejskiej nastąpiła ewolucja koncepcji wspierania rozwoju zdolności innowacyjnych: od rozwoju sektora B+R i zwiększenia jego umiędzynarodowienia, do technologicznej specjalizacji opartej na tworzeniu, adaptacji i upowszechnieniu technologii, jaki to kierunek wyznacza oddolne „ssanie” rynkowe. W tym podejściu eksponowana jest rola przedsiębiorstw oraz podkreślana konieczność budowania synergii między publicznymi i prywatnymi środkami na inwestycje w sferze badań i innowacji.

Według OECD strategii inteligentnej specjalizacji stanowią szansę na transformację gospodarczą regionów przez:

- umożliwienie różnicowania i budowania wyjątkowej pozycji dla posiadanych zasobów i warunków prowadzenia działalności gospodarczej oferowanych przez region;
- umożliwienie różnicowania i osiągnięcia wyjątkowej pozycji na rynku w zakresie prowadzonej działalności w regionie, na podstawie dostępnych zasobów i możliwości;

- umożliwienie łączenia celów gospodarczych z wyzwaniami społecznymi i środowiskowymi;
- stwarzanie możliwości do eksperymentowania, kreatywność i szybkie dostosowanie strategii do zmieniających się warunków;
- zaangażowanie wszystkich zainteresowanych stron w projektowanie strategii i wybór jej celów.

Zdaniem twórców koncepcji zmianie ulega rola władz publicznych w budowaniu innowacyjności gospodarki regionalnej. Inteligentna specjalizacja nie powinna być wyznaczana ogólnie przez administrację publiczną czy też w ramach analiz przygotowywanych przez zewnętrznych ekspertów. Powinien to być „przedsiębiorczy” i oddolny proces selektywnego wyboru dziedziny nauki i technologii, w której region może być liderem w skali europejskiej i światowej. Rola władz publicznych powinna być ograniczona do tworzenia zachęt i dostarczania narzędzi motywujących przedsiębiorców do współodkrywania i budowania specjalizacji. Ponadto uwaga władz publicznych powinna zostać zwrócona na weryfikację i oszacowanie wartości obszaru specjalizacji z punktu widzenia rozwoju regionu. Wyzwaniem pozostaje także budowanie komplementarnej infrastruktury i wzmacnianie instytucji tworzących otoczenie dla specjalizacji (np. zapewnienie dostępu do zasobów wiedzy i informacji czy edukacji).¹

Wszystkie regiony Unii Europejskiej określiły swoje inteligentne specjalizacje przygotowując strategie innowacyjności ukierunkowane na inteligentne specjalizacje (strategie RIS3). Województwo podlaskie wskazało swoje regionalne inteligentne specjalizacje w przyjętym przez Zarząd Województwa 1 marca 2016 roku *Planie rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego na lata 2015-2020+ (RIS3)* (Plan RIS3). Dokument ten określił tzw. „rdzeń” specjalizacji, tj.:

- przemysł rolno-spożywczy i sektory powiązane łańcuchem wartości²,
- przemysł metalowo-maszynowy, szkodniczy i sektory powiązane łańcuchem wartości,
- sektor medyczny, nauki o życiu i sektory powiązane łańcuchem wartości,
- ekoinnowacje, nauki o środowisku i sektory powiązane łańcuchem wartości,
- specjalizacje „wschodzące”, czyli: „sektory objęte Krajowymi Inteligentnymi Specjalizacjami, nieuwzględnione w „rdzeniu” regionalnych IS, a także pozostałe sektory wykazujące regionalny wzrost zatrudnienia znacznie przewyższający dynamikę krajową”.

Plan rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego na lata 2015–2020+ to dokument niezwykle ważny z punktu widzenia realizacji Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego, a także projektów z Regionalnego Programu Operacyjnego. Precyzuje bowiem zakres i sposób wsparcia innowacyjności, badań i rozwoju oraz przedsiębiorczości. Nadrzędnym celem planu jest **wzrost aktywności innowacyjnej oraz zwiększenie liczby przedsiębiorstw w regionie**.

Dokument wskazuje też trzy cele szczegółowe: kapitał ludzki dla innowacji, przedsiębiorczość w powiązaniu z innowacyjnością, konkurencyjność poprzez innowacje. W każdym celu szczegółowym Planu przewiduje się nieco odmienne kierunki interwencji, uzależnione od oczekiwanych efektów.

¹ A. Nowakowska, „Inteligentne specjalizacje – nowa architektura regionalnej polityki innowacyjnej”, Uniwersytet Łódzki, s. 63
² Łańcuch wartości rozumiemy, jako **relacje** między wszystkimi zasobami każdej firmy i procesami zachodzącymi zarówno wewnątrz firmy, jak i w ramach jej relacji z kooperantami i rynkiem. Od projektu do sprzedaży produktu lub usługi realizowane są tysiące procesów. Najważniejsze, by firmy wiedziały, które z nich chcą poprawić poprzez **innowacyjne rozwiązania**. Definicja za: *Plan rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego na lata 2015–2020+*.

Aby osiągnąć cel nadrzędny *Wzrost aktywności innowacyjnej oraz zwiększenie liczby przedsiębiorstw w regionie*, należy w województwie podlaskim rozpocząć działania od kapitału ludzkiego dla innowacji. Bez wzrostu jego jakości w obszarze innowacyjności województwo podlaskie nie osiągnie kolejnych etapów rozwoju. Przedsiębiorczość, podkreślona w Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020, oznacza, że w najbliższych latach firmy i mieszkańcy województwa podlaskiego aktywnie uczestniczyć będą w życiu społeczno-gospodarczym i wykorzystywać swoją konkurencyjność jako atut w celu rozwinięcia inteligentnych specjalizacji. Wspierany powinien być w pierwszej kolejności rozwój kapitału ludzkiego i kapitału społecznego, aby uzyskać wzrost przedsiębiorczości mieszkańców regionu. Zrealizowanie celu związanego z kapitałem ludzkim jest niezbędne, aby osiągnąć wzrost przedsiębiorczości, a w rezultacie wzrost liczby przedsiębiorstw w regionie, dzięki czemu wzrosną nakłady przedsiębiorstw na działalność B+R. W województwie podlaskim w porównaniu do bardziej rozwiniętych regionów wyraźnie mniej osób decyduje się na prowadzenie działalności gospodarczej. Przedsiębiorczość przekłada się na dużą liczbę firm, ale także aktywność i skuteczność tych już istniejących. Jest to specyficzna zdolność społeczeństwa do wykorzystywania swojego potencjału. Jej cechami są kreatywność, innowacyjność i podejmowanie ryzyka, a także zdolność do planowania przedsięwzięć i prowadzenia ich dla osiągnięcia zamierzonych celów. Tylko przedsiębiorczy, innowacyjni mieszkańcy są skłonni do poniesienia ryzyka, co jest niezbędnym elementem działań B+R.

Wyznacznikami powodzenia Planu będą strategiczne zmiany w strukturze działalności podlaskich przedsiębiorstw, tj. zwiększenie ich liczby przypadającej na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym, zwiększenie nakładów ogółem na B+R w stosunku do PKB, a także nakładów przedsiębiorstw (głównie prywatnych) w nakładach ogółem na B+R³.

Osiągnięciu założonych w Planie wskaźników służą środki pochodzące z programów krajowych (ok. 60%), RPOWP 2014-2020 (38,8%) i wspólnotowych (głównie Horyzont 2020, ok. 0,5%).

Plan jest efektem prac kilkuset osób: przedsiębiorców, przedstawicieli instytucji otoczenia biznesu i administracji oraz pogłębionych analiz. Warto podkreślić, że będzie on dokumentem „żywym”, co oznacza ciągłe jego monitorowanie i elastyczne dostosowywanie do zmieniających się realiów poprzez proces wspólnego przedsiębiorczego odkrywania⁴.

Poszukiwanie inteligentnej specjalizacji stało się domeną i warunkiem wstępnym Komisji Europejskiej nie tylko wobec regionów, ale także państw, co ma polegać na wskazaniu tzw. krajowych inteligentnych specjalizacji. Dokument Ministerstwa Gospodarki „Krajowa inteligentna specjalizacja” wskazuje 15 inteligentnych specjalizacji zgrupowanych w sześciu działach tematycznych:

- zdrowe społeczeństwo (1);
- biogospodarka rolno-spożywcza, leśno-drzewna i środowiskowa – obejmuje: (2) innowacyjne technologie, procesy i produkty sektora rolno-spożywczego i leśno-drzewnego; (3) biotechnologiczne i chemiczne procesy, bioprodukty i produkty chemii specjalistycznej oraz inżynierii środowiska;
- zrównoważona energetyka – obejmuje: (4) wysokosprawne, niskoemisyjne i zintegrowane układy wytwarzania, magazynowania, przesyłu i dystrybucji energii; (5) inteligentne i energooszczędne budownictwo; (6) rozwiązania transportowe przyjazne środowisku;
- gospodarka o obiegu zamkniętym – woda, surowce kopalne, odpady (7);
- innowacyjne technologie i procesy przemysłowe (w ujęciu horyzontalnym) – obejmuje: (8) wielofunkcyjne materiały i kompozyty o zaawansowanych właściwościach, w tym nanoprocessy

³ Plan rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego na lata 2015–2020+

⁴ <https://strategia.wrotapodlasia.pl/pl/IS/> (dostęp z dnia 01.02.2019)

i nanoprodukty; (9) sensory (w tym biosensory) i inteligentne sieci sensorowe; (10) inteligentne sieci i technologie geoinformacyjne; (11) elektronikę drukowaną, organiczną i elastyczną; (12) automatyzację i robotykę procesów technologicznych; (13) fotonikę; (14) inteligentne technologie kreatywne; (15) innowacyjne technologie morskie w zakresie specjalistycznych jednostek pływających, konstrukcji morskich i przybrzeżnych oraz logistyki opartej o transport morski i śródlądowy.⁵

Jak wspomniano, jednym z instrumentów wspierania podlaskich inteligentnych specjalizacji są środki RPOWP 2014-2020. Zgodnie z RPOWP 2014-2020 oraz Planem RIS 3 przyjęto następującą zasadę koncentracji środków na B+R+I (Cel Tematyczny 1 w Osi Priorytetowej I): „Rdzeń specjalizacji” – nie mniej niż 80% środków w danym konkursie lub w danym działaniu; „Specjalizacje wschodzące” oraz „Pozostałe” – do 20% dostępnych środków (w tym „Specjalizacje wschodzące” do 15%; „Pozostałe” do 5% w ramach instrumentu elastyczności).

Podlaski Plan RIS3 zakłada obowiązek dwukrotnego przeprowadzenia badania ewaluacyjnego realizacji Planu. Niniejsza ewaluacja miała za zadanie ocenić sytuację w sektorach uznanych za inteligentne specjalizacje w województwie, a także relacje między inteligentnymi specjalizacjami a procesami rozwojowymi województwa podlaskiego. Ponadto, badanie pozwoliło wypełnić obowiązek przeprowadzenia oceny wpływu na rozwój regionu działań przewidzianych na ich wsparcie w I Osi Priorytetowej RPOWP 2014-2020 *Wzmocnienie potencjału i konkurencyjności gospodarki regionu* oraz w Osiach Priorytetowych II *Przedsiębiorczość i aktywność zawodowa* i III *Kompetencje i kwalifikacje*. Ewaluacja została przeprowadzona w okresie od 30 listopada 2018 roku do 28 lutego 2019 roku.

⁵ <https://www.gov.pl/web/przedsiębiorczosc-technologie/krajowe-inteligentne-specjalizacje/> (dostęp z dnia 15.03.2019)

1.2. Cele i przedmiot badania

Celem głównym badania była analiza wpływu RPOWP 2014-2020 na poziom innowacyjności i konkurencyjności regionu oraz ocena i weryfikacja trafności wyboru regionalnych inteligentnych specjalizacji.

Cel został osiągnięty poprzez realizację następujących celów szczegółowych:

Cel szczegółowy 1. Ocena skuteczności wsparcia RPOWP 2014-2020 pod kątem podnoszenia innowacyjności podlaskich przedsiębiorstw.

Cel szczegółowy 2. Ocena wpływu wsparcia RPOWP 2014-2020 na tworzenie otoczenia sprzyjającego innowacjom.

Cel szczegółowy 3. Weryfikacja trafności wyboru regionalnych inteligentnych specjalizacji.

Zakres badania determinowany był zapisami Planu RIS3 i objął wybrane działania RPOWP 2014-2020. Poniżej przedstawiono ich krótki opis, a bardziej szczegółową charakterystykę zawarto w tabeli znajdującej się w aneksie do niniejszego raportu.

W ramach Osi I Wzmocnienie potencjału i konkurencyjności gospodarki regionu:

- Działanie 1.1. *Wsparcie na rzecz gospodarki opartej na wiedzy*

Celem działania jest zapewnienie najlepszych warunków infrastrukturalnych do prowadzenia badań naukowych, przy czym wsparcie skierowane zostało na realizację projektów zgodnych z RIS3. O dofinansowanie mogą ubiegać się m.in. uczelnie/szkoły wyższe, jednostki naukowe. Grupę docelową stanowią m.in. przedsiębiorstwa i pracownicy nauki.

- Działanie 1.2. *Wspieranie transferu wiedzy, innowacji, technologii i komercjalizacji wyników B+R oraz rozwój działalności B+R w przedsiębiorstwach*

Celem interwencji jest wsparcie działalności badawczo-rozwojowej w samych przedsiębiorstwach w obszarach zaliczanych do inteligentnych specjalizacji, wyznaczonych w RIS3, ale również w tych, które w wyniku monitoringu i oceny RIS3 należą do obszarów o dużym potencjale wzrostu innowacyjności. Na działanie 1.2 składają się dwa poddziałania:

- Poddziałanie 1.2.1. *Wspieranie transferu wiedzy, innowacji, technologii i komercjalizacji wyników B+R oraz rozwój działalności B+R w przedsiębiorstwach*
- Poddziałanie 1.2.2. *Bon na usługi badawcze*

- Działanie 1.3. *Wspieranie inwestycji w przedsiębiorstwach*

Działanie koncentruje się na wsparciu szeroko rozumianych innowacji, obejmujących wdrożenie nowych produktów, procesów, sposobów organizacji i marketingu. Dotyczy wszystkich przedsiębiorstw wprowadzających rozwiązania innowacyjne.

- Działanie 1.4. *Promocja przedsiębiorczości oraz podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej województwa*

Cele działania to przede wszystkim dostosowanie oferty usług IOB do potrzeb przedsiębiorstw, podnoszenie jakości oraz wzrost skali ich świadczenia, profesjonalizacja usług istniejących już

podmiotów, inwestycje w zakresie szeroko pojętej infrastruktury biznesowej, poprawa dostępności terenów inwestycyjnych, promocja regionu. Na działanie 1.4 składają się dwa poddziałania:

- Poddziałanie 1.4.1. *Promocja przedsiębiorczości oraz podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej województwa*
- Poddziałanie 1.4.2. *Podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej BOF*

W ramach Osi II Przedsiębiorczość i aktywność zawodowa:

- Działanie 2.1. *Zwiększenie aktywności i mobilności zawodowej oraz zdolności do zatrudnienia osób bezrobotnych, biernych zawodowo oraz innych grup, które znajdują się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy*

Interwencja umożliwia kompleksowe wsparcie dostosowane do indywidualnych potrzeb osób niepracujących, ale też do potrzeb rynku. Zwiększenie zdolności zatrudnieniowej nastąpi m.in. poprzez zdiagnozowanie i określanie indywidualnych potrzeb, dostosowanie kompetencji i kwalifikacji, nabycie doświadczenia zawodowego, wzrost mobilności zawodowej oraz stworzenie optymalnych warunków do rozwoju zawodowego.

- Działanie 2.3. *Wspieranie powstawania i rozwoju podmiotów gospodarczych*

Głównym celem działania jest wzrost samozatrudnienia i przedsiębiorczości mieszkańców województwa podlaskiego.

- Działanie 2.4. *Adaptacja pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian*

Interwencja realizuje dwa główne cele. Pierwszy z nich to dostosowanie kompetencji i kwalifikacji pracowników na rzecz podniesienia konkurencyjności przedsiębiorstw z sektora MŚP, zaś drugi to poprawa sytuacji na rynku pracy osób zwolnionych lub zagrożonych zwolnieniem z przyczyn zakładu pracy.

W ramach Osi III Kompetencje i kwalifikacje:

- Działanie 3.1 *Kształcenie i edukacja*

Działanie koncentruje się na wsparciu kształcenia w zakresie edukacji przedszkolnej i ogólnej, poprzez realizację projektów w ramach trzech poddziałań:

- Poddziałanie 3.1.1. *Zapewnienie równego dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej*
- Poddziałanie 3.1.2. *Wzmocnienie atrakcyjności i podniesienie jakości oferty edukacyjnej w zakresie kształcenia ogólnego, ukierunkowanej na rozwój kompetencji kluczowych*
- Poddziałanie 3.1.3. *Zapewnienie równego dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej w ramach BOF*

- Działanie 3.2. *Kształtowanie i rozwój kompetencji kadr regionu*

Celem działania jest podniesienie kompetencji i kwalifikacji osób dorosłych poprzez wzrost uczestnictwa w kształceniu ustawicznym. Interwencja realizowana jest przez dwa poddziałania:

- Poddziałanie 3.2.1. *Rozwój kompetencji językowych i TIK oraz wsparcie wybranych form kształcenia ustawicznego zgodnie z potrzebami regionalnej gospodarki*
- Poddziałanie 3.2.2. *Pozaszkolne formy kształcenia dorosłych*

- Działanie 3.3. *Kształcenie zawodowe młodzieży na rzecz konkurencyjności podlaskiej gospodarki*

Celem działania 3.3 jest podniesienie kompetencji uczniów szkół zawodowych celem zwiększenia szans na regionalnym rynku pracy. Cel ten realizują dwa poddziałania:

- Poddziałanie 3.3.1. *Kształcenie zawodowe młodzieży na rzecz konkurencyjności podlaskiej gospodarki*
- Poddziałanie 3.3.2. *Stworzenie Centrum Kompetencji BOF*

1.3. Tło społeczno-gospodarcze

W województwie podlaskim zachodzi szereg zmian o charakterze społeczno-gospodarczym, będących m.in. pochodną sytuacji występującej w całej Europie. Ze względu na cel niniejszego badania, uwagę należy zwrócić przede wszystkim na cztery wybrane europejskie trendy:⁶

- Starzejąca się ludność Europy

W Unii Europejskiej rejestrujemy niedostatek siły roboczej, wskutek niskich stóp przyrostu naturalnego. Bardzo silna presja migracyjna wywierana jest z południa (Afryka, Bliski Wschód, Azja), która ma jednak bardzo zróżnicowany wpływ na różne regiony i kraje. Liczba ludności w wieku produkcyjnym zmniejsza się, co wpływa na wzrost gospodarczy i konkurencyjność wielu regionów europejskich. Starzenie się ludności wywiera także niekorzystny wpływ na innowacyjność oraz dynamikę procesów społecznych i gospodarczych.

- Spowolniona innowacyjność

Zagrożeniem dla Unii Europejskiej jest sytuacja, gdy nowa fala technologiczna, związana m.in. z nanotechnologiami, biomedycyną, energetyką i sztuczną inteligencją, nastąpi wolniej, niż zakłada się obecnie. Istnieje niebezpieczeństwo, że wolniejsze będzie także tempo wdrażania aktualnie dostępnych technologii nowej generacji, a w szerszym, niż oczekiwano, zakresie będą realizowane nieefektywne i nieproduktywne badania naukowe. Problemem może być ponadto nieefektywne planowanie badań naukowych, nieprowadzące do koncentracji środków, dochodzenia do produktów rynkowych itd.

- Spolaryzowany rozwój

W ostatnich latach zasadniczo zmienił się paradygmat rozwoju regionalnego w rozwiniętych krajach świata. Wyrazem tego są m.in. zapisy Strategii Europa 2020. Grozi nam bardziej spolaryzowany niż dotąd rozwój społeczno-gospodarczy, m.in. w układzie regionalnym, pomiędzy większymi miastami a resztą regionu, a także dzielnicami w ramach miast. Następuje realokacja kierunków wydatków w ramach funduszy europejskiej polityki spójności na niekorzyść obszarów najuboższych. Prawdopodobne jest także zmniejszenie transferów finansowych i poziomu solidarności pomiędzy regionami i państwami Unii Europejskiej.

- Cofająca się gospodarka

W ostatnich dekadach różnice w wielkości produktu krajowego brutto i w poziomie dobrobytu pomiędzy Europą a innymi kontynentami zmniejszają się. W wyniku kryzysu gospodarczego obserwujemy zasadnicze obniżenie dynamiki rozwojowej państw i regionów Unii Europejskiej. Europejska gospodarka jest w większym niż przeciętnie stopniu zależna od usług i zaawansowanej turystyki. Reindustrializacja zostaje ograniczona do tradycyjnych stref przemysłowych. Szansą dla Unii Europejskiej jest wzrost znaczenia lokalnych rynków zorientowanych na produkty rolnicze. Pewne sektory, takie jak transport, przetwórstwo żywności oraz wzornictwo, mogą pozostać konkurencyjne, jednak w nadchodzących latach Europa w wielu wiodących sektorach może utracić wiodącą pozycję (m.in. mikroelektronika, komputery, software, medycyna, nanotechnologie).

Z kolei słabe strony województwa podlaskiego (w interesującym nas kontekście) zidentyfikowali autorzy *Planu rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego na lata 2015–2020+*, którzy wskazali na:

- Generalnie niski poziom umiędzynarodowienia działalności podlaskich przedsiębiorstw, widoczny w wartości globalnej eksportu oraz w napływie bezpośrednich inwestycji zagranicznych;

⁶ Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020

- Niezadawalający poziom współpracy przedsiębiorstw i jednostek naukowo-badawczych, przejawiający się m.in. brakiem szeroko przyjętych rozwiązań systemowych na poziomie uczelni;
- Generalnie słabe powiązania szkolnictwa (w tym wyższego) ze sferą gospodarczą oraz niski udział kształcenia zawodowego w systemie edukacyjnym województwa;
- Relatywnie niski poziom wskaźnika przedsiębiorczości oraz problemy z wdrażaniem innowacji przez przedsiębiorstwa – liczba firm zatrudniających do 9 pracowników na 10 tys. mieszkańców daje regionowi 14. miejsce w kraju. Bardzo niski jest udział firm z województwa w wykorzystaniu środków z PO IG w porównaniu z innymi regionami;
- Niska efektywność centrów transferu technologii oraz niewielkie dotychczasowe wykorzystanie potencjału parków naukowo-technologicznych, wynikające po części z faktu, iż są to instytucje relatywnie nowe;
- Jedne z najniższych w kraju nakłady wewnętrzne na B+R oraz nakłady przedsiębiorstw na B+R w przeliczeniu na liczbę pracujących, skutkujące m.in. niekorzystnym wizerunkiem regionu jako mało innowacyjnego;
- Zapóźnienia infrastrukturalne (sieci transportowe, sieci energetyczne, sieci szerokopasmowe), skutkujące w praktyce oddaleniem od krajowych i europejskich ośrodków wiedzy i rozwoju, co utrudnia rozwój szerokich i otwartych powiązań innowacyjnych.

Do mocnych stron województwa należą natomiast:

- Silnie rozwinięte grupy firm, wyróżniające się na tle kraju np.: produkcja maszyn dla rolnictwa i leśnictwa (LQ zatrudnienia za 2012 r. wyniósł 10,1; udział w eksporcie województwa za 2013r. - 2,0%); wytwarzanie wyrobów mleczarskich (8,7; 14,1%); uprawa roślin wieloletnich (6,1; 0,3%); produkcja statków i łodzi (2,9; 0,6%); produkcja urządzeń, instrumentów oraz wyrobów medycznych (2,3; 0,6%);
- Sieciowe ośrodki wzrostu – przedsiębiorstwa cechujące się wysoką konkurencyjnością i innowacyjnością, funkcjonujące w klastrach, np. Podlaski Klaster Bielizny, Klaster Obróbki Metali, Wschodni Klaster Budowlany;
- Czyste, różnorodne oraz mało skażone działalnością człowieka środowisko przyrodnicze, oferujące możliwości rozwoju specjalizacji ekologicznej, a także przemysłu rolno-spożywczego;
- Korzystne przygraniczne położenie województwa – sąsiedztwo z Litwą i Białorusią;
- Doświadczenie wielu firm we współpracy międzynarodowej, w tym z rynkami wschodnimi, co skutkuje najwyższym w kraju udziałem eksportu do Rosji, Ukrainy i Białorusi. Jednocześnie największa część eksportu firm województwa podlaskiego przypada na Niemcy, co świadczy o konkurencyjności produkcji w regionie;
- Jednostki naukowe klasy A+ (Wydział Farmaceutyczny z Oddziałem Medycyny Laboratoryjnej Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku) i klasy A (Wydział Historyczno-Socjologiczny, Wydział Prawa, Wydział Biologiczno-Chemiczny, Wydział Fizyki – Uniwersytetu w Białymstoku; Wydział Lekarski z Oddziałem Stomatologii i Oddziałem Nauczania w Języku Angielskim oraz Wydział Nauk o Zdrowiu – Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku; Instytut Biologii Ssaków Polskiej Akademii Nauk, Wydział Mechaniczny – Politechniki Białostockiej), z których niektóre posiadają szerokie doświadczenie we współpracy z biznesem⁷.

⁷ Plan rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego na lata 2015–2020+.

Jak wspomniano, starzejące się społeczeństwo jest jednym z problemów demograficznych obserwowanych w skali Europy. Zjawisko to dotyczy także Polski oraz samego województwa podlaskiego. Z danych GUS wynika, że w Polsce udział procentowy ludności w wieku produkcyjnym w ogóle ludności w roku 2017 wynosił 61,2, czyli o 3,2 p.proc. mniej, niż miało to miejsce w roku 2010. Zmianie tej towarzyszył również spadek udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym (a więc takiej, która w kolejnych kilku lub kilkunastu latach zasili rynek pracy) oraz wzrost udziału ludności w wieku poprodukcyjnym (a więc takiej, która rynek pracy już opuściła).

Analogiczne wskaźniki dla województwa podlaskiego w roku 2017 wynosiły: 62,2%, 17,4% i 20,4%. Są zatem zbliżone do wartości odnotowanych w skali całego kraju, przy czym warto zaznaczyć, że spadek udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym następował tu szybciej, natomiast spadek udziału ludności w wieku produkcyjnym nieco wolniej.

Uwzględniając podział na powiaty, najwyższym udziałem mieszkańców, którzy wejdą na rynek pracy, charakteryzuje się powiat suwalski (19,5%, o 3,2 p.proc. mniej niż w roku 2010), zaś najniższym powiat hajnowski (14,2%, o 0,8 p.proc. mniej niż w roku 2010).

Najwyższym udziałem mieszkańców w wieku produkcyjnym charakteryzują się powiat kolneński i miasto Suwałki (po 63,8%), przy czym w powiecie wartość tego wskaźnika wzrosła o 2 p.proc., a w mieście spadła o 2,6 p.proc.

Z kolei najwyższym udziałem mieszkańców w wieku poprodukcyjnym odznacza się powiat hajnowski (27,5%, 3 p.proc. więcej niż w roku 2010), zaś najniższym powiat m. Suwałki (17,7%, 4,8 p.proc. więcej niż w roku 2010). Warto zauważyć, że województwo jest dość mocno zróżnicowane, jeśli chodzi o wartości omawianego wskaźnika. Różnica pomiędzy wspomnianymi powiatami sięga 10,2 p.proc.

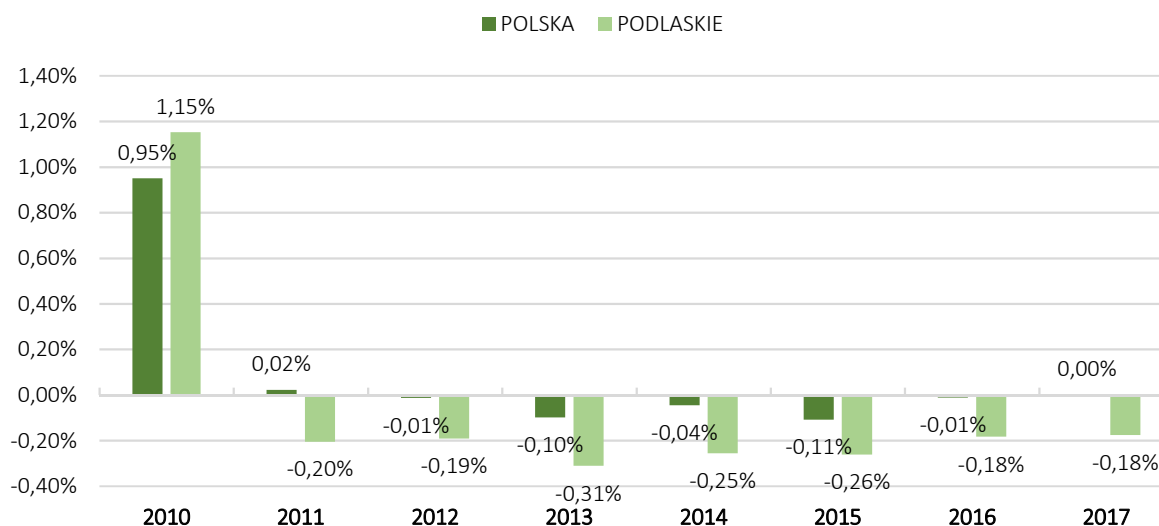
Tabela 1. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem, dane za rok 2010 i 2017

Nazwa	W wieku przedprodukcyjnym			W wieku produkcyjnym			W wieku poprodukcyjnym		
	2010	2017	Zmiana w p.proc. (2017/2010)	2010	2017	Zmiana w p.proc. (2017/2010)	2010	2017	Zmiana w p.proc. (2017/2010)
POLSKA	18,8	18,0	-0,8	64,4	61,2	-3,2	16,8	20,8	4,0
PODLASKIE	19,0	17,4	-1,6	63,6	62,2	-1,4	17,4	20,4	3,0
Powiat augustowski	20,0	17,3	-2,7	62,5	62,4	-0,1	17,5	20,3	2,8
Powiat białostocki	19,4	18,0	-1,4	63,6	62,7	-0,9	17,0	19,3	2,3
Powiat bielski	17,5	16,1	-1,4	59,8	59,4	-0,4	22,7	24,6	1,9
Powiat grajewski	20,7	17,7	-3,0	63,8	63,3	-0,5	15,5	19,0	3,5
Powiat hajnowski	15,0	14,2	-0,8	60,4	58,4	-2,0	24,5	27,5	3,0
Powiat kolneński	22,1	18,2	-3,9	61,8	63,8	2,0	16,1	18,0	1,9
Powiat łomżyński	21,9	18,7	-3,2	61,1	63,2	2,1	16,9	18,0	1,1
Powiat moniecki	19,5	16,2	-3,3	61,9	63,0	1,1	18,7	20,8	2,1
Powiat sejneński	19,5	16,8	-2,7	61,9	61,9	0,0	18,6	21,3	2,7
Powiat siemiatycki	18,8	15,3	-3,5	60,2	61,4	1,2	21,0	23,3	2,3
Powiat sokólski	18,8	16,2	-2,6	61,8	62,0	0,2	19,3	21,7	2,4
Powiat suwalski	22,7	19,5	-3,2	61,0	62,3	1,3	16,3	18,2	1,9
Powiat wysokomazowiecki	20,5	18,2	-2,3	60,8	61,1	0,3	18,7	20,8	2,1
Powiat zambrowski	20,4	18,2	-2,2	63,1	62,5	-0,6	16,5	19,3	2,8
Powiat m. Białystok	17,1	17,4	0,3	66,3	62,0	-4,3	16,5	20,5	4,0
Powiat m. Łomża	18,7	17,5	-1,2	67,8	63,2	-4,6	13,6	19,3	5,7
Powiat m. Suwałki	20,6	18,6	-2,0	66,4	63,8	-2,6	12,9	17,7	4,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W roku 2017 województwo zamieszkiwało 1,2 mln osób, co stanowiło 3,1% ludności całego kraju. W porównaniu do roku 2010, liczba mieszkańców spadła o 1,6%, podczas gdy w Polsce liczba ludności ogółem zmniejszyła się o 0,2%. Jednostajny trend spadkowy jest w województwie podlaskim szczególnie widoczny.

Wykres 1. Zmiana liczby ludności w Polsce i w województwie podlaskim w latach 2010-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 2. Liczba ludności w województwie podlaskim w roku 2017 (według powiatów)

Powiat	Liczba	Udział w województwie
Powiat m. Białystok	297 288	25,1%
Powiat białostocki	147 002	12,4%
Powiat m. Suwałki	69 554	5,9%
Powiat sokólski	68 188	5,8%
Powiat m. Łomża	63 092	5,3%
Powiat augustowski	58 669	5,0%
Powiat wysokomazowiecki	57 516	4,9%
Powiat bielski	55 427	4,7%
Powiat łomżyński	51 084	4,3%
Powiat grajewski	47 781	4,0%
Powiat siemiatycki	45 191	3,8%
Powiat zambrowski	44 027	3,7%
Powiat hajnowski	43 745	3,7%
Powiat moniecki	41 011	3,5%
Powiat kolneński	38 748	3,3%
Powiat suwalski	35 955	3,0%
Powiat sejneński	20 270	1,7%

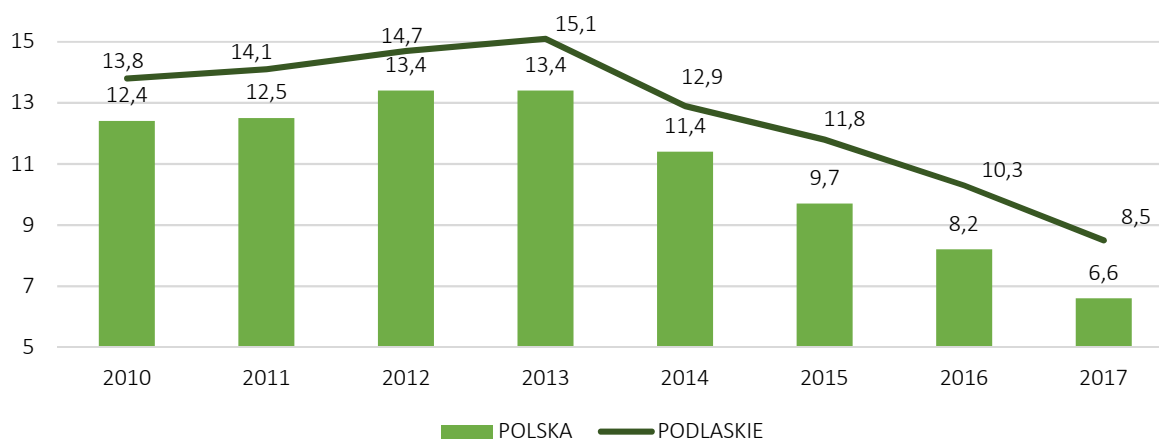
Największym powiatem (pod względem liczby ludności) jest powiat m. Białystok, który zamieszkuje 1/4 mieszkańców województwa. Pozostałe miasta na prawach powiatu, czyli Suwałki i Łomżę, zamieszkuje odpowiednio 5,9 i 5,3% mieszkańców. Najmniejszym powiatem jest natomiast sejneński.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Stopa bezrobocia rejestrowanego, zarówno w Polsce, jak i w województwie podlaskim, w analizowanym okresie czasowym przyjęła najwyższą wartość w roku 2013, kiedy to wyniosła odpowiednio 13,4 i 15,1%,

z kolei najniższą w roku 2017, tj. 6,6 i 8,5. Rokrocznie stopa bezrobocia w województwie jest wyższa, niż ma to miejsce w skali kraju.

Wykres 2. Stopa bezrobocia rejestrowanego w Polsce i w województwie podlaskim w latach 2010-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 3. Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie podlaskim w roku 2017 (według powiatów)

Powiat	Stopa bezrobocia
Powiat kolneński	15,4
Powiat grajewski	14,7
Powiat sejneński	13,4
Powiat sokólski	11,2
Powiat augustowski	10,1
Powiat białostocki	10,1
Powiat m. Łomża	9,7
Powiat zambrowski	9,0
Powiat łomżyński	8,2
Powiat siemiatycki	8,2
Powiat hajnowski	7,9
Powiat moniecki	7,2
Powiat m. Białystok	7,0
Powiat bielski	6,1
Powiat wysokomazowiecki	5,9
Powiat m. Suwałki	5,8
Powiat suwalski	4,6

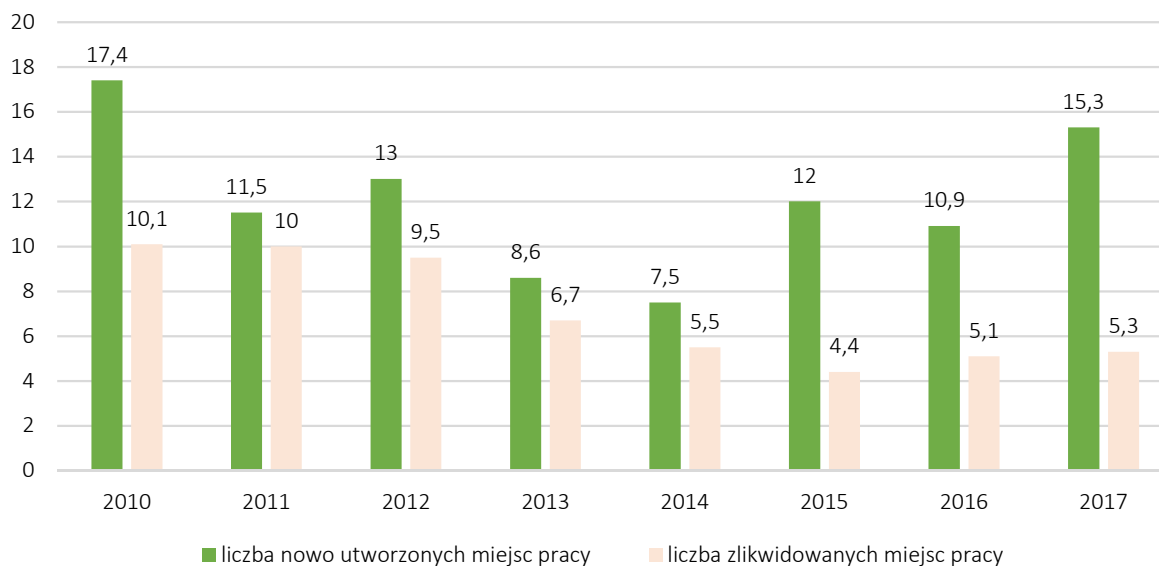
W roku 2017 najwyższą stopę bezrobocia rejestrowanego odnotowano w powiecie kolneńskim, gdzie wyniosła 15,4%. Z kolei najniższą wartością tego wskaźnika charakteryzował się powiat suwalski (4,6%). Różnica była więc znacząca.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

O kondycji regionalnego rynku pracy świadczy również liczba nowo utworzonych oraz zlikwidowanych miejsc pracy. Jak wynika z danych GUS, w roku 2017 w porównaniu do roku 2010 spadła liczba i jednych, i drugich, przy czym spadek liczby nowych miejsc pracy był dużo niższy (12,1%), niż tych likwidowanych (aż o 47,5%). Warto jednak zaznaczyć, że rok 2017 to okres, w którym miejsc pracy przybyło więcej, niż w latach poprzednich.

Należy również zwrócić uwagę na to, że w skali całego kraju wskaźniki te są dużo korzystniejsze. Mianowicie w roku 2017 liczba nowo utworzonych miejsc pracy wzrosła (w porównaniu do roku 2010) o 13,9%, natomiast liczba miejsc zlikwidowanych spadła o 42,1%.

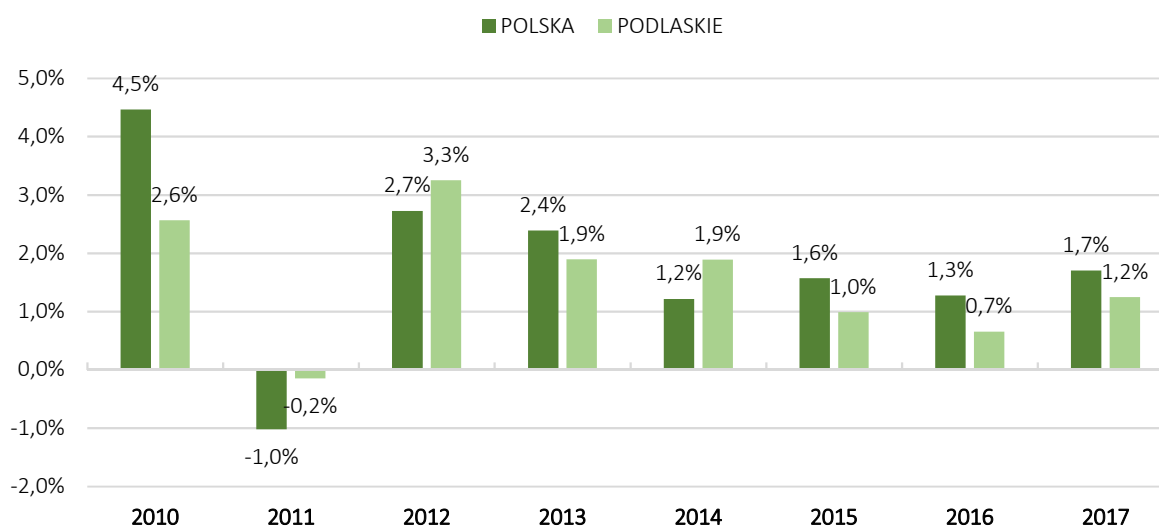
Wykres 3. Liczba nowo utworzonych i zlikwidowanych miejsc pracy w województwie podlaskim w latach 2010-2017 (w tys.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Liczba podmiotów gospodarki narodowej rośnie stale od roku 2011, zarówno w Polsce, jak i w województwie podlaskim. W roku 2017 w województwie podlaskim wyniosła 101,2 tys., czyli o 9,3 tys. więcej niż w roku 2010. W roku 2012 oraz 2014 liczba podmiotów rosła w regionie szybciej niż miało to miejsce w skali całego kraju.

Wykres 4. Zmiana liczby podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w Polsce i w województwie podlaskim w latach 2010-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 4. Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w województwie podlaskim w roku 2017 (według powiatów)

Powiat	2017	2010 (różnica)
Powiat m. Białystok	35 409	4 145
Powiat białostocki	12 963	2 666
Powiat m. Suwałki	6 955	-37
Powiat m. Łomża	6 315	134
Powiat augustowski	4 259	144
Powiat wysokomazowiecki	4 049	287
Powiat sokólski	3 964	261
Powiat bielski	3 886	246
Powiat zambrowski	3 318	70
Powiat grajewski	3 103	144
Powiat łomżyński	3 057	294
Powiat hajnowski	2 955	1
Powiat siemiatycki	2 803	239
Powiat moniecki	2 454	219
Powiat kolneński	2 401	133
Powiat suwalski	2 011	286
Powiat sejneński	1 300	94

Według danych za rok 2017 najwięcej podmiotów gospodarczych było zarejestrowanych w największym (pod względem liczby ludności) powiecie m. Białystok (35,4 tys.). Drugi w kolejności jest powiat białostocki (13 tys. podmiotów).

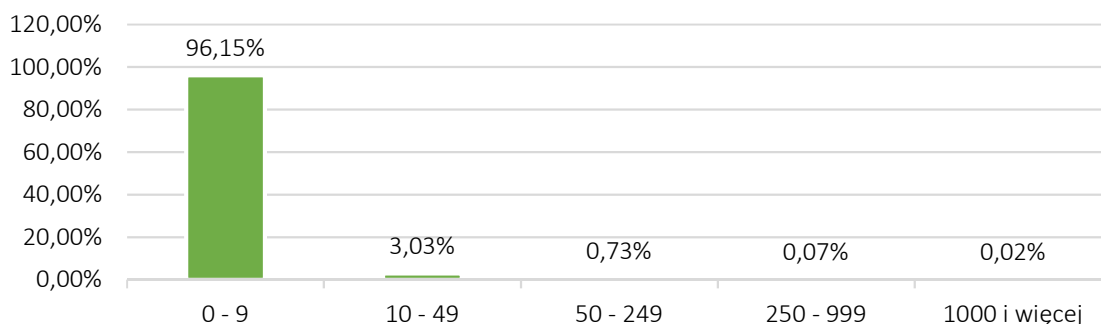
W pozostałych miastach na prawach powiatu, czyli Suwałkach i Łomży, zarejestrowanych jest odpowiednio 7 i 6,3 tys. podmiotów.

Najmniejsza liczba podmiotów zarejestrowana jest w powiecie najmniejszym, czyli sejneńskim.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Zdecydowana większość podmiotów gospodarczych działających na obszarze województwa podlaskiego to firmy zatrudniające do dziewięciu pracowników. Przedsiębiorstwa liczące od 10 do 49 zatrudnionych stanowią 3% wszystkich podmiotów (ok. 1/3 z nich zarejestrowana jest w mieście Białystok), natomiast od 50 do 249 – 0,73% (ponad 1/3 tych podmiotów również zarejestrowana jest w mieście Białystok). Przedsiębiorstwa największe stanowią 0,02% i znajdują się w mieście Białystok (11 podmiotów), w mieście Łomża (2 podmioty) oraz powiatach: augustowskim, grajewskim, wysokomazowieckim oraz mieście Suwałki (po jednym podmiocie).

Wykres 5. Podmioty klasyfikowane według kryterium liczby pracujących w województwie podlaskim w roku 2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

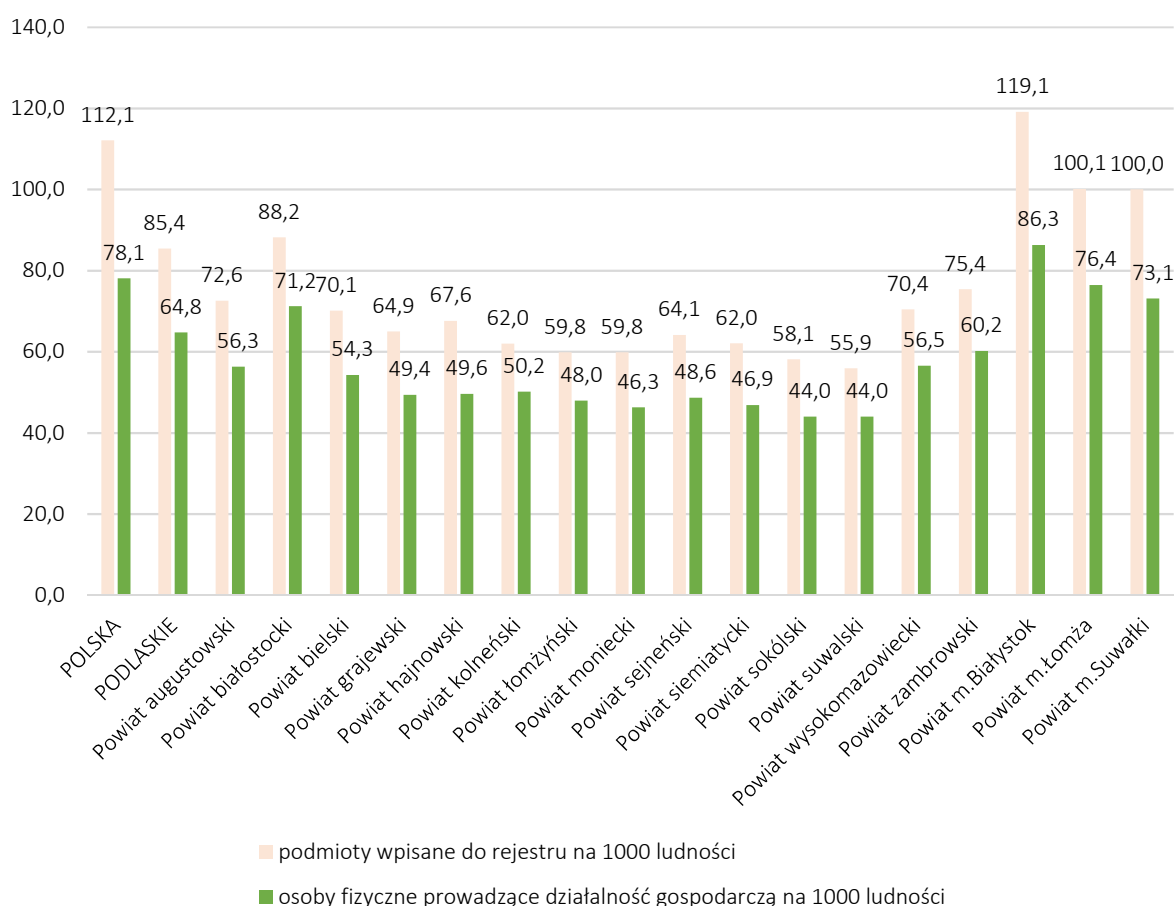
Przedsiębiorczość mieszkańców województwa podlaskiego, określona wielkością wskaźników liczby podmiotów wpisanych do rejestru oraz liczby osób prowadzących działalność w przeliczeniu na 1000

ludności, jest mniejsza niż w skali całego kraju. Wspomniane wskaźniki wynoszą w Polsce 112,1 oraz 78,1, podczas gdy w województwie jest to odpowiednio 85,4 i 64,8.

Należy jednak zauważyć, że na tle województwa znacznie wyróżnia się miasto Białystok, w którym liczba podmiotów wpisanych do rejestru na 1000 mieszkańców wynosi 119,1, a więc więcej niż w kraju. Również wartość drugiego z omawianych wskaźników jest wyższa – w roku 2017 wynosiła 86,3.

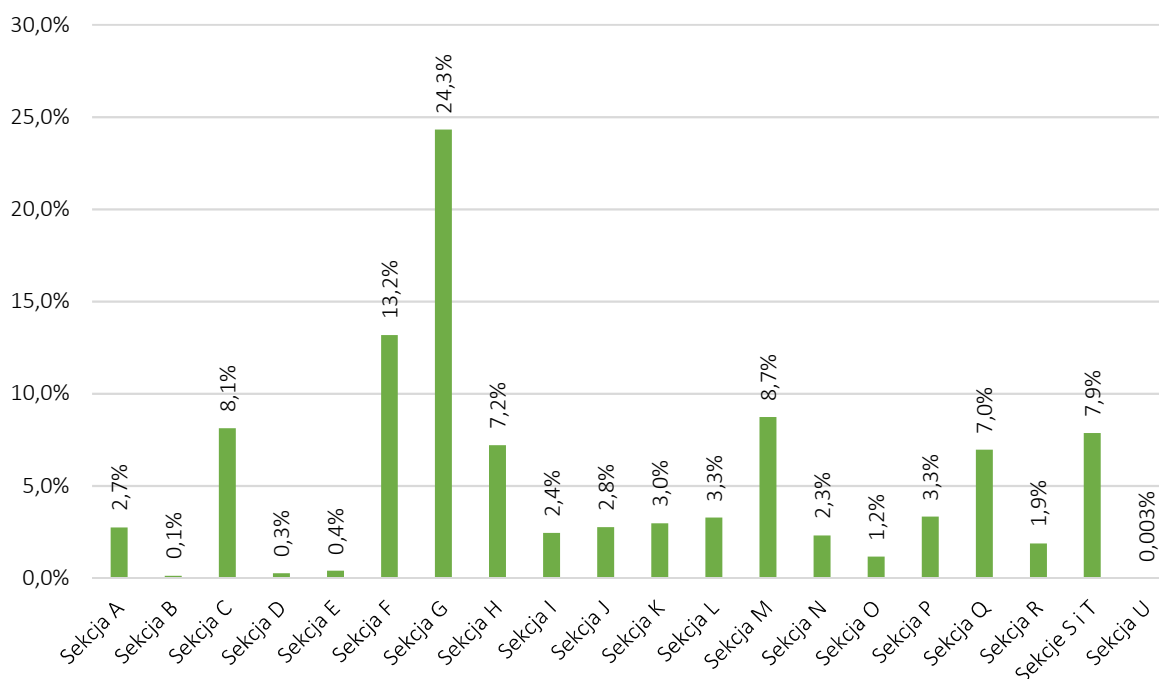
Powiatami, w których liczba podmiotów wpisanych do rejestru na 1000 mieszkańców przekracza wielkość określoną dla całego województwa, są również: miasto Łomża (100,1), miasto Suwałki (100) oraz powiat białostocki (88,2). Jak wykazano wcześniej, te trzy jednostki wraz z miastem Białystok są obszarami, na których działa najwięcej podmiotów gospodarczych, co przekłada się na wartość omawianych wskaźników.

Wykres 6. Podmioty wpisane do rejestru i osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności w Polsce i w województwie podlaskim (według powiatów) w roku 2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Co czwarty podmiot gospodarczy działający na obszarze województwa podlaskiego należy do sekcji G – handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych włączając motocykle (udział tej sekcji w kraju jest zbliżony i wynosi 23,9%). Drugą pod względem liczebności jest sekcja F – budownictwo (w podlaskim 13,2%, w Polsce 11,9%).

Wykres 7. Podmioty gospodarcze według sekcji PKD 2007, w województwie podlaskim w roku 2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W poniższej tabeli przedstawiono grupy PKD o najwyższych wartościach współczynnika LQ⁸ w latach 2010–2016 (10 pierwszych biorąc pod uwagę wartość współczynnika w roku 2016). Jak czytamy w Planie RIS3, inteligentne specjalizacje powinny być rozpatrywane nie w oparciu o poszczególne rodzaje działalności, które można wyznaczyć przy pomocy statystyk publicznych (np. grupy PKD), ale poprzez łańcuchy wartości, wychodzące od zidentyfikowanych silnych sektorów województwa.

Dane przedstawione w tabeli stanowią odzwierciedlenie wśród grup PKD „rdzenia” inteligentnych specjalizacji. Ekoinnowacje, nauki o środowisku i sektory powiązane łańcuchem wartości ze względu na interdyscyplinarność możliwości interwencji oraz brak odpowiedniej klasyfikacji nie posiadają bezpośredniego przełożenia na sekcje i grupy PKD.

Wskaźnik LQ powyżej jedności oznacza, że w danej grupie PKD zatrudnienie w województwie podlaskim jest wyższe, niż ma to miejsce przeciętnie w Polsce. Obliczenia z wykorzystaniem wskaźnika LQ przeprowadzone przez Wykonawcę przedstawiono w dalszej części raportu.

⁸ Wskaźnik LQ liczony według wzoru:

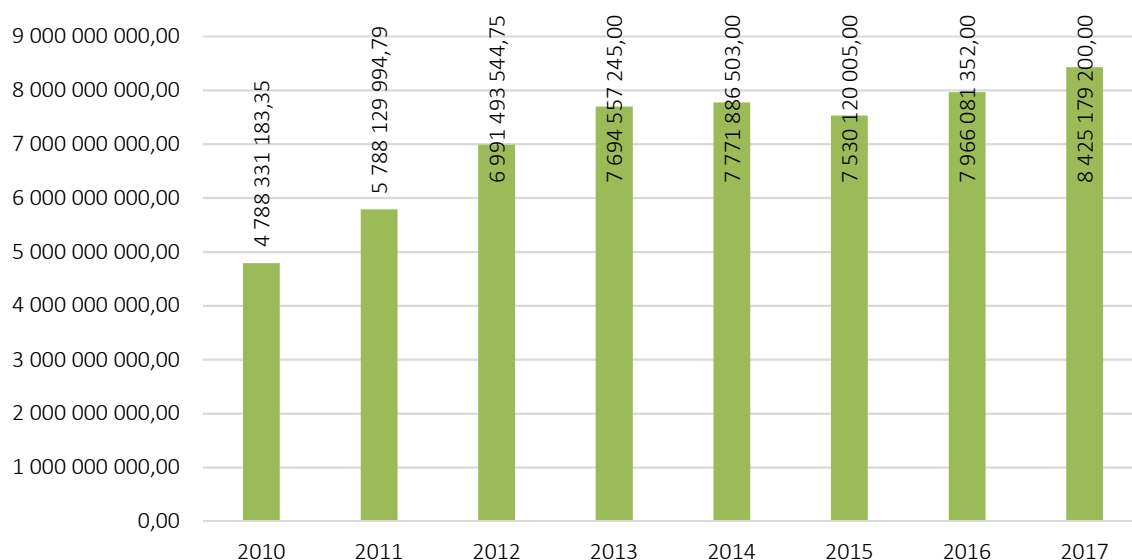
$$LQ = \frac{\text{liczba pracujących w grupie PKD w województwie} / \text{liczba pracujący w ogóle w województwie}}{\text{liczba pracujących w grupie PKD w kraju} / \text{liczba pracujący w ogóle w kraju}}$$

Tabela 5. Grupy PKD o najwyższych wartościach współczynnika LQ w latach 2010-2016

PKD	Nazwa	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
283	Produkcja maszyn dla rolnictwa i leśnictwa	8,55	9,84	10,07	10,04	10,40	11,37	11,02
105	Wytwarzanie wyrobów mleczarskich	7,37	8,09	8,74	8,66	9,11	9,55	9,62
301	Produkcja statków i łodzi	3,12	3,16	2,86	3,89	4,90	5,96	6,62
462	Sprzedaż hurtowa płodów rolnych i żywych zwierząt	1,50	2,24	2,40	b.d.	1,98	1,99	2,36
478	Sprzedaż detaliczna prowadzona na straganach i targowiskach	b.d.	3,47	3,64	b.d.	b.d.	b.d.	2,27
325	Produkcja urządzeń, instrumentów oraz wyrobów medycznych, włączając dentystyczne	b.d.	2,18	2,29	b.d.	2,21	2,35	2,12
16	Działalność usługowa wspomagająca rolnictwo i następująca po zbiorach	1,93	1,89	1,86	2,07	2,08	2,00	2,11
109	Produkcja gotowych paszy i karmy dla zwierząt	1,49	2,12	1,49	1,70	1,86	1,84	2,04
412	Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków mieszkalnych i niemieszkalnych	1,14	b.d.	1,37	1,63	1,72	1,83	1,97
106	Wytwarzanie produktów przemiału zbóż, skrobi i wyrobów skrobiowych	1,64	1,71	1,94	1,91	1,90	2,16	1,88

Źródło: obliczenia własne na podstawie liczby pracujących w poszczególnych grupach PKD w Polsce i w województwie podlaskim w latach 2010-2016 (dane udostępnione przez Zamawiającego).

Wartość podlaskiego eksportu od kilku lat pozostaje na zbliżonym poziomie. W porównaniu do roku 2010 wzrosła o 76% i wyniosła 8 425,2 mln złotych, co pokazuje wzrost umiędzynarodowienia podlaskich przedsiębiorców.

Wykres 8. Wartość eksportu z województwa podlaskiego w latach 2010-2017 (w zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego.

Poza branżami zaliczanymi do „rdzenia” specjalizacji w regionie występują inne silne branże, do których zaliczają się sektor meblarski i wyrobów z drewna.

Wartość eksportu produktów z ryb była w 2017 roku najwyższa i stanowiła 8,2% całkowitej sprzedaży. Drugą pozycję zajęły również produkty wpisujące się w przemysł spożywczy, mianowicie sery i twarogi, których eksport stanowił 7% wartości wszystkich produktów sprzedawanych poza Polskę.

W grupie produktów o najwyższej wartości eksportu brakuje tych wpisujących się w sektor medyczny oraz sektor szkodniczy.

Tabela 6. Towary o najwyższej wartości eksportu z województwa podlaskiego w roku 2017 (pierwsze 10 pozycji)

Opis pozycji	Wartość eksportu w roku 2017	Udział w całości eksportu w roku 2017
Ryby susz., solone l. w solance; ryby wędz. niezal., od obrób. termicz. podczas proc. wędz.; mąki, mączki i granulki z ryb, nadające się do spoż. przez ludzi:	691 884 710,00 zł	8,2%
Sery i twarogi	585 601 887,00 zł	7,0%
Meble inne niż w pozycjach 9401 i 9402 i ich części:	404 130 502,00 zł	4,8%
Artykuły budowlane z tworzyw sztucznych, gdzie indziej niewymienione ani niewłączone	304 583 174,00 zł	3,6%
Podgrzewacze do wody i grzałki nurnikowe, elektr.; aparatura do ogrzewania, elektr.; urządzenia elektrotermiczne; oporowe elementy grzejne inne niż w poz. 8545:	287 363 331,00 zł	3,4%
Ramy do obrazów, fotografii, luster lub podobnych przedmiotów, drewniane:	244 162 650,00 zł	2,9%
Mleko i śmietana, niezagęszczone ani niezawierające dodatku cukru lub innego środka słodzącego:	234 038 151,00 zł	2,8%
Wyroby stolarskie i ciesielskie dla budownictwa, z drewna, włącznie z drewnianymi płytami komórkowymi, połączonymi płytami parkietowymi, dachówkami i gontami:	214 966 720,00 zł	2,6%
Przyczepy i naczepy; pozostałe pojazdy bez napędu mechanicznego; ich części:	201 466 624,00 zł	2,4%
Budynki prefabrykowane	185 517 779,00 zł	2,2%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego.

Analizując ostatnie osiem lat wyraźnie widać, że dwa rodzaje towarów, co roku znajdują się w pierwszej trójce towarów o najwyższej wartości eksportu. Są to wspomniane ryby suszone, solone (udział w ogólnej wartości eksportu waha się od 5,7 do 9,3%) oraz sery i twarogi (udział w ogólnej wartości eksportu waha się od 5,3 do 8,7%).

Tabela 7. Towary o najwyższej wartości eksportu z województwa podlaskiego w latach 2010-2017 (pierwsze trzy pozycje)

Rok	Opis pozycji	Wartość eksportu w roku	Udział w całości eksportu w roku
2017	Ryby susz., solone l. w solance; ryby wędz. niezal., od obrób. termicz. podczas proc. wędz.; mąki, mączki i granulki z ryb, nadające się do spoż. przez ludzi:	691 884 710,00 zł	8,2%
	Sery i twarogi	585 601 887,00 zł	7,0%
	Meble inne niż w pozycjach 9401 i 9402 i ich części:	404 130 502,00 zł	4,8%
2016	Ryby susz., solone l. w solance; ryby wędz. niezal., od obrób. termicz. podczas proc. wędz.; mąki, mączki i granulki z ryb, nadające się do spoż. przez ludzi:	743 530 445,00 zł	9,3%
	Sery i twarogi	480 192 497,00 zł	6,0%
	Meble inne niż w pozycjach 9401 i 9402 i ich części:	376 839 379,00 zł	4,7%
2015	Ryby susz., solone l. w solance; ryby wędz. niezal., od obrób. termicz. podczas proc. wędz.; mąki, mączki i granulki z ryb, nadające się do spoż. przez ludzi:	591 052 720,00 zł	7,8%
	Sery i twarogi	401 100 733,00 zł	5,3%
	Podgrzewacze do wody i grzałki nurnikowe, elektr.; aparatura do ogrzewania, elektr.; urządzenia elektrotermiczne; oporowe elementy grzejne inne niż w poz. 8545:	326 650 472,00 zł	4,3%
2014	Ryby susz., solone l. w solance; ryby wędz. niezal., od obrób. termicz. podczas proc. wędz.; mąki, mączki i granulki z ryb, nadające się do spoż. przez ludzi:	703 557 366,00 zł	9,1%
	Sery i twarogi	521 363 279,00 zł	6,7%
	Podgrzewacze do wody i grzałki nurnikowe, elektr.; aparatura do ogrzewania, elektr.; urządzenia elektrotermiczne; oporowe elementy grzejne inne niż w poz. 8545:	393 323 819,00 zł	5,1%
2013	Ryby susz., solone l. w solance; ryby wędz. niezal., od obrób. termicz. podczas proc. wędz.; mąki, mączki i granulki z ryb, nadające się do spoż. przez ludzi:	678 117 456,00 zł	8,8%
	Sery i twarogi	668 674 767,00 zł	8,7%
	Podgrzewacze do wody i grzałki nurnikowe, elektr.; aparatura do ogrzewania, elektr.; urządzenia elektrotermiczne; oporowe elementy grzejne inne niż w poz. 8545:	440 409 872,00 zł	5,7%
2012	Sery i twarogi	127 848 485,00 zł	7,8%
	Podgrzewacze do wody i grzałki nurnikowe, elektr.; aparatura do ogrzewania, elektr.; urządzenia elektrotermiczne; oporowe elementy grzejne inne niż w poz. 8545:	118 006 480,00 EUR	7,2%
	Ryby susz., solone l. w solance; ryby wędz. niezal., od obrób. termicz. podczas proc. wędz.; mąki, mączki i granulki z ryb, nadające się do spoż. przez ludzi:	106 452 006,00 EUR	6,5%
2011	Sery i twarogi	104 130 996,00 EUR	7,7%
	Podgrzewacze do wody i grzałki nurnikowe, elektr.; aparatura do ogrzewania, elektr.; urządzenia elektrotermiczne; oporowe elementy grzejne inne niż w poz. 8545:	102 779 881,00 EUR	7,6%
	Ryby susz., solone l. w solance; ryby wędz. niezal., od obrób. termicz. podczas proc. wędz.; mąki, mączki i granulki z ryb, nadające się do spoż. przez ludzi:	87 161 574,00 EUR	6,5%
2010	Sery i twarogi	96 061 448,00 EUR	8,6%
	Ryby susz., solone l. w solance; ryby wędz. niezal., od obrób. termicz. podczas proc. wędz.; mąki, mączki i granulki z ryb, nadające się do spoż. przez ludzi:	64 067 652,00 EUR	5,7%
	Mięso z bydła, świeże lub schłodzone	60 891 742,00 EUR	5,4%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego.

W grupach przypisywanych do „rdzenia” specjalizacji województwa podlaskiego nie zaobserwowano wyraźnego trendu wzrostowego w zakresie wpływów z PIT i CIT. Najwyższe wartości przychodów z tytułu podatków PIT oraz CIT odnotowano w grupach PKD charakterystycznych dla sektora rolno-spożywczego. Największą dynamikę wartości przychodów z tytułu podatków PIT (w 2017 roku w stosunku do roku 2013) odnotowano w grupie produkcji PKD – *gospodarka leśna i pozostała działalność leśna, z wyłączeniem pozyskiwania produktów leśnych* – 348,6% oraz *uprawa roślin wieloletnich* – 186,2%.

Jedyną grupą PKD wpisującą się w inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego, w których odnotowano spadek wartości przychodów z tytułu podatku PIT, są produkty wytwarzane z przemiału zbóż, skrobi i wyrobów skrobiowych.

Największy przyrost przychodów z tytułu podatku CIT odnotowano w odniesieniu do produkcji statków i łodzi – wzrost o 724,8% (w roku 2017 w porównaniu do roku 2013) oraz w hurtowej sprzedaży płodów rolnych i żywych zwierząt – 326,3%.

Największy spadek przychodów z tytułu podatku CIT w latach 2013–2017 dotyczył upraw roślin wieloletnich (-99,7%) oraz wytwarzanych produktów przemiału zbóż, skrobi i wyrobów skrobiowych (-96,3%).

Tabela 8. Przychody z tytułu podatków PIT, CIT w grupach PKD o największych wartościach współczynnika LQ w latach 2013-2017 (w tys. zł)

PKD		Przychody PIT					Przychody CIT				
		2013	2014	2015	2016	2017	2013	2014	2015	2016	2017
283	Produkcja maszyn dla rolnictwa i leśnictwa	12 878,1	14 408,0	8 555,3	16 346,4	18 477,0	7 502,3	2 878,4	-149,7	6 780,5	4 785,0
105	Wytwarzanie wyrobów mleczarskich	26 751,1	29 946,9	28 032,1	29 304,5	34 896,3	30 943,1	30 436,0	33 358,0	17 385,0	26 982,0
301	Produkcja statków i łodzi	2163,8	2211,6	4254,9	4 610,4	9707,2	129,6	1423,1	922,2	130,5	1068,9
462	Sprzedaż hurtowa płodów rolnych i żywych zwierząt	7612,2	8965,8	8596,4	10 646,2	10302,7	218,4	245,7	159,2	769,5	931,1
478	Sprzedaż detaliczna prowadzona na straganach i targowiskach	2 211,8	2 392,3	3 306,4	3 619,3	3 813,7	-0,2	1,7	-1,7	b.d.	b.d.
325	Produkcja urządzeń, instrumentów oraz wyrobów medycznych, włączając dentystyczne	4 198,8	3 846,5	3 782,8	3 782,5	4 357,4	5 539,9	6 361,0	3 810,0	3 848,4	2 863,0
016	Działalność usługowa wspomagająca rolnictwo i następująca po zbiorach	1 444,3	1 517,3	2 024,4	1 925,9	2 233,2	96,1	252,0	121,9	122,6	84,5
109	Produkcja gotowych paszy i karmy dla zwierząt	2 784,5	2 514,5	4 131,1	1 783,7	2 462,2	1 374,0	1 090,0	2 100,6	722,9	2 380,2

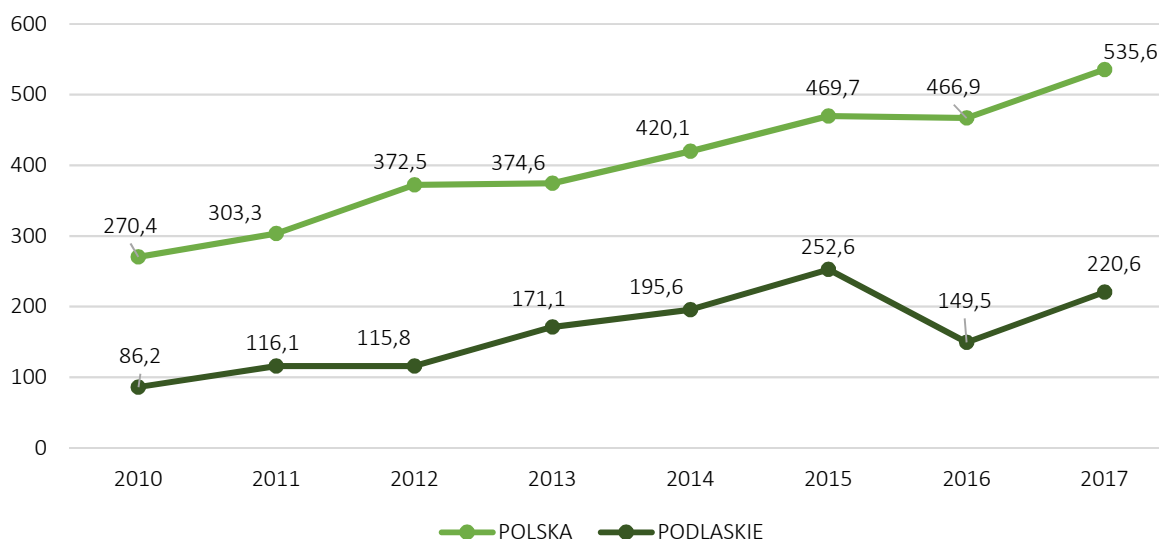
PKD		Przychody PIT					Przychody CIT				
		2013	2014	2015	2016	2017	2013	2014	2015	2016	2017
412	Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków mieszkalnych i niemieszkalnych	33 016,9	32 402,9	35 486,3	38 833,0	47 128,7	11 357,1	18 262,6	28 969,0	37 577,3	36 002,6
106	Wytwarzanie produktów przemiału zbóż, skrobi i wyrobów skrobiowych	1 538,9	1 392,5	1 453,9	1 713,6	586,2	2 179,5	1 489,1	1 539,0	2 630,9	81,6

Źródło: obliczenia własne a podstawie liczby pracujących w poszczególnych grupach PKD w Polsce i w województwie podlaskim w latach 2010-2016 (dane udostępnione przez Zamawiającego), dane na temat wpływów z podatków udostępnione przez Zamawiającego.

Nakłady wewnętrzne na działalność badawczo-rozwojową rosły w województwie podlaskim do roku 2016, kiedy to nastąpił duży spadek ich wartości (z 300,7 mln do 177,6 mln złotych). Rok później (2017) wartość nakładów wzrosła i osiągnęła drugą najwyższą wartość w całym okresie 2010-2017.

Wskaźnik wielkości nakładów w przeliczeniu na 1 mieszkańca, według ostatnich dostępnych danych, wyniósł w województwie podlaskim 220,6 zł i także osiągnął drugą najwyższą wartość w całym okresie 2010-2017. Wartość analogicznego wskaźnika dla całego kraju wyniosła 535,6 zł, a więc ponad dwa razy więcej niż w omawianym województwie.

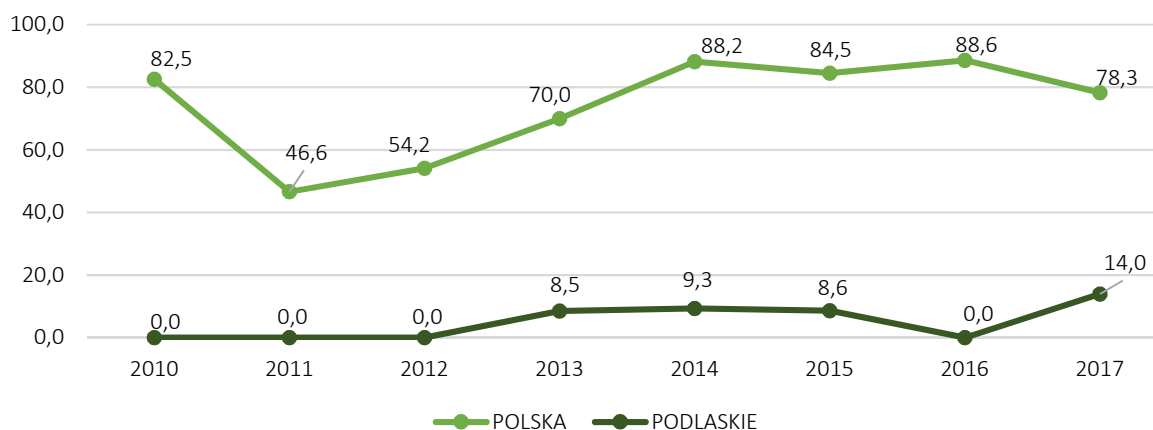
Wykres 9. Nakłady wewnętrzne na B+R w Polsce i w województwie podlaskim w latach 2010-2017 w przeliczeniu na 1 mieszkańca

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Z uwagi na objęcie części danych tajemnicą statystyczną (lata 2010-2012 oraz rok 2016), trudno jest poddać analizie nakłady zewnętrzne. W roku 2017 w województwie podlaskim wyniosły 16,5 mln złotych, natomiast w kraju 3009,3 mln złotych. Biorąc pod uwagę dostępne dane widzimy, że wartość nakładów wzrosła również w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Niemniej w porównaniu do kraju pozostaje ona relatywnie niska.

Wykres 10. Nakłady zewnętrzne na B+R w Polsce i w województwie podlaskim w latach 2010-2017 w przeliczeniu na 1 mieszkańca

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

*dane dla województwa podlaskiego za lata 2010-2012 oraz 2016 objęte są tajemnicą statystyczną.

W celu zobrazowania sytuacji województwa podlaskiego na tle ogólnopolskim została sporządzona analiza taksonomiczna.⁹ Zmienne do analizy zostały wybrane tak, aby obrazowały sytuację w przedsiębiorstwach, jako że to właśnie one są bezpośrednimi odbiorcami wsparcia oferowanego w ramach ewaluowanych działań¹⁰ (dotyczy oczywiście wsparcia w zakresie działalności innowacyjnej i badawczo-rozwojowej), oraz jednym z głównych obszarów zainteresowań niniejszego badania. Uwzględniono zarówno wskaźniki wskazujące na zasoby województw, jak i na efekty.

Obliczenia zostały wykonane na następujących cechach:

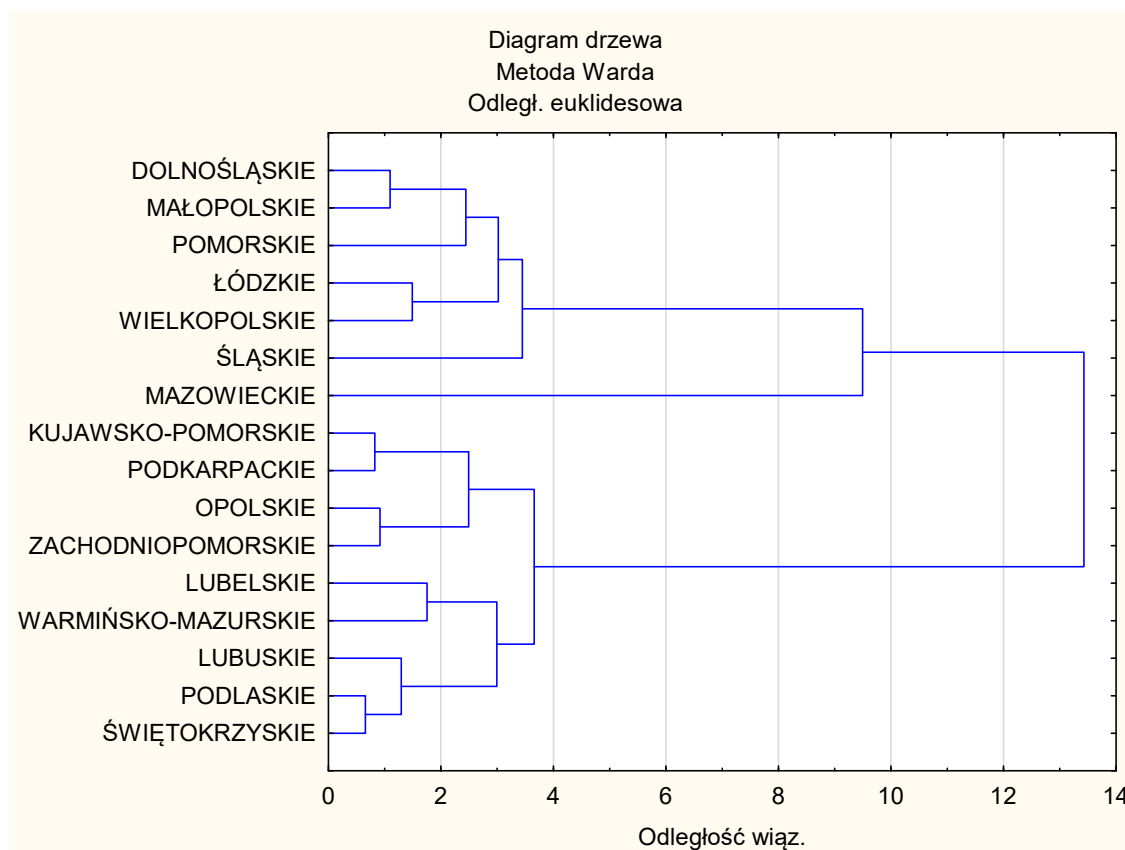
- [1] podmioty w działalności B+R w sektorze przedsiębiorstw,
- [2] nakłady wewnętrzne na działalność B+R w sektorze przedsiębiorstw (mln zł),
- [3] nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach z sektora usług (tys. zł)
- [4] nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach przemysłowych (tys. zł),
- [5] udział przychodów netto ze sprzedaży produktów innowacyjnych w przychodach netto ze sprzedaży ogółem (%),
- [6] patenty udzielone przez UPRP na 100 tys. mieszkańców,
- [7] udzielone prawa ochronne w UPRP na 100 tys. ludności.

W analizie skupień oraz w syntetycznej ocenie kondycji sfery innowacyjności przedsiębiorstw wszystkie zmienne są traktowane jako równorzędne. Pierwszym etapem analizy była aglomeracja (grupowanie) regionów pod względem podobieństwa wartości wymienionych powyżej zmiennych. Praktyczne wnioski z tej analizy pozwalają wskazać skupienia jednostek statystycznych, co znacząco ułatwia wnioskowanie na temat prawidłowości pewnych zjawisk. W niniejszym badaniu zastosowano diagram drzewkowy wyznaczony metodą Warda z odległością euklidesową. Dane zostały uprzednio unormowane, aby wyeliminować wpływ skali poszczególnych zmiennych na pomiar odległości w modelu. Wyniki aglomeracji przedstawia rysunek nr 1.

⁹ Wykorzystane dane i wykonane obliczenia zawarto w załączniku nr 2 do raportu.

¹⁰ Odbiorcami ewaluowanych działań są również jednostki naukowe, jednak analogiczne jak dla przedsiębiorstw wskaźniki, nie są dostępne.

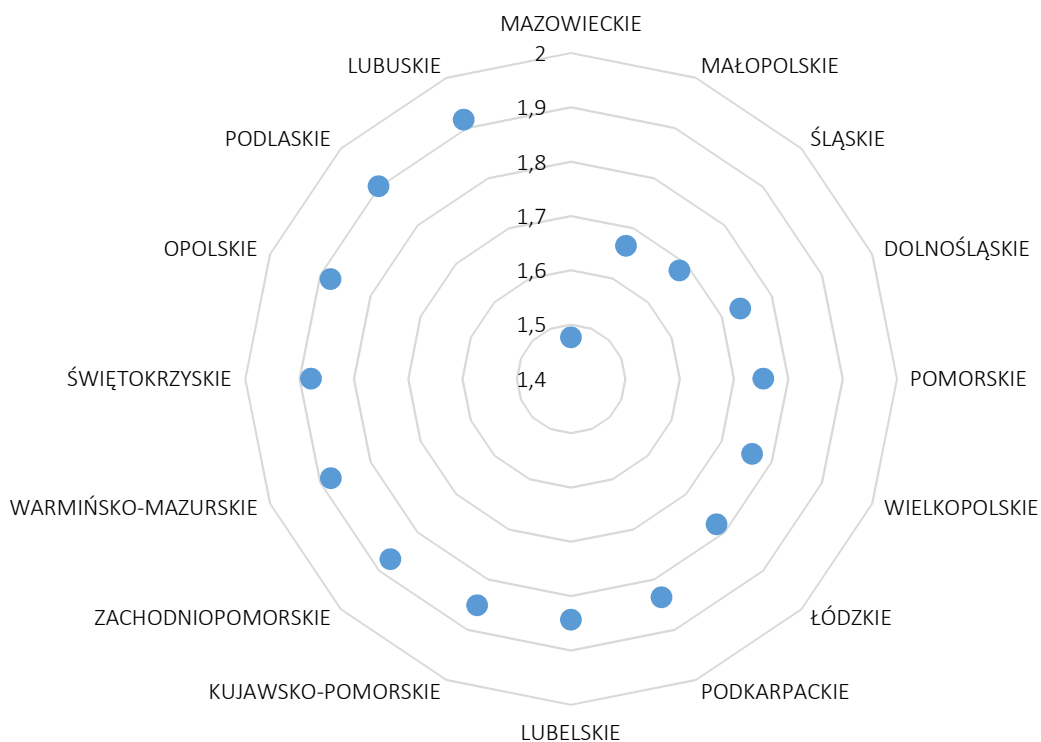
Rysunek 1. Dendrogram aglomeracji regionów pod względem cech rozwojowych

Źródło: opracowanie własne.

Zastosowana metoda dzieli województwa na dwie zasadnicze grupy. Każda z grup dzieli się na kolejne, przy czym Podlasie jest przypisane pod względem podobieństwa województwom lubuskiemu i świętokrzyskiemu. Jest ono również blisko powiązane z warmińsko-mazurskim oraz lubelskim. Interpretując wynik analizy zmiennych można orzec, że pod wieloma względami Podlasie jest podobne zarówno do swoich bezpośrednich sąsiadów. To wynik oczekiwany, zważywszy na istnienie wzajemnych, sąsiedzkich relacji społeczno-gospodarczych. Podobieństwa do lubuskiego i świętokrzyskiego wynikają przede wszystkim z uwarunkowań strukturalnych i dystrybucji sfery przedsiębiorczości. Wzorując się na metodzie aglomeracji skonstruowano wskaźnik syntetyczny, pozwalający nadać rangę każdemu z województw. W tym celu posłużono się metodą odległości euklidesowej od wzorca, za który przyjęto maksimum wartości danej cechy. Wyniki rangowania przedstawia wykres 11.

Wykres 11. Ilustracja odległości regionu od wzorca: rangowanie

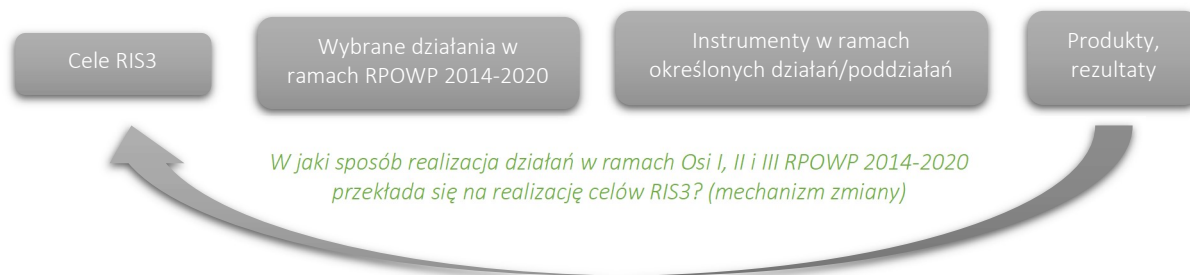
Źródło: opracowanie własne.

Wzorzec, jako wirtualny region jest jednostką o „najlepszych”, najbardziej pożądanym wartościach cech statystycznych. Wykres pokazuje jak dalece dane województwo odbiega od aktualnie najwyższych wartości zmiennej. Nie dziwi, że mazowieckie jest bardzo blisko ideału: jest ono w wielu aspektach liderem w skali kraju. Województwo podlaskie w analizowanych sferach zajmuje przedostatnie miejsce, sąsiadując z wymienionymi powyżej regionami.

2. Metodologia badania i zastosowane podejście badawcze

W niniejszym badaniu podejście badawcze Wykonawcy oparte zostało na teorii ewaluacji, a konkretnie na teorii zmiany. Schemat logiczny ma służyć wskazaniu, jak wybrane działania RPOWP 2014-2020 i za pomocą jakich instrumentów przekładają się na produkty rezultaty, tym samym odpowiadając na zdiagnozowane problemy i deficyty i realizując założenia Planu RIS3.

Rysunek 2. Schemat logiczny badania

Źródło: opracowanie własne

W badaniu wykorzystano następujące metody i techniki badawcze:

1. **Analiza desk research, w ramach której badaniu poddano m.in.:**
 - Wskaźniki i dane ujęte w systemie raportowania i reakcji na zmiany Planu RIS3 (rozdział 9.2.);
 - Wskaźniki produktu i rezultatu bezpośredniego działań RPOWP 2014-2020 ujętych w Tabeli 1., w tym uwzględniające dane monitoringowe od beneficjentów i IZ;
 - Dane z wniosków o dofinansowanie i wniosków o płatność;
 - Dane GUS;
 - Dane CAAC (Centrum Analityczne Administracji Celnej) – udostępnione przez Zamawiającego;
 - Dane o przychodach z podatków CIT/PIT – udostępnione przez Zamawiającego.
 - Dotychczasowe wyniki monitorowania Planu RIS3 zawarte w załącznikach do Rocznych Raportów z realizacji SRWP 2020;
 - Dokumenty programowe RPOWP 2014-2020;
 - Dokument Planu rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego na lata 2015-2020+ (RIS3) (Plan RIS3);
 - Regulaminy i kryteria wyboru projektów w ramach zakończonych konkursów.
2. **Analiza statystyczna z wykorzystaniem współczynnika lokalizacji (Location Quotient – LQ).** Metodę tę wykorzystano do realizacji celu szczegółowego nr 3 niniejszego badania (Weryfikacja trafności wyboru regionalnych inteligentnych specjalizacji), dotyczyła trafności określenia specjalizacji.
3. **Analiza szeregów czasowych.** Została wykorzystana wszędzie tam, gdzie możliwe było wyodrębnienie analogicznych danych dla poszczególnych jednostek czasu.
4. **Analiza taksonomiczna.** Została wykorzystana do analizy wskaźników makroekonomicznych.

5. Model ekonometryczny przyczynowo-skutkowy. Celem zastosowania modelu było określenie zależności przyczynowo-skutkowych pomiędzy zmiennymi: zmienną objaśnianą i zmiennymi objaśniającymi. Wykonawca zastosował model wielowymiarowy do analizy celu szczegółowego nr 1.

6. Ankieta kwestionariuszowa CATI

Badanie CATI zostało przeprowadzone wśród trzech grup respondentów:

1. Beneficjentów projektów realizowanych w ramach poszczególnych ewaluowanych działań/poddziałań RPOWP 2014-2020.

W bazie otrzymanej od Zamawiającego w momencie rozpoczęcia badania znajdowało się w sumie 586 projektów. Ich liczba nie jest jednak równa liczbie beneficjentów, ponieważ wielu z nich z/realizowało więcej niż jeden projekt. Baza nie zawierała danych kontaktowych do osób odpowiedzialnych za realizację/koordynację poszczególnych projektów, dlatego przez rozpoczęciem badania CATI Wykonawca wystosował prośbę do wszystkich beneficjentów (w tym powtarzających się) o wskazanie osób do badania ankietowego (w każdym przypadku powołano się na konkretny tytuł projektu).

W ustaleniu z Zamawiającym dopuszczono, aby jedna ankieta dotyczyła więcej niż jednego projektu. Za przyjęciem takiego rozwiązania przemawiały następujące argumenty:

- Liczba projektów nie równa się liczbie respondentów, ponieważ wielu beneficjentów realizuje więcej niż jeden projekt (w niektórych przypadkach kilka, a nawet kilkanaście). Zastosowanie jednej ankiety pozwoliło na odbycie jednej rozmowy z daną osobą, bez konieczności wypełniania kilku ankiet i zaznaczania w nich tych samych odpowiedzi.
- Nie było możliwości, aby wielkość próby ustalać na podstawie liczby niepowtarzających się beneficjentów, ponieważ w przypadku niektórych podmiotów za realizację projektów odpowiada więcej niż jedna osoba. Zatem liczba beneficjentów również nie równa się liczbie respondentów.

Ustalono zatem następujący przebieg badania z udziałem beneficjentów: ankieter łącząc się z respondentem miał wiedzę na temat liczby projektów realizowanych przez dany podmiot. W przypadku beneficjentów powtarzających się upewniał się, jaką wiedzę dysponuje respondent (czy odpowiada wyłącznie za jeden projekt czy więcej). W przypadku gdy respondent mógł udzielić informacji na temat więcej niż jednego projektu, w odpowiednim polu kwestionariusza ankieter zaznaczał numer działania/poddziałania oraz liczbę projektów, których dotyczy ankieta. W ten sposób uzyskano informacje na temat liczby przebadanych projektów. Łącznie przeprowadzono 291 ankiet CATI, które w sumie dotyczyły 507 projektów.

W poniższej tabeli przedstawiono liczebność przebadanych projektów w ramach poszczególnych działań/poddziałań.

Tabela 9. Struktura próby w badaniu CATI z udziałem beneficjentów

Oś priorytetowa	Działanie/Poddziałanie	Liczba projektów w bazie	Liczba przebadanych projektów
I	1.1	1	1
	1.2	36	34
	1.2.1	35	33
	1.2.2	1	1
	1.3	58	54
	1.4	25	25
	1.4.1	21	20
	1.4.2	4	4
II	2.1	105	87
	2.3	22	22
	2.4	7	6
III	3.1	225	183
	3.1.1	91	73
	3.1.2	128	107
	3.1.3	6	6
	3.2	28	23
	3.2.1	14	13
	3.2.2	14	10
	3.3	79	72
	3.3.1	75	68
	3.3.2	4	4
SUMA		586	507

Źródło: opracowanie własne.

2. Uczestników projektów realizowanych w ramach poszczególnych ewaluowanych działań/poddziałań RPOWP 2014-2020

Tabela 10. Struktura próby w badaniu CATI z udziałem uczestników projektów

Oś priorytetowa	Działanie/ Poddziałanie	Liczba uczestników	Liczba uczestników w badaniu CATI
I	1.2.2*	116 (liczba niepowtarzających się grantobiorców – 88)	28
II	2.1	8 803	62
	2.3	2 692	19
	2.4	3 142	22
III	3.1	28 285	198
	3.1.1	9 241	65
	3.1.2	19 032	132
	3.1.3	12	1
	3.2	5 031	35
	3.2.1	2 846	20
	3.2.2	2 185	15
	3.3	6 283	44
	3.3.1	5 381	38
	3.3.2	902	6
SUMA		54 352	408

*w ramach poddziałania 1.2.2 udział w badaniu wzięły przedsiębiorstwa (grantobiorcy)

Źródło: opracowanie własne.

3. Podlaskich przedsiębiorców, którzy nie uczestniczyli w projektach w ramach RPOWP 2014-2020.

Tabela 11. Struktura próby w badaniu CATI z udziałem podlaskich przedsiębiorców

	Ogółem	101 202	Udział w próbie	N
Wielkość przedsiębiorstwa	0 - 9	97 310	96,2%	368
	10 - 49	3 062	3,0%	12
	50 - 249	742	0,7%	3
	250 i więcej	88	0,1%	2

Źródło: opracowanie własne.

Z uwagi na to, że w badaniu CATI udział wzięli zarówno przedsiębiorcy korzystający, jak i niekorzystający z dofinansowań w ramach RPOWP 2014-2020, a w niektórych częściach raportu wyniki badania obu grup analizowane są wspólnie należy pamiętać, że:

- *beneficjent* – oznacza podmiot korzystający z dofinansowania i realizujący projekt/y w ramach ewaluowanych działań/poddziałań RPOWP 2014-2020;
- *niebeneficjent* – oznacza podmiot (przedsiębiorstwo), który nie korzysta z dofinansowania i nie realizuje projektu/ów w ramach ewaluowanych działań/poddziałań RPOWP 2014-2020.

7. Indywidualne wywiady pogłębione

Badanie zostało przeprowadzone wśród **trzech** grup respondentów:

1. Przedstawiciele Instytucji Zarządzającej RPOWP 2014-2020
2. Przedstawiciele Instytucji Pośredniczącej RPOWP 2014-2020
3. Przedstawiciele Grupy Roboczej do spraw specjalizacji regionalnej gospodarki

Przedstawiciele Instytucji Zarządzającej RPOWP 2014-2020:

- Pracownik Departamentu Europejskiego Funduszu Społecznego – 1 osoba;
- Pracownik Departamentu Rozwoju Regionalnego – 1 osoba;
- Pracownicy Departamentu Innowacji i Przedsiębiorczości – 2 osoby (w tym pracownik zreorganizowanego w czasie trwania niniejszej ewaluacji Departamentu Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego).

Przedstawiciele Instytucji Pośredniczącej RPOWP 2014-2020:

- Pracownicy Wydziału Wdrażania RPO Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Białymstoku – 2 osoby;
- Pracownicy Stowarzyszenia ZIT BOF – 3 osoby (wywiad przeprowadzony w formie triady).

Przedstawiciele Grupy Roboczej do spraw specjalizacji regionalnej gospodarki:

- Przedstawiciel przedsiębiorstwa realizującego projekty B+R i posiadających działy B+R oraz opatentowane wyniki badań – 1 osoba;
- Przedstawiciel Parku Naukowo-Technologicznego – 1 osoba;
- Przedstawiciel stowarzyszenia/związku pracodawców w regionie – 1 osoba;
- Przedstawiciel środowiska naukowego w regionie – 1 osoba;
- Przedstawiciel instytucji otoczenia biznesu działającej na terenie województwa podlaskiego – 1 osoba;
- Ekspert zewnętrzny – 1 osoba.

8. Wywiady eksperckie

Eksperti zewnątrzni jako osoby niebędące bezpośrednio zaangażowane w realizację działań w ramach RPOWP przedstawili swoje niezależne, obiektywne opinie na temat działań prowadzonych w Programie oraz ich możliwego wpływu na wzrost przedsiębiorczości, innowacyjności i konkurencyjności przedsiębiorstw.

W badaniu udział wzięło siedmiu ekspertów z terenu województwa podlaskiego, posiadających doświadczenie zawodowe/naukowe w zakresie innowacyjności przedsiębiorstw.

9. Studium przypadku (case study)

Badanie case study nastawione było na analizę wybranych przedsiębiorstw, które dzięki realizacji projektu w ramach RPOWP 2014-2020 dokonują transferu wiedzy¹¹. Analiza przypadku objęła opis działalności przedsiębiorstwa, motywacje związane z aplikowaniem o środki unijne, trudności napotkane podczas realizacji projektu, czynniki sukcesu projektu, obecną działalność będącą efektem realizacji projektu (w kontekście transferu wiedzy), samoocenę dotyczącą wzrostu konkurencyjności oraz ogólną ocenę wsparcia oferowanego w ramach I Osi RPOWP 2014-2020.

Analizie poddano dwa przypadki, wyselekcjonowane na podstawie wyników badania CATI z udziałem beneficjentów.

Wywiady z przedstawicielami wybranych wspólnie z Zamawiającym beneficjentów przeprowadzono według wcześniej przygotowanego scenariusza. W toku badania okazało się, że respondenci nie są w stanie udzielić wyczerpujących odpowiedzi na niektóre z pytań dotyczących transferu wiedzy. Obecny stopień zaawansowania projektów, których dotyczyły wywiady (a które na moment realizacji badania nie były jeszcze zakończone), nie pozwolił na wskazanie konkretnych odbiorców projektów (czyli odbiorców nowych rozwiązań technologicznych, produktów, innowacji itp.) oraz sposobu ich upowszechniania. Niemniej, z uwagi na to, że analiza objęła przypadki dwóch zupełnie różnych przedsiębiorstw (zarówno pod względem wielkości, branży, dotychczasowego doświadczenia w zakresie badań i rozwoju, jak i przynależności do sektorów IS), możliwe było pozyskanie wartościowych informacji. Analizę case study zamieszczono w aneksie do niniejszego raportu, natomiast wnioski z niej płynące zawarto w części raportu pt. *Ocena wpływu wsparcia z RPOWP 2014-2020 na tworzenie otoczenia sprzyjającego innowacjom*.

¹¹ Pojęcie „transfer wiedzy” stosowane w niniejszym raporcie dotyczy działań związanych z udostępnianiem zasobów własnych lub korzystaniem z umiejętności, wiedzy, technologii, metod wytwarzania produktów lub projektowania usług innych podmiotów.

3. Wyniki badania

3.1. Ocena skuteczności wsparcia RPOWP 2014-2020 pod kątem podnoszenia innowacyjności podlaskich przedsiębiorstw

Ocena adekwatnych działań RPOWP kierowanych do przedsiębiorstw

Jednym z elementów badania była identyfikacja efektów wsparcia przedsiębiorstw w ramach poszczególnych, **adekwatnych działań** RPOWP 2014-2020, objętych zakresem ewaluacji. Za takowe działania uznać należy:

- Działanie 1.2. *Wspieranie transferu wiedzy, innowacji, technologii i komercjalizacji wyników B+R oraz rozwój działalności B+R w przedsiębiorstwach*

Celem interwencji jest wsparcie działalności badawczo-rozwojowej w samych przedsiębiorstwach w obszarach zaliczanych do inteligentnych specjalizacji, wyznaczonych w RIS3, ale również w tych, które w wyniku monitoringu i oceny RIS3 zostaną zaliczone do obszarów o dużym potencjale wzrostu innowacyjności.

- Działanie 1.3. *Wspieranie inwestycji w przedsiębiorstwach*

Wzrostowi konkurencyjności sektora MŚP ma służyć wsparcie szeroko rozumianych innowacji, obejmujących wdrożenie nowych produktów, procesów, sposobów organizacji i marketingu. Interwencja dotyczy wszystkich przedsiębiorstw wprowadzających rozwiązania innowacyjne.

- Działanie 1.4. *Promocja przedsiębiorczości oraz podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej województwa*

Zgodnie z charakterystyką przedstawioną we wprowadzeniu do raportu, działanie to koncentruje się m.in. na rozwoju i świadczeniu usług na rzecz przedsiębiorstw przez instytucje otoczenia biznesu, tworzeniu nowych bądź unowocześnianiu terenów inwestycyjnych oraz promocji gospodarczej.

- Działanie 2.1. *Zwiększanie zdolności zatrudnieniowej osób pozostających bez zatrudnienia oraz osób poszukujących pracy, przy wykorzystaniu aktywnej polityki rynku pracy, oraz wspieranie mobilności zasobów pracy*

Działanie skierowane jest na wsparcie osób bezrobotnych, biernych zawodowo oraz innych grup, które znajdują się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, potrzebują kompleksowego wsparcia dostosowanego do ich indywidualnych potrzeb, ale też do potrzeb rynku.

- Działanie 2.3. *Wspieranie powstawania i rozwoju podmiotów gospodarczych*

Interwencja ukierunkowana na wywołanie trwałych zmian w zakresie poziomu zatrudnienia, skoncentrowana na rozwoju przedsiębiorczości rozumianej jako zakładanie, prowadzenie i rozwijanie własnej działalności. Podobnie jak działanie 2.1 nie zakłada zatem wsparcia przedsiębiorstw już istniejących, a rozwój przedsiębiorczości rozumianej jako wzrost liczby mieszkańców województwa podejmujących działalność gospodarczą.

- Działanie 2.4. *Adaptacja pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian*

Jednym z celów działania jest dostosowanie kompetencji i kwalifikacji pracowników na rzecz podniesienia konkurencyjności przedsiębiorstw z sektora MŚP.

W ramach działania 1.1 *Wsparcie na rzecz gospodarki opartej na wiedzy*, niewymienionego na powyższej liście, realizowany jest jeden projekt wyłoniony w trybie pozakonkursowym, a jego beneficjentem jest Uniwersytet Medyczny w Białymstoku. Projekt swoim zakresem obejmuje badania innowacyjne w zakresie prewencji chorób cywilizacyjnych i medycyny indywidualizowanej, stąd nie został ujęty w niniejszej analizie jako niebędący działaniem wspierającym przedsiębiorstwa.

Działania w ramach III Osi priorytetowej *Kompetencje i kwalifikacje*, także pominięte na powyższej liście, nie są kierowane bezpośrednio do przedsiębiorstw.

Działanie 1.2 *Wsparanie transferu wiedzy, innowacji, technologii i komercjalizacji wyników B+R oraz rozwój działalności B+R w przedsiębiorstwach*

Projekty dofinansowane w ramach działania 1.2 realizują osiem wskaźników rezultatu bezpośredniego oraz 12 wskaźników produktu. Na moment realizacji badania wskaźniki nie zostały zrealizowane, przy czym należy pamiętać, że ich wartość docelowa szacowana jest na rok 2023. Poza tym zdecydowana większość projektów dofinansowanych w tym działaniu nadal trwa (33 z 36 projektów)¹².

Tabela 12. Wskaźniki rezultatu bezpośredniego oraz wskaźniki produktu dla działania 1.2 RPOWP 2014-2020 *Wsparanie transferu wiedzy, innowacji, technologii i komercjalizacji wyników B+R oraz rozwój działalności B+R w przedsiębiorstwach*

Nazwa wskaźnika	Jedn. miary	Wartość docelowa (2023)	Realizacja wskaźnika	
			Szacowana	Aktualna
Wskaźniki rezultatu bezpośredniego				
Liczba wdrożonych wyników prac B+R	szt.	22	53	0
Liczba projektów B+R realizowanych przy wykorzystaniu wspartej infrastruktury badawczej	szt.	57	25	0
Liczba dokonanych zgłoszeń patentowych	szt.	19	10	1
Liczba zgłoszeń wzorów użytkowych	szt.	9	13	0
Liczba zgłoszeń wzorów przemysłowych	szt.	14	12	3
Liczba uzyskanych praw ochronnych na wzór użytkowy	szt.	5	3	0
Liczba uzyskanych praw z rejestracji na wzór przemysłowy	szt.	11	11	0
Wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach O/K/M(CI8) ¹³	EPC	podlega monitorowaniu	5,55	0
Wskaźniki produktu				
Liczba przedsiębiorstw współpracujących z ośrodkami badawczymi (CI 26)	szt.	8	6	1
Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CI 1)	przedsiębiorstwa	30	91	86

¹² Więcej informacji na temat poziomu realizacji wskaźników w ramach wszystkich ewaluowanych działań zawarto w dalszej części raportu, poświęconej analizie poziomu absorpcji środków unijnych.

¹³ „CI” (*Common Indicator*) oznacza wspólny wskaźnik produktu Komisji Europejskiej.

Nazwa wskaźnika	Jedn. miary	Wartość docelowa (2023)	Realizacja wskaźnika	
			Szacowana	Aktualna
Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje (CI 2)	przedsiębiorstwa	30	31	1
Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje) (CI 6)	zł	84 662 495	46 853 442,69	6 019 818,01
Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne w projekty w zakresie innowacji lub badań i rozwoju (CI 27)	zł	31 330 000	16 422 859,46	1 941 985,09
Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne w projekty w zakresie badań i rozwoju	zł	31 330 000	31 198 487,39	5 244 854,03
Liczba realizowanych projektów B+R	szt.	24	22	2
Liczba osób prowadzących działalność B+R w ramach projektów, O/K/M	osoby	55	183	47
Liczba przedsiębiorstw wspartych w zakresie prowadzenia prac B+R	szt.	24	21	1
Liczba przedsiębiorstw ponoszących nakłady inwestycyjne na działalność B+R	szt.	24	12	0
Nakłady inwestycyjne na zakup aparatury naukowo-badawczej	zł	25 000 000	26 958 707,52	9 795 535,95
Liczba wspartych laboratoriów badawczych	szt.	11	13	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie Informacji kwartalnej z realizacji Programu Operacyjnego IV kwartał 2018 r.

O efekty wsparcia zapytano beneficjentów realizujących projekty w ramach tego działania (19 przedsiębiorców realizujących łącznie 21 projektów wyłącznie w ramach działania 1.2.1 *Wspieranie transferu wiedzy, innowacji, technologii i komercjalizacji wyników B+R oraz rozwój działalności B+R w przedsiębiorstwach*) oraz jedną instytucję otoczenia biznesu (poddziałanie 1.2.2 *Bon na usługi badawcze*).

Trzema najczęściej wskazywanymi przez przedsiębiorstwa efektami realizacji projektów w ramach działania były:

- wprowadzenie innowacji produktowych (w siedmiu przypadkach),
- rozwój istniejącego zaplecza badawczo-rozwojowego (w sześciu przypadkach),
- stworzenie zaplecza badawczo-rozwojowego (w pięciu przypadkach).

Dziesięciu respondentów wskazało na osiągnięcie więcej niż jednego efektu. Na poniższym rysunku przedstawiono wynikające z udzielonych odpowiedzi zestawy efektów. W wielu przypadkach otrzymane dofinansowanie przełożyło się na szereg korzyści. Możliwy jest zatem następujący scenariusz: inwestycja w zaplecze badawczo-rozwojowe umożliwiła przeprowadzenie prac badawczo-rozwojowych (projektów), których wyniki zostały następnie wdrożone w postaci innowacji produktowych, a te dały dodatkowe przychody. Można więc przyjąć, że wsparcie w ramach działania 1.2 *Wspieranie transferu wiedzy, innowacji, technologii i komercjalizacji wyników B+R oraz rozwój działalności B+R w przedsiębiorstwach* daje przedsiębiorstwu możliwość przejścia przez całą ścieżkę – od inwestycji do zarobku.

Rysunek 3. Zestawy efektów wsparcia wskazywanych przez beneficjentów-przedsiębiorców poddziałania 1.2.1 Wspieranie transferu wiedzy, innowacji, technologii i komercjalizacji wyników B+R oraz rozwój działalności B+R w przedsiębiorstwach

Źródło: badania własne.

Analiza wartości wskaźników dla działania 1.2 pozwala dopisać do powyższej listy osiągniętych efektów m.in. dokonanie zgłoszeń patentowych i wzorów użytkowych.

Wspomniana na początku instytucja otoczenia biznesu zrealizowała jeden projekt w ramach poddziałania 1.2.2 *Bon na usługi badawcze*. Jej przedstawiciel zapytany o efekty zadeklarował, że projekt umożliwił przedsiębiorstwom rozpoczęcie działalności badawczo-rozwojowej (firmy miały możliwość pozyskania grantów na badania i innowacje). Sami grantobiorcy, zapytani o korzyści wynikające dla ich przedsiębiorstwa z otrzymania grantu, najczęściej wymieniali innowacje produktowe (niespełna połowa badanych) lub procesowe (1/3 badanych). W co czwartym wypadku otrzymanie grantu umożliwiło wzrost zatrudnienia, a w co piątym podniesienie kwalifikacji pracowników. Większość badanych osiągnęła więcej niż jedną korzyść, przy czym najczęściej były to dwie korzyści. Bardziej szczegółowa analiza pokazała, że tak jak w przypadku poddziałania 1.2.1 wsparcie w postaci grantu zaoferowane w ramach poddziałania 1.2.2 przynosi szersze zakrojone efekty.

Granty spotkały się z pozytywnym odzewem i zainteresowaniem ze strony przedsiębiorstw, a zatem wcześniejsze związane z tym obawy okazały się nieuzasadnione. Jeden z uczestników wywiadów indywidualnych określił je mianem rewolucji z dwóch głównych powodów. Po pierwsze, formalności związane z ubieganiem się o grant zostały maksymalnie uproszone. Po drugie, sama kwota dofinansowania w pewnym sensie wyznaczyła skalę działań – umożliwiła realizację mniejszych badań i innowacji, które, jak zostanie to opisane w dalszej części niniejszego raportu, okazały się adekwatne do poziomu rozwoju innowacyjności w podlaskich przedsiębiorstwach.

Pozytywnie oceniono również odwrócenie procedur związanych z wyborem wykonawców realizujących usługi na rzecz grantobiorców (wybór następował jeszcze przed złożeniem wniosku, nie zaś po) oraz szybkie tempo oceny wniosków.

Warto również wspomnieć, że połowa respondentów (beneficjentów poddziałania 1.2.1) stwierdziła, że ich przedsiębiorstwa nie osiągnęłyby wskazanych w badaniu ankietowym efektów, gdyby nie otrzymane dofinansowanie. Przeciwnego zdania było zaledwie trzech, którzy jednocześnie przyznali, że osiągnięcie tych korzyści bez wsparcia w ramach RPOWP wymagałoby jednak dłuższego czasu. Należy zatem uznać, że z punktu widzenia beneficjenta-przedsiębiorcy udzielane wsparcie jest skuteczne, a uzyskane dofinansowanie przekłada się na konkretne korzyści.

Działanie 1.3 Wspieranie inwestycji w przedsiębiorstwach

Projekty w ramach działania 1.3 realizują pięć wskaźników rezultatu bezpośredniego oraz 11 wskaźników produktu. Niemal wszystkie wskaźniki zostały częściowo zrealizowane, przy czym należy pamiętać, że ich wartość docelowa szacowana jest na rok 2023. Większość dotychczas dofinansowanych projektów (40 z 58) już się zakończyła.

Tabela 13. Wskaźniki rezultatu bezpośredniego oraz wskaźniki produktu dla działania 1.3. RPOWP 2014-2020 Wspieranie inwestycji w przedsiębiorstwach

Nazwa wskaźnika	Jedn. miary	Wartość docelowa (2023)	Realizacja wskaźnika	
			Szacowana	Aktualna
Wskaźniki rezultatu bezpośredniego				
Wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach (CI 8)	EPC	127	139,66	8,71
Liczba wprowadzonych innowacji produktowych	szt.	397	93	31
Liczba wprowadzonych innowacji procesowych	szt.	220	53	13
Liczba wprowadzonych innowacji nietechnologicznych	szt.	120	36	6
Przychody ze sprzedaży nowych lub udoskonalonych produktów/procesów	zł	115 300 000	170 519 959,85	573 628,86
Wskaźniki produktu				
Liczba przedsiębiorstw wspartych w zakresie wdrożenia wyników prac B+R	szt.	30	50	24
Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w celu wprowadzenia produktów nowych dla rynku (CI28)	przedsiębiorstwa	77	56	25
Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w celu wprowadzenia produktów nowych dla firmy (CI 29)	przedsiębiorstwa	153	38	18

Nazwa wskaźnika	Jedn. miary	Wartość docelowa (2023)	Realizacja wskaźnika	
			Szacowana	Aktualna
Liczba przedsiębiorstw wspartych w zakresie eko innowacji	szt.	77	57	26
Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CI 1)	przedsiębiorstwa	153	155	15
Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje (CI 2)	przedsiębiorstwa	75	51	22
Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje) (CI 6)	zł	249 565 000	140 870 328,39	73 219 323,81
Liczba przedsiębiorstw wspartych w zakresie inwestycji	szt.	153	37	15
Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne w projekty w zakresie innowacji lub badań i rozwoju (CI 27)	zł	256 221 250	35 457 018,86	32 074 077,79
Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie finansowe inne niż dotacje (CI 3)	przedsiębiorstwa	78	111	0
Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (inne niż dotacje) (CI 7)	zł	6 656 250	60 310 059,99	108 397,70

Źródło: opracowanie własne na podstawie Informacji kwartalnej z realizacji Programu Operacyjnego IV kwartał 2018 r.

O efekty wsparcia zapytano beneficjentów – 38 przedsiębiorców realizujących wyłącznie projekty w ramach działania 1.3 oraz Bank Gospodarstwa Krajowego. BGK pełni rolę Menadżera Funduszu Funduszy i jest beneficjentem mogącym realizować projekty w ramach działania 1.3 (typ projektów 3. i 4., czyli wdrażanie innowacji produktowych, procesowych, marketingowych i organizacyjnych w sektorze usług, oraz inwestycje dotyczące zwiększenia zastosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych).

Z uwagi na to, że projekt Banku Gospodarstwa Krajowego realizowany w ramach działania 1.3 trwa do końca roku 2023, przedstawiciel beneficjenta nie był w stanie udzielić konkretnych informacji na temat osiągniętych efektów.

Sami przedsiębiorcy, dzięki realizacji projektów, mogli przede wszystkim wprowadzić innowacje – ponad połowa (55,7% według badania CATI) wprowadziła innowacje produktowe (31 innowacji według analizy wskaźników). Nieco mniej (42,1% według badania CATI) – innowacje procesowe (13 innowacji według analizy wskaźników), natomiast niespełna co czwarty (według badania CATI) innowacje marketingowe (łącznie sześć innowacji nietechnologicznych według analizy wskaźników). Jest to oczywiście związane z zakresem typów projektów możliwych do dofinansowania w ramach omawianego działania. Zgodnie z zapisami SzOOP, projekty powinny być ukierunkowane na wdrożenie innowacji w sektorze produkcji i usług. Badanie to potwierdziło – każdy z respondentów zadeklarował, że jego firma należy do jednego z tych sektorów.

Na podstawie informacji kwartalnej z realizacji Programu Operacyjnego, powyższą listę efektów można poszerzyć o uzyskanie przychodów ze sprzedaży nowych lub udoskonalonych produktów/procesów. Niemal połowa badanych beneficjentów-przedsiębiorców działania 1.3 wskazała na osiągnięcie więcej niż jednej korzyści.

Większość respondentów przyznało, że ich przedsiębiorstwa nie osiągnęłyby takich efektów, gdyby nie otrzymane dofinansowanie. Zaledwie czterech stwierdziło, że choć osiągnięcie wskazanych korzyści

byłoby możliwe bez wsparcia w ramach RPOWP, to wymagałoby dłuższego czasu, a ich skala byłaby mniejsza.

Działanie 1.4 Promocja przedsiębiorczości oraz podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej województwa

W ramach działania 1.4 do tej pory dofinansowano 25 projektów (4 nadal trwają), z czego 21 w ramach poddziałania 1.4.1 *Promocja przedsiębiorczości oraz podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej województwa* oraz 4 w ramach poddziałania 1.4.2 *Podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej BOF*.

Działanie realizuje 5 wskaźników rezultatu bezpośredniego oraz 13 wskaźników produktu. Na moment realizacji badania wartość wielu wskaźników (zarówno szacowana, jak i aktualna) wynosi 0. Wynika to z braku realizacji projektów typu 1. i 5. w ramach poddziałania 1.4.1.

Tabela 14. Wskaźniki rezultatu bezpośredniego oraz wskaźniki produktu dla działania 1.4 RPOWP 2014-2020 Promocja przedsiębiorczości oraz podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej województwa

Nazwa wskaźnika	Jedn. miary	Wartość docelowa (2023)	Realizacja wskaźnika	
			Szacowana	Aktualna
Wskaźniki rezultatu bezpośredniego				
Liczba przedsiębiorstw korzystających z zaawansowanych usług (nowych i/lub ulepszonych) świadczonych przez instytucje otoczenia biznesu	szt.	63	0	0
Liczba nowych przedsiębiorstw powstałych przy wsparciu instytucji otoczenia biznesu	szt.	24	0	0
Liczba inwestycji zlokalizowanych na przygotowanych terenach inwestycyjnych	szt.	21	20	1
Liczba przedsiębiorstw dokapitalizowanych na etapie inkubacji	szt.	8	0	0
Wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach O/K/M (CI 8)	EPC	podlega monitorowaniu	0	0
Wskaźniki produktu				
Liczba wspieranych nowych przedsiębiorstw (CI)	szt.	122	4	0
Powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych	ha	78	100,13	33,63
Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CI 1)	przedsiębiorstwa	813	53	11
Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje (CI 2)	przedsiębiorstwa	wskaźnik zostanie oszacowany w późniejszym terminie	39	11
Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie finansowe inne niż dotacje (CI 3)	przedsiębiorstwa	8	12	0
Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie niefinansowe (CI 4)	przedsiębiorstwa	805	0	0
Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje) (CI 6)	zł	wskaźnik zostanie oszacowany w późniejszym terminie	262 206,21	20 580,00
Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (inne niż dotacje) (CI 7)	zł	2 662 500	10 826 750	0

Nazwa wskaźnika	Jedn. miary	Wartość docelowa (2023)	Realizacja wskaźnika	
			Szacowana	Aktualna
Liczba zaawansowanych usług (nowych lub ulepszonych) świadczonych przez instytucje otoczenia biznesu	szt.	31	0	0
Liczba instytucji otoczenia biznesu wspartych w zakresie profesjonalizacji usług	szt.	10	0	0
Liczba przedsiębiorstw wspartych w zakresie doradztwa specjalistycznego	szt.	70	0	0
Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w celu wprowadzenia produktów nowych dla rynku (CI 28)	przedsiębiorstwa	2	0	0
Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w celu wprowadzenia produktów nowych dla firmy (CI 29)	przedsiębiorstwa	6	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie Informacji kwartalnej z realizacji Programu Operacyjnego IV kwartał 2018 r.

W badaniu ankietowym udział wzięło 16 respondentów odpowiedzialnych za realizację/koordynację wyłącznie projektów w ramach działania 1.4. Było to dziewięciu przedstawicieli przedsiębiorców, sześciu przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego oraz przedstawiciel Banku Gospodarstwa Krajowego, który pełni rolę Menadżera Funduszu Funduszy i jest beneficjentem mogącym realizować projekty w ramach poddziałania 1.4.1 *Promocja przedsiębiorczości oraz podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej województwa* (typ projektu 5. tj. wsparcie inwestycyjne dedykowane firmom we wczesnej fazie rozwoju).

Z uwagi na to, że projekt realizowany w ramach poddziałania 1.4.1 planowo zakończony będzie dopiero w roku 2023, przedstawiciel BGK zaproszony do udziału w wywiadzie kwestionariuszowym nie był w stanie określić, czy i jakie efekty projektu już osiągnięto.

Część przedsiębiorców nawiązała nowe kontakty handlowe oraz wprowadziła innowacje z zakresu marketingu.

Spośród badanych JST trzy zyskały nowe tereny inwestycyjne (na jednym z nich rozpoczęły się już inwestycje), a trzy jednostki zmodernizowały dotychczasowe tereny inwestycyjne (w dwóch przypadkach w niedługim czasie rozpoczną tam działalność podmioty gospodarcze). Aktualna wartość wskaźnika powierzchni przygotowanych terenów inwestycyjnych wynosi 33,63 ha.

Warto również wspomnieć, że większość respondentów przyznała, że ich przedsiębiorstwa nie osiągnęłyby wskazanych efektów, gdyby nie otrzymane dofinansowanie. Pozostali nie byli w stanie udzielić jednoznacznej odpowiedzi na to pytanie.

W odniesieniu do projektów dotyczących uzbrajania terenów inwestycyjnych uczestnicy jakościowej części badania zwrócili uwagę na potrzebę dokonywania analizy stricte biznesowej możliwości późniejszego wykorzystania takiego terenu. Mianowicie przed decyzją o podjęciu prac na danym terenie należy określić szanse pozyskania inwestora, dostęp do pracowników oraz stan infrastruktury towarzyszącej, w tym drogi dojazdowe, uzbrojenie w media. Przeszkodą dla tworzenia nowych terenów może być również objęcie części województwa programami ochrony przyrody.

Działania:

2.1 Zwiększanie zdolności zatrudnieniowej osób pozostających bez zatrudnienia oraz osób poszukujących pracy, przy wykorzystaniu aktywnej polityki rynku pracy oraz wspieranie mobilności zasobów pracy

2.3 Wspieranie powstawania i rozwoju podmiotów gospodarczych

W ramach działania 2.1 dofinansowano do tej pory 105 projektów, z których 101 już się zakończyło. Działanie realizuje trzy wskaźniki rezultatu bezpośredniego, z których jeden (*Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu*) został już zrealizowany. Według dostępnych danych również dwa z ośmiu wskaźników produktu osiągnęły założone wartości docelowe – wsparciem objęto wyższą niż zakładano liczbę osób niepełnosprawnych oraz o niskich kwalifikacjach.

Tabela 15. Wskaźniki rezultatu bezpośredniego oraz wskaźniki produktu dla działania 2.1 RPOWP 2014-2020 Zwiększanie zdolności zatrudnieniowej osób pozostających bez zatrudnienia oraz osób poszukujących pracy, przy wykorzystaniu aktywnej polityki rynku pracy oraz wspieranie mobilności zasobów pracy

Nazwa wskaźnika	Jedn. miary	Wartość docelowa (2023)	Realizacja wskaźnika	
			Szacowana	Aktualna
Wskaźniki rezultatu bezpośredniego				
Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej	szt.	7 546		1 078
Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu (CI)	osoby	7 546		5 740
Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu (CI)	osoby	31%		58,57%
Wskaźniki produktu				
Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie (CI)	osoby	308		553
Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie (CI)	osoby	6 425		5 239
Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie	osoby	3 212		2 707
Liczba osób, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie	osoby	1 600		1 078
Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie (CI)	osoby	12 335		8 613
Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie (CI)	osoby	651		270
Liczba osób o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie	osoby	2 718		6 704
Liczba osób pracujących znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy objętych wsparciem w programie	osoby	471		0

Źródło: opracowanie własne na podstawie Informacji kwartalnej z realizacji Programu Operacyjnego IV kwartał 2018 r.

W ramach działania 2.3 dofinansowano do tej pory 22 projekty, z których 14 jest nadal w trakcie realizacji.

Działanie realizuje jeden wskaźnik rezultatu bezpośredniego, który na moment prowadzenia badania został osiągnięty. Określono cztery wskaźniki produktu, z których bliski realizacji jest wskaźnik *Liczba*

osób pozostających bez pracy, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie – z oszacowanej wartości docelowej 373 osiągnięto już 276.

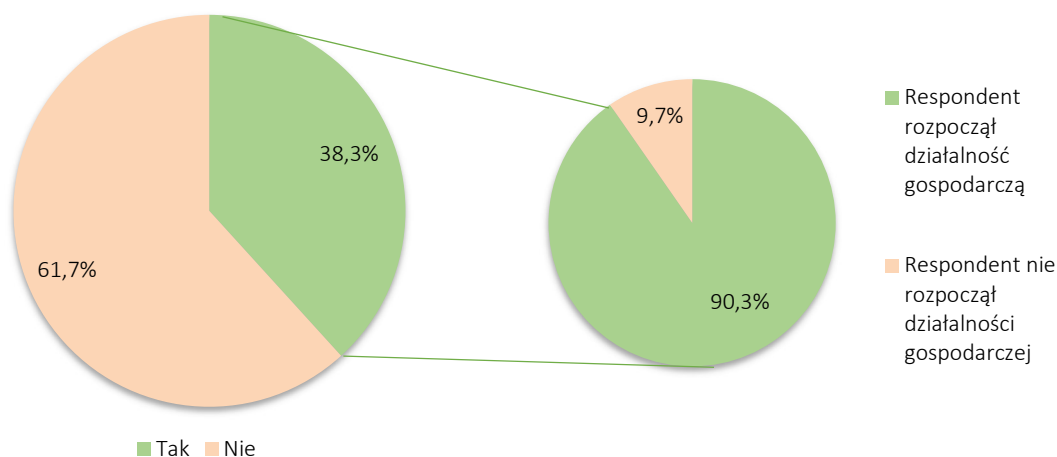
Tabela 16. Wskaźniki rezultatu bezpośredniego oraz wskaźniki produktu dla działania 2.3 RPOWP 2014-2020 Wspieranie powstawania i rozwoju podmiotów gospodarczych

Nazwa wskaźnika	Jedn. miary	Wartość docelowa (2023)	Realizacja wskaźnika	
			Szacowana	Aktualna
Wskaźniki rezultatu bezpośredniego				
Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej	szt.	100%		276
Wskaźniki produktu				
Liczba osób pozostających bez pracy, które skorzystały z instrumentów zwrotnych na podjęcie działalności gospodarczej w programie	osoby	115		0
Liczba osób pozostających bez pracy, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie	osoby	373		276
Liczba osób pracujących, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie	osoby	Wskaźnik zostanie oszacowany w późniejszym terminie		0
Liczba osób pracujących, które skorzystały z instrumentów zwrotnych na podjęcie działalności gospodarczej w programie	osoby	10		0

Źródło: opracowanie własne na podstawie Informacji kwartalnej z realizacji Programu Operacyjnego IV kwartał 2018 r.

Na wysoką skuteczność projektów w zakresie powstawania nowych podmiotów gospodarczych wskazują również wyniki badania CATI. Uczestników projektów realizowanych w ramach działań 2.1 i 2.3 zapytano, czy wiązało się to z rozpoczęciem działalności gospodarczej. Ponad 1/3 odpowiedziała pozytywnie. Osoby te na ogół nie posiadały wiedzy na temat całościowych efektów projektu, natomiast zdecydowana większość z nich rozpoczęła działalność gospodarczą.

Wykres 12. Skala podejmowania działalności gospodarczej przez uczestników projektów w ramach działań 2.1 i 2.3 (N=31)

Źródło: badania własne.

Ocena trwałości tego typu wsparcia będzie możliwa dopiero za jakiś czas. Wymagałoby to sprawdzenia odsetka przedsiębiorstw, które funkcjonują pomimo ustania wsparcia w ramach RPOWP 2014-2020. Eksperti zaproszeni do badania zwracają uwagę na barierę dla skuteczności i trwałości bezzwrotnego wsparcia udzielanego w celu rozpoczęcia działalności gospodarczej, związaną z kosztami prowadzenia działalności, określonymi na poziomie krajowym. Rozwiązania mające na celu wzrost przedsiębiorczości powinny być wprowadzane w pierwszej kolejności na szczeblu krajowym, ponieważ mocno wpływają na sytuację w regionach. Same działania na poziomie regionalnym, choćby najlepiej przemyślane, nie stworzą dobrych warunków do rozpoczynania i prowadzenia działalności, jeśli takowe nie zostaną zapewnione przez rządzących.

Działanie 2.4 Adaptacja pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian

W ramach działania 2.4 dofinansowano do tej pory siedem projektów, z których pięć jest w trakcie realizacji. Działanie zakłada trzy wskaźniki rezultatu bezpośredniego, z których wszystkie są już częściowo zrealizowane. Wszystkie wskaźniki produktu tego działania osiągnęły swoją wartość docelową oszacowaną na rok 2023. Pozwala to stwierdzić, że interwencja odpowiada na potrzeby odbiorców, ponieważ rzeczywiste zainteresowanie przekroczyło szacunki dokonane na etapie projektowania wsparcia.

Tabela 17. Wskaźniki rezultatu bezpośredniego oraz wskaźniki produktu dla działania 2.4 RPOWP 2014-2020 Adaptacja pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian

Nazwa wskaźnika	Jedn. miary	Wartość docelowa (2023)	Realizacja wskaźnika	
			Szacowana	Aktualna
Wskaźniki rezultatu bezpośredniego				
Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu	osoby	78%		55,43%
Liczba mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw, które zrealizowały swój cel rozwojowy dzięki udziałowi w programie	szt.	86%		60,54%
Liczba osób, które po opuszczeniu programu podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie	osoby	61%		56,30%
Wskaźniki produktu				
Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, objętych wsparciem w programie () (CI)	osoby	2 424		3 228
Liczba pracowników zagrożonych zwolnieniem z pracy oraz osób zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy, objętych wsparciem w programie	osoby	130		254
Liczba mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw objętych usługami rozwojowymi w programie	szt.	484		517

Źródło: opracowanie własne na podstawie Informacji kwartalnej z realizacji Programu Operacyjnego IV kwartał 2018 r.

Niewątpliwie duży udział w generowaniu powyższych wskaźników ma projekt pn. *Podmiotowy system finansowania usług rozwojowych w województwie podlaskim*, którego beneficjentem jest Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku. Projekt jest dedykowany podlaskim przedsiębiorcom i ich pracownikom. Jego celem jest dostosowanie kompetencji i kwalifikacji co najmniej 2 424 pracowników na rzecz

podniesienia konkurencyjności co najmniej 484 przedsiębiorstw z sektora MŚP. Projekt potrwa do końca 2021 roku. Na moment realizacji badania:

- liczba mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw, które zrealizowały swój cel rozwojowy dzięki udziałowi w projekcie, wynosi 232,
- liczba mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw objętych usługami rozwojowymi w projekcie wynosi 465,
- liczba osób, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje wynosi 1 421,
- liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, objętych wsparciem wynosi 2752.

Widać więc wyraźnie, że wspomniany projekt jest głównym narzędziem realizacji całego działania 2.4 *Adaptacja pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian* (w kontekście realizacji jego wskaźników).

Ocena form wsparcia

Poza oceną efektów wsparcia przedsiębiorców w ramach poszczególnych działań RPOWP 2014-2020, dokonano również oceny skuteczności poszczególnych wykorzystywanych **form wsparcia**.

Spośród wszystkich wyłonionych do dofinansowania projektów jeden zakładał wsparcie za pośrednictwem instrumentów finansowych: kapitał podwyższonego ryzyka i inwestycje kapitałowe lub środki równoważne (projekt w ramach poddziałania 1.4.1 *Promocja przedsiębiorczości oraz podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej województwa*). Dwa projekty oferują wsparcie za pośrednictwem instrumentów finansowych: pożyczki lub środki równoważne (działanie 1.3 *Wspieranie inwestycji w przedsiębiorstwach* oraz 2.3 *Wspieranie powstawania i rozwoju podmiotów gospodarczych*). Ich beneficjentem jest Bank Gospodarstwa Krajowego.

Wszystkie pozostałe projekty otrzymały wsparcie w formie dotacji.

Przedmiotem pierwszego z wymienionych projektów (pn. *Rozwój gospodarczy województwa podlaskiego poprzez wykorzystanie instrumentów finansowych*) jest wdrażanie instrumentów finansowych w formie instrumentu kapitałowego dedykowanego firmom we wczesnej fazie rozwoju lub fazie start-up. Ma on na celu pobudzenie przedsiębiorczości oraz poprawę gospodarczego wizerunku regionu zgodnie ze Strategią Inwestycyjną Instrumentów Finansowych, przyjętą przez Zarząd Województwa. Projekt w swoim założeniu miał zrealizować trzy wskaźniki produktu:

- *Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (inne niż dotacje) (CI 7),*
- *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CI 1),*
- *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie finansowe inne niż dotacje (CI 3).*

Wskaźniki te nie są realizowane ze względu na brak uruchomienia wskazanej formy wsparcia. Przyczyną takiego stanu rzeczy jest przeciągająca się procedura przetargowa prowadzona przez Bank Gospodarstwa Krajowego, któremu powierzono wyłonienie pośredników finansowych mających wdrażać instrument. Niestety, unieważnienie pierwszego, trwającego wiele miesięcy postępowania przetargowego oraz opóźnienie w ogłoszeniu kolejnego spowodowały, że na moment realizacji niniejszego badania wsparcie typu *seed capital* nie jest oferowane.

Drugi z wymienionych projektów, tj. *Rozwój gospodarczy województwa podlaskiego poprzez wykorzystanie instrumentów finansowych* dofinansowany w ramach działania 1.3, realizuje trzy wskaźniki produktu:

- *Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (inne niż dotacje) (ICI 7),*
- *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CI 1)*
- *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie finansowe inne niż dotacje (CI 3).*

Na moment prowadzenia badania wskaźniki te nie zostały zrealizowane, jednak beneficjent złożył dwa wnioski o płatność, z których jeden był wnioskiem o zaliczkę, zaś drugi wnioskiem rozliczającym zaliczkę w kwocie 31 843 382,35 zł.

Zgodnie z zapisami wniosku o dofinansowanie wyłonieni pośrednicy finansowi udzielą wsparcia w formie pożyczki co najmniej 111 mikro- i małym przedsiębiorcom, na łączną kwotę 108 267 500,00 zł w ramach środków pochodzących z UE. Dotychczas rozliczona kwota stanowi, zatem niespełna 30% tych środków. Projekt realizowany jest od końca 2016 roku do końca roku 2023.

Trzeci z wymienionych na początku projektów, tj. *Rozwój gospodarczy województwa podlaskiego poprzez wykorzystanie instrumentów finansowych* dofinansowany w ramach działania 2.3 *Wspieranie powstawania i rozwoju podmiotów gospodarczych*, oferuje zwrotne wsparcie dla osób chcących rozpocząć działalność gospodarczą. Realizuje jeden wskaźnik produktu: *Liczba osób pozostających bez pracy, które skorzystały z instrumentów zwrotnych na podjęcie działalności gospodarczej w programie* oraz jeden wskaźnik rezultatu *Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej*. Wskaźnik nie został zrealizowany, jednak beneficjent złożył dwa wnioski o płatność, z których jeden był wnioskiem o zaliczkę, zaś drugi wnioskiem rozliczającym zaliczkę w kwocie 2 547 470,59 zł.

Wartość projektu wynosi 10 189 882,37zł, w tym wkład UE to 8 661 400,00 zł. Dotychczas rozliczona kwota stanowi, zatem niespełna 30% tych środków. Projekt realizowany jest od końca 2016 roku do końca roku 2023.

Problemem związanym z wdrażaniem instrumentów zwrotnych (skierowanych do przedsiębiorstw) jest ich mniejsza atrakcyjność względem finansowania bezzwrotnego, jakim jest dotacja. Dotyczy to szczególnie beneficjentów realizujących duże inwestycje wymagające zaplanowania na kilka lat do przodu, które same w sobie niosą duże ryzyko w zakresie osiągnięcia zakładanych efektów. Mniejsze zainteresowanie pożyczkami nie jest specyficzne dla Osi priorytetowej I *Wzmocnienie potencjału i konkurencyjności gospodarki regionu*, lecz dla całego Programu. Trudność w I Osi priorytetowej stanowi demarkacja w działaniu 1.3 *Wspieranie inwestycji w przedsiębiorstwach*, zgodnie z którą dotacje przyznawane są podmiotom z sektora produkcyjnego, natomiast pożyczki podmiotom z sektora usług (typ projektu 3. *Wdrażanie innowacji produktowych, procesowych, marketingowych i organizacyjnych w sektorze usług*, którego beneficjentem jest BGK). Mimo to pożyczki oceniane są, jako wartościowa forma wsparcia, zarówno przez przedstawicieli IZ, jak i niektórych ekspertów zewnętrznych. Ich zaletą jest z jednej strony to, że w dłuższej perspektywie czasowej środki finansowane wrócą do IZ, a z drugiej wymuszają niejako na samych przedsiębiorcach dokonywanie rozważnych i przemyślanych działań i efektywnego korzystania ze środków.

Czynnikiem zmniejszającym atrakcyjność pożyczki w ramach RPOWP wobec oferty podmiotów komercyjnych może być czas, na który jest udzielana. Okres pięciu lat (obecny okres, na który udzielana

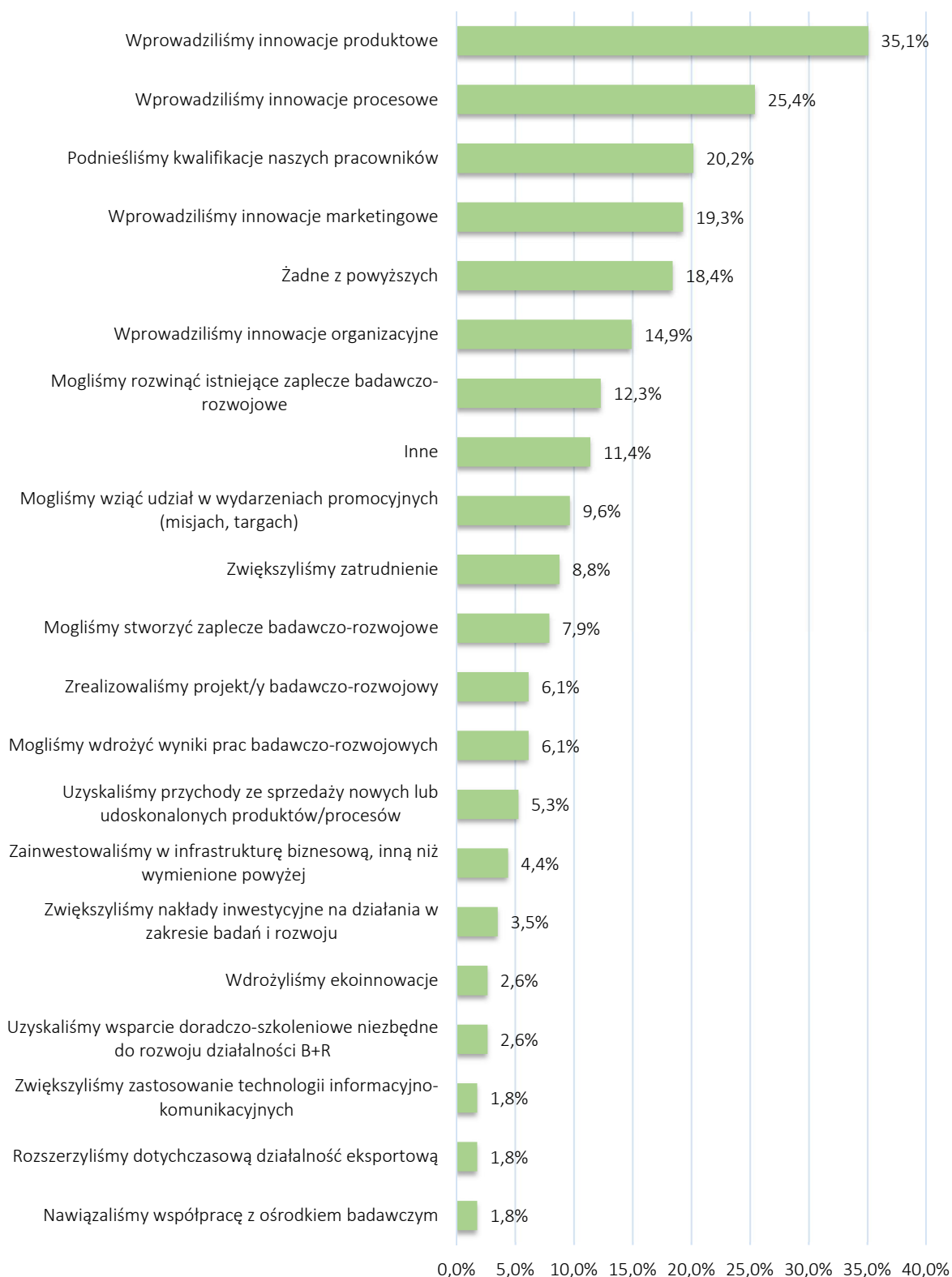
jest pożyczka) może okazać się zbyt krótki dla dużych przedsięwzięć, takich jak np. budowa nowego zakładu połączonego z zakupem maszyn.

Jak wspomniano, najpopularniejszą formą wsparcia jest dotacja. Na moment realizacji badania ich beneficjenci złożyli w sumie 1 834 wnioski o płatność, w tym:

- 379 w ramach Osi I *Wzmocnienie potencjału i konkurencyjności gospodarki regionu*,
- 515 w ramach Osi II *Przedsiębiorczość i aktywność zawodowa*,
- 942 w ramach Osi III *Kompetencje i kwalifikacje*.

Wnioski o płatność końcową stanowią 7,6% wszystkich złożonych wniosków o płatność (na łączną kwotę dofinansowania wynoszącą 133,7 mln złotych).

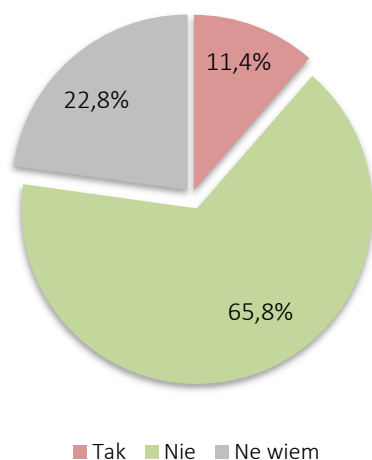
Na poniższym wykresie przedstawiono zbiorcze odpowiedzi dotyczące efektów uzyskanych przez wszystkich beneficjentów-przedsiębiorców, niezależnie od działania, w ramach którego realizowali projekt. Respondenci wskazujący na brak efektów uzasadniali swoją odpowiedź najczęściej tym, że projekt nadal jest w trakcie realizacji.

Wykres 13. Efekty odniesione przez beneficjentów-przedsiębiorców N=114

Źródło: badania własne.

*odpowiedzi nie sumują się do 100%, ponieważ respondent mógł wskazać więcej niż jedną odpowiedź.

Wykres 14. Możliwość osiągnięcia efektów bez dofinansowania, beneficjenci-przedsiębiorcy (N=114)

W pozostałych przypadkach można mówić o odniesieniu konkretnych korzyści, które (jak przedstawiono we wcześniejszym fragmencie raportu w podziale na działania/poddziałania) w wielu przypadkach nie byłyby możliwe do osiągnięcia bez wsparcia w ramach RPOWP 2014-2020.

Z ogółu beneficjentów-przedsiębiorców niemal 2/3 deklaruje, że bez przyznanej dotacji nie byłoby w stanie uzyskać zbliżonych efektów.

Źródło: badania własne.

System dotacyjny jest pozytywnie postrzegany również przez część uczestniczących w badaniu ekspertów. Ich zdanie podzielają przedstawiciele IZ dodając, że zrealizowanie jednego projektu czasem przekłada się na podejmowanie kolejnych inicjatyw. Beneficjent, pomimo początkowych obaw związanych z koniecznymi do wypełnienia formalnościami, z czasem nabiera przekonania, że wysiłek włożony w uzyskanie dofinansowania oraz realizację projektu jest opłacalny.

Zaletą dotacji jest niejako wymuszanie współpracy sektora przedsiębiorstw z uczelniami lub ośrodkami badawczymi, jak i pomiędzy sobą. Jak zauważył jeden z uczestników wywiadów eksperckich, podejmowanie takiej współpracy, oraz związany z nią przepływ wiedzy, jest potrzebny po to, by się rozwijać.

Eksperti zewnętrznzi zwrócili uwagę na kilka elementów, które w ich opinii powinny zostać poprawione w procesie przyznawania dotacji. Mianowicie, dotacja powinna mieć bardziej elastyczny charakter, tzn. być bardziej ukierunkowana na potrzeby konkretnego przedsiębiorstwa, tak aby nie musiało ono się dostosowywać do zapisów SzOOP, bo to może skutkować pewnym naginaniem rzeczywistości w celu otrzymania dofinansowania. Firmy powinny być rozliczane z uzyskiwanych wyników, a ich poprawa jest już sukcesem samym w sobie, równoznacznym z osiągnięciem celu wsparcia.

W kontekście powyższej wypowiedzi przedstawione na wcześniejszym wykresie efekty osiągnięte przez przedsiębiorców wskazują na skuteczność instrumentu, jakim jest dotacja. Mowa oczywiście nie tyle o możliwości wydatkowania środków w sposób dowolny, lecz o osiąganiu wyników, które, jakie by nie były, wpływają na podniesienie konkurencyjności przedsiębiorstw.

Kolejną kwestią w zakresie dotacji, na którą zwrócono uwagę, jest poziom dofinansowania w Osi I *Wzmocnienie potencjału i konkurencyjności regionu*, a konkretnie kryterium wkładu własnego, które w opinii jednego z badanych może eliminować z dofinansowania podmioty niedysponujące odpowiednio wysokim kapitałem.

Odpowiedzią na wcześniej wskazaną uwagę dotyczącą ogólnego określenia celów dofinansowania jest częściowo wspomniany już projekt Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Białymstoku, pn. *Podmiotowy system finansowania usług rozwojowych w województwie podlaskim* (działanie 2.4 *Adaptacja pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian*). Projekt, realizowany do końca 2021 roku, umożliwia przedsiębiorcom skorzystanie z możliwości refundacji części kosztów (dofinansowanie od 50% do 80% wartości usługi rozwojowej), poniesionych na kształcenie personelu, w oparciu o założenia Podmiotowego Systemu Finansowania i przy wykorzystaniu Rejestru Usług Rozwojowych.

Zgodnie z zapisami SzOOP grupę docelową projektu stanowią mikro-, mali i średni przedsiębiorcy i ich pracownicy, w tym właściciele/kadra zarządzająca. Na moment realizacji badania:

- wskaźnik *Liczba mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw, które zrealizowały swój cel rozwojowy dzięki udziałowi w programie* osiągnął wartość 232 (wartość docelowa: 417),
- wskaźnik *Liczba mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw objętych usługami rozwojowymi w programie* osiągnął wartość 465 (wartość docelowa: 484).

Tu jednak należy zwrócić uwagę, że projekt dedykowany jest podnoszeniu kompetencji, a przedsiębiorcy sami mogą dobrać wsparcie wedle zapotrzebowania. Dlatego użyto sformułowania, że projekt częściowo odpowiada na sformułowane zastrzeżenie, ponieważ podobne projekty, ale koncentrujące się na dofinansowaniu infrastruktury, nie są realizowane.

Trwają również prace nad uruchomieniem konkursu w ramach poddziałania 1.4.1 *Promocja przedsiębiorczości oraz podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej województwa*, typ projektu 1., który zakłada opracowanie i wdrożenie systemu świadczenia, przez podlaskie instytucje otoczenia biznesu usług doradczych o specjalistycznym charakterze dla podlaskich MŚP, w oparciu o model popytowy.

Kolejnym instrumentem, który oceniono w toku badania, jest grant na działania innowacyjne. Granty były dostępne w ramach projektu dofinansowanego w poddziałaniu 1.2.2 *Bon na usługi badawcze*, którego beneficjentem była Podlaska Fundacja Rozwoju Regionalnego. Celem projektu *Granty na badania i innowacje* było pobudzenie popytu na innowacje i upowszechnienie podejmowania działalności B+R+I przez podlaskie mikro-, małe i średnie przedsiębiorstwa. Granty przeznaczone zostały na dofinansowanie biznesowych przedsięwzięć rozwojowych o łącznej wartości ok. 10,6 mln zł. Dofinansowaniu podlegały wydatki na zakup usług badawczych, praw własności intelektualnej, patentów, licencji, know-how, audytów technologicznych, wsparcie przejścia procedury ochrony patentowej.

Jak wynika z analizy wskaźników projektu, trzy z czterech zostały zrealizowane. Ze wsparcia skorzystało 88 przedsiębiorców (wartość założona we wniosku wynosiła 60), którzy dokonali 21 zgłoszeń praw własności intelektualnej: patentowych, wzorów przemysłowych, wzorów użytkowych oraz trzech zgłoszeń wzorów przemysłowych.

W ramach ewaluacji Wykonawca przeprowadził badanie ankietowe z udziałem 28 grantobiorców. Jak pokazały wyniki, uzyskanie grantu pozwoliło firmom również na wprowadzenie innowacji produktowych, procesowych, podniesienie kwalifikacji pracowników, a nawet na zwiększenie zatrudnienia. Zdaniem większości respondentów uzyskanie takich efektów nie byłoby możliwe bez wsparcia z RPOWP 2014-2020. Pozwala to na pozytywną ocenę tego instrumentu, na co wskazuje również pozytywna opinia ekspertów oraz duże zainteresowanie tą formą wsparcia.

Oceniając instrumenty wsparcia warto również wspomnieć o szkoleniach. Jak wynika z badania z uczestnikami projektów, którzy otrzymali tego typu wsparcie, zdecydowana większość z nich jest zdania, że udział w szkoleniu/kursie umożliwił im podniesienie kwalifikacji. Eksperti oceniają tę formę wsparcia, jako bardzo ważną, zwracając jednak uwagę, że warunkami efektywności szkoleń jest ich jakość oraz dostosowanie do rzeczywistych potrzeb. W przypadku szkoleń dla firm sam przedsiębiorca wie najlepiej, jakiego typu szkoleń potrzebuje on sam i/lub jego pracownicy (odpowiedzią na to jest omówiony już projekt zakładający wsparcie popytowe).

W kontekście wsparcia dla osób dorosłych, zarówno pracujących, jak i nieaktywnych zawodowo, należy zwracać uwagę na konieczność bieżącego reagowania na zmiany zachodzące na rynku pracy. Mianowicie chodzi o to, że diagnozy dokonywane kilka lat temu przestają być aktualne, a wsparcia mogą wymagać inne grupy, niż było to diagnozowane na etapie jego projektowania.

W tym kontekście eksperci podkreślają brak wsparcia w formie dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej, skierowanego do osób pracujących. Otóż ich zdaniem firmy zakładane przez osoby pracujące, a więc mające już konkretne doświadczenie i kwalifikacje, chcące realizować się zawodowo również poza swoim obecnym miejscem pracy, byłyby bardzo wartościowe. Ich stworzenie wynikałoby głównie z chęci dalszego rozwoju beneficjenta wsparcia, a nie z jego trudnej sytuacji zawodowej.

Efekty wsparcia a specyfika przedsiębiorstw

W ramach badania dokonano również analizy skuteczności wsparcia uwzględniając **specyfikę przedsiębiorców beneficjentów**. Poniżej przedstawiono wyniki badania CATI z ich udziałem, dotyczące uzyskanych efektów. Pod uwagę wzięto:

- przynależność do sektora inteligentnych specjalizacji,
- przynależność do określonej branży,
- powiat, w którym przedsiębiorca ma siedzibę,
- wielkość przedsiębiorstwa,
- formę prawną przedsiębiorstwa,
- czas istnienia na rynku.

Ze 114 respondentów (niezależnie od działania, w ramach którego realizują projekt/y) 73 stwierdziło, że ich przedsiębiorstwo nie należy do wskazanych w kafeterii sektorów zaliczanych do inteligentnych specjalizacji województwa podlaskiego. Zapytano ich, czy w takim razie współpracują (np. jako dostawca/odbiorca towarów lub usług) z podmiotami z tych sektorów. Odpowiedzi negatywnej udzieliło 64 badanych. Pozostali wskazali na współpracę z sektorem medycznym i nauk o życiu (trzech respondentów), przemysłem metalowo-maszynowym (trzech respondentów) oraz sektorem rolno-spożywczym (dwóch respondentów) i skutniczym (jeden z respondentów). Zadeklarowali osiągnięcie następujących efektów:

Współpracujące z sektorem medycznym i nauk o życiu:	Współpracujące z przemysłem metalowo-maszynowym oraz sektorem medycznym i nauk o życiu:	Współpracujące z przemysłem metalowo-maszynowym:
• stworzenie zaplecza badawczo-rozwojowego • podniesienie kwalifikacji pracowników	• zwiększenie zatrudnienia • innowacje produktowe	• wdrożenie wyników prac badawczo-rozwojowych • wsparcie doradczo-szkoleniowe niezbędne do rozwoju działalności B+R • innowacje procesowe • inwestycje w infrastrukturę biznesową, inną niż wymienione

Ze względu na powyższe, wsparcie skoncentrowało się na sektorach innych niż inteligentne specjalizacje. Można podać jeden element (efekt), osiągnięty wyłącznie przez podmioty z tych sektorów, mianowicie wdrożenie ekoinnowacji (wskazane wyłącznie przez firmy działające w przemyśle metalowo-maszynowym i szkodniczym).

Przedsiębiorstwa, które zadeklarowały przynależność do któregoś z sektorów inteligentnych specjalizacji, stanowiły 36% badanych podmiotów. Stąd liczebności poszczególnych grup podmiotów (sektorów IS) zaprezentowane w tabeli nr 18 są niewielkie. Skutkiem tego jest również wysoki procentowy udział wskazań poszczególnych efektów przez firmy spoza sektorów IS.

Tabela 18. Zróżnicowanie efektów wsparcia przedsiębiorstw z uwzględnieniem przynależności do sektora inteligentnych specjalizacji, beneficjenci przedsiębiorcy (N=114)

	Ekoinnowacje, nauki o środowisku (N=5/4,4%)	Przemysł metalowo-maszynowy (N=24/21%)	Przemysł szkodniczy ¹⁴ (N=1/0,9%)	Sektor rolno-spożywczy (N=6/5,3%)	Sektor medyczny, nauki o życiu (N=5/4,4%)	Żaden z powyższych (N=73/64%)
Rozwinięcie istniejącego zaplecza badawczo-rozwojowego	11,1%	22,2%	5,6%	11,1%	5,6%	44,4%
Stworzenie zaplecza badawczo-rozwojowego	9,1%	27,3%	0,0%	0,0%	0,0%	63,6%
Nawiązanie współpracy z ośrodkiem badawczym	0,0%	33,3%	0,0%	0,0%	0,0%	66,7%
Realizacja projektu/ów badawczo-rozwojowych	12,5%	25,0%	0,0%	0,0%	12,5%	50,0%
Wdrożenie wyników prac badawczo-rozwojowych	25,0%	25,0%	12,5%	0,0%	25,0%	12,5%
Zwiększenie zatrudnienia	0,0%	30,0%	0,0%	0,0%	0,0%	70,0%

¹⁴ W kwestionariuszu ankiety CATI skierowanej do beneficjentów przemysł metalowo-maszynowy oraz szkodniczy zostały ujęte jako dwie osobne kategorie. Miało to na celu uniknięcie sytuacji, w której przedsiębiorcy działający w przemyśle szkodniczym (nie utożsamiając się z przemysłem metalowo-maszynowym), wskażą odpowiedź *żaden z powyższych*.

	Ekoinnowacje, nauki o środowisku (N=5/4,4%)	Przemysł metalowo- maszynowy (N=24/21%)	Przemysł szkutniczy ¹⁴ (N=1/0,9%)	Sektor rolno- spożywczy (N=6/5,3%)	Sektor medyczny, nauki o życiu (N=5/4,4%)	Żaden z powyższych (N=73/64%)
Zwiększenie nakładów inwestycyjnych na działania w zakresie badań i rozwoju	25,0%	25,0%	0,0%	0,0%	25,0%	25,0%
Wsparcie doradczo-szkoleniowe niezbędne do rozwoju działalności B+R	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
Innowacje produktowe	0,0%	22,0%	2,4%	7,3%	7,3%	61,0%
Innowacje procesowe	3,2%	22,6%	3,2%	3,2%	3,2%	64,5%
Innowacje marketingowe	0,0%	21,7%	4,3%	0,0%	0,0%	73,9%
Innowacje organizacyjne	0,0%	11,8%	0,0%	0,0%	0,0%	88,2%
Przychody ze sprzedaży nowych lub udoskonalonych produktów/procesów	0,0%	42,9%	0,0%	0,0%	14,3%	42,9%
Rozpoczęcie działalności eksportowej	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
Rozszerzenie dotychczasowej działalności eksportowej	0,0%	0,0%	50,0%	0,0%	0,0%	50,0%
Wdrożenie ekoinnowacji	0,0%	66,7%	33,3%	0,0%	0,0%	0,0%
Zwiększenie zastosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych	0,0%	50,0%	0,0%	0,0%	0,0%	50,0%
Wzrost kwalifikacji pracowników	0,0%	16,0%	0,0%	0,0%	0,0%	84,0%
Udział w wydarzeniach promocyjnych (misjach, targach)	0,0%	33,3%	0,0%	11,1%	0,0%	55,6%
Inwestycje w infrastrukturę biznesową, inną niż wymienione powyżej	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
Żadne z powyższych	7,7%	7,7%	0,0%	0,0%	7,7%	76,9%
Inne	5,3%	42,1%	0,0%	10,5%	0,0%	42,1%

Źródło: badania własne.

Uwzględniając branżę beneficjenta (tabela 19.) widzimy, że efekty wsparcia koncentrują się przede wszystkim na podmiotach działających w sektorze produkcyjnym oraz usług. Dzieje się tak przede wszystkim ze względu na to, że wsparcie w ramach wybranych działań RPOWP nakierowane jest na określone branże (np. typ projektu 1 w działaniu 1.3 *Wspieranie inwestycji w przedsiębiorstwach* – wdrażanie innowacji produktowych, procesowych, marketingowych i organizacyjnych w sektorze produkcyjnym, typ 3 w tym samym działaniu – wdrażanie innowacji produktowych, procesowych, marketingowych i organizacyjnych w sektorze usług). W efekcie branże usługowa i produkcyjna są najliczniej reprezentowane w badanej grupie przedsiębiorców-beneficjentów.

Ponadto, jak podaje Główny Urząd Statystyczny, w roku 2017 w Polsce według wstępnych danych wartość dodana brutto wytworzona przez podmioty prowadzące działalności o charakterze usługowym stanowiła 63,9% wartości dodanej brutto całej gospodarki narodowej. Jednocześnie w jednostkach tych pracę znalazło 58,6% ogółu pracujących¹⁵. Branża ta jest zatem bardzo silna.

Tabela 19. Zróżnicowanie efektów wsparcia przedsiębiorstw z uwzględnieniem branży, beneficjenci przedsiębiorcy (N=114)

	Budownictwo (n=6/5,3%)	Handel (N=6/5,3%)	Produkcja (N=53/46,5%)	Usługi (N=46/40,3%)	Inna (N=3/2,6%)
Rozwinięcie istniejącego zaplecza badawczo-rozwojowego	5,6%	0,0%	50,0%	38,9%	5,6%
Stworzenie zaplecza badawczo-rozwojowego	9,1%	9,1%	54,5%	27,3%	0,0%
Nawiązanie współpracy z ośrodkiem badawczym	0,0%	0,0%	66,7%	0,0%	33,3%
Realizacja projektu/ów badawczo-rozwojowych	12,5%	0,0%	50,0%	25,0%	12,5%
Wdrożenie wyników prac badawczo-rozwojowych	12,5%	0,0%	75,0%	12,5%	0,0%
Zwiększenie zatrudnienia	0,0%	0,0%	60,0%	30,0%	10,0%
Zwiększenie nakładów inwestycyjnych na działania w zakresie badań i rozwoju	25,0%	0,0%	25,0%	50,0%	0,0%
Wsparcie doradczo-szkoleniowe niezbędne do rozwoju działalności B+R	0,0%	0,0%	50,0%	25,0%	25,0%
Innowacje produktowe	0,0%	4,9%	65,9%	29,3%	0,0%
Innowacje procesowe	3,2%	3,2%	38,7%	51,6%	3,2%
Innowacje marketingowe	0,0%	8,7%	21,7%	65,2%	4,3%
Innowacje organizacyjne	0,0%	5,9%	11,8%	76,5%	5,9%
Przychody ze sprzedaży nowych lub udoskonalonych produktów/procesów	28,6%	0,0%	57,1%	14,3%	0,0%
Rozpoczęcie działalności eksportowej	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%
Rozszerzenie dotychczasowej działalności eksportowej	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%
Wdrożenie ekoinnowacji	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%
Zwiększenie zastosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych	0,0%	0,0%	50,0%	0,0%	50,0%
Wzrost kwalifikacji pracowników	0,0%	0,0%	32,0%	64,0%	4,0%
Udział w wydarzeniach promocyjnych (misjach, targach)	0,0%	11,1%	44,4%	44,4%	0,0%

¹⁵ Główny Urząd Statystyczny, „Rynek wewnętrzny w 2017 roku”, Warszawa, 2018, str. 8.

	Budownictwo (n=6/5,3%)	Handel (N=6/5,3%)	Produkcja (N=53/46,5%)	Usługi (N=46/40,3%)	Inna (N=3/2,6%)
Inwestycje w infrastrukturę biznesową, inną niż wymienione powyżej	0,0%	20,0%	40,0%	20,0%	20,0%
Żadne z powyższych	15,4%	7,7%	23,1%	53,8%	0,0%
Inne	0,0%	5,3%	68,4%	26,3%	0,0%

Źródło: badania własne.

Uwzględniając powiat będący siedzibą beneficjenta widzimy, że efekty wsparcia koncentrują się przede wszystkim na dwóch obszarach – powiecie białostockim oraz mieście Białystok (tabela 20.). Wynika to ze struktury terytorialnej beneficjentów, czyli realizacji licznych projektów przez przedsiębiorstwa mające siedzibę właśnie w tej części województwa. To z kolei jest najprawdopodobniej skutkiem rozkładu przestrzennego podmiotów gospodarczych działających w województwie podlaskim – jak wskazano w tabeli nr 4, w roku 2017 najwięcej podmiotów gospodarczych było zarejestrowanych właśnie w powiatach m. Białystok oraz białostockim.

Beneficjenci mający siedzibę w Białymstoku byli najliczniej reprezentowani w badanej próbie (35,1%), stąd skala osiągniętych przez nich efektów jest siłą rzeczy większa, niż np. wśród firm z powiatu kolneńskiego czy siemiatyckiego (reprezentowanych łącznie przez czterech beneficjentów).

Tabela 20. Zróżnicowanie efektów wsparcia przedsiębiorstw z uwzględnieniem powiatu, beneficjenci przedsiębiorcy (N=114)

	AU (N=4/ 3,5%)	BC (N=36/ 31,6%)	BI (N=4/ 3,5%)	GR (N=1/ 0,9%)	HA (N=2/ 1,8%)	KO (N=2)/1 ,8%	ŁO (N=5/ 4,4%)	MB (N=40/ 35,1%)	MŁ (N=1/ 0,9%)	MS (N=6/ 5,3%)	SI (N=2/ 1,8%)	SU (N=5/ 4,4%)	WY (N=3/ 2,6%)	ZA (N=3/ 2,6%)
Rozwinięcie istniejącego zaplecza badawczo-rozwojowego	0,0%	33,3%	11,1%	0,0%	0,0%	5,6%	0,0%	44,4%	0,0%	0,0%	5,6%	0,0%	0,0%	0,0%
Stworzenie zaplecza badawczo-rozwojowego	0,0%	36,4%	9,1%	0,0%	9,1%	0,0%	9,1%	36,4%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Nawiązanie współpracy z ośrodkiem badawczym	0,0%	33,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	33,3%	0,0%	0,0%	0,0%	33,3%	0,0%	0,0%
Realizacja projektu/ów badawczo-rozwojowych	0,0%	25,0%	12,5%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	62,5%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Wdrożenia wyników prac badawczo-rozwojowych	0,0%	50,0%	12,5%	0,0%	0,0%	12,5%	0,0%	25,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Zwiększenie zatrudnienia	10,0%	30,0%	10,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	30,0%	10,0%	0,0%	0,0%	10,0%	0,0%	0,0%
Zwiększenie nakładów inwestycyjnych na działania w zakresie badań i rozwoju	0,0%	0,0%	25,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	75,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Wsparcie doradczo-szkoleniowe niezbędne do rozwoju działalności B+R	25,0%	25,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	50,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Innowacje produktowe	7,3%	34,1%	2,4%	2,4%	0,0%	2,4%	0,0%	29,3%	0,0%	7,3%	2,4%	7,3%	2,4%	2,4%
Innowacje procesowe	6,5%	29,0%	0,0%	0,0%	3,2%	3,2%	0,0%	35,5%	0,0%	9,7%	0,0%	3,2%	6,5%	3,2%
Innowacje marketingowe	8,7%	17,4%	0,0%	0,0%	0,0%	4,3%	0,0%	52,2%	0,0%	13,0%	0,0%	4,3%	0,0%	0,0%
Innowacje organizacyjne	11,8%	23,5%	0,0%	0,0%	5,9%	5,9%	0,0%	35,3%	0,0%	17,6%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Przychody ze sprzedaży nowych lub udoskonalonych produktów/procesów	0,0%	57,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	42,9%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Rozpoczęcie działalności eksportowej	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Rozszerzenie dotychczasowej działalności eksportowej	0,0%	50,0%	0,0%	0,0%	0,0%	50,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Wdrożenie ekoinnowacji	0,0%	33,3%	0,0%	0,0%	0,0%	33,3%	0,0%	33,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Zwiększenie zastosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Wzrost kwalifikacji pracowników	0,0%	28,0%	0,0%	0,0%	4,0%	0,0%	4,0%	52,0%	0,0%	12,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Udział w wydarzeniach promocyjnych (misjach, targach)	0,0%	33,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	44,4%	0,0%	0,0%	11,1%	11,1%	0,0%	0,0%
Inwestycje w infrastrukturę biznesową, inną niż wymienione powyżej	20,0%	20,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	40,0%	0,0%	0,0%	20,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Żadne z powyższych	0,0%	23,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	23,1%	46,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	7,7%	0,0%
Inne	5,3%	42,1%	5,3%	0,0%	5,3%	0,0%	0,0%	26,3%	0,0%	5,3%	0,0%	5,3%	0,0%	5,3%

Źródło: badania własne.

Powiaty: AU – augustowski, BC – białostocki, BI – bielski, GR – grajewski, HA – hajnowski, KO – kolneński, ŁO – łomżyński, MB – miasto Białystok, MŁ – miasto Łomża, MS – miasto Suwałki, SI – siemiatycki, SU – suwalski, WY – wysokomazowiecki, ZA – zambrowski.

Dotychczasowe wsparcie w ramach badanych projektów pozwoliło na osiągnięcie określonych efektów przede wszystkim firmom zatrudniającym do 49 pracowników. Wynika to oczywiście ze specyfiki beneficjentów – ok. 174 dotychczas dofinansowane projekty (na ok. 185 projektów realizowanych przez przedsiębiorstwa) to działania prowadzone przez mikro-, małe lub średnie przedsiębiorstwa. Poza tym wiele zapisów SzOOP RPOWP 2014-2020 ukierunkowuje wsparcie właśnie na ten sektor przedsiębiorstw. Zgodnie z danymi GUS, przedsiębiorstwa tej wielkości (do 49 pracowników) stanowią 99% wszystkich podmiotów gospodarczych w województwie podlaskim.

Powyższe czynniki niewątpliwie wpłynęły na to, że wspomniana grupa podmiotów była najliczniej reprezentowana w badanej próbie – stanowiła 45,6% badanych beneficjentów-przedsiębiorców. Stąd też większe możliwości osiągania korzyści płynących z liczniejszych projektów.

Tabela 21. Zróżnicowanie efektów wsparcia przedsiębiorstw z uwzględnieniem wielkości przedsiębiorstwa, beneficjenci przedsiębiorcy (N=114)

	250 lub więcej pracowników (N=8/7,0%)	Od 50 do 249 pracowników (N=16/14,0%)	Od 10 do 49 pracowników (N=52/45,6%)	Do 9 pracowników (N=36/31,6%)	Jedna osoba (ja) (N=2/1,8%)
Rozwinięcie istniejącego zaplecza badawczo-rozwojowego	27,8%	0,0%	38,9%	33,3%	0,0%
Stworzenie zaplecza badawczo-rozwojowego	27,3%	18,2%	36,4%	18,2%	0,0%
Nawiązanie współpracy z ośrodkiem badawczym	33,3%	0,0%	33,3%	33,3%	0,0%
Realizacja projektu/ów badawczo-rozwojowych	12,5%	12,5%	12,5%	62,5%	0,0%
Wdrożenie wyników prac badawczo-rozwojowych	12,5%	25,0%	50,0%	12,5%	0,0%
Zwiększenie zatrudnienia	10,0%	40,0%	50,0%	0,0%	0,0%
Zwiększenie nakładów inwestycyjnych na działania w zakresie badań i rozwoju	25,0%	0,0%	25,0%	50,0%	0,0%
Wsparcie doradczo-szkoleniowe niezbędne do rozwoju działalności B+R	0,0%	0,0%	50,0%	50,0%	0,0%
Innowacje produktowe	2,4%	24,4%	41,5%	31,7%	0,0%
Innowacje procesowe	0,0%	16,1%	38,7%	41,9%	3,2%
Innowacje marketingowe	0,0%	13,0%	26,1%	60,9%	0,0%
Innowacje organizacyjne	0,0%	11,8%	35,3%	52,9%	0,0%
Przychody ze sprzedaży nowych lub udoskonalonych produktów/procesów	0,0%	28,6%	57,1%	14,3%	0,0%
Rozpoczęcie działalności eksportowej	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%
Rozszerzenie dotychczasowej działalności eksportowej	50,0%	0,0%	50,0%	0,0%	0,0%
Wdrożenie ekoinnowacji	33,3%	0,0%	66,7%	0,0%	0,0%
Zwiększenie zastosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych	0,0%	50,0%	50,0%	0,0%	0,0%
Wzrost kwalifikacji pracowników	4,0%	20,0%	44,0%	32,0%	0,0%
Udział w wydarzeniach promocyjnych (misjach, targach)	0,0%	0,0%	55,6%	44,4%	0,0%

	250 lub więcej pracowników (N=8/7,0%)	Od 50 do 249 pracowników (N=16/14,0%)	Od 10 do 49 pracowników (N=52/45,6%)	Do 9 pracowników (N=36/31,6%)	Jedna osoba (ja) (N=2/1,8%)
Inwestycje w infrastrukturę biznesową, inną niż wymienione powyżej	0,0%	20,0%	80,0%	0,0%	0,0%
Żadne z powyższych	0,0%	15,4%	53,8%	30,8%	0,0%
Inne	26,3%	15,8%	26,3%	26,3%	5,3%

Źródło: badania własne.

Biorąc pod uwagę formę prawną badanych przedsiębiorstw, dotychczasowe wsparcie pozwoliło na osiągnięcie określonych efektów przede wszystkim spółkom z ograniczoną odpowiedzialnością, co również wynika ze specyfiki tej grupy beneficjentów – większość z nich zalicza się właśnie do spółek z o.o. Wskazuje na to zarówno analiza baz danych udostępnionych przez Zamawiającego, jak i uzyskana w badaniu CATI struktura próby (przedsiębiorcy działający w formie spółek z o.o. stanowili 44,7% badanych beneficjentów-przedsiębiorców). Mieli, zatem większe szanse na uzyskanie określonych efektów wsparcia niż np. spółki akcyjne, reprezentowane przez 7,9% badanych.

Drugą najliczniej reprezentowaną w projektach grupą (uwzględniając jedynie przedsiębiorców) są osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Również w tym przypadku odnajdujemy potwierdzenie w uzyskanej strukturze próby wyników badania CATI, co zostało zaprezentowane w poniższej tabeli.

Tabela 22. Zróżnicowanie efektów wsparcia przedsiębiorstw z uwzględnieniem formy prawnej, beneficjenci przedsiębiorcy (N=114)

	Jednoosobowa działalność gospodarcza (N=36/31,6%)	Sp. akcyjna (N=9/7,9%)	Sp. cywilna (N=3/2,6%)	Sp. jawna (N=12/10,5%)	Sp. komandytowa (N=3/2,6%)	Sp. z o.o. (N=51/44,7%)
Rozwinięcie istniejącego zaplecza badawczo-rozwojowego	22,2%	22,2%	5,6%	0,0%	0,0%	50,0%
Stworzenie zaplecza badawczo-rozwojowego	18,2%	18,2%	9,1%	9,1%	0,0%	45,5%
Nawiązanie współpracy z ośrodkiem badawczym	33,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	66,7%
Realizacja projektu/ów badawczo-rozwojowych	25,0%	25,0%	0,0%	0,0%	0,0%	50,0%
Wdrożenie wyników prac badawczo-rozwojowych	12,5%	37,5%	0,0%	0,0%	0,0%	50,0%
Zwiększenie zatrudnienia	20,0%	10,0%	0,0%	20,0%	0,0%	50,0%
Zwiększenie nakładów inwestycyjnych na działania w zakresie badań i rozwoju	0,0%	50,0%	0,0%	0,0%	0,0%	50,0%
Wsparcie doradczo-szkoleniowe niezbędne do rozwoju działalności B+R	0,0%	0,0%	0,0%	25,0%	0,0%	75,0%
Innowacje produktowe	24,4%	7,3%	0,0%	24,4%	4,9%	39,0%
Innowacje procesowe	32,3%	6,5%	3,2%	6,5%	3,2%	48,4%
Innowacje marketingowe	26,1%	8,7%	0,0%	4,3%	0,0%	60,9%
Innowacje organizacyjne	29,4%	11,8%	0,0%	5,9%	0,0%	52,9%

	Jednoosobowa działalność gospodarcza (N=36/31,6%)	Sp. akcyjna (N=9/7,9%)	Sp. cywilna (N=3/2,6%)	Sp. jawna (N=12/10,5%)	Sp. komandytowa (N=3/2,6%)	Sp. z o.o. (N=51/44,7%)
Przychody ze sprzedaży nowych lub udoskonalonych produktów/procesów	28,6%	14,3%	0,0%	14,3%	0,0%	42,9%
Rozpoczęcie działalności eksportowej	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
Rozszerzenie dotychczasowej działalności eksportowej	50,0%	50,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Wdrożenie ekoinnowacji	66,7%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	33,3%
Zwiększenie zastosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych	50,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	50,0%
Wzrost kwalifikacji pracowników	16,0%	12,0%	12,0%	8,0%	0,0%	52,0%
Udział w wydarzeniach promocyjnych (misjach, targach)	22,2%	0,0%	11,1%	22,2%	11,1%	33,3%
Inwestycje w infrastrukturę biznesową, inną niż wymienione powyżej	0,0%	0,0%	0,0%	40,0%	0,0%	60,0%
Żadne z powyższych	69,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	30,8%
Inne	26,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	73,7%

Źródło: badania własne.

Ostatnią wziętą pod uwagę cechą przedsiębiorstwa był czas jego istnienia. Wyniki badania wyraźnie pokazują, że osiągnięciu efektów sprzyja długość funkcjonowania na rynku, niemniej badanie CATI świadczy również o tym, że niemal połowa beneficjentów-przedsiębiorców (48,2%) to właśnie podmioty działające od co najmniej 15 lat. Z analizy danych zastanych nie wynika, aby zapisy SzOOP bądź kryteria konkursowe premiowały przedsiębiorstwa o dłuższym stażu, zatem z dużym prawdopodobieństwem można przyjąć, że podmioty „starsze”, bardziej doświadczone, chętniej poszukują i sięgają po różne, nowe możliwości rozwoju firmy (w tym dofinansowania w ramach badanych działań RPOWP). Tym samym liczniej realizując projekty zwiększają swoje szanse na uzyskanie konkretnych efektów wsparcia.

Tabela 23. Zróżnicowanie efektów wsparcia przedsiębiorstw z uwzględnieniem czasu istnienia firmy, beneficjenci przedsiębiorcy (N=114)

	Powyżej 15 lat (N=55/48,2%)	11-15 lat (N=12/10,5%)	6-10 lat (N=27/23,7%)	Od roku do 5 lat (N=20/17,5%)
Rozwinięcie istniejącego zaplecza badawczo-rozwojowego	33,3%	0,0%	38,9%	27,8%
Stworzenie zaplecza badawczo-rozwojowego	45,5%	9,1%	27,3%	18,2%
Nawiązanie współpracy z ośrodkiem badawczym	66,7%	0,0%	0,0%	33,3%
Realizacja projektu/ów badawczo-rozwojowych	25,0%	0,0%	25,0%	50,0%
Wdrożenie wyników prac badawczo-rozwojowych	37,5%	0,0%	37,5%	25,0%
Zwiększenie zatrudnienia	40,0%	10,0%	30,0%	20,0%
Zwiększenie nakładów inwestycyjnych na działania w zakresie badań i rozwoju	50,0%	0,0%	50,0%	0,0%
Wsparcie doradczo-szkoleniowe niezbędne do rozwoju działalności B+R	75,0%	0,0%	0,0%	25,0%

	Powyżej 15 lat (N=55/48,2%)	11-15 lat (N=12/10,5%)	6-10 lat (N=27/23,7%)	Od roku do 5 lat (N=20/17,5%)
Innowacje produktowe	58,5%	2,4%	31,7%	7,3%
Innowacje procesowe	48,4%	3,2%	35,5%	12,9%
Innowacje marketingowe	47,8%	4,3%	30,4%	17,4%
Innowacje organizacyjne	47,1%	5,9%	23,5%	23,5%
Przychody ze sprzedaży nowych lub udoskonalonych produktów/procesów	28,6%	14,3%	28,6%	28,6%
Rozpoczęcie działalności eksportowej	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%
Rozszerzenie dotychczasowej działalności eksportowej	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Wdrożenie ekoinnowacji	66,7%	0,0%	33,3%	0,0%
Zwiększenie zastosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych	0,0%	0,0%	50,0%	50,0%
Wzrost kwalifikacji pracowników	28,0%	24,0%	36,0%	12,0%
Udział w wydarzeniach promocyjnych (misjach, targach)	55,6%	22,2%	22,2%	0,0%
Inwestycje w infrastrukturę biznesową, inną niż wymienione powyżej	40,0%	0,0%	40,0%	20,0%
Żadne z powyższych	38,5%	7,7%	30,8%	23,1%
Inne	47,4%	5,3%	31,6%	15,8%

Źródło: badania własne.

Wpływ wsparcia na wzrost przedsiębiorczości, innowacyjności i konkurencyjności przedsiębiorstw

Kolejnym zadaniem niniejszej ewaluacji było sprawdzenie, czy wsparcie udzielane w ramach RPOWP 2014-2020 przyczynia się do **wzrostu przedsiębiorczości, innowacyjności i konkurencyjności przedsiębiorstw**.

Zaproszeni do badania eksperci zewnętrzni zgadzają się, co do słuszności zaproponowanego katalogu form wsparcia czy typów projektów w ramach badanych działań/poddziałań RPOWP 2014–2020, które mogą być istotnym impulsem rozwojowym. Podkreślają jednak, że ich skuteczność zależy od sposobu definiowania przedsiębiorczości, innowacyjności czy konkurencyjności w odniesieniu do województwa podlaskiego, które należy do regionów słabiej rozwijających się.

Mianowicie, należy postawić pytanie, czym jest innowacyjność przedsiębiorstw, następnie, czym jest ona dla podlaskich przedsiębiorców i jaki ma związek z konkurencyjnością. Otóż gospodarka konkurencyjna to gospodarka składająca się z sumy konkurencyjności pojedynczych przedsiębiorstw. W nowoczesnej gospodarce opartej na wiedzy konkurencyjność przedsiębiorstw zależy bardzo silnie od innowacyjności. Innowacje zajmują bardzo ważne miejsce w gospodarce i pełnią wiele istotnych funkcji o charakterze ekonomicznym, techniczno-produkcyjnym, społecznym w kształtowaniu konkurencyjności oraz rozwoju ekonomicznego regionów. Poprzez innowacyjność gospodarki należy rozumieć m.in. motywację oraz zdolność przedsiębiorstw do ciągłego poszukiwania, a następnie sprawdzania w praktyce wyników prac badawczych i rozwojowych, nowych pomysłów i wynalazków¹⁶.

¹⁶ A. Tomaka, K. Cyran, „Innowacyjność przedsiębiorstw jako kluczowy element konkurencyjności polskiej gospodarki”, Finansowy Kwartalnik Internetowy „e-Finanse”, Rzeszów, 2010, vol. 6, nr 3, s. 2.

Podlaskich przedsiębiorców (zarówno beneficjentów, jak i niebeneficjentów) zapytano o dotychczasowe doświadczenia w zakresie prowadzenia działalności innowacyjnej i badawczo-rozwojowej (w przypadku beneficjentów pytano o stan sprzed uzyskania dofinansowania). Jak pokazały wyniki badania, firmy decydujące się na realizację projektów w ramach RPOWP 2014-2020 z założenia częściej dostrzegają potrzebę rozwijania przedsiębiorstwa w tym kierunku, a także cechuje je nieco większa motywacja do podejmowania takich działań (niezależnie od możliwości uzyskania dofinansowania).

W tabeli nr 25 przedstawiono wyniki badania CATI, z uwzględnieniem sektorów, do których należą badane przedsiębiorstwa, oraz sektorów, z którymi współpracują. Z uwagi na małą liczebność niektórych grup, wyniki przedstawiono w formie liczbowej.

Zarówno wśród beneficjentów, jak i niebeneficjentów podmioty podejmujące działalność innowacyjną działają w każdym z sektorów IS (poza przemysłem szkodliwym w przypadku beneficjentów). Pośród przedsiębiorstw korzystających ze wsparcia RPOWO najwięcej jest ich w przemyśle metalowo-maszynowym, co wynika z większej liczebności tej grupy w badaniu. Przyglądając się temu sektorowi – niezależnie, czy mówimy o beneficjentach, czy o niebeneficjentach, firmach należących do IS, czy jedynie z nimi współpracujących – widzimy, że w każdym wypadku działania innowacyjne podejmowane są przez co najmniej połowę badanych podmiotów. To samo można powiedzieć o sektorze medycznym. Z pewnym prawdopodobieństwem możemy przyjąć, że oba te sektory, niezależnie od wsparcia udzielanego w ramach RPOWP, mocniej angażują się w działalność innowacyjną.

Tabela 24. Podejmowanie działań innowacyjnych oraz badawczo-rozwojowych przez podlaskie przedsiębiorstwa

Respondent		Podejmowanie działań innowacyjnych (TAK)	Podejmowanie działań badawczo-rozwojowych (TAK)
Przedsiębiorcy beneficjenci ogółem (N=114)		55,3%	21,9%
Przedsiębiorcy niebeneficjenci ogółem (N=385)		49,1%	8,6%
Według sektora, do którego należą:			
Beneficjenci	Rolno-spożywczy (N=6)	5	5
	Metalowo-maszynowy (N=24)	16	10
	Szkutniczy (N=1)	0	0
	Sektor medyczny, nauki o życiu (N=5)	3	3
	Ekoinnowacje i nauki o środowisku (N=5)	2	1
	Żaden z powyższych (N=73)	37	8
Niebeneficjenci	Rolno-spożywczy (N=39)	17	7
	Metalowo-maszynowy (N=32)	18	2
	Szkutniczy (N=4)	3	0
	Sektor medyczny, nauki o życiu (N=19)	14	4
	Ekoinnowacje i nauki o środowisku (N=18)	11	3
	Żaden z powyższych (N=273)	126	17
Według sektora, z którym współpracują:			
Beneficjenci	Rolno-spożywczy (N=2)	0	0
	Metalowo-maszynowy (N=3)	3	2
	Szkutniczy (N=1)	1	1
	Sektor medyczny, nauki o życiu (N=3)	2	2

Respondent		Podjęmowanie działań innowacyjnych (TAK)	Podjęmowanie działań badawczo-rozwojowych (TAK)
	Żaden z powyższych (N=64)	31	7
Niebeneficjenci	Rolno-spożywczy (N=18)	8	2
	Metalowo-maszynowy (N=30)	15	3
	Szkutniczy (N=2)	1	0
	Sektor medyczny, nauki o życiu (N=9)	6	1
	Ekoinnowacje i nauki o środowisku (N=8)	6	2
	Żaden z powyższych (N=206)	90	9

Źródło: opracowanie własne.

Przedsiębiorstwa niebeneficjenci wdrażający innowacje najczęściej podejmują tego typu działania w obrębie produktów oraz procesów, a najrzadziej w zakresie organizacji. Jako ich główny cel (tak samo jak w przypadku przedsiębiorców beneficjentów) najczęściej wskazują poprawę jakości wyrobów i usług oraz wprowadzenie nowych produktów/usług.

Jak wynika z obserwacji ekspertów, biorąc pod uwagę pozycję województwa na tle kraju, należy uznać, że podlascy przedsiębiorcy rzeczywiście wprowadzają innowacje, lecz warto przyjrzeć się ich rodzajom oraz skali. Mianowicie, błędem jest myślenie o innowacjach wyłącznie przez pryzmat dziedzin tzw. high-tech. Uwaga powinna być zwrócona również na tradycyjne gałęzie gospodarki, takie jak rolnictwo czy przemysł drzewny, ponieważ innowacje nie są zarezerwowane wyłącznie dla sektora wysokich technologii.

Należy również rozróżnić skalę innowacji, ponieważ błędem byłoby oczekiwanie innowacji wyłącznie na skalę światową, podczas gdy te dla większości podlaskich przedsiębiorstw są na razie nieosiągalne. Trzeba docenić wprowadzanie nawet niewielkich rozwiązań technologicznych, które (w skali danego przedsiębiorstwa) pozwolą na podniesienie konkurencyjności oraz polepszenie wyników prowadzonej działalności.

W podobnym tonie wypowiedział się inny ekspert, który zwrócił dodatkowo uwagę na rozróżnienie innowacji czy technologii własnych od zakupionych. Te drugie, o ile same w sobie nie są niczym złym i pozwalają na wzrost konkurencyjności firmy, nie wpływają jednak na zwiększenie samego potencjału innowacyjnego rodzimych firm, a więc i samego województwa. Kupowanie technologii, zamiast rozwijania własnych, wynika często z dostępnego mniejszego kapitału.

Spośród przebadanych firm, które nie realizują projektów w ramach RPOWP 2014-2020, ponad połowa (53,2%) nie planuje podejmować działań o charakterze innowacyjnym. Niemal co trzeci przedsiębiorca zadeklarował podjęcie takich działań w perspektywie najbliższych dwóch lat (32,2%), zaś 14,5% w okresie dłuższym niż dwa lata. Przyczyną tego może być obecna dobra koniunktura w przedsiębiorstwie, w efekcie czego zarządzający nie widzą potrzeby podejmowania dodatkowych wysiłków związanych z wdrażaniem nowych technologii czy innowacji. Może to skutkować tym, że obecnie dobrze prosperujące (np. ze względu na niższe koszty pracy) firmy w sytuacji wystąpienia kryzysu w branży (lub w gospodarce w ogóle), nagle stracą źródła dochodów i upadną, bo np. wcześniej nie zmieniły technologii wytwarzania na bardziej nowoczesną i ich konkurencyjność mocno spadła.

Uczestników badania CATI zapytano, zatem o znaczenie innowacyjności w przedsiębiorstwie. Jak się okazuje, odgrywa ona większą rolę wśród beneficjentów. Ponad połowa z nich uważa ją za bardzo ważną, a w sumie tylko 1,8% za mało istotną (analogicznie odsetki wśród firm niebędących beneficjentami wyniosły 15,8% i 21,3%). Jak już wykazano, postawy te pokrywają się z działaniami podejmowanymi w praktyce.

Tabela 25. Rola innowacyjności w przedsiębiorstwie zdaniem badanych

Znaczenie innowacyjności (ocena od 1 do 5):	Firmy-beneficjenci (N=114)	Firmy niebeneficjenci (N=385)
1	0,0%	7,5%
2	1,8%	13,8%
3	10,5%	27,8%
4	27,2%	35,1%
5	60,5%	15,8%

Źródło: badania własne.

Poza brakiem środków finansowych nie ma powodów, aby podlascy przedsiębiorcy nie mogli wprowadzać innowacji. Jak zauważyli eksperci, w województwie funkcjonują podmioty wymagane do tego, aby takie działania podejmować, tj. uczelnie oraz instytucje otoczenia biznesu, takie jak parki naukowo-technologiczne. Skupić należałoby się na nawiązywaniu i umacnianiu współpracy pomiędzy nimi a przedsiębiorcami.

Analiza wyników badania CATI w zakresie prowadzenia działań badawczo-rozwojowych wykazała, że niemal 3/4 firm, które nie realizują projektów w ramach RPOWP 2014-2020, nie podejmowało do tej pory takich działań (patrz tabela nr 24). Firmy mające takie doświadczenie (8,6%) najczęściej wiązały je z zastosowaniem nowych technologii i produktów.

Tak jak w przypadku działań o charakterze innowacyjnym, odsetek przedsiębiorców beneficjentów podejmujących działalność typu B+R jeszcze przed otrzymaniem dofinansowania, był wyższy (wyniósł 21,9%).

Zarówno wśród beneficjentów, jak i firm niekorzystających ze wsparcia RPOWP podejmowanie działań badawczo-rozwojowych zadeklarowały podmioty ze wszystkich branż należących do IS, poza przemysłem szkodliwym.

Porównując odpowiedzi respondentów dotyczące działalności innowacyjnej oraz B+R można wnioskować, że skala podejmowania tych pierwszych jest zdecydowanie większa. Przeszkodą dla prowadzenia badań w zakresie wysokich technologii mogą być koszty, które, pomimo dofinansowań, można liczyć w dziesiątkach milionów złotych. Dlatego, zdaniem ekspertów, aby urealnić udzielane wsparcie, należałoby dookreślić skalę prowadzenia badań, po to by móc ocenić jego faktyczne efekty. Tym bardziej, że jak zauważają również przedstawiciele IZ, sami przedsiębiorcy nie zawsze wiedzą, czym działania badawczo-rozwojowe w ogóle się charakteryzują. Co istotne, zdarza się, że sami podobne działania podejmują, natomiast nie utożsamiają ich z działalnością B+R.

Ważna jest kwestia języka, jakim posługujemy się mówiąc o działaniach typu B+R. Chodzi tu o przełożenie pojęć bądź terminów charakterystycznych dla B+R na język biznesowy, którym posługują się przedsiębiorcy. Jak wynika z doświadczeń uczestników badań jakościowych, taki sposób komunikowania się może w dużym stopniu ułatwić firmom wejście w obszar badawczy, który obecnie

może być dla nich czymś zupełnie nieznanym oraz (w ich odczuciu) wymagającym kompetencji i potencjału, którego firma nie posiada.

Inaczej badania i rozwój mogą być pojmowane przez uczelnie, które upatrują w nich raczej kosztownych działań na dużo większą skalę. Może to stanowić utrudnienie dla ewentualnej współpracy z sektorem przedsiębiorstw.

Ukierunkowanie wsparcia na konkretne potrzeby jest również istotne z punktu widzenia efektywnego wydatkowania środków – z opinii wyrażonych przez ekspertów wynika, że zarówno jednostki naukowe, jak i przedsiębiorcy są w stanie wydatkować ogromne środki na tworzenie zaplecza badawczo-rozwojowego. Istotne okazuje się jednak to, co dzięki temu zapleczu uzyskamy. Tu zaznaczyć należy, że nie chodzi o oczekiwanie konkretnych wyników badań (bo gdyby te były znane, to żadne badania nie byłyby potrzebne), lecz o ukierunkowanie zakresu czy tematyki samych badań.

Jak już wspomniano, przy wdrażaniu innowacji ważna jest współpraca, np. uczelni z przedsiębiorcami, co może spowodować większą konkurencyjność tzw. produktów w skali Polski i globalnej. Jak wynika z badania CATI, beneficjenci przedsiębiorcy częściej niż firmy, które projektów nie realizowały, podejmują współpracę z innymi przedsiębiorstwami, jednostkami naukowo-badawczymi czy uczelniami. Ponownie widzimy, że ta grupa przedsiębiorstw, niezależnie od możliwości otrzymania dofinansowania, częściej podejmuje aktywne działania mające na celu rozwój przedsiębiorstwa.

Tabela 26. Podejmowanie współpracy z innymi podmiotami

Podejmowanie współpracy z:	Firmy beneficjenci (przed realizacją projektu) (N=114)	Firmy niebeneficjenci (N=385)
Podmiotami z tej samej branży	58,8%	53,0%
Podmiotami z innych branż	30,7%	19,5%
Jednostkami naukowymi i/lub naukowo-badawczymi	11,4%	3,1%
Szkołami zawodowymi	2,6%	4,4%
Uczelniami/szkołami wyższymi	12,3%	3,4%
Inne	0,9%	0,5%
Nie nawiązujemy współpracy	16,7%	37,4%

Źródło: badania własne.

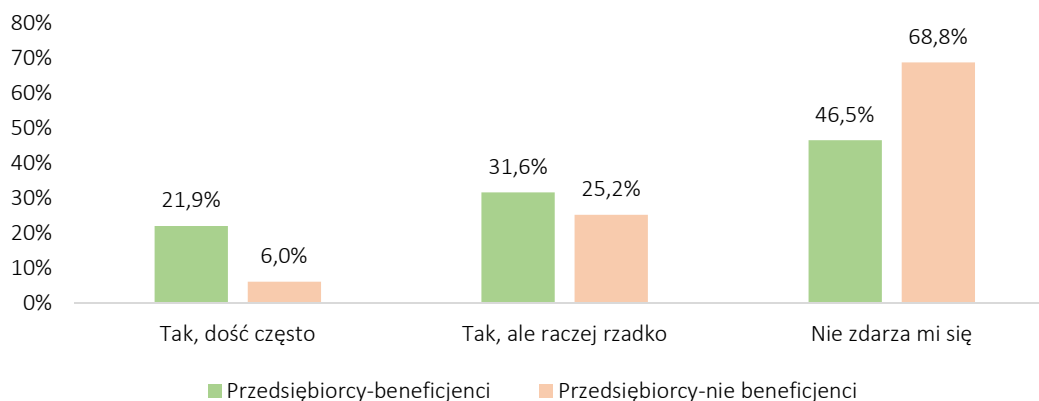
Zarówno podejmowanie współpracy, działalności eksportowej, jak i ryzykownych decyzji biznesowych można odczytywać jako przejawy przedsiębiorczości. Jak to określił jeden z zaproszonych do badania ekspertów, przedsiębiorczość to umiejętność prowadzenia biznesu, ale również rozwijania go, zarabiania, zdobywania nowych rynków, inwestowania. Dzięki temu, poza korzyściami odnoszonymi przez samego przedsiębiorcę, tworzona jest wartość dodana w postaci rozwoju regionalnej gospodarki. Innymi słowy, człowiek przedsiębiorczy to taki, który się rozwija, nie stoi w miejscu, cały czas szuka sposobów na to, aby oferować więcej i lepiej. Można przyjąć, że sam fakt podjęcia trudu napisania wniosku o dofinansowanie i poprowadzenia projektu jest przejawem postawy przedsiębiorczej. Potwierdzają to przytoczone poniżej dane.

Przejawem przedsiębiorczości jest zdobywanie nowych rynków, czyli podejmowanie działalności eksportowej. Również na tym polu beneficjenci wykazują się większą aktywnością. Otóż zdecydowana większość badanych podlaskich przedsiębiorstw, która nie uczestniczyła w projektach w ramach RPOWP 2014–2020, nie podejmuje działalności eksportowej i najczęściej nie ma takich planów. Odsetek

eksporterów wśród beneficjentów przedsiębiorców jest zdecydowanie wyższy, a spośród firm nieeksportujących takie plany ma ok. 10%.

Przedsiębiorczość to również podejmowanie ryzykownych decyzji biznesowych. Takowe dużo częściej podejmują przedsiębiorcy beneficjenci, niż podmioty niekorzystające ze wsparcia w ramach RPOWP.

Wykres 15. Podejmowanie ryzykownych decyzji biznesowych

Źródło: badania własne.

Beneficjenci są grupą przedsiębiorców, która przypisuje bardzo dużą rolę promowaniu postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców województwa. Ich opinie w tym zakresie znacznie różnią się od tych deklarowanych przez przedstawicieli firm niebeneficjentów. Możemy przypuszczać, że beneficjenci projektów dużo chętniej angażowaliby się w przyszłe działania na tym polu, co zdecydowanie podniosłoby wartość tych działań.

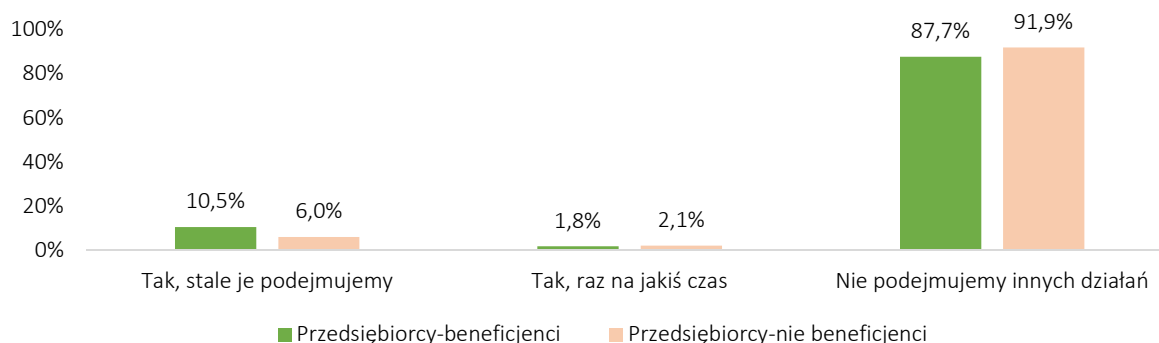
Tabela 27. Rola promowania postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców województwa, w tym dzieci i młodzieży

Znaczenie innowacyjności (ocena od 1 do 5):	Firmy beneficjenci (N=114)	Firmy niebeneficjenci (N=385)
1	0,0%	2,1%
2	0,0%	5,7%
3	0,9%	26,0%
4	23,7%	41,8%
5	75,4%	24,4%

Źródło: badania własne.

Zdecydowana większość respondentów, zarówno realizujących, jak i nierealizujących projektów w ramach RPOWP, nie podejmuje działań ukierunkowanych na rozwój przedsiębiorstwa (innych niż działalność badawczo-rozwojowa, innowacyjna, eksportowa).

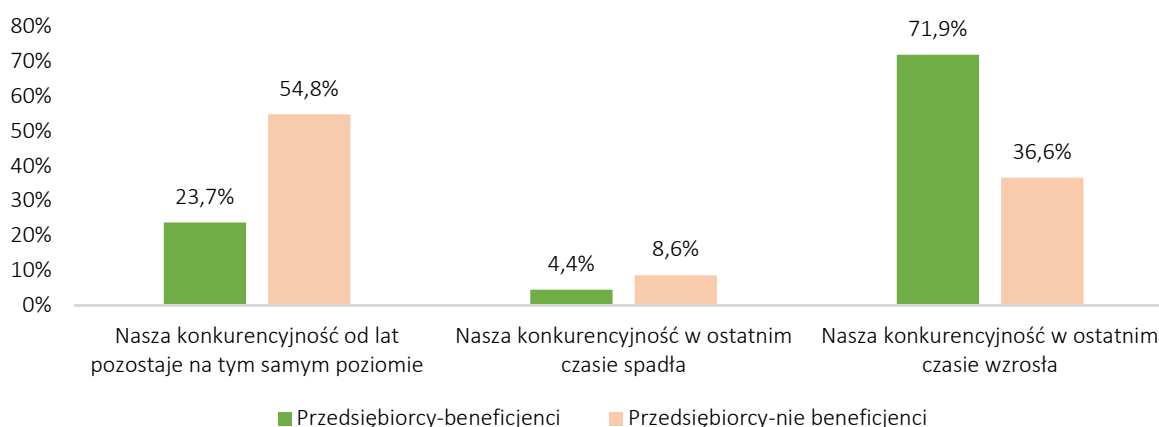
Wśród firm nie-beneficjentów stale podejmujących działania ukierunkowane na rozwój najczęściej, jako przedsięwzięcia tego typu wskazało działania innowacyjne oraz unowocześniania i udoskonalanie. Pozostali realizują inwestycje, a także działania marketingowe i promocyjne, szkolenia wewnętrzne. Część przedsiębiorstw rozszerza swoją ofertę na nowe rynki, a także współpracuje z innymi podmiotami, natomiast pozostali wskazali na rozszerzanie asortymentu.

Wykres 16. Podejmowanie innych działań ukierunkowanych na rozwój badanych firm

Źródło: badania własne.

Zaprezentowane podejście biznesowe charakterystyczne dla beneficjentów przełożyło się na wyższą, niż w przypadku firm niekorzystających ze wsparcia RPOWP, samoocenę konkurencyjności. Co istotne, w niemal połowie przypadków wzrost konkurencyjności przedsiębiorstwa jest powiązany z otrzymanym dofinansowaniem.

48,8% deklaruje, że to całkowita zasługa dofinansowania z RPOWP

Wykres 17. Samoocena konkurencyjności badanych firm

Źródło: badania własne.

Kolejnym etapem analizy dotyczącej wpływu ewaluowanych działań RPOWP na wzrost konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw było **opracowanie modelu ekonometrycznego**. Poniżej szczegółowo opisano przeprowadzoną procedurę oraz przedstawiono jej wyniki.¹⁷

KONCEPCJA POMIARU ODDZIAŁYWANIA INWESTYCJI

Próba pomiaru oddziaływania środków unijnych na sferę przedsiębiorczości, innowacyjności i konkurencyjności przedsiębiorstw wymaga podkreślenia, że na interpretację wyników pomiaru wpływ mają czynniki nieujęte w metodzie. Należy do nich zaliczyć: przestrzenny rozkład biegunów wzrostu, ogólny poziom rozwoju gospodarczego, komplementarność istniejących systemów społecznych,

¹⁷ Listę wykorzystanych zmiennych oraz przeprowadzone obliczenia zamieszczono w załączniku nr 3 do raportu.

gospodarczych, postawy i modele zachowań społecznych. Region będąc częścią szerszego systemu krajowego, europejskiego i światowego podlega wielkoskalowym trendom, koniunkturam i politykom. Dobierając metodę pomiaru należy uwzględnić fakt, że oceny dokonane na jej podstawie są zwykle relatywne a o ewentualnych (istotnych statystycznie) zależnościach można mówić jedynie w sytuacji, gdy możliwa jest obserwacja zjawisk wyrażona wielkościami mierzalnymi. Nie można przy tym pominąć ważnego mechanizmu oddziaływania systemu wsparcia: komplementarności programów i inicjatyw i odroczenia ich efektów w czasie. Dlatego w analizach oddziaływania społeczno-gospodarczego inwestycji należy brać pod uwagę fakt, że możliwość pomiaru omawianych tutaj zjawisk jest obiektywnie ograniczona, a efekty mogą wystąpić ze znacznym opóźnieniem.

Wyzwaniem w ocenie oddziaływań jest odpowiedni dobór zmiennych statystycznych, pozwalających na pomiar zjawisk oraz dobór jednostek statystycznych. Mając na uwadze specyficzny charakter ocenianych zjawisk, jak również dostępność danych statystycznych, przyjęto pewne założenia metody. Podlasie jest częścią krajowego systemu gospodarczego. Można, zatem uznać, że opisywane zjawiska podlegają w pewnym stopniu trendom ogólnokrajowym¹⁸. Trendy te zwykle traktuje się, jako swoisty wzorzec. W tym kontekście Podlasie w świetle różnych mierników produktywności, innowacyjności i przedsiębiorczości plasuje się w określonej w grupie regionów, zmiana tego położenia jest przyczynkiem do dyskusji na temat ścieżki rozwoju regionu. W identyfikacji potencjalnych oddziaływań, analizowanych w niniejszym badaniu przyjęto, że są one komplementarną częścią szerszego systemu dotacji unijnych obecnych na terenie regionu. Przyjmuje się, zatem założenie, że jeśli nie można zidentyfikować oddziaływań dla całego systemu dotacji, to tym bardziej nie ma tych oddziaływań w podsystemie¹⁹. Trzecim założeniem jest przyjęcie, że efekty cząstkowe kumulują się w czasie, wywołując pewien pozytywny bodziec rozwojowy z opóźnieniem. Przyjmujemy, że musi być osiągnięta pewna wartość progowa bodźców, aby wystąpiły efekty. Zaobserwowanie efektów dla całego systemu dotacji dopiero uprawniać będzie do analizy szczegółowej, polegającej na ocenie tego, czy istnieje jakieś sprzężenie pomiędzy ściśle określonym bodźcem (tutaj środkami finansowymi w konkretnych działaniach) a efektami w skali regionalnej. Zatem procedura badawcza składa się z następujących kroków:

- 1) Celowy dobór zmiennych statystycznych, charakteryzujących opisywane zjawiska;
- 2) Badanie wstępne:
 - i. opracowanie modelu regresji dla całego systemu dotacji, opracowanie w skali kraju,
 - ii. wyznaczenie potencjalnych oddziaływań oraz wzorca charakteryzującego jednostki w skali kraju,
 - iii. ocena położenia Podlasia na tle wzorca.
- 3) Badania szczegółowe dla Podlasia:
 - i) pomiar dynamiki zmian w sferach wskazanych w punkcie 2),
 - ii) wnioskowanie.

DOBÓR ZMIENNYCH STATYSTYCZNYCH

Dostępność danych, ich szczegółowość i sposób agregacji determinują podejście badawcze. Głównym celem proponowanych w tym miejscu metod jest dostarczenie informacji o uwarunkowaniach

¹⁸ Bazy GUS w chwili wykonywania badania zawierały ograniczoną ilość informacji odnoszących się do sfery B+R, innowacyjności i przedsiębiorczości. Niektóre zmienne nie są podawane przez GUS dla roku 2018. W celu zapewnienia pomiaru dla roku 2018 braki danych zastąpiono prognozą lub ekstrapolacją danych w oparciu o trend liniowy. Weryfikacja otrzymanych wyników jest możliwa po opublikowaniu odpowiednich danych przez GUS.

¹⁹ Założenia te dotyczą jedynie **wplywu pośredniego** na ogólne czynniki rozwojowe regionu. Brak ewentualnych oddziaływań nie jest w żaden sposób związane z obecnością efektów bezpośrednich inicjatyw.

prorozwojowych regionu. Zalicza się do nich przedsiębiorczość, innowacyjność i konkurencyjność. Podstawowym źródłem danych, zapewniającym spójność metodyczną jest Bank Danych Lokalnych GUS²⁰ w układzie administracyjnym województw i gmin.

W badaniu ujęto zmienne statystyczne, zwykle traktowane jako mierniki rozwoju regionalnego i innowacyjności²¹, zmienne przedstawia tabela nr 28. Wyjaśnienia wymaga wykorzystanie zmiennej [5]: *Udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych*. Zmienna [5] odpowiada w niniejszym badaniu PKB. W chwili realizacji badania, GUS nie podawał wartości dla PKB dla lat 2017 i 2018. Jednocześnie zmienna ta jest kluczowa w ocenie produktywności lokalnego systemu gospodarczego. Kwerenda baz danych GUS wykazuje jednak, że w długim okresie czasu (2010-2016) współczynnik korelacji zmiennej [5] oraz PKB przekracza wartość 0,99, zatem w świetle metod doboru zmiennych do modelu, obydwie zmienne mogą być stosowane zamiennie. Na uwagę zasługuje również wybór zmiennej [6] *Liczba podmiotów w sekcji M* oraz [8] *Liczba nowych miejsc pracy*. Obydwie zmienne są miernikami kondycji rozwojowej systemu gospodarczego: ukierunkowania na rozwój badawczy i specjalizację²², a z drugiej nabywającego zdolność do generowania nowych miejsc pracy.

Instrumentem pomiaru oddziaływań jest metodyka szacowania modelu regresji. W badaniu wstępnym przyjęto, że zmienną objaśnianą jest [1] *wartość umów ogółem*. Przyjęcie tej zmiennej jest pewnym uproszczeniem: nie zawsze podpisanie umowy o finansowanie UE wiąże się z wprowadzeniem funduszy UE na rynek. Przyjąc jednak należy, że podpisanie umowy wyzwała pewien proces inwestycyjny, co traktować należy jako bodziec rozwojowy. Wraz z upływem czasu oddziaływania kumulują się, potencjalnie wywołując określone efekty. Pozostałe zmienne traktuje się jako zmienne objaśniające. Podkreślić należy, że w modelu regresji nie określa się kierunku oddziaływań, lecz ich jakość, istotność. Dlatego proponowane tutaj podejście pozwala oceniać również wpływ funduszy UE na wybrane sfery społeczno-gospodarcze mimo, że model opisuje zależność środków UE od pozostałych zmiennych.

Pierwszym etapem budowy modelu była ocena wzajemnych korelacji pomiędzy zmiennymi. Metody doboru zmiennych²³ do modelu zgodnie sugerują, że reprezentantem grupy zmiennych objaśniających, powinna być zmienna [8] *Liczba nowych miejsc pracy*. Istotność tej zmiennej ujawnia się dopiero w modelu oszacowanym dla roku 2018. Zmienna ta jest wysoce skorelowana z pozostałymi, a jednocześnie wykazuje wysoką korelację ze zmienną objaśnianą. Pewne wątpliwości budzą jednak bardzo małe różnice pomiędzy wartościami korelacji oraz spójność grafu połączeń pomiędzy zmiennymi. Należy mieć na uwadze to, że nawet drobna zmiana wartości współczynnika korelacji spowoduje zmianę postaci modelu. Dlatego w niniejszym badaniu zakłada się „równouprawnienie” wszystkich zmiennych, a analizę oparto na ocenie istotności statystycznej parametrów modelu regresji²⁴. Analizę wykonano dla każdego roku z osobna.

²⁰ Objęte badaniem pilotażowym urzędy miast i gmin w większości przypadków przytaczały dane bezpośrednio z BDL lub inne dane, wysoce skorelowane ze zmiennymi prezentowanymi w GUS.

²¹ por np. Regional Innovation Scoreboard: <https://ec.europa.eu/growth/industry/innovation/>

²² Podmioty sekcji M REGON są to firmy przypisywane do sektora kreatywnego. Są to podmioty prowadzące działalność naukową i badawczą, rozwojową, doradczą. Są to również podmioty świadczące usługi specjalistyczne: prawnicze, rachunkowo-księgowe, doradztwo. Podmioty tego typu pełnią kluczową rolę w procesach rozwojowych. Zmienna opisuje kondycję i zdolność do ekspansji usług specjalistycznych i w zakresie B+R.

²³ Metoda grafowa, macierzy współczynników korelacji.

²⁴ Należy zauważyć, że wysokie korelacje zmiennych objaśniających ze zmienną objaśnianą powodują, że model regresji liniowej z jedną zmienną objaśniającą również może dać istotność parametrów. Jest tak w istocie. Takie szacunki byłyby dopuszczalne, gdyby każdą ze zmiennych objaśniających traktować jako zjawisko izolowane, co oczywiście nie jest realnym założeniem. Może

Tabela 28. Zmienne w modelu oddziaływania

SYMBOL ZMIENNEJ	NAZWA ZMIENNEJ	KATEGORIA GUS	GRUPA GUS	PODGRUPA GUS
[1]	Wartość umów ogółem	FUNDUSZE UNIJNE (DANE PÓŁROCZNE)	UMOWY PARTNERSTWA - WARTOŚĆ UMÓW / DECYZJI O DOFINANSOWANIE - 2014-2020	WARTOŚĆ UMÓW / DECYZJI O DOFINANSOWANIE OGÓŁEM - 2014-2020
[2]	Wynik finansowy netto przedsiębiorstw	FINANSE PRZEDSIĘBIORSTW (DANE KWARTALNE)	WYNIKI FINANSOWE PRZEDSIĘBIORSTW	Wyniki finansowe wg sektorów własności (PKD 2007)
[3]	Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw	INWESTYCJE I ŚRODKI TRWAŁE	NAKŁADY INWESTYCYJNE	Nakłady inwestycyjne wg sekcji PKD 2007 (dane kwartalne)
[4]	Nakłady na B+R przedsiębiorstw	NAUKA I TECHNIKA	DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZA I ROZWOJOWA	Nakłady wewnętrzne na B+R według rodzajów
[5]	PKB jako przychody z podatków od osób fizycznych JST	FINANSE PUBLICZNE	DOCHODY BUDŻETÓW GMIN I MIAST NA PRAWACH POWIATU	Dochody ogółem wg działów Klasyfikacji Budżetowej
[6]	Liczba firm w sekcji M (działalność profesjonalna, naukowa i techniczna)	PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ, PRZEKSZTAŁCENIA WŁASNOŚCIOWE I STRUKTURALNE	PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ WG REJESTRU REGON (DANE KWARTALNE)	Podmioty nowo zarejestrowane wg sekcji i działów PKD 2007 oraz sektorów własnościowych (sekcja M)
[7]	Wartość dodana brutto ogółem	RACHUNKI REGIONALNE	WARTOŚĆ DODANA BRUTTO (CENY BIEŻĄCE) - PKD 2007 - ESA 2010 - SZACUNKI WSTĘPNE	Wartość dodana
[8]	Nowe miejsca pracy (na tys. mieszkańców)	RYNEK PRACY	MIEJSCA PRACY	Miejsca pracy

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 29. Tabela istotnych statystycznie współczynników korelacji Pearsona²⁵ zmiennych objaśniających i zmiennej objaśnianej

	Fundusze UE
wynik finansowy netto	0,70
nakłady inwestycyjne	0,72
nakłady na B+R	0,74
PKB jako przychody z podatków JST	0,77
liczba nowych firm sekcji M	0,73
wartość dodana brutto ogółem	0,76
nowe miejsca pracy (na tys. mieszkańców)	0,79

Źródło: opracowanie własne.

dochodzić tutaj do wystąpienia problemu korelacji pozornej, wynikającej na przykład z przypadkowej zbieżności trendów rynkowych i naturalnego przyrostu wolumenu środków UE w trakcie realizacji programu strategicznego.

²⁵ Dane dla lat 2015-2017.

Tabela 30. Tabela istotnych statystycznie współczynników korelacji Pearsona zmiennych objaśniających

	wynik finansowy netto	nakłady inwestycyjne	nakłady na B+R	PKB jako przychody z podatków JST	liczba nowych firm sekcji M	wartość dodana brutto ogółem	nowe miejsca pracy (na tys. mieszkańców)
wynik finansowy netto	1,00	0,97	0,94	0,94	0,98	0,96	0,94
nakłady inwestycyjne		1,00	0,94	0,96	0,98	0,98	0,95
nakłady na B+R			1,00	0,89	0,97	0,92	0,92
PKB jako przychody z podatków JST				1,00	0,96	1,00	0,98
liczba nowych firm sekcji M					1,00	0,97	0,96
wartość dodana brutto ogółem						1,00	0,98
nowe miejsca pracy (na tys. mieszkańców)							1,00

Źródło: opracowanie własne.

Analizę regresji przeprowadzono dla danych z lat 2016-2018. Ocenie podlegała istotność parametrów modelu regresji dla 16 województw w każdym z wymienionych lat. Należy zauważyć, że pierwsze wnioski o płatność pojawiły się już w roku 2015, jednak GUS podaje dane od 2016 roku, dodając do obserwacji wartości z roku poprzedniego. Jeżeli, zgodnie z założeniem, oddziaływania środków UE akumulują się, to wraz z upływem czasu oddziaływania powinny stać się zauważalne, co powinno mieć swoje odzwierciedlenie w postaci modelu regresji. Analizę prowadzono krokowo: wyznaczono model dla wszystkich zmiennych, następnie usuwano zmienne nieistotne statystycznie i szacowano parametry ponownie, dla nowego układu danych. Dla danych z lat 2016 oraz 2017 w modelu regresji żadna ze zmiennych nie wykazała istotnej zależności statystycznej ze środkami UE alokowanymi w regionach w ujęciu krajowym. W roku 2018 ujawniła się jednak zależność środków UE od liczby firm sektora działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (sekcja M). Wyniki analizy ilustruje tabela nr 31. Wartości p-value większe od poziomu istotności 0,05 wykazują brak zależności statystycznej zmiennych od zmiennej objaśnianej. W tabeli oznaczono je czerwoną czcionką. Wyróżnione, zielone pole pokazuje istotność zmiennej *liczba nowych firm sekcji M*.

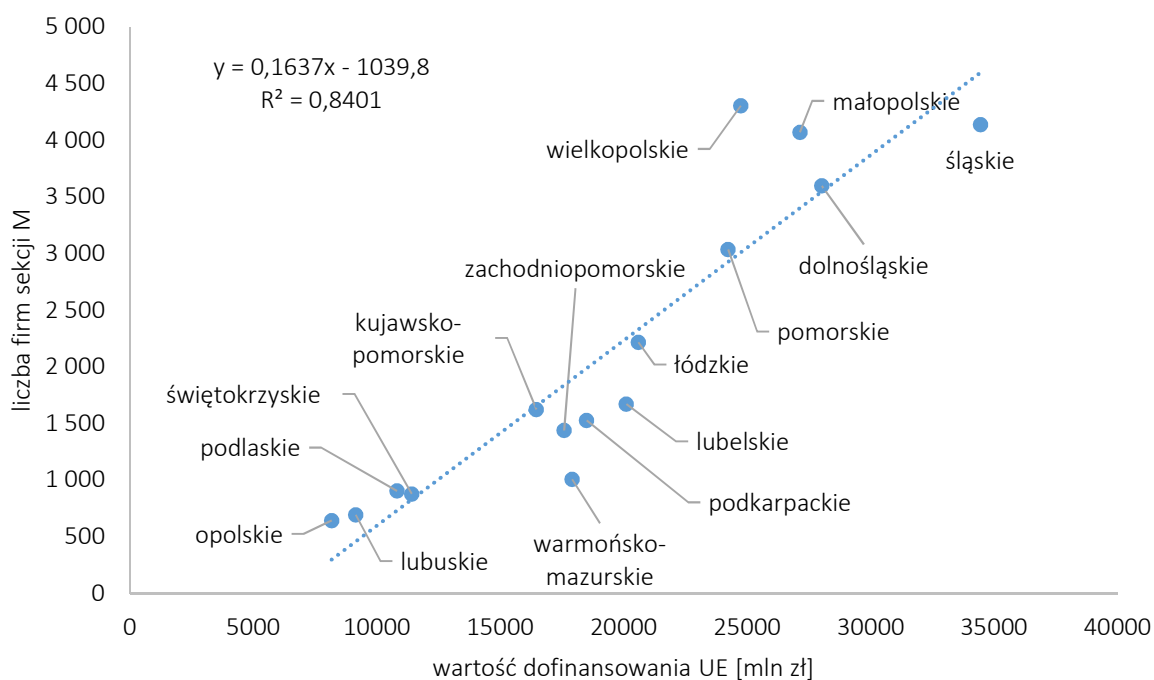
Tabela 31. Wartości p-value dla istotności statystycznej parametrów modelu regresji²⁶

NAZWA ZMIENNEJ	p-value		
	2016	2017	2018
wynik finansowy netto przedsiębiorstw	0,0846	0,2310	0,4140
nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw	0,2050	0,2014	0,1712
nakłady na B+R przedsiębiorstw	0,8658	0,2789	0,2745
PKB jako przychody z podatków od osób fizycznych JST	0,6270	0,7107	0,7936
liczba firm sekcji M	0,2208	0,4112	0,0244
wartość dodana brutto ogółem	0,5218	0,2434	0,4686
nowe miejsca pracy (na tys. mieszkańców)	0,2208	0,2835	0,7428

Źródło: opracowanie własne.

²⁶ Parametry modeli o nieistotnych parametrach wynoszą 0 (zero), co oznacza brak istotnej zależności.

Wykres 18. Korelacyjny wykres rozrzutu dla zależności wartości dofinansowania UE od liczby firm sektora działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej²⁷

Źródło: opracowanie własne.

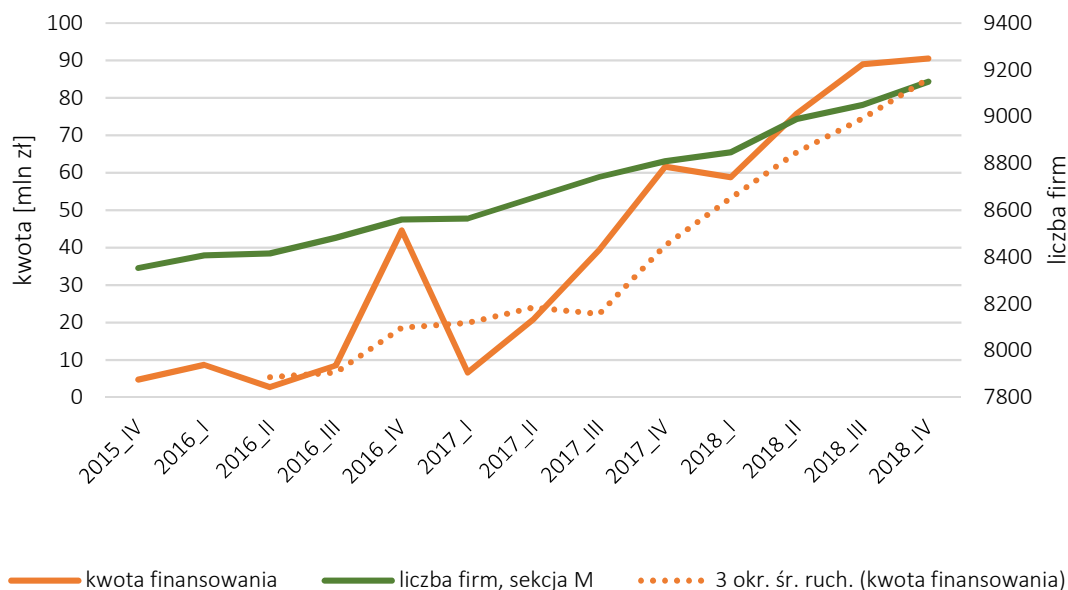
Wniosek płynący z powyższej analizy można sformułować następująco: w Polsce, w ujęciu regionalnym w roku 2018, pojawia się statystycznie istotna zależność pomiędzy alokacją środków UE, a liczbą firm sektora działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej. Otwarte pozostaje jednak pytanie, czy ten ogólnopolski mechanizm znajduje odzwierciedlenie w województwie podlaskim? Koncepcję oceny przedstawia wykres 18. Zauważmy, że odległość punktu, przypisanego dla Podlasia, od prostej regresji jest relatywnie mała. Zatem zidentyfikowana zależność w bardzo dobrym stopniu opisuje sytuację również dla podlaskiego. Trudno wyrokować, czy wskazane tutaj zależności okażą się trwałe. Takie wnioski można postawić dopiero w ewaluacji ex-post dla horyzontu 2014-2020. Z pewnością są one istotne statystycznie dla roku 2018.

Na potrzeby niniejszego badania poczyniono założenie, że oddziaływania się kumulują, że musi zaistnieć pewien minimalny poziom wsparcia, aby relacje pomiędzy zjawiskami stały istotne. Powyższa analiza wykazała, że prawdopodobnie w skali kraju został osiągnięty pewien minimalny poziom nasycenia do obserwacji pewnych zjawisk oraz istnieje pozytywny związek pomiędzy poziomem dofinansowania a liczbą firm sektora działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej. Wykazano również, że opisane zjawiska trafnie diagnozują sytuację, jaką obserwujemy na Podlasiu. Ciągłe jednak otwartym jest pytanie, czy konkretnie środki pochodzące z ewaluowanych Osi i ich działań, mogą w podobny sposób wpływać na sytuację tego sektora na Podlasiu? W celu weryfikacji hipotezy o pozytywnym oddziaływaniu środków posłużono się modelami regresji oraz analizą szeregów czasowych.

²⁷ Na wykresie nie zamieszczono obserwacji nietypowej: Mazowsze. Usunięcie obserwacji nie wpłynęło znacząco na dopasowanie modelu oraz współczynnik korelacji (zmiana ich wartości in minus wyniosła mniej niż 5%), wartość współczynnika kierunkowego prostej zmieniła się z wartości 0,24 do zaprezentowanej na rysunku 0,16.

Opierając się o wyniki powyższej analizy przyjęto, że uprawnionym wnioskiem jest stwierdzenie, że istnieje zależność środków UE i liczby przedsiębiorstw sekcji M. Jeżeli oddziaływanie jest istotne, to w analizie szczegółowej, obejmującej obszar Podlasia, takie zależności powinny być widoczne i statystycznie istotne. Weryfikację hipotezy o oddziaływaniu oparto o dane kwartalne dwóch cech: całkowita kwota we wniosku o płatność w ewaluowanych osiach i programach RPOWP²⁸ oraz liczby firm sekcji M rejestru REGON. W ocenie zjawiska zestawiono dane kwartalne od IV kwartału 2015 do końca 2018 roku.

Wykres 19. Wykres całkowitej kwoty we wniosku o płatność oraz liczby firm sekcji M (województwo podlaskie)

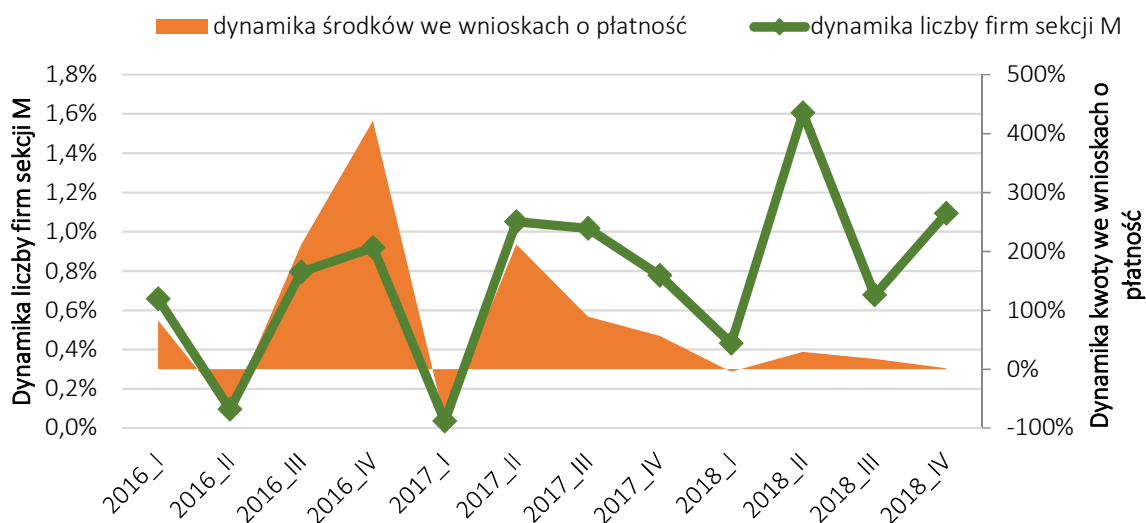

Źródło: opracowane własne.

Zarysowuje się wyraźna, dodatnia zależność pomiędzy liczbą firm sekcji M REGON, a łączną kwotą we wnioskach o finansowanie. Zależność tę wyraźnie widać w dynamice²⁹ analizowanych zjawisk (wykres 20.). Zwiększanie środków UE w analizowanych działaniach (przejawiające się wzrostem dynamiki) jest ściśle skorelowany ze wzrostem liczby firm sekcji M. Ciekawym zjawiskiem jest również to, że na rysunku daje się zaobserwować zmianę intensywności oddziaływań obydwu mierników: z czasem mniejsze zmiany wartości dynamiki środków wywołują większy efekt niż na początku okresu analizy. Dynamika średnioroczna liczby firm na początku okresu analizy wynosiła około +3%, na końcu już 7%. Zagadnienie to stanowi ciekawą perspektywę badań w ewaluacji ex-post.

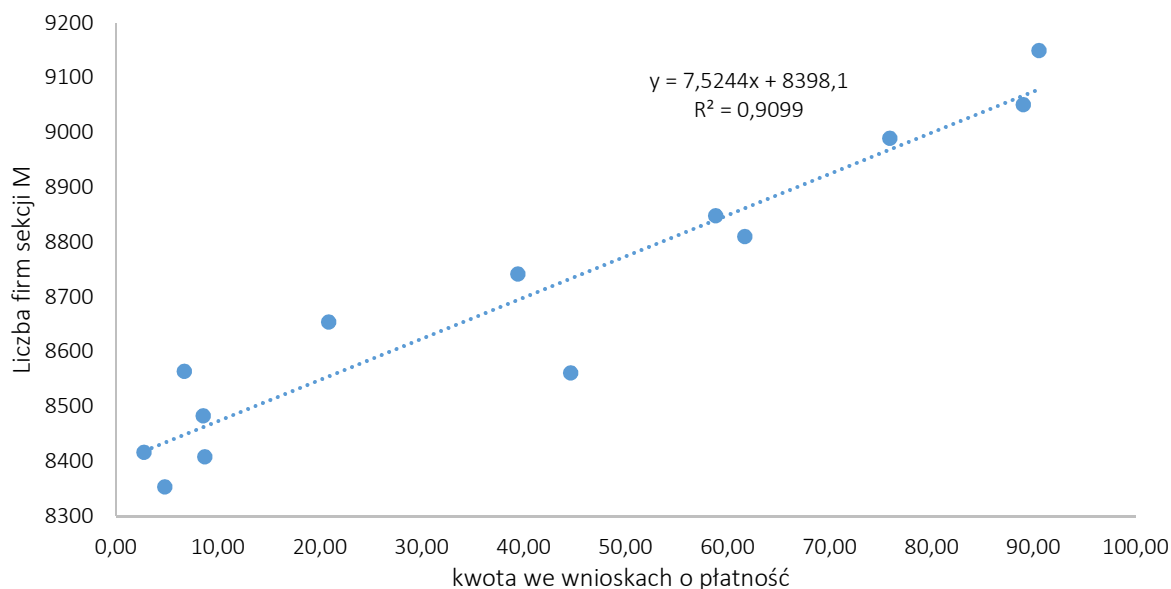
²⁸ Dane z zestawienia wniosków o płatność.

²⁹ Indeks łańcuchowy.

Wykres 20. Wykres dynamiki liczby firm sekcji M (województwo podlaskie)

Źródło: opracowane własne.

Wyraźna zależność zjawisk (w okresie IV 2015-IV 2018) jest widoczna również w korelacyjnym wykresie rozrzutu (wykres 21.). Punkty na wykresie oznaczają pomiary w kolejnych okresach badania, poziom dopasowania modelu jest wysoki (0,9) a parametry modelu są istotne statystycznie³⁰, co świadczy o istotności wskazanych zależności. W badanym okresie można zatem stwierdzić, że na Podlasiu istnieje dodatnia korelacja pomiędzy środkami UE w analizowanych działaniach a liczbą firm z sekcji M. Parametry modelu pozwalają stwierdzić, że każdy milion dotacji jest skorelowany z przyrostem liczby przedsiębiorstw sekcji M o 7.

Wykres 21. Korelacyjny wykres rozrzutu analizowanych zmiennych

Źródło: opracowane własne.

³⁰ Analiza reszt modelu wskazuje na spełnienie założeń metody najmniejszych kwadratów (MNK).

Podsumowanie i główne wnioski

Przeprowadzone badania pozwalają stwierdzić, że realizacja projektów dofinansowanych w ramach ewaluowanych działań przekłada się na wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw. Mówiąc konkretniej, pozwala na osiąganie konkretnych korzyści, których wystąpienie sami beneficjenci wprost przypisują otrzymanemu wsparciu. W wielu przypadkach możemy mówić o więcej niż jednej korzyści, natomiast niektórym przedsiębiorstwom dofinansowanie dało możliwość przejścia przez cały proces: od inwestycji do zarobku.

Co istotne, podmioty, które nie korzystały do tej pory z dofinansowania, rzadziej podnoszą swoją konkurencyjność. Grupa przedsiębiorców niebędących beneficjentami jest również mniej aktywna na innych polach – rzadziej podejmuje współpracę z innymi podmiotami i prowadzi działalność eksportową. Także skłonność do podejmowania ryzykownych decyzji biznesowych jest w tej grupie mniejsza niż wśród beneficjentów. W aspekcie, który interesował nas najbardziej, tj. podejmowania działań o charakterze innowacyjnym oraz badawczo-rozwojowym, odsetek firm deklarujących prowadzenie takiej działalności jest wyższy wśród przedsiębiorstw będących beneficjentami RPOWP 2014–2020, niż wśród firm niekorzystających z takiego wsparcia.

Można, zatem przyjąć, że firmy decydujące się na realizację projektów z założenia częściej dostrzegają potrzebę rozwijania przedsiębiorstwa w tym kierunku. Również świadomość istotności takich działań jest w tej grupie większa. Uwagę należałoby zwrócić na zwiększenie świadomości przedsiębiorców, wskazanie im korzyści płynących z wprowadzania innowacji, a także potrzeb wynikających z postępu technologicznego, który w mniejszym lub większym stopniu dotyka każdej branży. Odmienne sposoby rozumienia badań, rozwoju i innowacji oraz ich skali przez poszczególnych uczestników systemu innowacji może stanowić utrudnienie dla ewentualnej współpracy, niemniej ważne jest, aby dialog czy też komunikat płynący do przedsiębiorstw odbywał się z użyciem języka biznesowego.

Efekty wsparcia koncentrują się przede wszystkim na podmiotach działających w sektorze produkcyjnym oraz usług. Biorąc pod uwagę rozkład przestrzenny, na dwóch obszarach – powiecie białostockim oraz mieście Białystok. Wynika to ze struktury beneficjentów przedsiębiorców, a także koncentracji podlaskiej przedsiębiorczości właśnie w tych dwóch powiatach.

Osiąganiu efektów sprzyja długość funkcjonowania na rynku, co może wiązać się z większym doświadczeniem i chęcią poszukiwania możliwości rozwoju firmy.

Istnienie istotnej zależności pomiędzy środkami UE (dostępnyymi w ramach ewaluowanych działań/poddziałań) a rozwojem podlaskiej przedsiębiorczości potwierdził opracowany model regresji. Wraz ze wzrostem środków trafiających do regionalnej gospodarki, wzrasta liczba firm prowadzących działalność profesjonalną, naukową i techniczną.

Ze szczególnie pozytywnym odbiorem spotyka się forma wsparcia w postaci grantu. Formalności zostały w tym przypadku maksymalnie uproszczone, a kwota grantu pozwala na realizację mniejszych projektów firmom, które np. dopiero rozpoczynają działalność B+R+I.

Ogromny wpływ na realizację wskaźników mają projekty w zakresie powstawania nowych podmiotów gospodarczych, a także całe działanie 2.4. *Adaptacja pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian*. Zainteresowanie działaniem wśród jego odbiorców przekroczyło wstępne szacunki, co pozwala uznać dofinansowane projekty za trafne – odpowiadające na potrzeby. Co ważne, projekt będący

głównym narzędzie realizacji tych wskaźników (pn. *Podmiotowy system finansowania usług rozwojowych w województwie podlaskim*) jest także odpowiedzią na sugestie zaproszonych do badania ekspertów, dotyczące potrzeby większego ukierunkowania wsparcia na potrzeby konkretnego przedsiębiorstwa.

Ekspertci zwracają uwagę na brak wsparcia w formie dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej, skierowanego do osób pracujących. Miałoby ono wpłynąć nie tylko na wzrost liczby powstających podmiotów, ale również ich jakość (firmy zakładane przez osoby mające konkretne doświadczenie i kwalifikacje, chcące dalej się rozwijać).

Badanie CATI z udziałem uczestników szkoleń oraz badanie jakościowe z udziałem ekspertów pozwalają pozytywnie ocenić oferowane wsparcie szkoleniowe – umożliwia ono podniesienie kwalifikacji, jednak warunkiem efektywności jest ich jakość.

Problemem zidentyfikowanym na tym etapie badania (co znalazło potwierdzenie w jego dalszej części) jest opóźnianie się wyboru pośredników finansowych przez Bank Gospodarstwa Krajowego. Skutkuje to tym, że wsparcie w ramach instrumentu *seed capital* nie jest oferowane. Trwają również prace nad uruchomieniem konkursu w ramach poddziałania 1.4.1 *Promocja przedsiębiorczości oraz podniesienie konkurencyjności inwestycyjnej województwa*, typ projektu 1., który zakłada opracowanie i wdrożenie przez podlaskie instytucje otoczenia biznesu systemu świadczenia usług doradczych o specjalistycznym charakterze dla podlaskich MŚP, w oparciu o model popytowy.

Powyższe może wpłynąć na wystąpienie ryzyka nieosiągnięcia założonych wartości wskaźników, na poziomie poddziałania 1.4.1.

3.2. Ocena wpływu wsparcia z RPOWP 2014-2020 na tworzenie otoczenia sprzyjającego innowacjom

Ocena wpływu wsparcia z RPOWP 2014-2020 na tworzenie otoczenia sprzyjającego innowacjom objęła analizę wpływu Programu na:

- transfer wiedzy w regionie,
- podniesienie kompetencji kadr menadżerskich przedsiębiorstw,
- dostosowanie programów kształcenia do wymogów regionalnej gospodarki,
- polepszenie dostępności do pracowników dla firm prowadzących działalność badawczo-rozwojową i/lub innowacyjną,
- promowanie postaw przedsiębiorczych wśród dzieci i młodzieży oraz dorosłych mieszkańców województwa.

Dodatkowo dokonano analizy stopnia realizacji partnerstwa w ramach projektów.

Wpływ Programu na transfer wiedzy w regionie

Wyniki badania z udziałem beneficjentów RPOWP wyraźnie pokazują zwiększenie skali działań **w zakresie transferu wiedzy**, po uzyskaniu dofinansowania. Respondentów³¹ zapytano o to, czy przed rozpoczęciem realizacji projektów korzystali z umiejętności, wiedzy, technologii, metod wytwarzania produktów lub projektowania usług innych przedsiębiorstw lub ośrodków naukowych, oraz czy sami udostępniali swoje zasoby (wiedzę, technologię) innym podmiotom. Analogiczne pytania zadano w kontekście realizacji projektów dofinansowanych w ramach RPOWP.

Niespełna 40% respondentów zadeklarowało, że ich podmiot, jeszcze zanim otrzymał dofinansowanie, korzystał z zasobów wiedzy i/lub technologii innych jednostek, natomiast 23,3% samo udostępniało swoje zasoby innym.

Analogiczne wskaźniki dla stanu na moment realizacji projektów wyniosły 47,5% oraz 36,7%, co oznacza, że projekty dofinansowane w ramach RPOWP wpłynęły na transfer wiedzy, przy czym częściej badane podmioty udostępniają swoje zasoby innym.

Jednocześnie warto zaznaczyć, że wśród beneficjentów, którzy przed otrzymaniem dofinansowania nie korzystali z umiejętności, wiedzy, technologii, metod wytwarzania produktów lub projektowania usług, innych przedsiębiorstw lub ośrodków naukowych, 17,8% rozpoczęło transfer wiedzy w tym zakresie, w toku realizacji projektu/ów. Natomiast wśród beneficjentów, którzy przed otrzymaniem dofinansowania nie udostępniali innym swoich zasobów, odsetek odpowiedzi wskazujących na podjęcie takich działań dzięki realizacji projektu/ów wyniósł 11,1%.

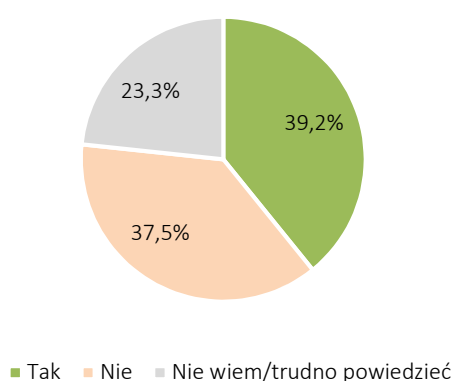
Skala transferu wiedzy w kierunku do przedsiębiorstwa jest mniejsza wśród firm niekorzystających ze wsparcia RPOWP. Odsetek firm, które korzystały z potencjału innych podmiotów, wynosi w tej grupie 29,1%. Może to wynikać np. z mniejszego zainteresowania tym tematem wśród tych firm (co potwierdzają również wcześniejsze wnioski dotyczące podejmowania działań o charakterze

³¹ Beneficjentów przedsiębiorców oraz beneficjentów uczelnie, jednostki naukowo-badawcze.

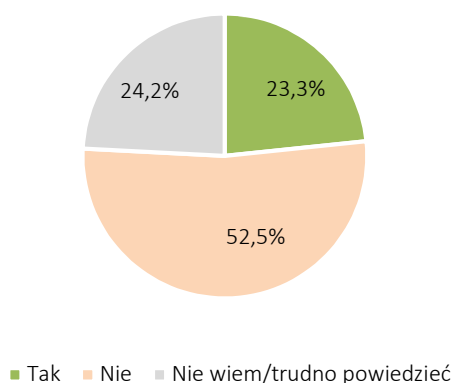
innowacyjnym oraz badawczo-rozwojowym). Dodatkowo, mniej więcej cztery na pięć firm, które nie korzystały z cudzych zasobów, nie planuje podjęcia tego typu działań w przyszłości (zaledwie 2,6% respondentów zadeklarowało taką chęć).

Co czwarta z badanych firm udostępniała swoje zasoby innym podmiotom, a większość firm, które nie udostępniała wcześniej swoich zasobów, nie zamierza robić tego w przyszłości (jedynie 4,1% respondentów ma takie plany). Tak więc również w tym wypadku widać, że przyznane dofinansowania wpływają na zmiany w przedsiębiorstwie, w porównaniu do jego sytuacji sprzed realizacji projektu, jak i w odniesieniu do firm, które z dofinansowania RPOWP nie korzystają.

Wykres 22. Korzystanie z umiejętności, wiedzy, technologii, metod wytwarzania produktów lub zasobów (wiedzy, technologii) PRZED projektowaniem usług, innych przedsiębiorstw lub ośrodków naukowych PRZED DOFINANSOWANIEM – beneficjenci (N=120).

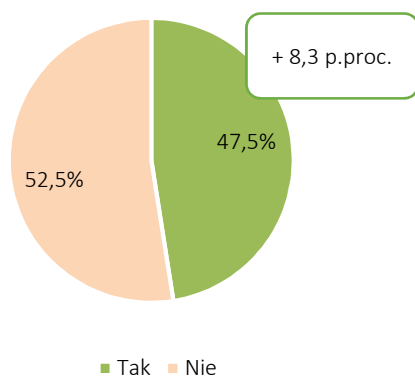

Wykres 23. Udobępnianie innym podmiotom swoich zasobów (wiedzy, technologii) PRZED DOFINANSOWANIEM – beneficjenci (N=120).

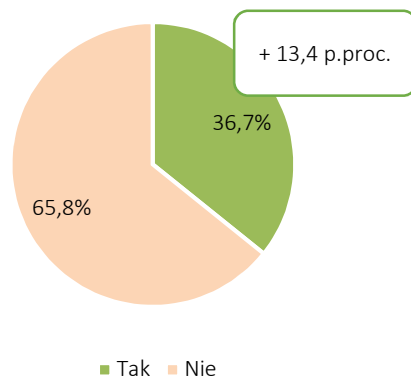

PRZED DOFINANSOWANIEM

Wykres 24. Korzystanie z umiejętności, wiedzy, technologii, metod wytwarzania produktów lub zasobów (wiedzy, technologii) PO DOFINANSOWANIU – beneficjenci (N=120)

Wykres 25. Udobępnianie innym podmiotom swoich zasobów (wiedzy, technologii) PO DOFINANSOWANIU – beneficjenci (N=120)

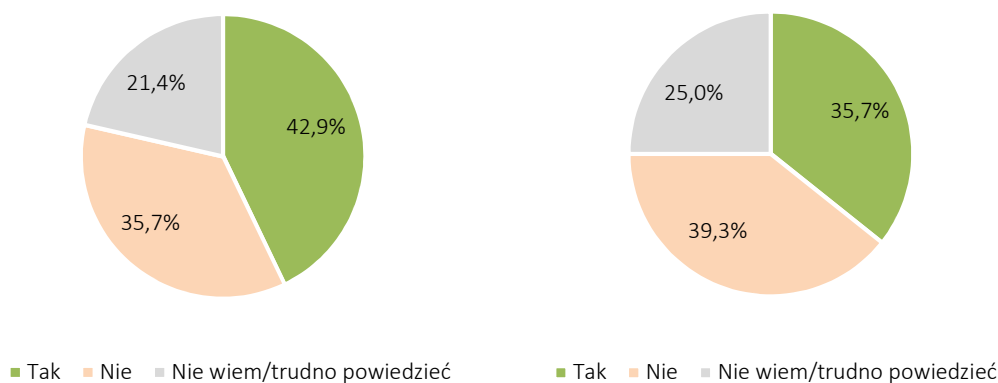

PO DOFINANSOWANIU

Źródło: badania własne.

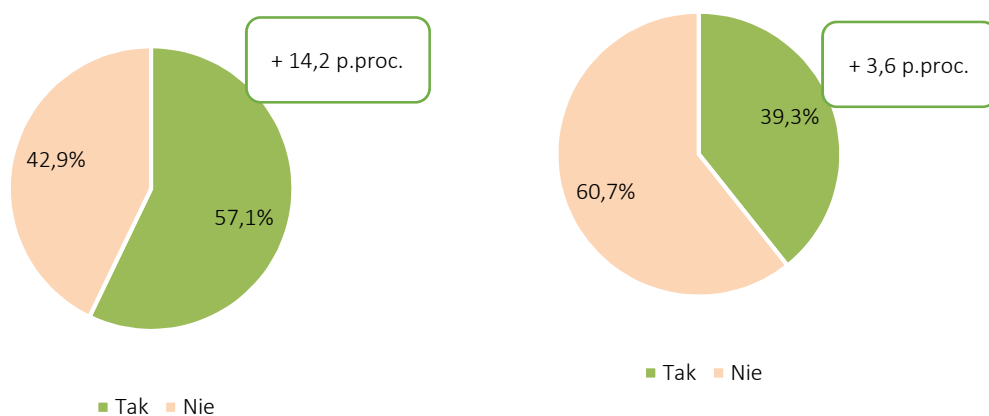
Analogicznej analizie poddano grantobiorców poddziałania 1.2.2 *Bon na usługi badawcze* oraz uczestników projektów – pracowników przedsiębiorstw. W tym wypadku również otrzymanie wsparcia wpłynęło na transfer wiedzy, przy czym częściej badane podmioty korzystają z potencjału innych jednostek.

Wykres 26. Korzystanie z umiejętności, wiedzy, Wykres 27. Udostępnianie innym podmiotom swoich technologii, metod wytwarzania produktów lub zasobów (wiedzy, technologii) PRZED projektowania usług, innych przedsiębiorstw lub ośrodków naukowych PRZED DOFINANSOWANIEM – grantobiorcy w poddziałaniu 1.2.2 *Bon na usługi badawcze* (N=28)

PRZED DOFINANSOWANIEM

Wykres 28. Korzystanie z umiejętności, wiedzy, Wykres 29. Udostępnianie innym podmiotom swoich technologii, metod wytwarzania produktów lub zasobów (wiedzy, technologii) PO DOFINANSOWANIU – projektowania usług, innych przedsiębiorstw lub ośrodków naukowych PO DOFINANSOWANIU – grantobiorcy w poddziałaniu 1.2.2 *Bon na usługi badawcze* (N=28)

PO DOFINANSOWANIU

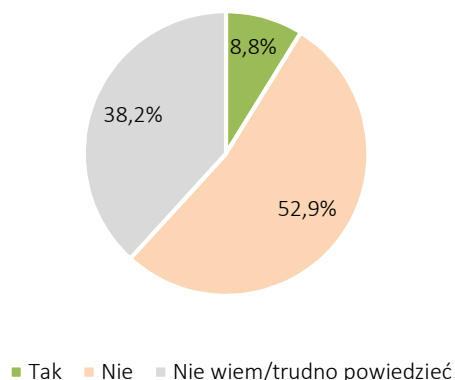
Źródło: badania własne.

Stosunkowo niski odsetek badanych uczestników projektów pracowników przedsiębiorstw zadeklarowało, że ich podmiot, jeszcze zanim otrzymał dofinansowanie, korzystał z zasobów wiedzy i/lub technologii innych jednostek bądź sam udostępniał im swoje zasoby. Należy jednak zwrócić uwagę na bardzo wysoki odsetek odpowiedzi *nie wiem/trudno powiedzieć*, który może być wynikiem tego, że

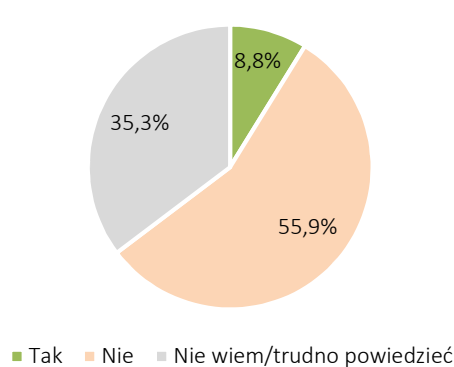
nie wszyscy respondenci byli przedstawicielami kadry zarządzającej, przez co nie musieli posiadać wiedzy na temat działalności przedsiębiorstwa w tym zakresie. Nie można zatem wykluczyć, że skala transferu wiedzy przed otrzymaniem dofinansowania była w tym przypadku większa.

Gdyby jednak przyjąć te wskaźniki jako zgodne ze stanem faktycznym, to również w tym przypadku realizacja projektów w ramach RPOWP wpłynęła na transfer wiedzy.

Wykres 30. Korzystanie z umiejętności, wiedzy, technologii, metod wytwarzania produktów lub projektowania usług, innych przedsiębiorstw lub ośrodków naukowych PRZED DOFINANSOWANIEM – uczestnicy projektów (pracownicy przedsiębiorstw) (N=34)

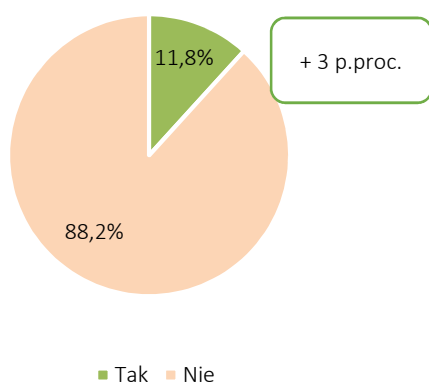

Wykres 31. Udostępnianie innym podmiotom swoich zasobów (wiedzy, technologii) PRZED DOFINANSOWANIEM – uczestnicy projektów (pracownicy przedsiębiorstw) (N=34)

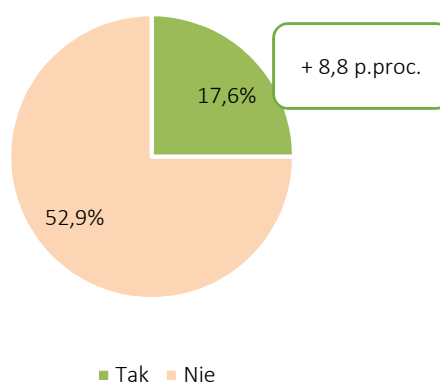

PRZED DOFINANSOWANIEM

Wykres 32. Korzystanie z umiejętności, wiedzy, technologii, metod wytwarzania produktów lub projektowania usług, innych przedsiębiorstw lub ośrodków naukowych PO DOFINANSOWANIU – uczestnicy projektów (pracownicy przedsiębiorstw) (N=34)

Wykres 33. Udostępnianie innym podmiotom swoich zasobów (wiedzy, technologii) PO DOFINANSOWANIU – uczestnicy projektów (pracownicy przedsiębiorstw) (N=34)

PO DOFINANSOWANIU

Źródło: badania własne.

Dwa przypadki firm, w których na skutek otrzymania dofinansowania dojdzie do transferu wiedzy, poddano szerszej analizie w ramach techniki *case study* (opis przypadków zamieszczono w aneksie do niniejszego raportu).

Z przeprowadzonego studium przypadku płynie jeden główny wniosek – oferowane wsparcie pozwala na dokonywanie transferu wiedzy niezależnie od wielkości przedsiębiorstwa, branży, w której działa, dotychczasowego doświadczenia w tym zakresie, a także samej specyfiki projektu. W badaniu udział wzięły przecież dwa zupełnie różne przedsiębiorstwa. Jedno z wieloletnimi tradycjami, bezpośrednio wpisujące się w branżę należące do IS, posiadające zaplecze badawczo-rozwojowe, którego projekt związany jest stricte z obecną działalnością. Drugie, mniejsze, działające dużo krócej, niewpisujące się wprost w podlaskie IS, któremu realizacja projektu ma umożliwić dywersyfikację obecnej działalności. Choć w obu przypadkach trudno jest ocenić końcowy efekt projektu (oba są w trakcie realizacji) i doprecyzować sposób rozpowszechniania uzyskanych wyników, to przedstawiciele obu przedsiębiorstw pozytywnie ocenili otrzymane wsparcie i dostrzegają jego wpływ na wzrost konkurencyjności firmy.

Wpływ Programu na podniesienie kompetencji kadr menadżerskich

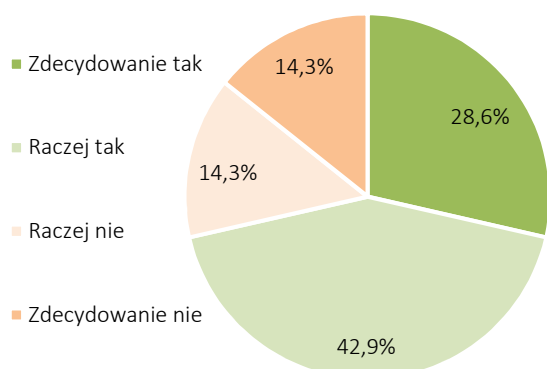
Z uwagi na to, że wiele projektów związanych m.in. z **podnoszeniem kompetencji kadr menadżerskich** pozostaje w trakcie realizacji, beneficjentom przedsiębiorcom trudno było jednoznacznie określić ich efekty. Jednocześnie ponad połowa badanych, którzy jako jeden z efektów dofinansowanych projektów wskazali podniesienie kompetencji pracowników, potwierdziła, że dotyczy to również kadry menadżerskiej.

Interwencją zakładającą wsparcie tej grupy pracowników jest przede wszystkim działanie 2.4. *Adaptacja pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian*, w ramach którego zaplanowano m.in. działania prowadzące do nabycia umiejętności planowania strategicznego oraz wdrażania nowoczesnych metod zarządzania przedsiębiorstwem. Do tej pory w związku z tym dofinansowano siedem projektów, z czego pięć jest nadal w trakcie realizacji, co potwierdza wskazane przez beneficjentów trudności z jednoznaczną oceną ich efektów.

Ponownie wspomnieć należy projekt pn. *Podmiotowy system finansowania usług rozwojowych w województwie podlaskim*, którego beneficjentem jest Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku. Projekt skierowany do podlaskich przedsiębiorców i ich pracowników ma pomóc w dostosowaniu kompetencji i kwalifikacji, przez co może podnieść konkurencyjność przedsiębiorstw z sektora MŚP. Będzie realizowany do końca 2021 roku. Na moment realizacji badania wskaźnik *Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu* osiągnął wartość 1 421 (wartość docelowa – 1 891). Nie dysponujemy jednak informacją na temat odsetka bądź liczby przedstawicieli kadry menadżerskiej/zarządzającej, generującej osiągniętą wielkość wskaźnika.

Podniesienie kompetencji menadżerskich miało miejsce również w toku realizacji projektów grantowych w ramach poddziałania 1.2.2 *Bon na usługi badawcze*.

Wykres 34. Podniesienie kompetencji kadr menadżerskich - grantobiorcy poddziałania 1.2.2 Bon na usługi badawcze (N=28)

Źródło: badania własne.

Sami uczestnicy projektów realizowanych poza Osią I, tj. 18 osób, które zadeklarowały przynależność do kadry menadżerskiej/zarządzającej przedsiębiorstwem, w zdecydowanej większości zdobyli nowe kompetencje. Dodatkowo wszyscy są zgodni, że będą one przydatne w ich pracy zawodowej.

Kilku z nich zadeklarowało, że jednym z efektów otrzymanego grantu jest podniesienie kompetencji tych kadr w ich firmie. W sumie większość grantobiorców (łącznie 71,4%) jest zdania, że realizacja grantu umożliwiła podniesienie kompetencji kadr menadżerskich przedsiębiorstwa.

Przeprowadzone dzięki grantom badania pozwoliły na pozyskanie lub pogłębienie dotychczasowej wiedzy w zakresie technologii, działań innowacyjnych czy nauki specjalistycznego oprogramowania.

Respondenci, którzy na powyższe pytanie odpowiedzieli negatywnie, uzasadniali to tym, że projekt zakładał inne działania, niż podnoszenie kompetencji.

Wpływ Programu na dostosowanie programów kształcenia do wymogów regionalnej gospodarki

Dostosowanie programów kształcenia do wymogów regionalnej gospodarki jest jednym z celów projektów realizowanych w ramach III Osi priorytetowej RPOWP 2014–2020 *Kompetencje i kwalifikacje*. Działania Osi stanowią odpowiedź na wyzwania zidentyfikowane w województwie podlaskim na każdym etapie edukacji. Niezbędne jest m.in. promowanie współpracy szkół z pracodawcami, jak również rozpowszechnienie w szkołach systemu poradnictwa edukacyjno-zawodowego dla młodzieży. Ważnym elementem interwencji na wszystkich etapach edukacji ma być pobudzanie kreatywności, inicjatywności, innowacyjności oraz przedsiębiorczości, jak również podniesienie kompetencji kluczowych jako mocnej podstawy do kształcenia na wyższym poziomie. W celu poprawy jakości edukacji konieczne jest podnoszenie kompetencji kadry pedagogicznej, która musi sprostać wyzwaniom dynamicznie rozwijającego się społeczeństwa i gospodarki.

Bardzo istotnym problemem w obszarze rozwoju kompetencji mieszkańców jest niedostosowanie oferty kształcenia zawodowego do potrzeb regionalnego rynku pracy. Szkolnictwo zawodowe boryka się z szeregiem problemów, dotyczy to przede wszystkim niedostatecznego przygotowania absolwentów od strony praktycznej w ramach nauczanego zawodu oraz stanu bazy dydaktycznej, która w większości przypadków nie odzwierciedla rzeczywistego środowiska pracy. Aby zniwelować te niedostatki i podnieść atrakcyjność kształcenia, konieczne staje się zatem wspieranie współpracy szkół z pracodawcami. Celem wzmocnienia kompleksowości działań w obszarze kształcenia zawodowego

niezbędna jest również interwencja w zakresie doskonalenia umiejętności kadry dydaktycznej, w tym w szczególności nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu³².

Już w komunikacie z roku 2012 czytamy, że europejskie systemy kształcenia i szkolenia są nadal niewystarczające, aby zapewnić właściwe umiejętności służące zwiększeniu szans na zatrudnienie, i nie współpracują odpowiednio z przedsiębiorstwami lub pracodawcami, aby doświadczenie związane z procesem uczenia się było bliższe rzeczywistości środowiska pracy. Niedopasowanie umiejętności do zapotrzebowania na nie jest coraz większą barierą dla konkurencyjności europejskiego przemysłu³³. W gospodarce XXI wieku wiedza to najcenniejszy zasób, który decyduje o rozwoju gospodarczym i który w literaturze ekonomicznej definiuje się jako długofalowy proces przemian dokonujących się w gospodarce. Rozwój gospodarczy obejmuje zarówno zmiany ilościowe, dotyczące wzrostu produkcji, zatrudnienia, inwestycji, rozmiarów funkcjonującego kapitału, dochodów, spożycia i innych wielkości ekonomicznych, charakteryzujących gospodarkę od strony ilościowej (wzrost gospodarczy), jak również towarzyszące im zmiany o charakterze jakościowym. Współcześnie w rozwoju gospodarczym maleje znaczenie zasobów naturalnych i nisko wykwalifikowanej siły roboczej, rośnie zaś rola kapitału ludzkiego³⁴.

Analizę wpływu wsparcia udzielanego w ramach RPOWP 2014–2020 na dostosowanie programów kształcenia do wymogów regionalnej gospodarki oparto na badaniu wybranych wskaźników dla Osi III *Kompetencje i kwalifikacje* oraz badania CATI z udziałem beneficjentów oraz uczestników projektów w ramach wybranych poddziałań III Osi priorytetowej.

Jak wynika z odpowiedzi udzielanych przez beneficjentów (realizujących projekty w ramach poddziałania 3.1.1 *Zapewnienie równego dostępu do wysokiej jakości edukacji* i 3.1.2 *Wzmocnienie atrakcyjności i podniesienie jakości oferty edukacyjnej w zakresie kształcenia ogólnego, ukierunkowanej na rozwój kompetencji kluczowych*), zakres projektów obejmował najczęściej:

- 1) Rozwijanie kompetencji kluczowych lub umiejętności uniwersalnych wśród dzieci/uczniów.

Wartość wskaźnika *Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe lub umiejętności uniwersalne po opuszczeniu programu* (poddziałanie 3.1.2), wyniosła 7 289, co stanowi 43,5% wartości docelowej.

- 2) Doskonalenie nauczycieli w zakresie stosowania metod oraz form organizacyjnych sprzyjających kształtowaniu i rozwijaniu kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy oraz właściwych postaw/umiejętności uniwersalnych.

Wartość wskaźnika *Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu* (poddziałanie 3.1.2), wyniosła 1 343, co stanowi 48,3% wartości docelowej.

³² Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020.

³³ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Nowe podejście do edukacji: Inwestowanie w umiejętności na rzecz lepszych efektów społeczno-gospodarczych”, listopad 2012, s. 2.

³⁴ B. Skubiak, „Edukacja jako czynnik wspierający rozwój gospodarczy. Implikacje dla Polski”, „Studia ekonomiczne”, nr 129, Katowice, 2013, s. 195.

3) Wyposażenie szkół i placówek systemu oświaty w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych.

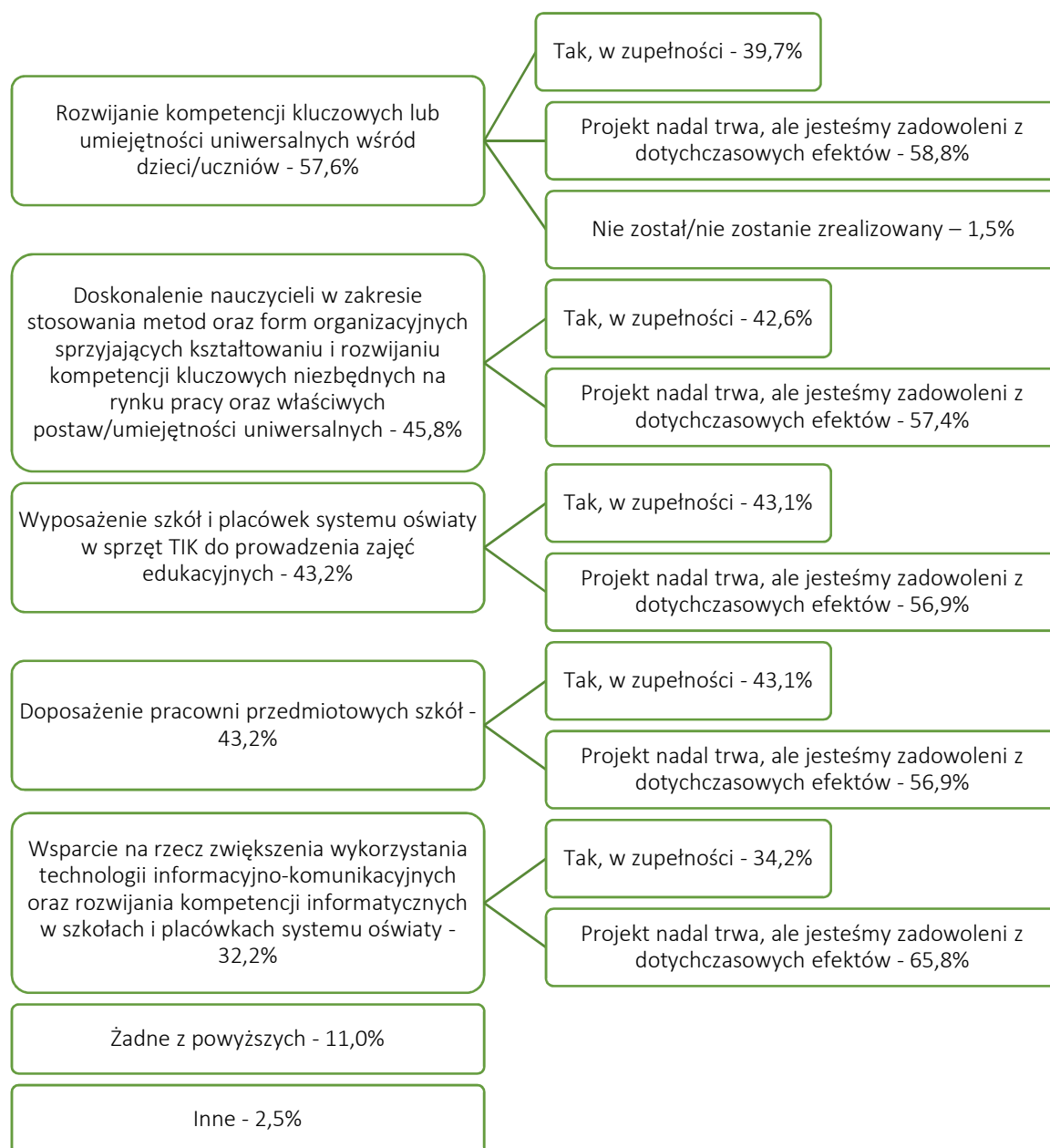
Wartość wskaźnika *Liczba szkół i placówek systemu oświaty wyposażonych w ramach programu w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych* wyniosła 77, co stanowi 93,9% wartości szacowanej.

4) Doposażenie pracowni przedmiotowych szkół.

Wskaźnik *Liczba szkół, w których pracownie przedmiotowe wykorzystują doposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych*, wyniósł 62 i na moment realizacji badania zrealizowany został w 101,6%.

Można zatem stwierdzić, że dofinansowane projekty realizują rekomendacje i zalecenia dotyczące niezbędnych zadań systemu edukacji. Co ważne, działania nakierowane są zarówno na dzieci/uczniów, jak i na kadrę dydaktyczną. Warto również zwrócić uwagę na to, jak wielu beneficjentów całkowicie zrealizowało cele założone w projekcie (najwyższy odsetek tych odpowiedzi odnotowano w przypadku zadań związanych z wyposażeniem szkół i placówek systemu oświaty w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych oraz pracowni przedmiotowych szkół), oraz na wysoki odsetek odpowiedzi wskazujących na zadowolenie z dotychczas osiągniętych efektów, w przypadku projektów, które nadal trwają (najwyższy dotyczy zakresu: *wsparcie na rzecz zwiększenia wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz rozwijania kompetencji informatycznych w szkołach i placówkach systemu oświaty*).

Rysunek 4. Zakres i realizacja celów projektów w ramach poddziałań 3.1.1 Zapewnienie równego dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej i 3.1.2 Wzmocnienie atrakcyjności i podniesienie jakości oferty edukacyjnej w zakresie kształcenia ogólnego, ukierunkowanej na rozwój kompetencji kluczowych - beneficjenci (N=118)

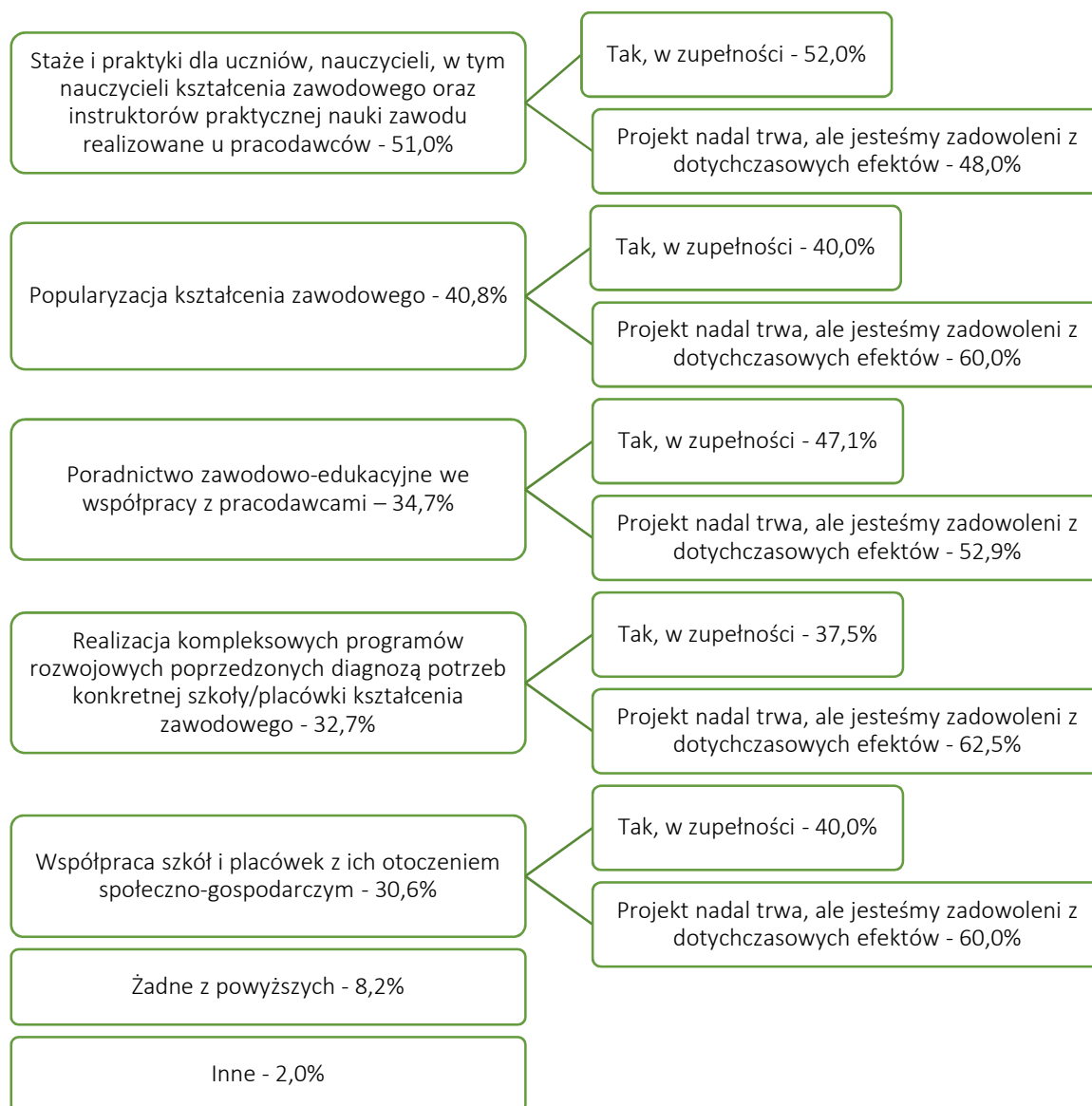
Źródło: badania własne.

Zakres projektów dofinansowanych w ramach poddziałań 3.3.1 *Kształcenie zawodowe młodzieży na rzecz konkurencyjności podlaskiej gospodarki* i 3.3.2 *Stworzenie Centrum Kompetencji BOF* najczęściej (według deklaracji beneficjentów) objął staże i praktyki dla uczniów, nauczycieli, w tym nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu realizowane u pracodawców, oraz popularyzację kształcenia zawodowego.

Wskaźnik produktu dla poddziałania 3.3.1 *Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawcy* osiągnął wartość 2 685, co stanowi realizację na poziomie 15,5%. Jak wynika z informacji kwartalnej nt. stanu realizacji RPOWP 2014–2020 (stan na IV kwartał 2018 roku), istnieje prawdopodobieństwo nieosiągnięcia tego wskaźnika.

Sami beneficjanci projektów dofinansowanych w ramach poddziałań 3.3.1 i 3.3.2 deklarują całkowite osiągnięcie założonych w projekcie celów lub zadowolenie z dotychczasowych efektów.

Rysunek 5. Zakres i realizacja celów projektów w ramach poddziałań 3.3.1 Kształcenie zawodowe młodzieży na rzecz konkurencyjności podlaskiej gospodarki i 3.3.2 Stworzenie Centrum Kompetencji BOF - beneficjenci (N=49)

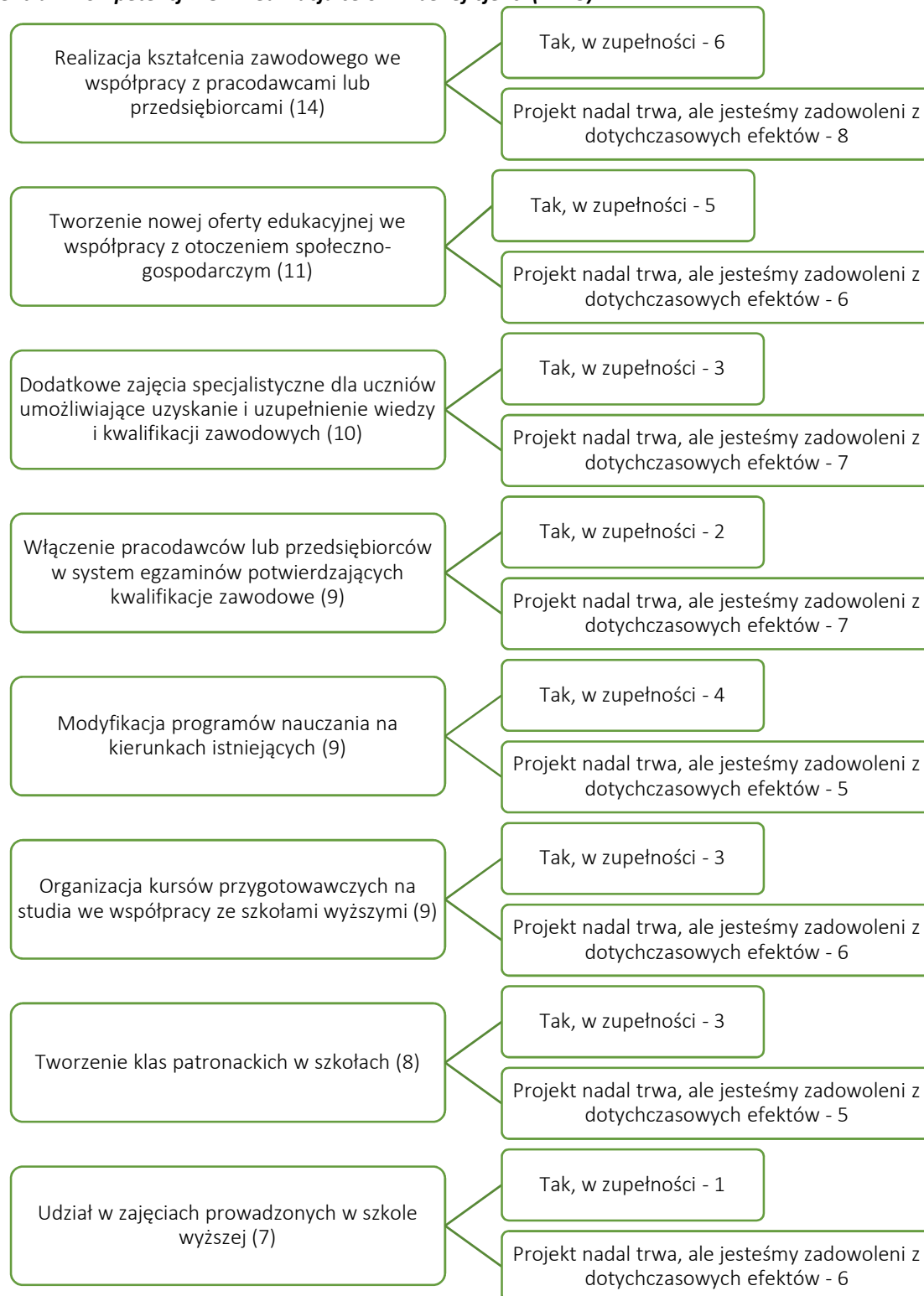

Źródło: badania własne.

Projekty obejmujące współpracę szkół i placówek z ich otoczeniem społeczno-gospodarczym dotyczyły głównie realizacji kształcenia zawodowego we współpracy z pracodawcami lub przedsiębiorcami. W większości przypadków miały one na celu także tworzenie nowej oferty edukacyjnej we współpracy

z otoczeniem społeczno-gospodarczym czy dodatkowe zajęcia specjalistyczne dla uczniów umożliwiające uzyskanie i uzupełnienie wiedzy i kwalifikacji zawodowych.

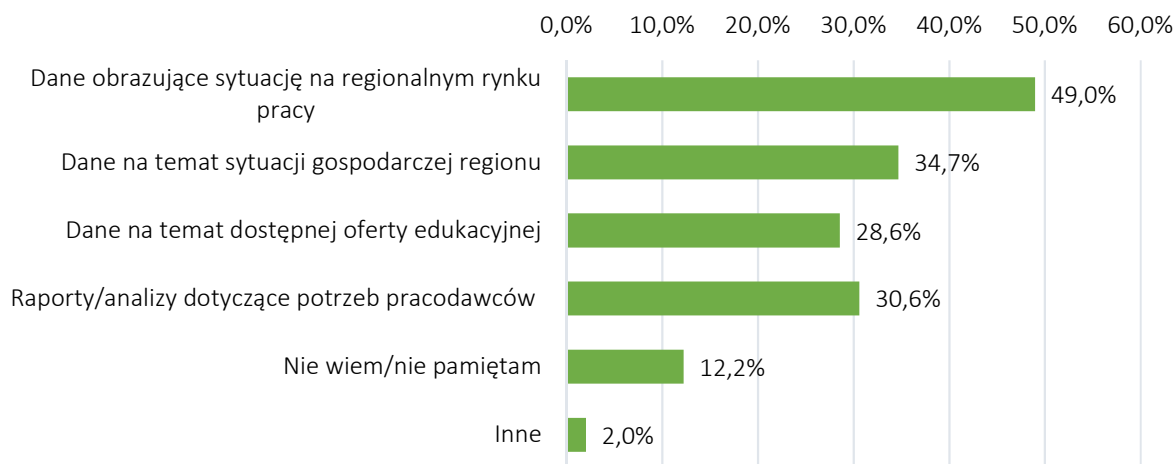
Rysunek 6. Zakres współpracy szkół z otoczeniem społeczno-gospodarczym w ramach projektów z poddziałań 3.3.1 Kształcenie zawodowe młodzieży na rzecz konkurencyjności podlaskiej gospodarki i 3.3.2 Stworzenie Centrum Kompetencji BOF i realizacja celów – beneficjenci (N=15)

Źródło: badania własne.

Beneficjenci tych poddziałań opracowując swoje projekty najczęściej posilkowali się danymi obrazującymi sytuację na regionalnym rynku pracy oraz sytuację gospodarczą regionu.

Wykres 35. Zakres danych/informacji branych pod uwagę planując działania projektowe w ramach poddziałań 3.3.1 Kształcenie zawodowe młodzieży na rzecz konkurencyjności podlaskiej gospodarki i 3.3.2 Stworzenie Centrum Kompetencji BOF - beneficjenci (N=49)

Źródło: badania własne.

*odpowiedzi nie sumują się do 100% ponieważ respondent mógł wskazać więcej niż jedną odpowiedź.

Ważnym projektem w kontekście dostosowywania programów kształcenia do wymogów regionalnej gospodarki jest projekt dofinansowany w ramach poddziałania 3.3.2 pn. *Centrum Kompetencji BOF - kompleksowy model wsparcia i modernizacji systemu kształcenia zawodowego na terenie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego*. Celem projektu jest utworzenie „Centrum Kompetencji BOF” działającego na rzecz dostosowania kompetencji osób uczących się, podejmujących decyzje edukacyjno-zawodowe, do potrzeb regionalnej gospodarki. Cel ten realizowany jest m.in. poprzez identyfikację luk kompetencyjnych, potrzeb edukacyjnych i aspiracji mieszkańców BOF, wsparcie szkół zawodowych w przygotowaniu programów rozwojowych oraz procesie opracowania nowych programów kształcenia, stworzenie systemu walidacji i certyfikacji umiejętności zawodowych z uwzględnieniem udziału pracodawców. Realizowane są cykliczne badania w kilkuset firmach, badanych jest ponad 1,5 tys. stanowisk pracy. Na podstawie rozmów, np. z mistrzem będącym odpowiedzialnym za dane stanowisko, poznawane są rzeczywiste potrzeby firmy.

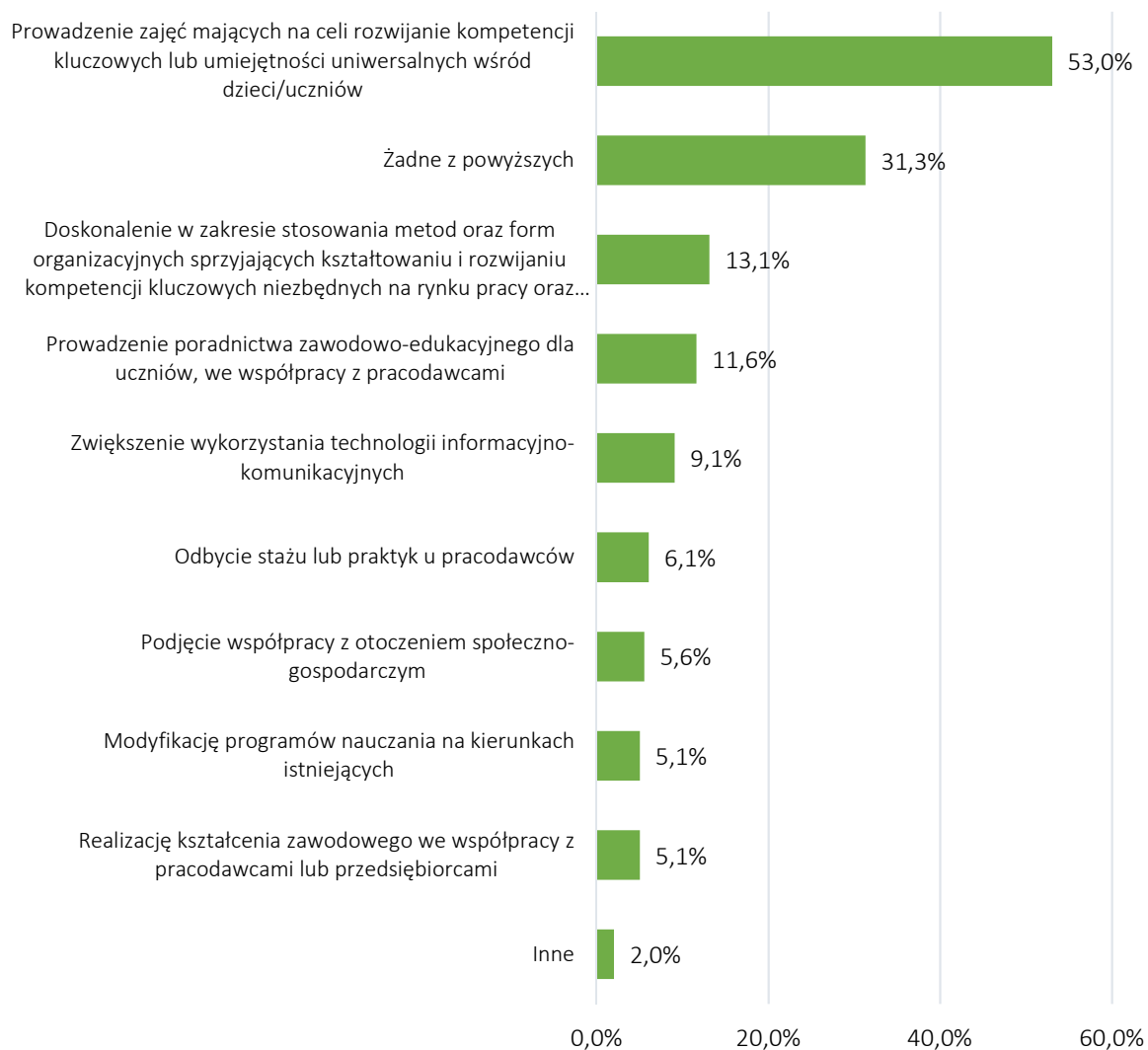
Tym, co wyróżnia projekt i stanowi o jego unikalności, jest to, że swoim zakresem obejmuje nie tylko jednego beneficjenta (np. jedną szkołę), ale konkretny obszar, w tym wypadku Białostocki Obszar Funkcjonalny. Przez to reaguje nie tylko na potrzeby jednej placówki lub jednego pracodawcy, ale i mieszkańców i przedsiębiorstw zamieszkujących/działających w całym BOF.

Projekt realizuje aż 31 wskaźników, z których jeden *Liczba uczniów biorących udział w projektach badawczo-wdrożeniowych* osiągnął już swoją wartość docelową, a dwa przekroczyły poziom 80%. Okres trwania projektu to styczeń 2017 – grudzień 2021.

Uczestnicy projektów dofinansowanych w ramach poddziałań 3.1.1 *Zapewnienie równego dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej* i 3.1.2 *Wzmocnienie atrakcyjności i podniesienie jakości oferty edukacyjnej w zakresie kształcenia ogólnego, ukierunkowanej na rozwój kompetencji kluczowych*

najczęściej brali udział w szkoleniach z zakresu sposobów prowadzenia zajęć rozwijających kompetencje kluczowe lub umiejętności uniwersalnych wśród dzieci/uczniów. Odpowiedzi te są zbieżne z zakresem projektów wskazywanym przez beneficjentów. Skala uczestnictwa w innych formach wsparciach, o które zapytano w badaniu CATI, jest dużo mniejsza.

Wykres 36. Zakres projektów w ramach poddziałań 3.1.1 Zapewnienie równego dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej i 3.1.2 Wzmocnienie atrakcyjności i podniesienie jakości oferty edukacyjnej w zakresie kształcenia ogólnego, ukierunkowanej na rozwój kompetencji kluczowych - uczestnicy (N=198)

Źródło: badania własne.

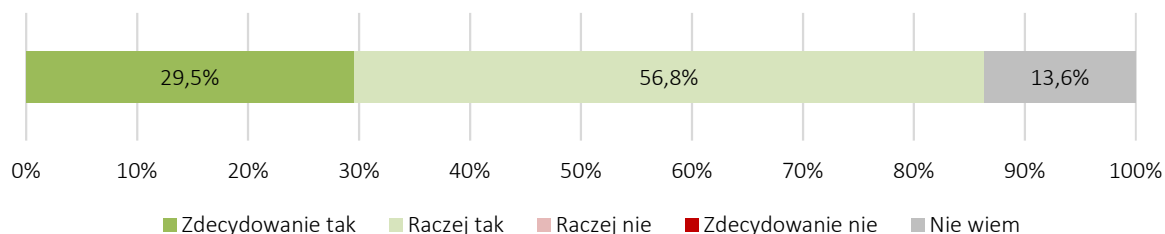
*odpowiedzi nie sumują się do 100% ponieważ respondent mógł wskazać więcej niż jedną odpowiedź.

Uczestniczący w ewaluacji eksperci zewnętrzni uważają opisywane rodzaje projektów za bardzo cenne, szczególnie w kontekście uprzątnienia procesu nauczania. Umożliwienie młodzieży nauki na nowoczesnym (aktualnym) sprzęcie oznacza zdjęcie z pracodawców ciężaru dokończania absolwentów na własny koszt. Tym samym – zwiększenie szans na przyszłe zatrudnienie.

Sami uczestnicy projektów w ramach działania 3.3 *Kształcenie zawodowe młodzieży na rzecz konkurencyjności podlaskiej gospodarki* oceniają, że mogą one mieć pozytywny wpływ na popularyzację

kształcenia zawodowego³⁵. Taki odbiór dotychczasowych projektów może przełożyć się na większą chęć udziału w podobnych przyszłych działaniach.

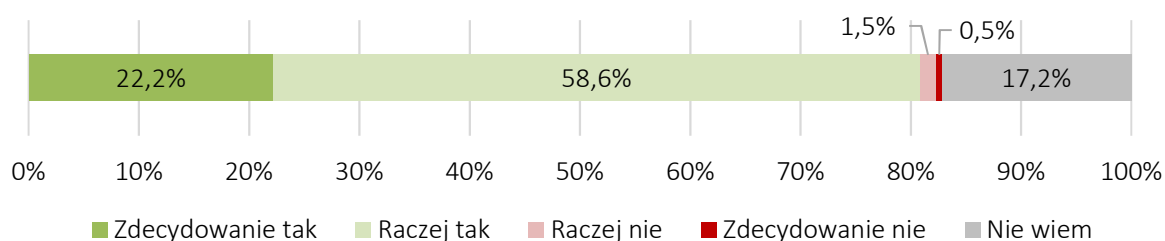
Wykres 37. Wpływ projektów z działania 3.3 Kształcenie zawodowe młodzieży na rzecz konkurencyjności podlaskiej gospodarki na popularyzację kształcenia zawodowego, opinie uczestników (N=44)

Źródło: badania własne.

Równie dobrze postrzegane są projekty dofinansowane w ramach działania 3.1 *Kształcenie i edukacja*. Większość ich uczestników jest zdania, że mogą one wpłynąć na łatwiejsze odnalezienie się młodzieży na regionalnym rynku pracy.

Wykres 38. Wpływ projektów z działania 3.1 Kształcenie i edukacja na łatwiejsze odnalezienie się (młodzieży) na regionalnym rynku pracy, opinie uczestników (N=198)

Źródło: badania własne.

Wpływ Programu na polepszenie dostępności do pracowników dla firm prowadzących działalność badawczo-rozwojową i/lub innowacyjną

W celu dokonania oceny wpływu wsparcia w ramach RPOWP 2014–2020 na **polepszenie dostępności do pracowników dla firm prowadzących działalność badawczo-rozwojową i/lub innowacyjną** sprawdzono, jakich kompetencji i umiejętności poszukują takie przedsiębiorstwa oraz czy uczestnicy projektów dofinansowanych w ramach Programu mogą takowe osiąść.

Ponad połowa (62,2%) przedsiębiorców poszukiwała pracowników w ciągu ostatnich trzech lat. Niespełna 1/3 z nich napotkała na problemy w toku rekrutacji, które najczęściej wynikały z braku kandydatów o odpowiednich kwalifikacjach.

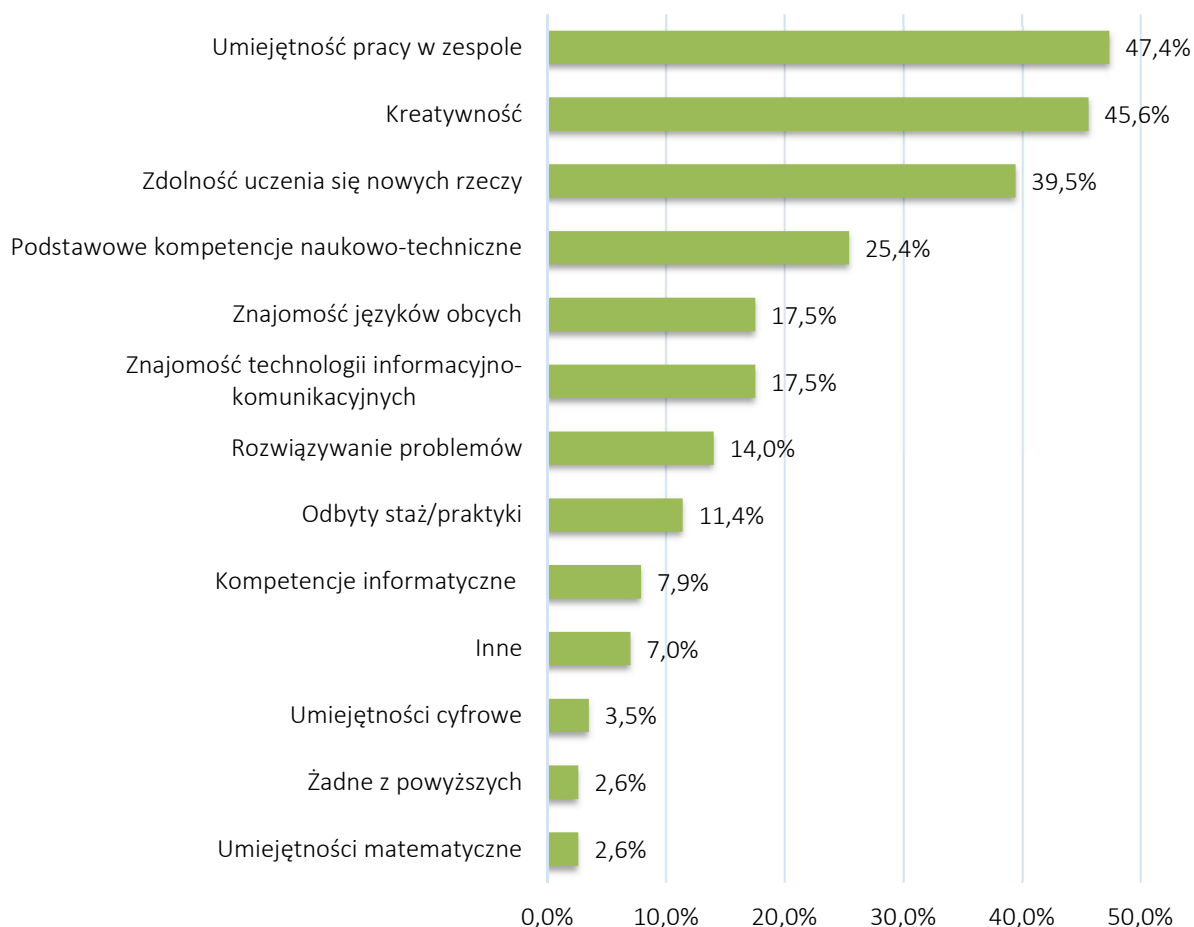
³⁵ Popularyzacja kształcenia zawodowego realizowana w oparciu o wielosektorową współpracę w formie kompleksowych projektów partnerskich angażujących placówki systemu oświaty, pracodawców, podmioty specjalizujące się w poradnictwie edukacyjno-zawodowym, organizacje pozarządowe, przy wsparciu specjalistów w dziedzinie marketingu społecznego – typ 1. projektów możliwych do realizacji w ramach poddziałania 3.3.1.

Jak wynika z zebranych opinii, najbardziej pożądanymi kwalifikacjami/umiejętnościami u pracowników są wśród beneficjentów przedsiębiorców:

- umiejętność pracy w zespole,
- kreatywność,
- zdolność uczenia się nowych rzeczy.

Wynika z tego, że pracodawcy bardziej cenią sobie umiejętności miękkie aniżeli twarde (takie jak znajomość języków obcych czy technologii informacyjno-komunikacyjnych). Pracodawcy być może łatwiej jest zapewnić pracownikom szkolenia czy kursy pozwalające na zdobycie kompetencji technicznych (np. obsługa konkretnej maszyny czy programu), natomiast wypracowanie wspomnianych umiejętności wymaga zupełnie innego rodzaju przygotowania.

Wykres 39. Umiejętności i kwalifikacje pożądane u pracowników przez beneficjentów-przedsiębiorców (N=114)

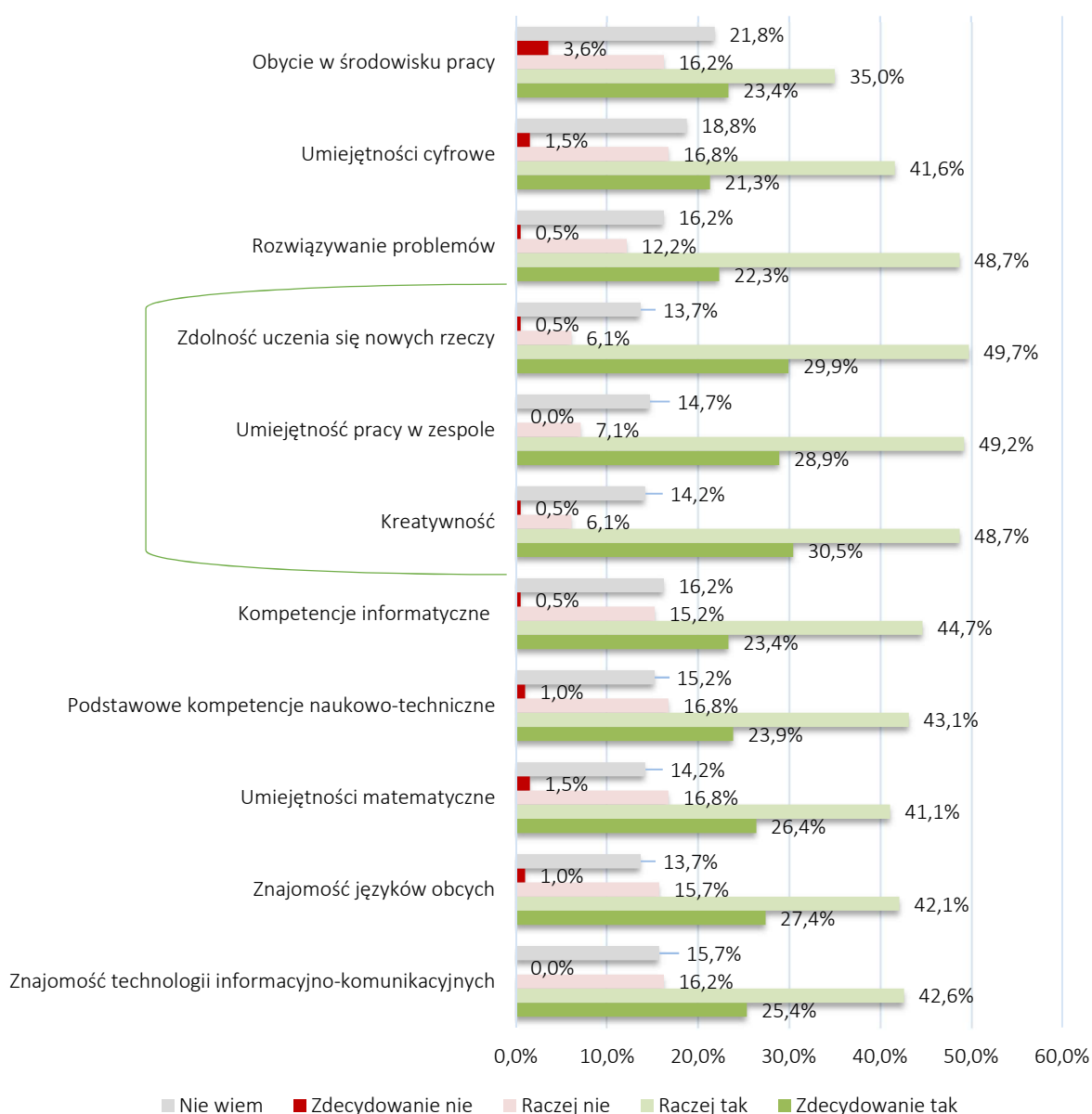
Źródło: badania własne.

*wartości nie sumują się do 100% ponieważ respondent mógł wskazać do trzech odpowiedzi.

W tym kontekście ciekawie prezentują się wyniki badania CATI z udziałem uczestników projektów dofinansowanych w ramach poddziałań 3.1.1 *Zapewnienie równego dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej* i 3.1.2 *Wzmocnienie atrakcyjności i podniesienie jakości oferty edukacyjnej w zakresie kształcenia ogólnego, ukierunkowanej na rozwój kompetencji kluczowych*.

Większość z nich jest zdania, że udział w projekcie umożliwił im zdobycie m.in. kompetencji i umiejętności kluczowych, a także umiejętności istotnych z punktu widzenia pracodawcy. Najwięcej odpowiedzi pozytywnych padło w odniesieniu do tych samych cech, które wskazywali przedsiębiorcy jako najbardziej pożądane, tj.: kreatywności, umiejętności pracy w zespole oraz zdolności uczenia się (w sumie odpowiednio 79,2%, 78,2% oraz 79,7% odpowiedzi *zdecydowanie tak* i *raczej tak*). Na tej podstawie można stwierdzić, że projekty, choć nastawione na osoby fizyczne, odpowiadają również na potrzeby samych przedsiębiorców.

Wykres 40. Uczestnictwo w projekcie a możliwość zdobycia określonych umiejętności, uczestnicy projektów w ramach poddziałań 3.1.1 Zapewnienie równego dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej i 3.1.2 Wzmocnienie atrakcyjności i podniesienie jakości oferty edukacyjnej w zakresie kształcenia ogólnego, ukierunkowanej na rozwój kompetencji kluczowych (N=197)

Źródło: badania własne.

Na polepszenie dostępności do pracowników dla firm prowadzących działalność badawczo-rozwojową i/lub innowacyjną wpływa również wspomniany już projekt pozakonkursowy w ramach działania 2.4 *Adaptacja pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian*, który pozwala na wsparcie przedsiębiorstwa w dokładnie takim zakresie, jakiego owa firma oczekuje. Jak potwierdzono w toku badań jakościowych, ogłaszane w ramach projektu nabory cieszą się bardzo dużym zainteresowaniem (liczba składanych wniosków przekracza dostępne limity). Jak wspomniano we wcześniejszej części raportu, uzupełnianie lub zmianę kompetencji pracowników wymusza na pracodawcach m.in. postęp technologiczny.

W niektórych konkursach w ramach działania 2.4 zastosowano kryterium premiujące, mające na celu wsparcie przedsiębiorstw działających w sektorach należących do inteligentnych specjalizacji, np. *W ramach projektu zostaną wypracowane i wdrożone rozwiązania służące zwiększeniu zdolności adaptacyjnych wyłącznie w przedsiębiorstwach funkcjonujących w sektorach wpisujących się w regionalne inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego, określone w dokumencie „Plan rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego na lata 2015-2020+” (RIS3) (nabory nr: RPPD.02.04.00-IP.01-20-002/18, RPPD.02.04.00-IP.01-20-001/18).*

Z kolei w naborze nr RPPD.02.04.00-IP.01-20-002/16 zastosowano kryterium dopuszczające szczególne: *Wsparcie będzie skoncentrowane w szczególności na: (...) także przedsiębiorstwach funkcjonujących w sektorach wpisujących się w inteligentne specjalizacje, określone w dokumencie „Plan rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego na lata 2015-2020+”. W przypadku pracowników przedsiębiorstw funkcjonujących w sektorach wpisujących się w inteligentne specjalizacje, pracowników powyżej 50. roku życia oraz pracowników o niskich kwalifikacjach zostaną zastosowane preferencje w poziomie dofinansowania – maksymalna intensywność pomocy, tj. dofinansowanie kosztów usługi rozwojowej, zostanie określona na poziomie 80%.*

Wpływ Programu na promowanie postaw przedsiębiorczych

Promowanie postaw przedsiębiorczych, jak i sama przedsiębiorczość, jest działaniem pojmowanym w różny sposób. Z jednej strony są beneficjenci, których projekty zakładają zajęcia skierowane np. do dzieci w wieku przedszkolnym lub dofinansowanie na rozpoczęcie działalności gospodarczej. Z drugiej strony, eksperci zewnątrzni zaznaczają, że przedsiębiorczość jest czymś, czego nie można nauczyć się z książek ani od kogoś, kto sam z przedsiębiorczością ma niewiele wspólnego. Z analizy zebranych danych można wywnioskować, że promowanie czy też rozbudzanie postaw przedsiębiorczych powinno odbywać się adekwatnie do poziomu kształcenia w oparciu o praktykę (np. kontakt ze środowiskiem pracy).

Jak wynika z badania z udziałem beneficjentów, promowanie postaw przedsiębiorczych w projektach najczęściej było ukierunkowane na osoby dorosłe. Jako przykłady działań wskazywano wsparcie przy zakładaniu działalności gospodarczej (zarówno merytoryczne, jak i finansowe), staże, szkolenia, w tym doskonalenie zawodowe, zajęcia specjalistyczne pod kątem predyspozycji do prowadzenia działalności gospodarczej.

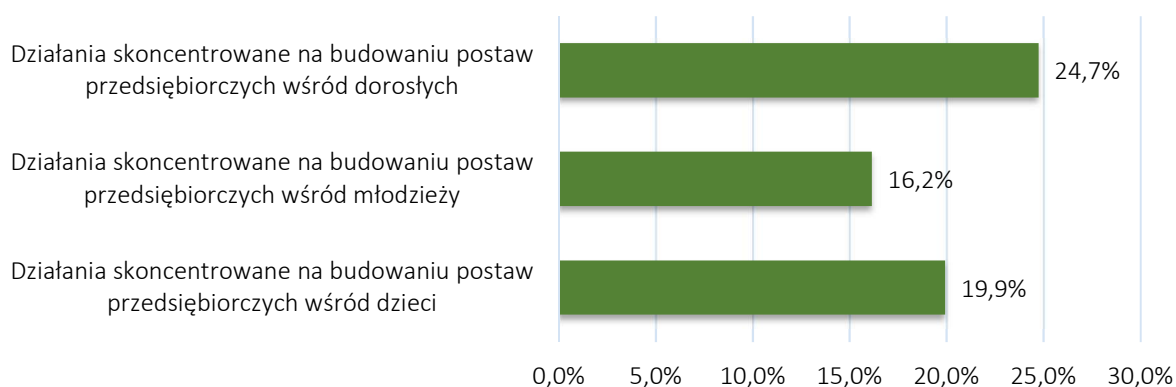
Zdaniem przedstawicieli IP budowanie postaw przedsiębiorczych wśród dorosłych mieszkańców województwa odbywa się przede wszystkim poprzez wspomniane wsparcie w zakresie zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej. Szczególnie dotacje cieszą się bardzo dużym zainteresowaniem, co obrazują także wcześniej opisane osiągnięte wartości adekwatnych wskaźników. Osoby przystępujące do projektów świadomie decydują się na prowadzenie działalności, przez (co najmniej) kilka lat, a zdarza się nawet, że osoba, która rozpoczęła działalność dzięki wsparciu w ramach II Osi priorytetowej, stara się o kolejne środki, które pozwoliłyby jej tę działalność rozwijać.

Promowanie postaw przedsiębiorczych wśród dzieci odbywa się najczęściej poprzez organizację zajęć, spotkań i warsztatów, które mają pobudzać w najmłodszych kreatywność, pasję, wyobraźnię i przedsiębiorczość właśnie.

Należy jednak zgodzić się z jednym z respondentów badania jakościowego, który zauważył, że o skuteczności tego typu działań można będzie mówić dopiero za kilka, kilkanaście lat, kiedy to obecni wychowankowie placówek przedszkolnych będą podejmować decyzje, co do swojego życia zawodowego.

Budowanie postaw przedsiębiorczych wśród młodzieży w projektach polegało m.in. na szkoleniach (w tym kursy ukierunkowane stricte na przedsiębiorczość), doradztwie zawodowym, organizacji staży, praktyk, szerzeniu ogólnej idei przedsiębiorczości.

Wykres 41. Promowanie postaw przedsiębiorczych w projektach, beneficjenci (N=291)

Źródło: badania własne.

*wartości nie sumują się do 100% ponieważ respondent mógł wskazać do trzech odpowiedzi.

Wykres 42. Efekt projektów z zakresu wspierania podejmowania działalności gospodarczej, beneficjenci działania 2.3 Wspieranie powstawania i rozwoju podmiotów gospodarczych (N=55)

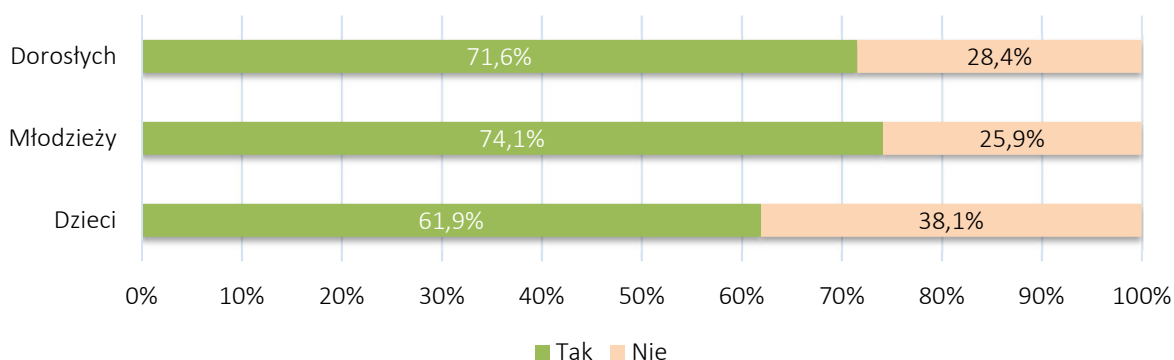

Jak już wspomniano, budowanie postaw przedsiębiorczych to także aktywizowanie do zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej. Z deklaracji beneficjentów wynika, że tego typu projekty kończą się sukcesem. Potwierdza to zresztą wcześniej opisana analiza wskaźników RPOWP.

Źródło: badania własne.

Sami uczestnicy projektów (w ramach poddziałań 3.1.1 Zapewnienie równego dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej i 3.1.2 Wzmocnienie atrakcyjności i podniesienie jakości oferty edukacyjnej w zakresie kształcenia ogólnego, ukierunkowanej na rozwój kompetencji kluczowych) w większości są zdania, że projekty takie jak te, w których wzięli udział, promują również postawy przedsiębiorcze.

Wykres 43. Promowanie postaw przedsiębiorczych w projektach, uczestnicy poddziałań 3.1.1 Zapewnienie równego dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej i 3.1.2 Wzmocnienie atrakcyjności i podniesienie jakości oferty edukacyjnej w zakresie kształcenia ogólnego, ukierunkowanej na rozwój kompetencji kluczowych (N=197)

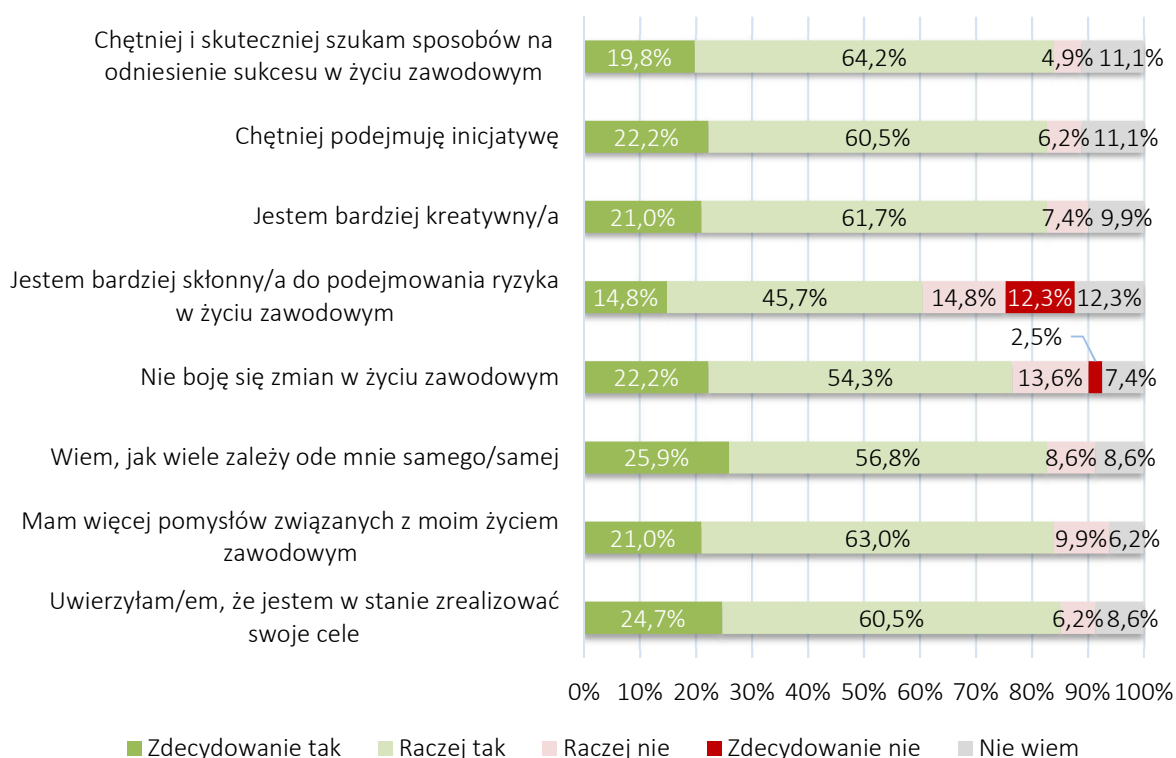
Źródło: badania własne.

O tym, że takie opinie mają swoje odzwierciedlenie w rzeczywistości, świadczyć może zmiana postaw, jaka zaszła w przypadku uczestników projektów w ramach działań 2.1 Zwiększanie zdolności zatrudnieniowej osób pozostających bez zatrudnienia oraz osób poszukujących pracy, przy wykorzystaniu aktywnej polityki rynku pracy oraz wspieranie mobilności zasobów pracy i 2.3 Wspieranie powstawania i rozwoju podmiotów gospodarczych. Niemal w każdym aspekcie, o który zapytano, zmianę odczuło co najmniej 80% badanych. Najwięcej osób uwierzyło, że jest w stanie zrealizować

postawione sobie cele. Dla wielu udział w projekcie zaowocował większą liczbą pomysłów związanych z ich z życiem zawodowym, jak i chętniej i skuteczniej szukają sposobów na odniesienie sukcesu na polu zawodowym. Stosunkowo mały wpływ zrealizowane projekty wywarły na skłonność do podejmowania ryzyka.

Z analizy udzielonych odpowiedzi wynika, zatem, że wpływ projektów na tworzenie postaw przedsiębiorczych istnieje i jest bardzo duży.

Wykres 44. Zmiana postawy wynikająca z udziału w projekcie, uczestnicy działań 2.1 Zwiększanie zdolności zatrudnieniowej osób pozostających bez zatrudnienia oraz osób poszukujących pracy, przy wykorzystaniu aktywnej polityki rynku pracy oraz wspieranie mobilności zasobów pracy i 2.3 Wspieranie powstawania i rozwoju podmiotów gospodarczych (N=81)

Źródło: badania własne.

Partnerstwo w projektach

Szczególną formą realizacji projektów jest **partnerstwo**. Zgodnie z art. 33 Ustawy z dnia 11 lipca 2014 roku o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności, finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020 (tzw. ustawa wdrożeniowa), w celu wspólnej realizacji projektu, w zakresie określonym przez instytucję zarządzającą krajowym programem operacyjnym albo instytucję zarządzającą regionalnym programem operacyjnym, może zostać utworzone partnerstwo przez podmioty wnoszące do projektu zasoby ludzkie, organizacyjne, techniczne lub finansowe, realizujące wspólnie projekt, zwany dalej „projektem partnerskim”, na warunkach określonych w porozumieniu albo umowie o partnerstwie.

Podmioty wnoszą do projektu zasoby ludzkie, organizacyjne, techniczne lub finansowe, na warunkach określonych w porozumieniu albo umowie o partnerstwie. Partnerem w projekcie może zostać każdy

podmiot wymieniony w katalogu beneficjentów danego działania/poddziałania wdrażanego w ramach RPO, niepodlegający wykluczeniu z otrzymania dofinansowania na podstawie ustawy:

- z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych,
- ustawy z dnia 15 czerwca 2012 r. o skutkach powierzania wykonywania pracy cudzoziemcom przebywającym wbrew przepisom na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
- ustawy z dnia 28 października 2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary.

Zawiązanie partnerstwa służy realizacji wspólnego celu. Powinno się opierać na współdziałaniu, jasno sprecyzowanych zasadach współpracy. Wszyscy partnerzy w projekcie z założenia są w stosunku do lidera równorzędnymi podmiotami. Z partnerstwa wynika szereg korzyści, takich jak dzielenie się doświadczeniem, wzajemne inspirowanie się, łączenie potencjałów. Partnerstwu często towarzyszy efekt synergii w postaci wartości dodanej projektu.

Podstawowe elementy partnerstwa projektowego to:

- posiadanie lidera partnerstwa, który jest jednocześnie beneficjentem projektu,
- uczestnictwo w projekcie partnerskim na każdym etapie – przygotowanie projektu, wspólna realizacja oraz wspólne zarządzanie,
- odpowiedni udział (partycypacja) partnerów – zasoby ludzkie, organizacyjne, techniczne, finansowe, adekwatne do wymogów konkursu,
- zawarcie odpowiedniej umowy partnerskiej³⁶.

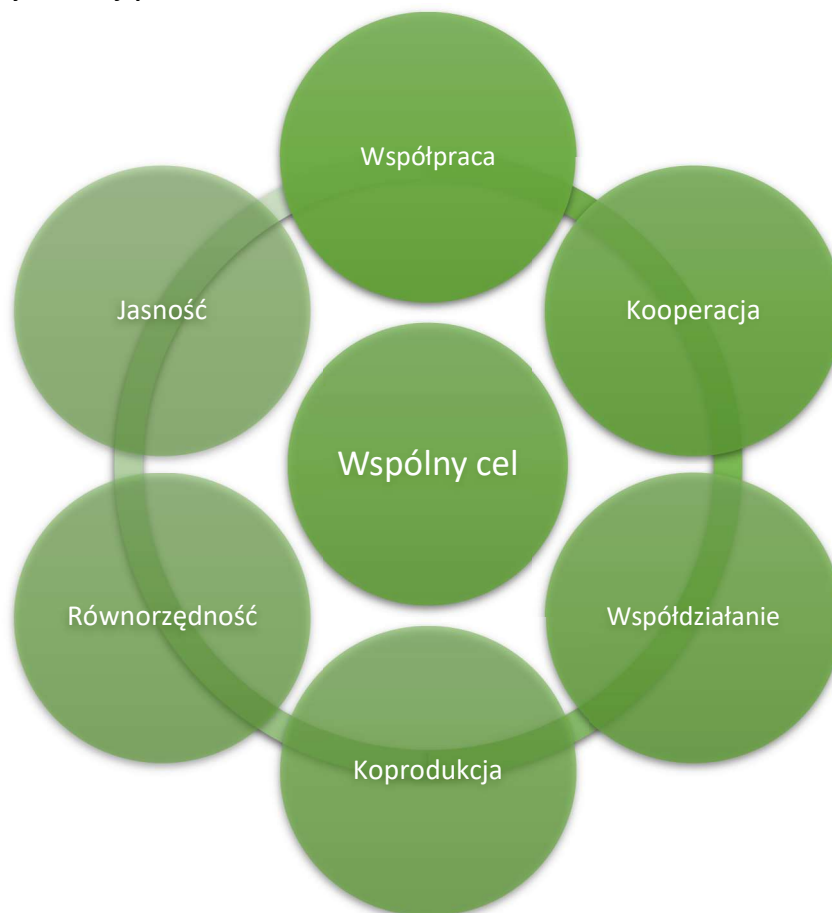
Porozumienie oraz umowa o partnerstwie określają w szczególności:

- przedmiot porozumienia albo umowy,
- prawa i obowiązki stron,
- zakres i formę udziału poszczególnych partnerów w projekcie,
- partnera wiodącego uprawnionego do reprezentowania pozostałych partnerów projektu,
- sposób przekazywania dofinansowania na pokrycie kosztów ponoszonych przez poszczególnych partnerów projektu, umożliwiający określenie kwoty dofinansowania udzielonego każdemu z partnerów,
- sposób postępowania w przypadku naruszenia lub niewywiązania się stron z porozumienia lub umowy³⁷.

³⁶ M. Wiro-Kiro, prezentacja pt. „Partnerstwo wczoraj i dziś”, Warszawa, 2016, slajd nr 23.

³⁷ Art. 33 Ustawy z dnia 11 lipca 2014 roku o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020 (Dz. U. 2014 poz. 1146).

Rysunek 7. Zasady realizacji partnerstwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie: M. Wiro-Kiro, prezentacja pt. „Partnerstwo wczoraj i dziś”, slajd nr 23

Na moment realizacji badania w ramach ewaluowanych działań i poddziałań RPOWP 2014-2020 dofinansowanych zostało 586 projektów, z czego 18 to projekty partnerskie (czyli 3,1% ogółu), w tym:

- poddziałanie 1.2.1 *Wspieranie transferu wiedzy, innowacji, technologii i komercjalizacji wyników B+R oraz rozwój działalności B+R w przedsiębiorstwach* – 7 projektów (realizowanych przez pięciu beneficjentów),
- poddziałanie 1.4.1 *Promocja przedsiębiorczości oraz podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej województwa* – 1 projekt,
- działanie 2.3 *Wspieranie powstawania i rozwoju podmiotów gospodarczych* – 1 projekt,
- poddziałanie 3.1.1 *Zapewnienie równego dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej* – 2 projekty,
- poddziałanie 3.2.1 *Rozwój kompetencji językowych i TIK oraz wsparcie wybranych form kształcenia ustawicznego zgodnie z potrzebami regionalnej gospodarki* – 3 projekty (projekty zintegrowane z projektami w ramach poddziałania 3.2.2),
- poddziałanie 3.2.2 *Pozaszkolne formy kształcenia dorosłych* – 3 projekty,
- poddziałanie 3.3.1 *Kształcenie zawodowe młodzieży na rzecz konkurencyjności podlaskiej gospodarki* – 2 projekty.

W przypadku **poddziałania 1.2.1 Wspieranie transferu wiedzy, innowacji, technologii i komercjalizacji wyników B+R oraz rozwój działalności B+R w przedsiębiorstwach** projekty partnerskie realizowane są z zakresu interwencji (zakres dominujący) 002 *Procesy badawcze i innowacyjne w dużych przedsiębiorstwach* (jeden projekt), 062 *Transfer technologii i współpraca między uczelniami a przedsiębiorstwami, z korzyścią głównie dla MŚP* (cztery projekty) oraz 064 *Procesy badawcze i innowacyjne w MŚP (w tym systemy bonów, innowacje procesowe, projektowe, innowacje w obszarze usług i innowacje społeczne)* (dwa projekty).

Jeśli zaś chodzi o rodzaj działalności gospodarczej beneficjenta, to w czterech przypadkach jest to 20 *Opieka zdrowotna*, w dwóch 07 *Pozostałe nieokreślone branże przemysłu wytwórczego*, natomiast w jednym 04 *Wytwarzanie tekstyliów i wyrobów włókienniczych*.

Beneficjenci realizujący projekty partnerskie w ramach podziałania 1.2.1 to przedsiębiorstwa – duża spółka akcyjna, duża spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, mała spółka akcyjna, mała spółka z ograniczoną odpowiedzialnością oraz mikroprzedsiębiorstwo będące spółką z ograniczoną odpowiedzialnością.

Celem pięciu z siedmiu projektów było wdrożenie innowacji produktowych (w tym głównie leków/suplementów), natomiast pozostałe dwa dotyczyły opracowania prototypu modułu wzorniczego oraz prototypu ekologicznego systemu ogrzewania budynku.

W każdym przypadku beneficjenci nie realizują projektów poza podziałaniem 1.2.1.

Zapisy regulaminów dotychczas zakończonych naborów (nr RPPD.01.02.01-IZ.00-20-001/16 oraz nr RPPD.01.02.01-IZ.00-20-001/17) zakładały, że jednym z modeli projektów obejmujących prace B+R był model III – „Partnerstwo na linii przedsiębiorstwo–inny podmiot”. Udział innych podmiotów niebędących przedsiębiorstwami powinien odbywać się na zasadzie współpracy z przedsiębiorstwem/ami (odbiorcą efektu badań) w formie konsorcjum przedsiębiorstw lub konsorcjum naukowo-przemysłowego. Prace B+R mogą być realizowane wspólnie z innym podmiotem w ramach tzw. skutecznej współpracy. Skuteczna współpraca oznacza współpracę między co najmniej dwoma niezależnymi stronami w celu wymiany wiedzy lub technologii, lub służącą osiągnięciu wspólnego celu opartego na podziale pracy, gdy strony wspólnie określają zakres wspólnego projektu, przyczyniają się do jego realizacji i wspólnie ponoszą ryzyko, jak również dzielą się wynikami. Jedna strona lub kilka stron mogą ponosić pełne koszty projektu i tym samym zwolnić inne strony z ich ryzyka finansowego. Badania w ramach umowy i świadczenie usług badawczych (podwykonawstwo) nie są uważane za skuteczną formę współpracy.

Wobec powyższego projekt mógł być realizowany w konsorcjum między:

- 1) co najmniej dwoma niepowiązаныmi przedsiębiorcami, z których co najmniej jeden jest MŚP lub jest realizowany w co najmniej dwóch państwach członkowskich UE;
- 2) przedsiębiorcą (liderem konsorcjum) i jednostką naukową, jednostką naukowo-badawczą, spółką celową tworzoną przez uczelnie/jednostki naukowe, organizacją pozarządową, instytucją otoczenia biznesu.³⁸

Charakter partnerstw utworzonych w projektach dofinansowanych w ramach powyższych naborów to:

- duże przedsiębiorstwo (lider konsorcjum) + przedsiębiorstwo zaliczające się do grupy MSP,

³⁸ https://rpo.wrotapodlasia.pl/pl/jak_skorzystac_z_programu/zobacz_ogloszenia_i_wyniki_na_1/121-wspieranie-transferu-wiedzy-innowacji-technologii-i-komercjalizacji-wynikow-br-w-przedsiębiorstwach-oraz-rozwoj-dzialalnosci-br-w-przedsiębiorstwach.html

https://rpo.wrotapodlasia.pl/pl/jak_skorzystac_z_programu/zobacz_ogloszenia_i_wyniki_na_1/poddzialanie-121.html

- małe przedsiębiorstwo + uczelnia.

Z zawartych pomiędzy partnerami umów wynika, że dość jasno określają one zakres zadań przypisanych poszczególnym stronom partnerstwa. Przykłady organizacji wewnętrznej partnerstwa:

- powołanie zespołu zarządzającego – dwóch pracowników lidera projektu i po jednym pracowniku partnerów. Zebrania odbywające się w miarę potrzeb, jednak nie rzadziej niż raz w miesiącu. Do zarządzania wykorzystywane są środki komunikacji zdalnej. Decyzje kluczowe podejmuje zespół zarządzający. Prace administracyjne prowadzone są przez biuro lidera projektu,
- partnerstwem zarządza komitet sterujący składający się z członków zarządów stron. Decyzje podejmowane są na zasadzie konsensusu.

Zgodnie z zawartymi umowami (odnosi się to również do pozostałych opisanych partnerstw), strony umowy ponoszą wyłączną odpowiedzialność za wszystkie czynności związane z realizacją powierzonych zadań wobec osób trzecich, w tym odpowiedzialność za straty przez nie poniesione w związku z realizacją tych zadań lub odstąpieniem stron od umowy.

W przypadku **poddziałania 1.4.1 Promocja przedsiębiorczości oraz podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej województwa** projekt partnerski jest projektem promocyjnym i realizowany jest z zakresu interwencji (zakres dominujący) *066 Zaawansowane usługi wsparcia dla MŚP i grup MŚP (w tym usługi w zakresie zarządzania, marketingu i projektowania)*.

Jeśli zaś chodzi o rodzaj działalności gospodarczej beneficjenta, jest to *03 Produkcja artykułów spożywczych i napojów*, natomiast forma prawna to fundacja.

Projekt powstał w odpowiedzi na analizę potrzeb przedsiębiorstw z branży spożywczej, dotyczącą zwiększenia współpracy międzynarodowej oraz ideę promocji regionu, w której wskazana branża jest jedną z wiodących i kluczowych. Na rzecz projektu zostało stworzone partnerstwo 11 podmiotów: Lidera projektu, posiadającego duże doświadczenie w organizacji tego typu działań oraz realizacji projektów partnerskich, trzech firm średnich oraz siedmiu firm mikro- i małych związanych z branżą, jednocześnie będących podmiotami innowacyjnymi i posiadającymi potencjał eksportowy. Projekt zakłada udział partnerów projektu w jednym z największych na świecie międzynarodowych targach spożywczych w charakterze wystawców³⁹.

Lider projektu jest również beneficjentem projektu w ramach podziałania 1.2.2 *Bon na usługi badawcze*.

Zapisy regulaminu naboru, w ramach którego dofinansowano projekt (nr RPPD.01.04.01-IZ.00-20-001/18), mówiły o premiowaniu projektów przyczyniających się do powstawania partnerstw pomiędzy podmiotami. Kryterium partnerstwa było jednym z kryteriów merytorycznych szczegółowych, a najwięcej punktów otrzymywał wniosek o dofinansowanie projektu zakładającego partnerstwo co najmniej 15 przedsiębiorstw⁴⁰.

Pozostałe nabory w ramach podziałania 1.4.1 nie przewidywały podobnych kryteriów.

W przypadku **działania 2.3 Wspieranie powstawania i rozwoju podmiotów gospodarczych** projekt partnerski realizowany jest z zakresu interwencji (zakres dominujący) *104 Praca na własny rachunek*,

³⁹ Na podstawie wniosku o dofinansowanie projektu.

⁴⁰ https://rpo.wrotapodlasia.pl/pl/jak_skorzystac_z_programu/zobacz_ogloszenia_i_wyniki_na_1/poddzialanie-141-promocja-przedsiębiorczości-oraz-podniesienie-atrakcyjności-inwestycyjnej-województwa-2.html#_nicgef

przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw, w tym innowacyjnych mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw.

Jeśli zaś chodzi o rodzaj działalności gospodarczej beneficjenta, jest to *24 Inne niewyszczególnione usługi*, natomiast forma prawna to osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą – mikroprzedsiębiorstwo. Partnerem projektu jest mikroprzedsiębiorstwo prowadzone w formie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością.

Projekt polega na kompleksowym wsparciu osób w wieku 50+ w zakresie rozpoczęcia działalności gospodarczej. Uczestnikom oferuje się m.in. indywidualne doradztwo, grupowe szkolenia w zakresie podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej, dotacje inwestycyjne, wsparcie pomostowe⁴¹. Beneficjent nie realizuje innych projektów w ramach RPOWP niż wyżej wymieniony. Partner natomiast jest beneficjentem projektów w ramach poddziałania 3.1.2 *Wzmocnienie atrakcyjności i podniesienie jakości oferty edukacyjnej w zakresie kształcenia ogólnego, ukierunkowanej na rozwój kompetencji kluczowych* oraz działania 2.1 *Zwiększanie zdolności zatrudnieniowej osób pozostających bez zatrudnienia oraz osób poszukujących pracy, przy wykorzystaniu aktywnej polityki rynku pracy oraz wspieranie mobilności zasobów pracy.*

W regulaminach obu zakończonych naborów szeroko opisano wymaganie wobec partnerstw. Same kryteria wyboru projektów nie odnosiły się szczegółowo do tej kwestii.

Zgodnie z podpisaną umową partnerską, istotą zawiązanego partnerstwa jest wspólna realizacja i zarządzanie projektem, co oznacza powołanie Zespołu Zarządzającego, który w sposób demokratyczny podejmuje decyzje w zasadniczych kwestiach dotyczących realizacji projektu. W skład Zespołu wchodzi przedstawiciele wszystkich stron umowy. Lider projektu nie może bez uzyskania zgody Zespołu Zarządzającego akceptować lub przedstawiać propozycji zmian zakresu projektu lub warunków jego realizacji. W umowie wskazano również działania równościowe na rzecz zespołu projektowego.

W przypadku **poddziałania 3.1.1 Zapewnienie równego dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej** projekty partnerskie realizowane są z zakresu interwencji (zakres dominujący) *115 Ograniczanie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki, zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia.*

Jeśli zaś chodzi o rodzaj działalności gospodarczej beneficjenta, to w obu przypadkach jest to *19 Edukacja*.

Beneficjenci realizujący projekty partnerskie w ramach poddziałania 3.1.1 reprezentują dwa typy – fundacja oraz wspólnota samorządowa (gmina). Ich projekty partnerskie skupiły się na podniesieniu jakości edukacji przedszkolnej. W przypadku projektu realizowanego przez fundację partnerem jest druga fundacja, a w przypadku projektu realizowanego przez gminę – szkoła podstawowa.

Beneficjent (gmina) realizuje również projekt w ramach poddziałania 3.1.2 *Wzmocnienie atrakcyjności i podniesienie jakości oferty edukacyjnej w zakresie kształcenia ogólnego, ukierunkowanej na rozwój kompetencji kluczowych.*

⁴¹ Na podstawie wniosku o dofinansowanie projektu.

W regulaminach zakończonych naborów szeroko opisano wymaganie wobec partnerstw. Same kryteria wyboru projektów nie odnosiły się szczegółowo do tej kwestii.

Jak wynika z podpisanych umów partnerskich, w obu przypadkach określono wewnętrzną organizację partnerstwa zakładającą powołanie Grupy Sterującej, w której skład wchodzi przedstawiciele każdej ze stron. Dodatkowo, w jednej z umów zapisano, że sprawne zarządzanie projektem ma zapewnić powołany Zespół Zarządzania Projektem, obradujący średnio raz w miesiącu.

Obaj beneficjenci w swoich umowach zawarli również zapisy związane z zapewnieniem równości szans, w tym równości płci i zatrudniania osób niepełnosprawnych, a także sposobów ułatwiających pracownikom godzenie życia zawodowego i rodzinnego.

W przypadku **poddziałania 3.2.1 *Rozwój kompetencji językowych i TIK oraz wsparcie wybranych form kształcenia ustawicznego zgodnie z potrzebami regionalnej gospodarki*** projekty partnerskie realizowane są z zakresu interwencji (zakres dominujący) *117 Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji.*

Projekty są zintegrowane z projektami realizowanymi w ramach **poddziałania 3.2.2 *Pozaszkolne formy kształcenia dorosłych***, których dominujący zakres interwencji obejmuje *118 Lepsze dopasowywanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami.*

Jeśli zaś chodzi o rodzaj działalności gospodarczej beneficjenta, to jest to *19 Edukacja.*

Celem konkursu nr RPPD.03.02.01_03.02.02-IP.01-20-002/16 (w ramach którego dofinansowano wspomniane projekty) było dofinansowanie trzech projektów zintegrowanych po jednym w każdym z subregionów. W skład każdego z projektów wchodziły dwa projekty wpisujące się w cele podziałania 3.2.1 i podziałania 3.2.2.

Beneficjenci realizujący projekty partnerskie w ramach podziałania 3.2.1 i 3.2.2 reprezentują jeden typ – wspólnota samorządowa. Ich projekty partnerskie skupiły się na podniesieniu i uzupełnieniu kompetencji osób dorosłych. Partnerami w projektach są inne jednostki samorządu terytorialnego oraz, w dwóch przypadkach, stowarzyszenia, a w jednym mikroprzedsiębiorstwo (które również samodzielnie realizuje projekty dofinansowane w ramach RPOWP 2014-2020).

Beneficjenci realizują także inne projekty w ramach III Osi RPOWP 2014-2020 *Kompetencje i kwalifikacje.* Podpisane umowy partnerstwa precyzowały jego wewnętrzną organizację. W jednym z nich utworzona została Grupa Sterująca, w skład której weszli przedstawiciele wszystkich stron. Kompetencje GS objęły najważniejsze decyzje w projekcie, również te wykraczające poza sferę bieżącego zarządzania. Poszczególni członkowie GS wskazali swoich kandydatów do bieżącego zarządzania projektem. W pracach przewodniczącego Grupy wspiera Kierownik projektu, odpowiedzialny za wszystkie procesy poza Zarządzeniem Strategicznym. W strukturze zarządzania ustanowiono Zespoły Partnerów, podlegające Kierownikowi projektu. W ramach systemu zarządzania ustanowiono również Zespół Nadzoru, podległy GS, którego rolą jest m.in. nadzorowanie realizacji projektu niezależnie od Kierownika

projektu. W umowie ustalono ponadto system przepływu informacji i komunikacji w ramach partnerstwa.

W drugim przypadku struktura zarządzania zakładała utworzenie dwóch ciał zarządczych: komitetu sterującego oraz zespołu projektowego. Komitet składa się z siedmiu osób wyznaczonych przez wszystkich partnerów, zwoływany jest nie rzadziej niż raz na pół roku. Do jego zadań należy m.in. długoterminowe zarządzanie projektem, monitoring i kontrola projektu na poziomie strategicznym i osiągniętych wskaźników, rozstrzyganie sporów pomiędzy partnerami, zatwierdzanie okresowych raportów z monitoringu realizacji projektu. Z kolei zespół projektowy składa się z pracowników biura projektu, tj. kierownika projektu, specjalisty ds. rekrutacji, doradztwa i szkoleń, specjalisty ds. promocji i administracji, koordynatora finansowego i koordynatorów powiatowych. Do zadań zespołu należy nadzór nad bieżącym wdrażaniem projektu oraz jego monitorowanie i kontrola realizacji.

W przypadku **poddziałania 3.3.1** *Kształcenie zawodowe młodzieży na rzecz konkurencyjności podlaskiej gospodarki* projekty partnerskie realizowane są z zakresu interwencji (zakres dominujący) *118 Lepsze dopasowywanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami.*

Oba projekty realizuje ten sam beneficjent (osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą – mikroprzedsiębiorstwo). Jeśli zaś chodzi o rodzaj działalności gospodarczej beneficjenta, to jest to *24 Inne niewyszczególnione usługi.*

Projekty partnerskie skupiły się na podniesieniu kompetencji uczniów oraz nauczycieli. Partnerem w ich realizacji są: inne przedsiębiorstwo (z dziedziny edukacji) oraz fundacja.

Beneficjent realizuje łącznie pięć projektów w ramach poddziałania 3.3.1 oraz sześć w ramach działania 2.1 *Zwiększanie zdolności zatrudnieniowej osób pozostających bez zatrudnienia oraz osób poszukujących pracy, przy wykorzystaniu aktywnej polityki rynku pracy oraz wspieranie mobilności zasobów pracy.*

W obu projektach, w celu prawidłowego zarządzania partnerstwem, utworzono Zespół projektowy składający się z dwóch osób ze strony Lidera oraz jednej osoby ze strony Partnera projektu. Do zadań Zespołu należy m.in. zarządzanie projektem i jego monitoring. Główne decyzje podejmowane są przez koordynatora projektu, po konsultacji z Zespołem. W umowach ustalono również system przepływu informacji i komunikacji oraz system zapewnienia równości szans i niedyskryminacji.

W regulaminach zakończonych naborów szeroko opisano wymaganie wobec partnerstw. W niektórych naborach zastosowano również kryteria dopuszczające, np. *projekt realizowany jest w oparciu o wielosektorową współpracę (partnerstwo) podmiotów należących do co najmniej dwóch spośród wymienionych sektorów: jednostki systemu oświaty, pracodawcy, organizacje pozarządowe, podmioty specjalizujące się w poradnictwie zawodowo-edukacyjnym* (numer naboru: RPPD.03.03.01-IZ.00-20-003/16).

W naborach numer RPPD.03.03.01-IZ.00-20-006/17 oraz numer RPPD.03.03.01-IZ.00-20-001/18 zastosowano kryterium dopuszczające szczególne: *w sytuacji gdy wnioskodawcą projektu jest podmiot niebędący organem prowadzącym szkoły, projekt jest realizowany w partnerstwie (zgodnie z art. 33 ustawy wdrożeniowej) z organami/organem prowadzącymi szkoły.*

Podsumowanie i główne wnioski

Wyniki badania pokazały, że wsparcie dostępne w ramach RPOWP 2014-2020 wpływa na tworzenie otoczenia sprzyjającego innowacjom. Potwierdzają to przede wszystkim badania ilościowe z udziałem beneficjentów i uczestników projektów, które stanowiły główny element tej części analizy.

Dofinansowane projekty przyczyniają się do zwiększania skali transferu wiedzy, zarówno w kierunku *od*, jak i *do* przedsiębiorstwa. Skala tych działań jest mniejsza w przypadku przedsiębiorców, którzy ze wsparcia w ramach RPOWP nie korzystali, co może wynikać np. z mniejszego zainteresowania takimi działaniami wśród tych firm.

Uczestnictwo i realizacja projektów przekładają się na podniesienie kompetencji kadr menadżerskich oraz zwiększanie dostępu do pracowników o pożądanym kwalifikacjach/umiejętnościach. Mają także wpływ na budowanie postaw przedsiębiorczych, które przejawiają się w zmianach przekonań uczestników (zaczęli wierzyć, że są w stanie zrealizować postawione sobie cele, mają więcej pomysłów związanych z życiem zawodowym, chętniej i skuteczniej szukają sposobów na odniesienie sukcesu na polu zawodowym).

W projektach dofinansowanych w ramach Osi III *Kompetencje i kwalifikacje* podejmowane są próby przeciwdziałania zidentyfikowanym problemom w zakresie edukacji. Wielu beneficjentów całkowicie zrealizowało cele założone w projekcie, a inni wyrażają zadowolenie z dotychczas osiągniętych efektów (w przypadku projektów, które nadal trwają). Działania te są pozytywnie oceniane (zarówno przez ich uczestników, jak i ekspertów zewnętrznych) w kontekście popularyzacji kształcenia zawodowego oraz ich wpływu na łatwiejsze odnalezienie się młodzieży na regionalnym rynku pracy.

3.3. Weryfikacja trafności wyboru regionalnych inteligentnych specjalizacji

Obszar badawczy dotyczący weryfikacji trafności wyboru został podzielony na trzy części.

Pierwsza z nich to analiza poziomu absorpcji środków unijnych, dokonana głównie na podstawie danych pochodzących z Informacji Kwartalnej na temat stanu wdrażania RPOWP 2014–2020 (stan na IV kwartał 2018 roku).

Druga część poświęcona jest ocenie stopnia i sposobu wdrażania rekomendacji, sformułowanych przez członków Grupy Roboczej ds. Specjalizacji Regionalnej Gospodarki w Planie RIS3. Ocenie poddano 41 rekomendacji odnoszących się do ewaluowanych działań/poddziałań.

Trzecia część przedstawia wnioski wyciągnięte na podstawie danych dotyczących rozwoju poszczególnych podlaskich inteligentnych specjalizacji. Skupiono się przede wszystkim na tym, czy dany sektor/przemysł rzeczywiście wyróżnia się na poziomie województwa. W części trzeciej oceniono również założony w Planie RIS3 sposób wyboru, monitorowania i aktualizacji „rdzenia” specjalizacji oraz specjalizacji „wschodzących”.

Dotychczasowy poziom absorpcji środków unijnych

Zgodnie z zapisami SzOOP interwencjami objętymi niniejszym badaniem, które w sposób bezpośredni odnoszą się do wspierania branż uznanych za inteligentne specjalizacje, są:

- działanie 1.1 *Wsparcie na rzecz gospodarki opartej na wiedzy* – celem działania jest zapewnienie najlepszych warunków infrastrukturalnych do prowadzenia badań naukowych, przy czym wsparcie jest skierowane na realizację projektów zgodnych z RIS3,
- działanie 1.2 *Wspieranie transferu wiedzy, innowacji, technologii i komercjalizacji wyników B+R oraz rozwój działalności B+R w przedsiębiorstwach* – wsparcie reguluje zapis o treści: *Celem interwencji jest wsparcie działalności badawczo-rozwojowej w samych przedsiębiorstwach w obszarach zaliczanych do inteligentnych specjalizacji, wyznaczonych w RIS3, ale również w tych, które w wyniku monitoringu i oceny RIS3 zostaną zaliczone do obszarów o dużym potencjale wzrostu innowacyjności. Zostanie zastosowany w ograniczonym zakresie mechanizm elastyczności, który będzie umożliwiał wsparcie wysoce innowacyjnych przedsięwzięć, niezidentyfikowanych wcześniej w procesie przedsiębiorczego odkrywania.*
- działanie 1.4 *Promocja przedsiębiorczości oraz podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej województwa*, a konkretnie poddziałanie 1.4.1 *Promocja przedsiębiorczości oraz podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej województwa w ramach projektów typu 1.*, których beneficjentami są IOB. Reguluje to zapis: *Zgodnie z UP przedsięwzięcia w zakresie infrastruktury IOB wspierane będą w bardzo ograniczonym zakresie i przy spełnieniu następujących warunków: działalność IOB wpisuje się w krajową lub regionalną strategię inteligentnej specjalizacji (...).*

Z uwagi na to, że Grupa Robocza ds. specjalizacji regionalnej gospodarki sformułowała rekomendacje (w Planie RIS3) także w odniesieniu do innych niż wyżej wymienione działań RPOWP 2014–2020, analiza poziomu absorpcji środków unijnych objęła wszystkie działania stanowiące przedmiot niniejszej ewaluacji. Przekazane Wykonawcy dane sprawozdawcze nie obejmują wyszczególnienia projektów, których beneficjentem jest podmiot należący do jednego z sektorów inteligentnych specjalizacji, dlatego posłużono się informacjami zawartymi w załączniku nr 9 do raportu z monitoringu Planu RIS3.

Według stanu na 31.12.2018 roku⁴² najbardziej aktywną grupą beneficjentów (uwzględniając liczbę wniosków złożonych w ramach I Osi priorytetowej *Wzmocnienie potencjału i konkurencyjności gospodarki regionu*) są podmioty należące do przemysłu metalowo-maszynowego, skutniczego i sektorów powiązanych łańcuchem wartości, które złożyły w sumie 70 wniosków, z których 55 pozytywnie przeszło ocenę formalną. Podpisano 22 umowy, na łączną kwotę dofinansowania 200,6 mln złotych.

Drugą najaktywniejszą grupą są beneficjenci z sektora ekoinnowacji, nauk o środowisku i sektorów powiązanych łańcuchem wartości, którzy złożyli w sumie 55 wniosków (29 przeszło pozytywnie ocenę formalną). Podpisano 9 umów na łączną kwotę dofinansowania 11,8 mln złotych.

Taką samą liczbę umów podpisały podmioty z sektora rolno-spożywczego i sektorów powiązanych łańcuchem wartości, jednak kwota dofinansowania była większa (42,2 mln złotych), a liczba wszystkich złożonych wniosków o dofinansowanie mniejsza (48 wniosków).

Najmniej aktywni okazali się beneficjenci należący do sektora medycznego, nauk o życiu i sektorów powiązanych łańcuchem wartości, którzy złożyli w sumie 42 wnioski o dofinansowanie, z czego nieco ponad połowa przeszła pozytywną ocenę na poziomie formalnym. Ostatecznie podpisano 12 umów na łączną kwotę dofinansowania wynoszącą 154,6 mln złotych.

Najwyższym wskaźnikiem sukcesu charakteryzuje się najaktywniejsza grupa beneficjentów – 31,4% złożonych wniosków zakończyło się podpisaniem umowy. Średnia wartość tego wskaźnika dla podmiotów ze wszystkich sektorów IS jest jednak stosunkowo niska i wynosi 25,6%. Ponad 1/3 składanych wniosków była negatywnie oceniana już na poziomie oceny formalnej.

Łączna kwota dofinansowania umów podpisanych przez podmioty należące do sektorów IS wyniosła 409,2 mln złotych, w tym:

- 49% – przemysł metalowo-maszynowy,
- 37,8% – sektor medyczny,
- 10,3% – sektor rolno-spożywczy,
- 2,9% – sektor ekoinnowacji.

Średnia wartość podpisanej umowy była najwyższa w sektorze najmniej aktywnym, czyli medycznym, i wyniosła 12,9 mln złotych.

Wykonawca, wykorzystując Informację Kwartalną z Realizacji Programu Operacyjnego za IV kwartał 2018 roku, sprawdził wartość procentową realizacji zobowiązań UE oraz odniósł ją do osiągniętych na tym etapie wartości wskaźników. Na tej podstawie dokonano następującej oceny.

Działanie 1.1 *Wsparcie na rzecz gospodarki opartej na wiedzy* – alokacja środków z UE została wykorzystana w 98,3%.

Realizujący projekt beneficjent wpisuje się w regionalne inteligentne specjalizacje (sektor medyczny, nauk o życiu). Na moment realizacji badania nie został zrealizowany żaden ze wskaźników, natomiast, z uwagi na okres realizacji projektu oraz z informacji pozyskanych w toku wywiadów indywidualnych z udziałem przedstawicieli IZ, nie identyfikuje się zagrożenia dla osiągnięcia wskaźników (poza jednym – *Liczba jednostek naukowych ponoszących nakłady inwestycyjne na działalność B+R*, którego wartość oszacowana wynosi 0).

⁴² Według tabeli nr 9 zawartej w załączniku nr 9 do raportu z monitoringu Planu RIS3.

Działanie 1.2 *Wspieranie transferu wiedzy, innowacji, technologii i komercjalizacji wyników B+R oraz rozwój działalności B+R w przedsiębiorstwach* – alokacja środków została wykorzystana w 40,3%.

Wartość 8 z 19 wskaźników została oszacowana na co najmniej 100%, natomiast swoją wartość docelową na rok 2023 osiągnął na razie 1 wskaźnik.

Obecnie trwa nabór w ramach poddziałania 1.2.1 *Wspieranie transferu wiedzy, innowacji, technologii i komercjalizacji wyników B+R oraz rozwój działalności B+R w przedsiębiorstwach*, na który przeznaczono kwotę 100 mln złotych (niemal całość pozostałej alokacji). Biorąc to pod uwagę, obecny poziom absorpcji środków w tym działaniu można uznać za zadowalający.

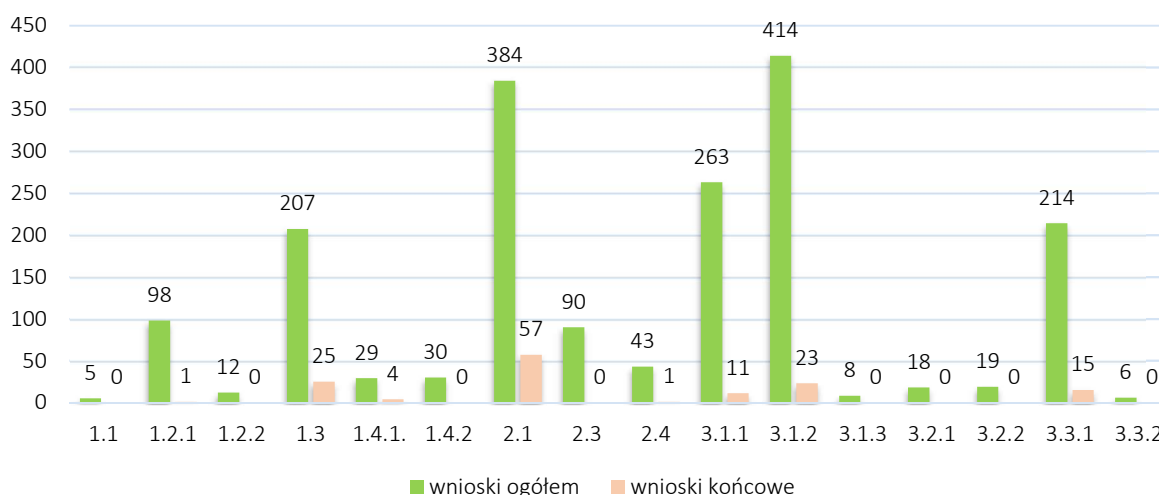
Działanie 1.3 *Wspieranie inwestycji w przedsiębiorstwach* – alokacja środków została wykorzystana w 68,9%.

Wartość 6 z 16 wskaźników została oszacowana na co najmniej 100%, natomiast żaden z nich nie osiągnął jeszcze swojej wartości docelowej.

Obecnie nie trwa żaden nabór na dofinansowanie projektów w ramach tego działania.

Z 207 wniosków o płatność złożonych przez beneficjentów tylko 25 to wnioski o płatność końcową. Można zatem przyjąć, że po dokonaniu kolejnych rozliczeń wartości zrealizowanych wskaźników wzrosną, niemniej celowe byłoby dokonanie kolejnej analizy po tym okresie.

Wykres 45. Liczba złożonych wniosków o płatność ogółem oraz końcowych według działań/poddziałania

Źródło: dane na temat złożonych wniosków o płatność udostępnione przez Zamawiającego.

Warto również zwrócić uwagę, że ponad 40% wszystkich wydatków wskazanych przez beneficjentów we wnioskach o płatność to wydatki ponoszone przez podmioty realizujące projekty właśnie w ramach działania 1.3 *Wspieranie inwestycji w przedsiębiorstwach*. Dotyczy to również wydatków kwalifikowanych.

Według wszystkich Osi priorytetowych 2/3 wydatków wskazanych we wnioskach o płatność to wydatki poniesione przez beneficjentów projektów dofinansowanych w ramach Osi I *Wzmocnienie potencjału i konkurencyjności gospodarki regionu*. Najmniej wydatków dotyczy Osi III *Kompetencje i kwalifikacje* (11,3%), zaś wydatki w ramach projektów dofinansowanych z Osi II *Przedsiębiorczość i aktywność zawodowa* to 19,8% wszystkich wydatków wskazanych we wnioskach o płatność.

Tabela 32. Wydatki wykazane we wnioskach o płatność w poszczególnych działaniach /poddziałaniach

SUMA WYDATKÓW:	1 312 384 046,83 Zł
1.1	- zł
1.2.1	94 035 952,02 zł
1.2.2	27 524 786,86 zł
1.3	611 054 171,93 zł
1.4.1.	38 522 591,01 zł
1.4.2	132 227 895,27 zł
2.1	176 839 291,04 zł
2.3	42 447 746,66 zł
2.4	41 002 468,62 zł
3.1.1	29 835 266,66 zł
3.1.2	55 517 756,77 zł
3.1.3	464 746,88 zł
3.2.1	13 146 363,38 zł
3.2.2	11 734 639,43 zł
3.3.1	32 286 918,97 zł
3.3.2	5 743 453,33 zł

Wykres 46. Wydatki wykazane we wnioskach o płatność w poszczególnych działaniach/poddziałaniach (% w ogóle wydatków)

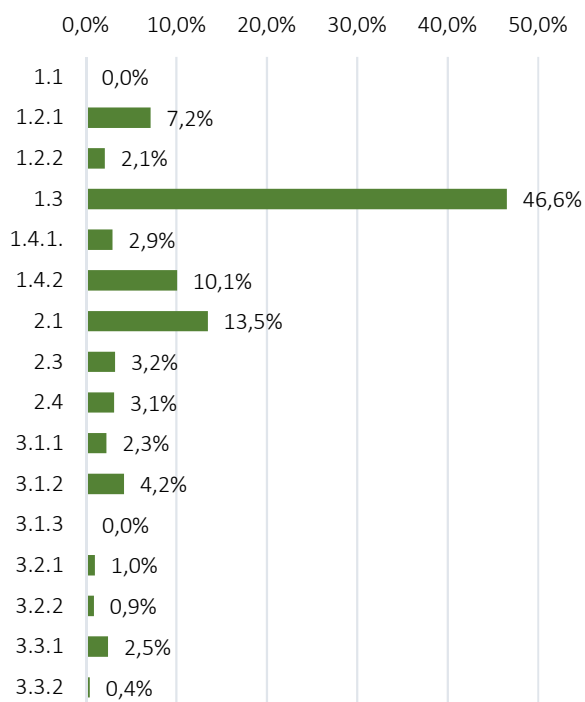
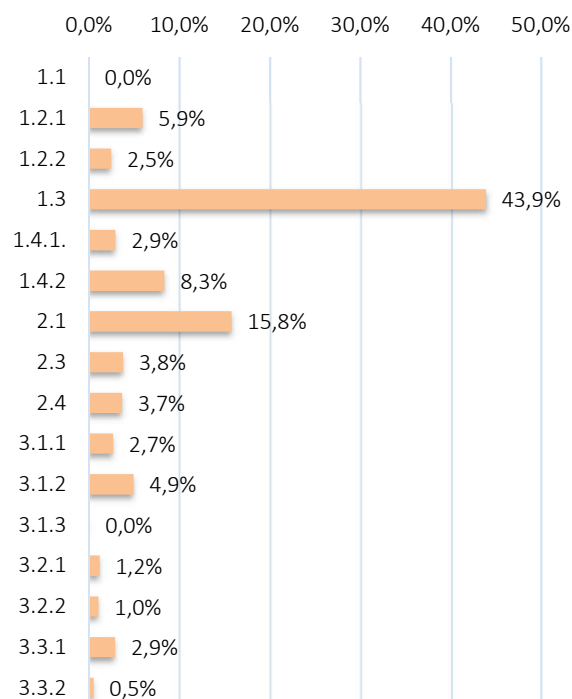

Tabela 33. Wydatki kwalifikowane wykazane we wnioskach o płatność w poszczególnych działaniach/poddziałaniach

SUMA WYDATKÓW KWALIFIKOWANYCH	1 122 199 530,89 Zł
1.1	- zł
1.2.1	66 570 426,03 zł
1.2.2	27 524 784,86 zł
1.3	492 608 074,48 zł
1.4.1.	32 899 851,13 zł
1.4.2	93 577 742,65 zł
2.1	176 839 291,04 zł
2.3	42 447 746,66 zł
2.4	41 002 468,62 zł
3.1.1	29 835 266,66 zł
3.1.2	55 517 756,77 zł
3.1.3	464 746,88 zł
3.2.1	13 146 363,38 zł
3.2.2	11 734 639,43 zł
3.3.1	32 286 918,97 zł
3.3.2	5 743 453,33 zł

Wykres 47. Wydatki kwalifikowane wykazane we wnioskach o płatność w poszczególnych działaniach/poddziałaniach (% w ogóle wydatków kwalifikowanych)

Źródło: dane na temat złożonych wniosków o płatność udostępnione przez Zamawiającego.

Działanie 1.4 *Promocja przedsiębiorczości oraz podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej województwa* – alokacja środków została wykorzystana w 66,2%.

Szacuje się, że 3 z 15 wskaźników zostaną zrealizowane na poziomie przekraczającym 100%, natomiast żaden ze wskaźników nie osiągnął jeszcze swojej wartości docelowej.

Obecnie trwa jeden nabór, a kolejny jest planowany pod koniec lutego 2019 roku. Trwający nabór skierowany jest do IOB, a realizacja projektów zapewne przyczyni się do realizacji niektórych ze wskaźników, które od początku wdrażania Programu nie były realizowane. Niemniej obecny poziom absorpcji nie jest zadowalający.

Łącznie, w ramach Osi I *Wzmocnienie potencjału i konkurencyjności gospodarki regionu* zawarto umowy/wydano decyzje o dofinansowanie na łączną kwotę (wkład UE) 633,2 mln złotych. Jak wskazano wcześniej, łączna kwota dofinansowania umów podpisanych przez podmioty należące do sektorów IS wyniosła 409,2 mln złotych, co stanowi 64,6% wkładu UE.

Zgodnie z zasadą koncentracji środków, przyjętą w RPOWP 2014–2020 oraz Planie RIS3, na działania badawczo-rozwojowe i innowacyjne w ramach Osi I, nie mniej niż 80% środków w danym konkursie lub w danym działaniu przeznaczanych ma być na „rdzeń” specjalizacji.

Zatem dotychczasowy udział środków wykorzystanych w celu wsparcia sektorów należących do IS można uznać za zadowalający.

Działanie 2.1 *Zwiększenie aktywności i mobilności zawodowej oraz zdolności do zatrudnienia osób bezrobotnych, biernych zawodowo oraz innych grup, które znajdują się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy* – alokacja środków została wykorzystana w 55%.

Wartość docelowa 3 z 10 wskaźników została osiągnięta, natomiast 6 przekroczyła 50%. W związku z tym obecny poziom absorpcji środków można uznać za zadowalający.

Działanie 2.3 *Wspieranie powstawania i rozwoju podmiotów gospodarczych* – alokacja środków została wykorzystana w 99,4%.

Wartość docelowa jednego z czterech wskaźników została osiągnięta, natomiast jednego przekroczyła 70%. Pozostałe dwa wskaźniki na moment realizacji badania wynosiły 0, przy czym oba dotyczą instrumentów zwrotnych, które oferowane są w ramach projektu Banku Gospodarstwa Krajowego. Projekt jest w trakcie realizacji, zatem można przypuszczać, że jego zakończenie wygeneruje wartość tych wskaźników.

Działanie 2.4 *Adaptacja pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian* – alokacja środków została wykorzystana w 66,3%.

Wartość docelowa trzech z sześciu wskaźników została osiągnięta, natomiast pozostałych przekroczyła 50%. W związku z tym obecny poziom absorpcji środków można uznać za zadowalający.

Działanie 3.1 *Kształcenie i edukacja* – alokacja środków została wykorzystana w 63,2%.

Wartość docelowa 6 z 11 wskaźników została osiągnięta, pozostałe realizowane są częściowo. W związku z tym obecny poziom absorpcji środków można uznać za zadowalający.

Działanie 3.2 *Kształtowanie i rozwój kompetencji kadr regionu* – alokacja środków została wykorzystana w 62,2%.

Na moment realizacji badania żaden ze wskaźników nie został zrealizowany. Z 37 wniosków o płatność złożonych przez beneficjentów żaden nie dotyczy płatności końcowej. Wszystkie wnioski dofinansowane w ramach tego działania są w trakcie realizacji. Można zatem przyjąć, że po dokonaniu kolejnych rozliczeń wartości zrealizowanych wskaźników wzrosną, niemniej celowe byłoby dokonanie kolejnej analizy po tym okresie.

Działanie 3.3 *Kształcenie zawodowe młodzieży na rzecz konkurencyjności podlaskiej gospodarki* – alokacja środków została wykorzystana w 44,4%.

Na moment realizacji badania żaden z siedmiu wskaźników nie został zrealizowany, natomiast dwa przekroczyły 50%, a jeden 90%. W związku z tym obecny poziom absorpcji środków można uznać za zadowalający.

W poniższej tabeli przedstawiono szczegółowe dane dotyczące poziomu realizacji poszczególnych wskaźników.

Tabela 34. Poziom wydatkowania alokacji w poszczególnych działaniach RPOWP 2014-2020

Oś	Działanie	PI	Alokacja środków UE	Zawarte umowy/wydane decyzje o dofinansowanie (zł)	% realizacji zobowiązań UE na lata 2014–2020	Wskaźnik	% realizacji wartości docelowej dla 2023 r. – wg wartości szacowanej	% realizacji wartości docelowej dla 2023 r. – wg wartości aktualnej
I. Wzmocnienie potencjału i konkurencyjności gospodarki regionu	1.1. Wsparcie na rzecz gospodarki opartej na wiedzy	1a ⁴³	133 929 839,98	131 639 999,98	98,29%	Liczba naukowców pracujących w ulepszonych obiektach infrastruktury badawczej (CI 25)	100,00%	0,00%
						Liczba przedsiębiorstw korzystających ze wspartej infrastruktury badawczej	100,00%	0,00%
						Liczba projektów B+R realizowanych przy wykorzystaniu wspartej infrastruktury badawczej	100,00%	0,00%
						Liczba wspartych laboratoriów badawczych	100,00%	0,00%
						Liczba jednostek naukowych ponoszących nakłady inwestycyjne na działalność B+R	0,00%	0,00%
						Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne w projekty w zakresie innowacji lub badań i rozwoju (CI 27)	326,45%	0,00%
	1.2. Wspieranie transferu wiedzy, innowacji, technologii i komercjalizacji wyników B+R oraz rozwój działalności B+R w przedsiębiorstwach	1b ⁴⁴	199 979 753,85	80 589 754,55	40,30%	Liczba wdrożonych wyników prac B+R	240,91%	0,00%
						Liczba projektów B+R realizowanych przy wykorzystaniu wspartej infrastruktury badawczej	43,86%	0,00%
						Liczba dokonanych zgłoszeń patentowych	52,63%	5,26%
						Liczba zgłoszeń wzorów użytkowych	144,44%	0,00%
						Liczba zgłoszeń wzorów przemysłowych	85,71%	21,43%
						Liczba uzyskanych praw ochronnych na wzór użytkowy	60,00%	0,00%
						Liczba uzyskanych praw z rejestracji na wzór przemysłowy	100,00%	0,00%
						Liczba przedsiębiorstw współpracujących z ośrodkami badawczymi (CI 26)	75,00%	12,50%
Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CI 1)	303,33%	286,67%						
Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje (CI 2)	103,33%	3,33%						

⁴³ Udoskonalenie infrastruktury badań i innowacji zwiększanie zdolności do osiągnięcia doskonałości w zakresie badań i innowacji oraz wspieranie ośrodków kompetencji, w szczególności tych, które są w interesie Europy.

⁴⁴ Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje, rozwijanie powiązań i synergii między przedsiębiorstwami, ośrodkami badawczo-rozwojowymi i sektorem szkolnictwa wyższego, w szczególności promowanie inwestycji w zakresie rozwoju produktów i usług, transferu technologii (...) oraz wspieranie badań technologicznych i stosowanych, linii pilotażowych, działań w zakresie wczesnej walidacji produktów, zaawansowanych zdolności produkcyjnych i pierwszej produkcji, w szczególności w dziedzinie kluczowych technologii (...)

Oś	Działanie	PI	Alokacja środków UE	Zawarte umowy/wydane decyzje o dofinansowanie (zł)	% realizacji zobowiązań UE na lata 2014–2020	Wskaźnik	% realizacji wartości docelowej dla 2023 r. – wg wartości szacowanej	% realizacji wartości docelowej dla 2023 r. – wg wartości aktualnej
						Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje) (CI 6)	55,34%	7,11%
						Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne w projekty w zakresie innowacji lub badań i rozwoju (CI 27)	52,42%	6,20%
						Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne w projekty w zakresie badań i rozwoju	99,58%	16,74%
						Liczba realizowanych projektów B+R	91,67%	8,33%
						Liczba osób prowadzących działalność B+R w ramach projektu, O/K/M	332,73%	85,45%
						Liczba przedsiębiorstw wspartych w zakresie prowadzenia prac B+R	87,50%	4,17%
						Liczba przedsiębiorstw ponoszących nakłady inwestycyjne na działalność B+R	50,00%	0,00%
						Nakłady inwestycyjne na zakup aparatury naukowo-badawczej	107,83%	39,18%
						Liczba wspartych laboratoriów badawczych	118,18%	0,00%
						Wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach O/K/M (CI 8)	109,97%	6,86%
						Liczba wprowadzonych innowacji produktowych	23,43%	7,81%
						Liczba wprowadzonych innowacji procesowych	24,09%	5,91%
						Liczba wprowadzonych innowacji nietechnologicznych	30,00%	5,00%
						Przychody ze sprzedaży nowych lub udoskonalonych produktów/procesów	147,89%	0,50%
						Liczba przedsiębiorstw wspartych w zakresie wdrożenia wyników prac B+R	166,67%	80,00%
						Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w celu wprowadzenia produktów nowych dla rynku (CI 28)	72,73%	32,47%
						Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w celu wprowadzenia produktów nowych dla firmy (CI 29)	24,84%	11,76%
						Liczba przedsiębiorstw wspartych w zakresie ekoinnowacji	74,03%	33,77%
						Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CI 1)	101,31%	9,80%
	1.3 Wspieranie inwestycji w przedsiębiorstwach	3c ⁴⁵	409 197 220,14	281 931 637,34	68,90%			

⁴⁵ Wspieranie tworzenia i poszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług.

Oś	Działanie	PI	Alokacja środków UE	Zawarte umowy/wydane decyzje o dofinansowanie (zł)	% realizacji zobowiązań UE na lata 2014–2020	Wskaźnik	% realizacji wartości docelowej dla 2023 r. – wg wartości szacowanej	% realizacji wartości docelowej dla 2023 r. – wg wartości aktualnej
						Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje (CI 2)	68,00%	29,33%
						Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje) (CI 6)	56,45%	29,34%
						Liczba przedsiębiorstw wspartych w zakresie inwestycji	24,18%	9,80%
						Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne w projekty w zakresie innowacji lub badań i rozwoju (CI 27)	13,84%	12,52%
						Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie finansowe inne niż dotacje (CI 3)	142,31%	0,00%
						Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (inne niż dotacje) (CI 7)	906,07%	1,63%
	1.4 Promocja przedsiębiorczości oraz podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej województwa	3a ⁴⁶	138 830 444,18	91 920 749,24	66,21%	Liczba przedsiębiorstw korzystających z zaawansowanych usług (nowych i/lub ulepszonych) świadczonych przez instytucje otoczenia biznesu	0,00%	0,00%
						Liczba nowych przedsiębiorstw powstałych przy wsparciu instytucji otoczenia biznesu	0,00%	0,00%
						Liczba inwestycji zlokalizowanych na przygotowanych terenach inwestycyjnych	95,24%	4,76%
						Liczba przedsiębiorstw dokapitalizowanych na etapie inkubacji	0,00%	0,00%
						Liczba wspieranych nowych przedsiębiorstw (CI)	3,28%	0,00%
						Powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych	128,37%	43,12%
						Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CI 1)	6,52%	1,35%
						Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie finansowe inne niż dotacje (CI 3)	150,00%	0,00%
						Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie niefinansowe (CI 4)	0,00%	0,00%
						Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (inne niż dotacje) (CI 7)	406,64%	0,00%

⁴⁶ Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości.

Oś	Działanie	PI	Alokacja środków UE	Zawarte umowy/wydane decyzje o dofinansowanie (zł)	% realizacji zobowiązań UE na lata 2014–2020	Wskaźnik	% realizacji wartości docelowej dla 2023 r. – wg wartości szacowanej	% realizacji wartości docelowej dla 2023 r. – wg wartości aktualnej
						Liczba zaawansowanych usług (nowych lub ulepszonych) świadczonych przez instytucje otoczenia biznesu	0,00%	0,00%
						Liczba instytucji otoczenia biznesu wspartych w zakresie profesjonalizacji usług	0,00%	0,00%
						Liczba przedsiębiorstw wspartych w zakresie doradztwa specjalistycznego	0,00%	0,00%
						Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w celu wprowadzenia produktów nowych dla rynku (CI 28)	0,00%	0,00%
						Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w celu wprowadzenia produktów nowych dla firmy (CI 29)	0,00%	0,00%
II. Przedsiębiorczość i aktywność zawodowa	2.1 Zwiększanie zdolności zatrudnieniowej osób pozostających bez zatrudnienia oraz osób poszukujących pracy, przy wykorzystaniu aktywnej polityki rynku pracy oraz wspieranie mobilności zasobów pracy	8 ⁴⁷	148 107 909,77	81 512 721,94	55,04%	Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej		93,08%
						Liczba osób pracujących, łącznie z pracującymi na własny rachunek, po opuszczeniu programu (CI)		154,86%
						Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu (CI)		58,57%
						Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie (CI)		179,55%
						Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie (CI), w tym: – mężczyzn – kobiet		81,54%
						Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie		84,28%
						Liczba osób, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie		67,38%
						Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie (CI), w tym: – mężczyzn – kobiet		69,83%

⁴⁷ Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników.

Oś	Działanie	PI	Alokacja środków UE	Zawarte umowy/wydane decyzje o dofinansowanie (zł)	% realizacji zobowiązań UE na lata 2014–2020	Wskaźnik	% realizacji wartości docelowej dla 2023 r. – wg wartości szacowanej	% realizacji wartości docelowej dla 2023 r. – wg wartości aktualnej
						Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie (CI), w tym: – mężczyzn – kobiet		41,47%
						Liczba osób o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie		246,65%
	2.3 Wspieranie powstawania i rozwoju podmiotów gospodarczych	8iii ⁴⁸	39 919 149,89	39 659 073,36	99,35%	Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej		100,00%
Liczba osób pozostających bez pracy, które skorzystały z instrumentów zwrotnych na podjęcie działalności gospodarczej w programie							0,00%	
Liczba osób pozostających bez pracy, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie							73,99%	
Liczba osób pracujących, które skorzystały z instrumentów zwrotnych na podjęcie działalności gospodarczej w programie							0,00%	
Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu							71,00%	
2.4 Adaptacja pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian	8v ⁴⁹	39 907 233,15	26 469 380,15	66,33%	Liczba mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw, które zrealizowały swój cel rozwojowy dzięki uczestnictwu w programie		70,00%	
					Liczba osób, które po opuszczeniu programu podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie		56,30%	
					Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, objętych wsparciem w programie (CI)		133,17%	
					Liczba pracowników zagrożonych zwolnieniem z pracy oraz osób zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy objętych wsparciem w programie		195,38%	
					Liczba mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw objętych usługami rozwojowymi w programie		106,82%	

⁴⁸ Praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw, w tym innowacyjnych mikro, małych i średnich przedsiębiorstw.

⁴⁹ Przystosowanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian.

Oś	Działanie	PI	Alokacja środków UE	Zawarte umowy/wydane decyzje o dofinansowanie (zł)	% realizacji zobowiązań UE na lata 2014–2020	Wskaźnik	% realizacji wartości docelowej dla 2023 r. – wg wartości szacowanej	% realizacji wartości docelowej dla 2023 r. – wg wartości aktualnej
III. Kompetencje i kwalifikacje	3.1 Kształcenie i edukacja	10j ⁵⁰	160 151 649,82	101 267 794,20	63,23%	Liczba nauczycieli objętych wsparciem z zakresu TIK w programie		166,54%
						Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu		48,34%
						Liczba szkół, w których pracownie przedmiotowe wykorzystują wyposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych		101,64%
						Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych		93,90%
						Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe lub umiejętności uniwersalne po opuszczeniu programu		43,52%
						Liczba dzieci objętych w ramach programu dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji przedszkolnej		159,59%
						Liczba miejsc wychowania przedszkolnego dofinansowanych w programie		26,61%
						Liczba nauczycieli objętych wsparciem w programie		205,02%
						Liczba szkół i placówek systemu oświaty wyposażonych w ramach programu w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych		112,33%
						Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych lub umiejętności uniwersalnych w programie		101,91%
						Liczba szkół, których pracownie przedmiotowe zostały wyposażone w programie		36,97%
	3.2 Kształtowanie i rozwój kompetencji kadr regionu	10iii ⁵¹	120 269 748,67	74 831 537,83	62,22%	Liczba osób o niskich kwalifikacjach, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu		1,03%
						Liczba osób w wieku 50 lat i więcej, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu		1,23%
						Liczba osób w wieku 25 lat i więcej, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu		1,12%

⁵⁰ Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia.

⁵¹ Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji.

Oś	Działanie	PI	Alokacja środków UE	Zawarte umowy/wydane decyzje o dofinansowanie (zł)	% realizacji zobowiązań UE na lata 2014–2020	Wskaźnik	% realizacji wartości docelowej dla 2023 r. – wg wartości szacowanej	% realizacji wartości docelowej dla 2023 r. – wg wartości aktualnej
						Liczba osób o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie		59,94%
						Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie		31,90%
						Liczba osób w wieku 25 lat i więcej objętych wsparciem w programie		38,48%
	3.2 Kształtowanie i rozwój kompetencji kadr regionu	10iv ⁵²	239 728 408,33	74 831 537,83	62,22%	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje w ramach pozaszkolnych form kształcenia		6,06%
						Liczba osób uczestniczących w pozaszkolnych formach kształcenia w programie		50,84%
	3.3 Kształcenie zawodowe młodzieży na rzecz konkurencyjności podlaskiej gospodarki	10iv	239 728 408,33	106 480 913,78	44,42%	Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu		62,35%
						Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje lub uzyskali kwalifikacje po opuszczeniu programu [własny]		52,74%
						Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wykorzystujących wyposażenie zakupione dzięki EFS		97,98%
						Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wyposażonych w programie w sprzęt i materiały dydaktyczne niezbędne do realizacji kształcenia zawodowego		20,29%
						Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji i nabywania kwalifikacji w programie [własny]		21,10%
						Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu objętych wsparciem w programie		45,21%
						Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawcy		15,50%

Źródło: opracowanie własne na podstawie Informacji Kwartalnej z Realizacji Programu Operacyjnego za IV kwartał 2018 roku.

*tabela nie uwzględnia wskaźników, dla których wartość docelowa zostanie oszacowana w terminie późniejszym.

⁵² Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwienie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami.

Analiza wdrożenia rekomendacji Grupy Roboczej zawartych w Planie RIS3

Instrumenty wdrażania Planu mają charakter operacyjny i są elementem ciągłego monitorowania ze strony Grupy Roboczej, której zadaniem jest również formułowanie rekomendacji dla poszczególnych instytucji odpowiedzialnych za wdrażanie danego instrumentu.

W odniesieniu do działań i poddziałań RPOWP 2014-2020 objętych niniejszym badaniem, sformułowano 41 rekomendacji. Zadaniem Wykonawcy była ocena stopnia i sposobu ich uwzględnienia. Zbiorcze wyniki analizy przedstawiono w poniższej tabeli, natomiast bardziej szczegółowe uzasadnienia zawarto w załączniku nr 1 do niniejszego raportu.

Połowa poniższych rekomendacji (dokładnie 22) odnosi się wyłącznie do działań w ramach I Osi priorytetowej *Wzmocnienie potencjału i konkurencyjności gospodarki regionu*, bezpośrednio wspierającej podlaskie inteligentne specjalizacje.

Tabela 35. Analiza wdrożenia rekomendacji Grupy Roboczej

Treść rekomendacji	Działanie/Poddziałanie	Działanie	Rekomendacja uwzględniona (tak/nie/częściowo)	Uzasadnienie
1. Propagowanie postaw przedsiębiorczych i kreatywnych powinno być głównym aspektem projektów finansowanych ze środków RPOWP 2014-2020.	RPOWP 2014-2020 - Poddziałanie 3.1.1, 3.1.2, 3.2.1, 3.3	Kształtowanie postaw przedsiębiorczych i kreatywnych na wszystkich etapach edukacji	TAK	Wdrożenie rekomendacji umożliwiają poszczególne dofinansowane typy projektów.
2. Kryteria wyboru projektów powinny preferować te inicjatywy, które zakładają angażowanie praktyków w procesie kształcenia oraz kształcenie praktyczne we współpracy z przedsiębiorstwami.	RPOWP 2014-2020 - Poddziałanie 3.1.1, 3.1.2, 3.2.1, 3.3	Kształtowanie postaw przedsiębiorczych i kreatywnych na wszystkich etapach edukacji	TAK	Wdrożenie rekomendacji poprzez zastosowanie kryteriów premiujących w konkursach.

Treść rekomendacji	Działanie/Poddziałanie	Działanie	Rekomendacja uwzględniona (tak/nie/częściowo)	Uzasadnienie
3. Podniesienie kompetencji kadr z placówek edukacyjnych wszystkich szczebli zaangażowanych obecnie i w przyszłości w prowadzenie zajęć z zakresu przedsiębiorczości oraz wyposażenie w kompetencje dydaktyczne praktyków przedsiębiorczości, którzy najskuteczniej mogliby pełnić role trenerów przedsiębiorczości na wszystkich szczeblach systemu edukacji.	RPOWP 2014-2020 - Poddziałanie 3.1.1, 3.1.2, 3.2.1, 3.3	Kształtowanie postaw przedsiębiorczych i kreatywnych na wszystkich etapach edukacji	TAK	Wdrożenie rekomendacji umożliwiają poszczególne dofinansowane typy projektów.
4. Stworzenie wzorcowych programów kształcenia przedsiębiorczości innowacyjnej dostosowanych do różnych poziomów kształcenia; tworzenie bazy materiałów dydaktycznych, w formie studiów przypadku/historii sukcesu na bazie regionalnych przedsiębiorstw, materiałów wideo.	RPOWP 2014-2020 - Poddziałanie 3.1.1, 3.1.2, 3.2.1, 3.3	Kształtowanie postaw przedsiębiorczych i kreatywnych na wszystkich etapach edukacji	CZĘŚCIOWO	Wdrożenie rekomendacji umożliwiają poszczególne dofinansowane typy projektów (za wyjątkiem projektów z zakresu edukacji przedszkolnej).
5. Praktyczne kształcenie trenerów innowacyjnej przedsiębiorczości z wykorzystaniem kształcenia praktycznego, jak: staże, wizyty studyjne, wykorzystanie pracy projektowej i opartej na case study oraz zapewnienie stałego wsparcia absolwentom studium, poprzez wsparcie doradcze i bazy trenerów przedsiębiorczości.	RPOWP 2014-2020 - Poddziałanie 3.1.1, 3.1.2, 3.2.1, 3.3	Kształtowanie postaw przedsiębiorczych i kreatywnych na wszystkich etapach edukacji	CZĘŚCIOWO	Wdrożenie rekomendacji umożliwiają poszczególne dofinansowane typy projektów w ramach działania 3.3.

Treść rekomendacji	Działanie/Poddziałanie	Działanie	Rekomendacja uwzględniona (tak/nie/częściowo)	Uzasadnienie
6. Stworzenie i testowanie modeli współpracy jednostek edukacyjnych ze środowiskiem gospodarczym w procesie kształcenia przedsiębiorczości, w tym zapewnienie wymiany doświadczeń i tworzenie platformy współpracy trenerów przedsiębiorczości w województwie podlaskim.	RPOWP 2014-2020 - Poddziałanie 3.1.1, 3.1.2, 3.2.1, 3.3	Kształtowanie postaw przedsiębiorczych i kreatywnych na wszystkich etapach edukacji	TAK	Wdrożenie rekomendacji umożliwiając poszczególne dofinansowane typy projektów.
7. Wsparcie w ramach RPOWP powinny otrzymać jedynie projekty, w których usługi rozwojowe są realizowane wyłącznie przez praktyków biznesowych.	RPOWP 2014-2020 - Działanie 2.4	Wsparcie podnoszenia kompetencji kadr menedżerskich przedsiębiorstw	TAK	Wdrożenie rekomendacji zapewniają założenia projektu, w ramach którego świadczone są usługi rozwojowe.
8. Zapewnienie transferu wiedzy z zakresu zarządzania z uczelni wyższych, nie tylko w regionie, ale w kraju i z zagranicy, do praktyki gospodarczej województwa podlaskiego.	RPOWP 2014-2020 - Działanie 2.4	Wsparcie podnoszenia kompetencji kadr menedżerskich przedsiębiorstw	NIE	Zapisy SzOOP oraz dofinansowane projekty nie uwzględniają rekomendacji.
9. Uczestnicy powinni ponosić odpłatność za udział w zajęciach.	RPOWP 2014-2020 - Działanie 2.4	Wsparcie podnoszenia kompetencji kadr menedżerskich przedsiębiorstw	CZĘŚCIOWO	Część uczestników projektów zakładających m.in. szkolenia zadeklarowała odpłatność za zajęcia. Rekomendacja jest wdrażana na poziomie innego działania (3.2).
10. Finansowaniem ze środków publicznych należy objąć tylko te inicjatywy, które dają gwarancję kontynuowania procesu kształcenia na powyższych komercyjnych zasadach po ustaniu finansowania ze środków publicznych.	RPOWP 2014-2020 - Działanie 2.4	Wsparcie podnoszenia kompetencji kadr menedżerskich przedsiębiorstw	TAK	Oferowane szkolenia/kursy dają możliwość kontynuacji kształcenia w określonym kierunku.

Treść rekomendacji	Działanie/Poddziałanie	Działanie	Rekomendacja uwzględniona (tak/nie/częściowo)	Uzasadnienie
11. Należy wspierać rozwój sieci współpracy IOB, które uzupełniając się wzajemnie będą oferować kompleksowe i komplementarne usługi i dostęp do kapitału innowacyjnym przedsiębiorstwom.	RPOWP 2014-2020 - Działanie 1.4	Profesjonalizacja działalności Instytucji Otoczenia Biznesu, w tym inkubatorów przedsiębiorczości, inkubatorów technologicznych, parków naukowo-technologicznych, parków przemysłowych, centrów transferu technologii	NIE	Projekty, które przełożą się na wdrożenie rekomendacji, zostaną dopiero dofinansowane, natomiast dotychczasowe wsparcie miało nieco inny charakter.
12. Parki naukowo-technologiczne powinny aktywnie działać na rzecz budowy trwałego ekosystemu innowacji na obszarze województwa podlaskiego, którego niezbędnymi aktorami są fundusze załączkowe/podwyższonego ryzyka/anioty biznesu, uczelnie wyższe i przedsiębiorstwa, tak aby móc wdrażać wysoce innowacyjne przedsięwzięcia.	RPOWP 2014-2020 - Działanie 1.4	Profesjonalizacja działalności Instytucji Otoczenia Biznesu, w tym inkubatorów przedsiębiorczości, inkubatorów technologicznych, parków naukowo-technologicznych, parków przemysłowych, centrów transferu technologii	NIE	Działanie 1.4 przewiduje wsparcie instytucji otoczenia biznesu, natomiast na moment realizacji niniejszego badania takie projekty nie zostały dofinansowane.
13. Premiowanie tych podmiotów inkubujących firmy, które mają doświadczenie we wspieraniu zakładania działalności gospodarczej i osiągnęły wysokie wskaźniki przeżywalności inkubowanych firm.	RPOWP 2014-2020 - Działanie 2.3, 2.1	Wspieranie powstawania nowych przedsiębiorstw	TAK	W konkursach zastosowano adekwatne kryterium premiujące.
14. Preferowanie IOB gwarantujących kompleksową ofertę lub współpracę z innymi instytucjami umożliwiającą uzyskanie kompleksowej usługi inkubowanym przedsiębiorstwom.	RPOWP 2014-2020 - Działanie 2.3, 2.1	Wspieranie powstawania nowych przedsiębiorstw	TAK	W konkursach zastosowano adekwatne kryteria dopuszczające.

Treść rekomendacji	Działanie/Poddziałanie	Działanie	Rekomendacja uwzględniona (tak/nie/częściowo)	Uzasadnienie
15. Zalecana współpraca doświadczonych inkubatorów z rozwijającymi się, w celu wymiany doświadczeń i budowy skutecznego ekosystemu inkubacji oraz akceleracji nowych przedsiębiorstw w regionie.	RPOWP 2014-2020 - Działanie 2.3, 2.1	Wspieranie powstawania nowych przedsiębiorstw	CZĘŚCIOWO	Współpraca odbywa się w ramach działania 2.3, natomiast same kryteria wyboru projektów nie odnoszą się szczegółowo do tej kwestii.
16. Promowanie dobrych praktyk w obszarze wspierania start-up'ów, w tym firm typu spin-out, spin-off.	RPOWP 2014-2020 - Działanie 2.3, 2.1	Wspieranie powstawania nowych przedsiębiorstw	NIE	Zarówno dane zastane, jak i pierwotne pozyskane przez Wykonawcę, nie wskazują na wdrażanie rekomendacji.
17. Promowanie przedsiębiorczych postaw osób, które kilka razy podejmują ryzyko działalności gospodarczej.	RPOWP 2014-2020 - Działanie 2.3, 2.1	Wspieranie powstawania nowych przedsiębiorstw	NIE	Dostępne dane nie wskazują na wdrażanie rekomendacji.
18. Wspomaganie procesów sieciowania wyłącznie w obszarach „rdzenia” specjalizacji, gdzie aktualnie nie ma działających inicjatyw klastrowych.	RPOWP 2014-2020 - Działanie 2.4	Wspieranie tworzenia inicjatyw sieciowych w obszarze „rdzenia” specjalizacji	NIE	Zarówno dane zastane, jak i pierwotne pozyskane przez Wykonawcę, nie wskazują na wdrażanie rekomendacji.
19. Preferowanie tych obszarów, które charakteryzują się największym potencjałem w zakresie B+R oraz osiągania przewagi konkurencyjnej w układzie ponadregionalnym, zakładające poszerzenie rynków zbytu poza województwo.	RPOWP 2014-2020 - Działanie 2.4	Wspieranie tworzenia inicjatyw sieciowych w obszarze „rdzenia” specjalizacji	NIE	Zarówno dane zastane, jak i pierwotne pozyskane przez Wykonawcę, nie wskazują na wdrażanie rekomendacji.

Treść rekomendacji	Działanie/Poddziałanie	Działanie	Rekomendacja uwzględniona (tak/nie/częściowo)	Uzasadnienie
20. Identyfikacja i usuwanie barier współpracy w sektorach rozwojowych z sektorem B+R, sektorem edukacji, w tym w szczególności szkolnictwem zawodowym, oraz z władzami samorządowymi.	RPOWP 2014-2020 - Działanie 2.4	Wspieranie tworzenia inicjatyw sieciowych w obszarze „rdzenia” specjalizacji	NIE	Zarówno dane zastane, jak i pierwotne pozyskane przez Wykonawcę, nie wskazują na wdrażanie rekomendacji.
21. Upowszechnianie i promowanie wiedzy o współpracy sieciowej/klastrowej, szczególnie z wykorzystaniem dobrych praktyk, regionalnych, krajowych i zagranicznych.	RPOWP 2014-2020 - Działanie 2.4	Wspieranie tworzenia inicjatyw sieciowych w obszarze „rdzenia” specjalizacji	NIE	Zarówno dane zastane, jak i pierwotne pozyskane przez Wykonawcę, nie wskazują na wdrażanie rekomendacji.
22. Skoordynowanie naboru w ramach RPOWP z działaniami PO IR. W pierwszej kolejności utworzenie funduszy ze środków PO IR, uzupełniająco – w obszarze, w którym będzie istniała luka, wsparcie środkami RPOWP.	RPOWP 2014-2020 - Działanie 1.4	Tworzenie i rozwój funduszy typu <i>seed capital</i> (fundusze załączkowe)	NIE	Wsparcie w formie <i>seed capital</i> nie jest oferowane.
23. Preferowanie tworzenia funduszy wspierających finansowo wdrażanie innowacyjnych pomysłów powiązanych łańcuchem wartości z „rdzeniem” lub „wschodzącymi” specjalizacjami.	RPOWP 2014-2020 - Działanie 1.4	Tworzenie i rozwój funduszy typu <i>seed capital</i> (fundusze załączkowe)	NIE	Wsparcie w formie <i>seed capital</i> nie jest oferowane.
24. Fundusze załączkowe powinny działać na zasadzie bezpośrednich inwestycji dokonywanych wraz z prywatnymi inwestorami branżowymi, co zapewni przedsiębiorstwom w początkowej fazie rozwoju nie tylko środki finansowe, ale przede wszystkim know-how niezbędne do funkcjonowania na rynku.	RPOWP 2014-2020 - Działanie 1.4	Tworzenie i rozwój funduszy typu <i>seed capital</i> (fundusze załączkowe)	NIE	Wsparcie w formie <i>seed capital</i> nie jest oferowane.

Treść rekomendacji	Działanie/Poddziałanie	Działanie	Rekomendacja uwzględniona (tak/nie/częściowo)	Uzasadnienie
25. W przypadku RPOWP maksymalna kwota wsparcia jednostkowego, w początkowym okresie wdrażania instrumentu, powinna być ograniczona do 1 mln zł zgodnie z wynikami analizy ex ante. Maksymalna kwota może w konkretnych, uzasadnionych przypadkach ulec zmianie na wniosek funduszu.	RPOWP 2014-2020 - Działanie 1.4	Tworzenie i rozwój funduszy typu <i>seed capital</i> (fundusze załączkowe)	NIE	Wsparcie w formie <i>seed capital</i> nie jest oferowane.
26. Projekty finansowane ze środków RPOWP 2014-2020 muszą być ściśle związane ze specjalizacjami „rdzenia”.	RPOWP 2014-2020 - Działanie 1.1	Wzmocnienie infrastruktury badawczej sektora nauki w dziedzinach zdiagnozowanych jako specjalizacje „rdzenia”	TAK	Wdrożenie rekomendacji zapewniają zapisy SzOOP. Projekt dofinansowany w ramach działania 1.1 związany jest z medycyną i naukami o zdrowiu.
27. Przedsięwzięcie w zakresie infrastruktury B+R powinno przewidywać aktywne działania, mające na celu przyciągnięcie nowych klientów z sektora przedsiębiorstw, zarówno z regionu, jak i z zewnątrz oraz zakładać wzrost udziału przychodów z sektora przedsiębiorstw w ogólnych przychodach jednostki naukowej, będącej beneficjentem projektu.	RPOWP 2014-2020 - Działanie 1.1	Wzmocnienie infrastruktury badawczej sektora nauki w dziedzinach zdiagnozowanych jako specjalizacje „rdzenia”	TAK	Wdrożenie rekomendacji zapewniają zapisy SzOOP.

Treść rekomendacji	Działanie/Poddziałanie	Działanie	Rekomendacja uwzględniona (tak/nie/częściowo)	Uzasadnienie
28. Preferowanie przedsięwzięć, które charakteryzuje wysoki stopień współfinansowania ze źródeł prywatnych.	RPOWP 2014-2020 - Działanie 1.1	Wzmocnienie infrastruktury badawczej sektora nauki w dziedzinach zdiagnozowanych jako specjalizacje „rdzenia”	TAK	Potwierdzeniem wdrożenia rekomendacji są odpowiednie zapisy SzOOP, oraz informacje pozyskane w ramach wywiadów indywidualnych.
29. Realizowane projekty nie mogą powielać istniejących zasobów oraz powinny uzupełniać wcześniej wytworzoną/nabytą infrastrukturę naukowo-badawczą.	RPOWP 2014-2020 - Działanie 1.1	Wzmocnienie infrastruktury badawczej sektora nauki w dziedzinach zdiagnozowanych jako specjalizacje „rdzenia”	TAK	Wdrożenie rekomendacji zapewniają zapisy SzOOP.
30. Przygotowanie regionalnych agend naukowo-badawczych, które będą powiązane z “rdzeniem” specjalizacji.	RPOWP 2014-2020 - Działanie 1.1	Wzmocnienie infrastruktury badawczej sektora nauki w dziedzinach zdiagnozowanych jako specjalizacje „rdzenia”	TAK	W ramach działania dofinansowano projekt, którego beneficjentem jest jednostka naukowa należąca do „rdzenia” IS.
31. Instrument musi charakteryzować się bardzo niskim poziomem wymogów formalnych.	RPOWP 2014-2020 - Działanie 1.2	Wsparcie projektów B+R o małej skali za pomocą instrumentu bon/voucher innowacyjności	TAK	Beneficjent realizujący projekt w ramach poddziałania 1.2.2 zapewnił niski poziom wymogów formalnych w stosunku do przedsiębiorstw ubiegających się o grant.

Treść rekomendacji	Działanie/Poddziałanie	Działanie	Rekomendacja uwzględniona (tak/nie/częściowo)	Uzasadnienie
32. Instrument powinien stanowić wsparcie przygotowania do następnego poziomu prowadzenia działalności B+R+I.	RPOWP 2014-2020 - Działanie 1.2	Wsparcie projektów B+R o małej skali za pomocą instrumentu bon/voucher innowacyjności	TAK	W konkursie zastosowano adekwatne kryterium merytoryczne szczegółowe.
33. Należy preferować MŚP niepartycypujące do tej pory w procesach związanych z podnoszeniem innowacyjności.	RPOWP 2014-2020 - Działanie 1.2	Wsparcie projektów B+R o małej skali za pomocą instrumentu bon/voucher innowacyjności	TAK	W konkursie zastosowano adekwatne kryterium merytoryczne szczegółowe.
34. Uwzględnienie doświadczeń z wdrażaniem tego instrumentu z innych PO, w szczególności PO IR.	RPOWP 2014-2020 - Działanie 1.2	Wsparcie projektów B+R o małej skali za pomocą instrumentu bon/voucher innowacyjności	CZĘŚCIOWO	W konkursie zastosowano kryterium merytoryczne szczegółowe, które częściowo zapewniło wdrożenie rekomendacji.
35. Wsparcie w obszarach zaliczanych do inteligentnych specjalizacji „rdzenia” i specjalizacji „wschodzących”, jak również w obszarach wyznaczonych zgodnie z mechanizmem elastyczności RIS3.	RPOWP 2014-2020 - Działanie 1.2	Wsparcie projektów B+R o małej skali za pomocą instrumentu bon/voucher innowacyjności	TAK	W konkursie zastosowano adekwatne kryterium merytoryczne szczegółowe.
36. Rekomendowane zachowanie kolejności i ciągłości ogłaszania konkursów, aby przejście z fazy badawczej do produkcyjnej mogło odbywać się płynnie.	RPOWP 2014-2020 - Działanie 1.2	Wsparcie projektów B+R o małej skali za pomocą instrumentu bon/voucher innowacyjności	TAK	Premiowanie (w konkursach w ramach działania 1.3) projektów będących wynikiem prac badawczo-rozwojowych.
37. Priorytetowe traktowanie projektów przyczyniających się do zwiększenia konkurencyjności sektora MŚP.	RPOWP 2014-2020 - Działanie 1.2	Wsparcie projektów B+R o małej skali za pomocą instrumentu bon/voucher innowacyjności	TAK	W konkursach zastosowano adekwatne kryteria merytoryczne.

Treść rekomendacji	Działanie/Poddziałanie	Działanie	Rekomendacja uwzględniona (tak/nie/częściowo)	Uzasadnienie
38. Premiowanie projektów realizowanych przez konsorcja przedsiębiorstw/spółki celowe/konsorcja przemysłowo-naukowe.	RPOWP 2014-2020 - Działanie 1.2	Wsparcie projektów B+R o małej skali za pomocą instrumentu bon/voucher innowacyjności	TAK	Wdrożenie rekomendacji zapewniły odpowiednie zapisy regulaminów konkursów.
39. Premiowanie projektów wdrożeniowych będących wynikiem prac B+R, niezależnie od źródła, z którego były finansowane, przy czym w największym stopniu należy preferować projekty B+R finansowane z Horyzontu 2020 i PO IR.	RPOWP 2014-2020 - Działanie 1.3	Wsparcie inwestycji innowacyjnych przedsiębiorstw, w tym ekoinnowacji	TAK	Wdrożenie rekomendacji zapewniły odpowiednie zapisy SzOOP oraz adekwatne kryteria merytoryczne szczegółowe.
40. Preferowanie projektów o największym potencjale rozwojowym, dzięki którym osiągnięta będzie możliwie największa wartość dodana inwestycji.	RPOWP 2014-2020 - Działanie 1.3	Wsparcie inwestycji innowacyjnych przedsiębiorstw, w tym ekoinnowacji	TAK	Wdrożenie rekomendacji zapewniły odpowiednie zapisy SzOOP oraz adekwatne kryteria dopuszczające szczegółowe.
41. Priorytetowo należy traktować przedsiębiorstwa wykazujące najwyższą konkurencyjność i innowacyjność. Szczególnie preferowane powinny być przedsięwzięcia przyczyniające się do podjęcia lub zwiększenia eksportu wytwarzanych dóbr czy usług oraz podnoszące konkurencyjność w wymiarze międzyregionalnym i międzynarodowym.	RPOWP 2014-2020 - Działanie 1.3	Wsparcie inwestycji innowacyjnych przedsiębiorstw, w tym ekoinnowacji	TAK	Wdrożenie rekomendacji zapewniły odpowiednie zapisy SzOOP oraz adekwatne kryteria merytoryczne szczegółowe (różnicujące).

Źródło: opracowanie własne.

Analiza stopnia i sposobu uwzględnienia rekomendacji Grupy Roboczej wykazała, że większość z 41 zaleceń jest wdrażana. Na ogół gwarantują to zapisy SzOOP, zapisy regulaminów konkursów (głównie w zakresie kryteriów premiujących lub dopuszczających) oraz dofinansowane typy projektów. Brak wdrożenia poszczególnych rekomendacji wynika z reguły z braku realizacji formy wsparcia, do której owa rekomendacja ma zastosowanie. Wyjątkiem są rekomendacje opisane w niniejszym raporcie numerami: 8, 16, 17, 19, 20. W toku analizy nie stwierdzono, aby były one realizowane, ani nie udało się ustalić przyczyn takiego stanu rzeczy.

Większość rekomendacji odnoszących się bezpośrednio do I Osi priorytetowej *Wzmocnienie potencjału i konkurencyjności gospodarki regionu* jest wdrażana całkowicie. Zalecenia, które o tej pory nie były realizowane dotyczą wyłącznie działania 1.4 *Promocja przedsiębiorczości oraz podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej województwa*, a brak ich wdrożenia wynika z opóźnień w uruchomieniu danej formy wsparcia.

Ocena trafności wyboru regionalnych inteligentnych specjalizacji oraz metodologii zmiany i aktualizacji specjalizacji

Przebieg wyboru RIS

W regionach zarysowują się dwa podejścia do formułowania specjalizacji: z jednej strony branżowe (sektory przemysłowe i usługowe), a z drugiej – międzysektorowe czy procesowe bazujące na współzależnościach i powiązaniach między branżami. „Brak klarownych wytycznych co do sposobu definiowania specjalizacji spowodował, że regiony wyznaczyły różną liczbę specjalizacji na różnych poziomach ogólności, co ma bezpośredni związek ze szczegółowością zaproponowanych obszarów. Obok ogólnych specjalizacji (...) znajdziemy te dużo węższe, ale generalnie starano się formułować rozległe specjalizacje, w ramach których realizowane mogą być różne działania i projekty⁵³”.

Opracowanie *Planu rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego na lata 2015–2020+* poprzedziły szerokie prace analityczne w oparciu o dane ilościowe i jakościowe. Przeprowadzono diagnozę stanu innowacyjności i przedsiębiorczości w regionie, analizy strategiczne (SWOT), warsztaty ze środowiskami przedsiębiorców, naukowców, instytucji otoczenia biznesu i administracji w celu uzgodnienia inteligentnych specjalizacji, głównych problemów i wyzwań oraz oczekiwań wobec polityki publicznej w zakresie innowacyjności i przedsiębiorczości. Udział w tych pracach wzięło 174 uczestników, w tym 62 przedsiębiorców, 42 ośrodki naukowo-badawcze, 30 NGO-sów i IOB, 40 jednostek administracji. Ponadto przeprowadzono szerokie konsultacje, głównie ze środowiskami gospodarczymi (254 uczestników, z tego 99 przedsiębiorców, 44 ośrodki naukowo-badawcze, 35 NGO-sów i IOB, 40 jednostek administracji)⁵⁴.

Jak przeczytać można w opracowaniach tematycznych, „określenie tożsamości społeczno-gospodarczej regionu oraz zidentyfikowanie najbardziej obiecujących specjalizacji stanowi najtrudniejsze zadanie w całym procesie. Stawiać należy na potencjały decydujące o unikalności, czyli zasoby specyficzne

⁵³ Publikacja „”, pod red. Stawicki M., Wojnicka-Sycz E., „Wyznaczanie, monitoring i ewaluacja inteligentnych specjalizacji”, wydawca M. Stawicki, Warszawa, 2014, s. 61.

⁵⁴ Plan rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego na lata 2015-2020+, s. 7.

i niepowtarzalne, które jednocześnie są trudne do imitacji przez inne jednostki”. Szczególną rolę powinien pełnić proces oddolnego przedsiębiorczego odkrywania. Sam proces selekcji natomiast powinien uwzględnić zarówno analizę danych ilościowych, jak i jakościowych⁵⁵.

„Rdzeń” podlaskich specjalizacji został zdefiniowany poprzez tradycyjne przewagi konkurencyjne regionu, które wykorzystują unikatowe w skali Europy zasoby przyrodnicze. Sam dokument Planu RIS3 ma podlegać ciągłemu monitorowaniu i dawać możliwość dostosowania do zmieniających się realiów, w tym właśnie poprzez proces przedsiębiorczego odkrywania.

Sam sposób ujęcia podlaskich inteligentnych specjalizacji, a mianowicie zapis mówiący, że kluczowym kryterium nie jest sekcja, branża czy sektor, a łańcuch wartości firm tworzących kluczowe kompetencje, ma swoje dobre i złe strony. Oznacza to, że każdy przedsiębiorca – niezależnie od branży – który będzie miał pomysł na projekt badawczy współrealizowany z sektorem B+R, którego efekty będą wspierały łańcuch wartości „rdzeniowych” i „wschodzących” kompetencji, będzie mógł ubiegać się o środki na B+R. IS województwa podlaskiego wytyczono przy zastosowaniu łańcucha wartości zarówno w grupie firm wiodących, jak i podmiotów małych, ale dynamicznych. Powiązania gospodarcze i wykazanie udziału w tych relacjach, nie zaś przynależność do danego sektora IS, decydują o wsparciu z Planu.

Z jednej strony, umożliwiono przyznanie wsparcia podmiotom, które poprzez swoją działalność, produkty czy usługi wspierają inne podmioty, które stricte wpisują się w podlaskie IS, z drugiej natomiast, daje to dość duże pole do różnego rodzaju manipulacji, mających na celu wpisanie się „na siłę” w łańcuch wartości po to, by uzyskać dofinansowanie. Kwestią dyskusyjną jest, czy takie działanie można ocenić negatywnie, bo przecież ostatecznym wynikiem dofinansowania ma być wsparcie sektorów należących do IS. Nawet jeśli beneficjent dostosuje swój wniosek o dofinansowanie tak, aby został lepiej oceniony w kontekście wspierania IS, to ostatecznie te sektory rzeczywiście swoim projektem wspiera.

Część uczestników badania jakościowego zgodnie wskazała główną zaletę zastosowania takiego zapisu. Mianowicie daje on poszerzony dostęp do regionalnych inteligentnych specjalizacji – firmy, które wprost nie wpisują się w IS, mogą tworzyć wartość dodaną i wspierać specjalizacje „rdzenia”, korzystać z dofinansowań i zarabiać. Innowacje i nowoczesne rozwiązania mogą rodzić się w najmniej oczekiwanych branżach, a aktualne zapisy Planu RIS3 zapobiegają zamknięciu się regionu na sektory inne niż IS.

Ponadto uzasadnieniem słuszności zapisu jest to, że uwzględnia specyfikę podlaskiej gospodarki, w której (oczywiście poza wyjątkami) nie funkcjonują tak duże struktury przedsiębiorstw. Bardzo wąskie zdefiniowanie podlaskich inteligentnych specjalizacji skutkowałoby tym, że o wsparcie mogliby ubiegać się nieliczni. A to miałyby swoje negatywne konsekwencje zarówno w kontekście podnoszenia konkurencyjności regionu, jak i w zakresie realizacji wskaźników RPOWP 2014–2020.

Negatywną konsekwencją przyjętych zapisów jest natomiast trudność precyzyjnej identyfikacji podlaskich IS. Niemniej wyznaczenie IS na dość wysokim poziomie ogólności nie jest czymś charakterystycznym dla województwa podlaskiego.

Zapisy Planu RIS3 dotyczące przebiegu wyboru inteligentnych specjalizacji, zestawione z zaleceniami zawartymi w literaturze tematycznej, pozwalają wnioskować o prawidłowości przebiegu tego procesu w województwie podlaskim.

⁵⁵ Publikacja „”, pod red. Stawicki M., Wojnicka-Sycz E., „Wyznaczenie, monitoring i ewaluacja inteligentnych specjalizacji”, wydawca M. Stawicki, Warszawa, 2014, s. 60.

Ocena trafności wyboru poszczególnych IS

Ocena wyboru trafności poszczególnych inteligentnych specjalizacji została dokonana na podstawie współczynnika koncentracji zatrudnienia (LQ) w poszczególnych grupach PKD, które przypisać można do konkretnej IS. Liczba zatrudnionych w tych grupach została zsumowana, a następnie posłużyła do stworzenia syntetycznego wskaźnika LQ dla danej specjalizacji.

Przypisanie grup PKD posłużyło również do analizy wartości wpływów z podatków PIT i CIT w danej IS.⁵⁶ Dodatkowo dokonano analizy pod kątem obecności inteligentnych specjalizacji w podlaskim eksporcie. Z uwagi na to, że przypisanie do IS poszczególnych grup eksportowanych towarów obciążone było zbyt dużym ryzykiem błędu, pod uwagę wzięto 10 pierwszych grup (generujących największe przychody).

Powyższą ocenę przeprowadzono w stosunku do trzech podlaskich IS: sektora rolno-spożywczego, przemysłu metalowo-maszynowego i szkodliwego, oraz sektora medycznego i nauk o życiu. Analogiczna analiza dla sektora ekoinnowacji nie była możliwa.

Otóż termin „ekoinnowacja” odnosi się do wszystkich form innowacji – technicznych i pozatechnicznych – które stwarzają szanse dla przedsiębiorstw oraz przynoszą korzyści środowisku dzięki zapobieganiu negatywnemu wpływowi na środowisko lub ograniczaniu go, bądź też dzięki optymalizacji wykorzystania zasobów. Ekoinnowacje są ściśle powiązane ze sposobem, w jaki wykorzystujemy zasoby naturalne oraz produkujemy i konsumujemy, a także z pojęciami *eko-efektywności* i *przemysłu ekologicznego*. Sprzyjają one przejściu przedsiębiorstw produkcyjnych z technologii „końca rury” na rozwiązania „zamkniętego obiegu”, które minimalizują przepływ materiałów i energii dzięki zmienianiu produktów i metod produkcji, przynosząc przewagę konkurencyjną wielu przedsiębiorstwom i sektorom⁵⁷.

W toku badań jakościowych sektor ekoinnowacji łączony był z dużymi walorami środowiska naturalnego województwa podlaskiego, które powinny być odpowiednio chronione. Niemniej ocena ekoinnowacji jako inteligentnej specjalizacji okazała się dość trudna z punktu widzenia zaproszonych do badania ekspertów, bo choć SzOOP RPOWP precyzuje w pewnym stopniu zakres interwencji możliwych do dofinansowania, to nadal katalog tych działań pozostaje bardzo szeroki.

Jak czytamy we wcześniej przytoczonej publikacji, „wyłonione specjalizacje nie powinny być określane w sposób zbyt ogólny – np. niewskazane jest sformułowanie eko-innowacje, zielona energia, zrównoważona mobilność, a należy raczej podkreślać przewagi regionu, np. innowacje w sektorze ICT na rzecz aktywnego starzenia się, rozwiązania w zakresie gospodarki drewnem na rzecz eko-konstrukcji. Regiony mogą określać wiele linii inteligentnej specjalizacji, co docelowo ma sprzyjać większej różnorodności”⁵⁸. Być może właśnie to zbyt ogólne określenie specjalizacji jest powodem, dla którego wartość projektów z/realizowanych przez podmioty należące do tego sektora (w ramach I Osi RPOWP *Wzmocnienie potencjału i konkurencyjności gospodarki regionu*) jest najmniejsza i stanowi tylko 2,9% wartości wszystkich projektów, których beneficjentami są podlaskie IS.

Ekoinnowacje mogą być wdrażane w zasadzie we wszystkich branżach, których towary napędzają podlaski eksport. Mogą być również obecne w grupach PKD, w których koncentruje się zatrudnienie

⁵⁶ Obliczenia wraz z przypisaniem grup PKD do konkretnych IS zawarto w załączniku nr 4 do niniejszego raportu.

⁵⁷ „Ekoinnowacje, klucz do przyszłej konkurencyjności Europy”, źródło:

<http://ec.europa.eu/environment/pubs/pdf/factsheets/ecoinnovation/pl.pdf> (dostęp z dnia 27.03.2019)

⁵⁸ Publikacja „”, pod red. Stawicki M., Wojnicka-Sycz E., „Wyznaczanie, monitoring i ewaluacja inteligentnych specjalizacji”, wydawca M. Stawicki, Warszawa, 2014, s. 60-61.

i które odnotowują największe wpływy z podatków. Duże znaczenie ekoinnowacji jest czymś niepodważalnym. Generują one zyski, wpisując się jednak w kontekst społeczny, kulturowy i etyczny. Kreują proekologiczne, prospołeczne, prozdrowotne myślenie i działanie, zmuszając do wartościowania rozwiązań⁵⁹. Pozostaje natomiast pytanie o trafność wyboru sektora, jako inteligentnej specjalizacji województwa podlaskiego.

Otóż ekoinnowacje zostały wyznaczone jako IS głównie ze względu na ogólną charakterystykę regionu, jego endogeniczne uwarunkowania. W Planie RIS3 jako priorytetowe działania B+R+I w tym zakresie wskazano m.in. rolnictwo i przetwórstwo ekologiczne, produkcję urządzeń do wytwarzania energii z OZE, budownictwo ekologiczne, zasobo- i energooszczędne, produkcję domów modułowych, a także produkcję na potrzeby budownictwa.

Podlaskie posiada największy odsetek powierzchni objętej parkami narodowymi w kraju (4,6%) i drugi w kraju odsetek powierzchni rezerwatów przyrody (1,2%). Użytki rolne stanowią 54% powierzchni województwa. Lesistość regionu wynosi 30,7% (w Polsce 29,4%). Zatrudnienie w rolnictwie wynosi 30% (w Polsce 16%), do tego województwo charakteryzuje się dynamicznym rozwojem rolnictwa ekologicznego (czwarte miejsce w kraju pod względem udziału powierzchni ekologicznych użytków rolnych w powierzchni użytków rolnych ogółem, wzrost z 0,6% w 2007 roku do 4,3% w 2016 roku).

Wskazać należy również bardzo wysoki udział produkcji energii ze źródeł odnawialnych w produkcji energii elektrycznej ogółem (drugie miejsce w kraju, wzrost z poziomu 1,8% w 2007 roku do 66,5% w 2016 roku)⁶⁰.

Należy pamiętać, że wyłonienie inteligentnych specjalizacji nie zawsze jest możliwe w oparciu o ogólnie dostępną wiedzę oraz twarde dane statystyczne. Częścią procesu jest również przedsiębiorcze odkrywanie nisz, w których region może osiągać przewagę. Dlatego niemożność weryfikacji udziału ekoinnowacji, np. w eksporcie czy wpływach z podatków, nie może być równoznaczna z wyłączeniem tego sektora z IS.

Niemniej należałoby rozważyć stworzenie systemu monitorowania tego konkretnego sektora, chociażby z uwzględnieniem wskaźników, by móc w sposób obiektywny zweryfikować, czy sektor rozwija się.

Sektor rolno-spożywczy i sektory powiązane łańcuchem wartości

Syntetyczny wskaźnik LQ pozwala stwierdzić, że sektor rolno-spożywczy rozwija się w województwie, a koncentracja zatrudnienia jest większa niż w skali kraju.

⁵⁹ <http://ekoinnowacje.info/istota-i-znaczenie-ekoinnowacji/> (dostęp z dnia 27.03.2019)

⁶⁰ Leszczyński J., prezentacja pt. „Podlaskie”, slajdy nr 3 i 5, marzec 2018 rok.

Wykres 48. Wartość współczynnika LQ dla sektora rolno-spożywczego i sektorów powiązanych łańcuchem wartości w latach 2010-2016

Źródło: opracowanie własne.

Z kolei analizując 10 pierwszych grup PKD o najwyższych wartościach współczynnika LQ (według danych za rok 2016 – tabela nr 5), aż sześć można przypisać do sektora rolno-spożywczego:

- 105 Wytwarzanie wyrobów mleczarskich (poz. 2.),
- 462 Sprzedaż hurtowa produktów rolnych i żywych zwierząt (poz. 4.),
- 478 Sprzedaż detaliczna prowadzona na straganach i targowiskach (poz. 5.),
- 16 Działalność usługowa wspomagająca rolnictwo i następująca po zbiorach (poz. 7.),
- 109 Produkcja gotowych paszy i karmy dla zwierząt (poz. 8.),
- 106 Wytwarzanie produktów przemiału zbóż, skrobi i wyrobów skrobiowych (poz. 10.).

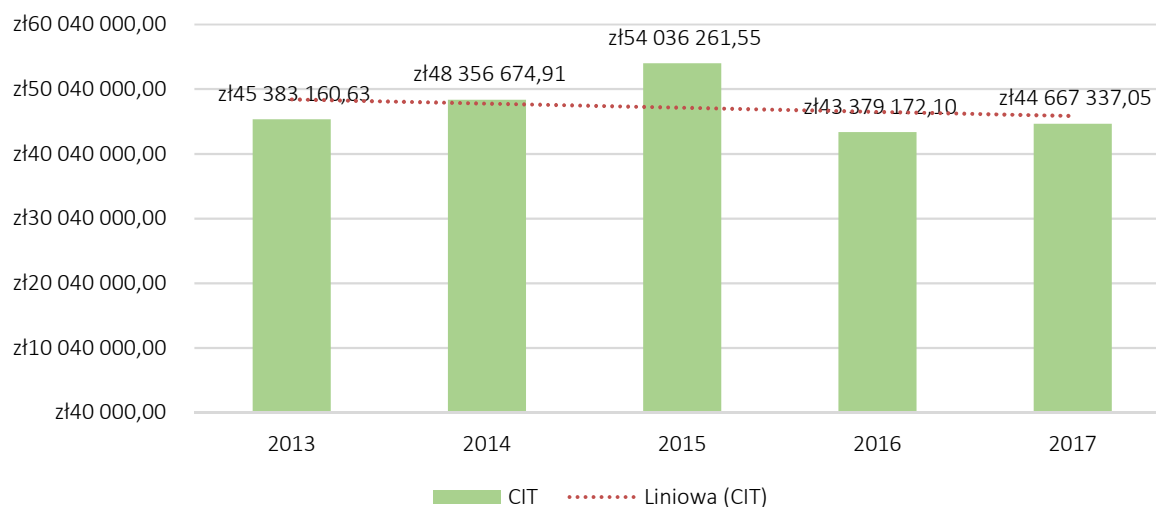
Szczególnie wyróżnia się grupa 105, której wartość współczynnika LQ rośnie od roku 2013.

Suma wpływów z podatku CIT w grupach PKD, które przypisano do analizowanego sektora od lat utrzymuje się na zbliżonym poziomie, a ich średnia wartość w całym okresie 2013-2017 wyniosła 47,2 mln złotych. Największy wzrost wpływów, porównując lata 2013–2017, nastąpił w grupie 462 i wyniósł 326,3%. W trzech grupach odnotowano spadek (105, 16, 106). Natomiast w porównaniu do roku 2016 największym wzrostem (tak samo w przypadku wpływów z podatku PIT) odznaczyła się grupa 109 (+229,3%). Spadek nastąpił w grupach 16 (-31,1%) oraz 106 (-96,9%).

Analizując pierwsze 10 grup PKD, biorąc pod uwagę wielkość wpływu z podatków CIT (za rok 2017), dwie z nich możemy przypisać do sektora rolno-spożywczego. Jest to grupa 105 (*Wytwarzanie wyrobów mleczarskich*), która znalazła się na pozycji 2. z wpływami wynoszącymi prawie 27 mln złotych.

Drugą z grup jest 102 (*Przetwarzanie i konserwowanie ryb, skorupiaków i mięczaków*) z wpływami w kwocie 4,6 mln złotych (pozycja 10.).

Wykres 49. Wartość wpływów z podatku CIT w sektorze rolno-spożywczym i sektorach powiązanych łańcuchem wartości w latach 2013-2017

Źródło: opracowanie własne.

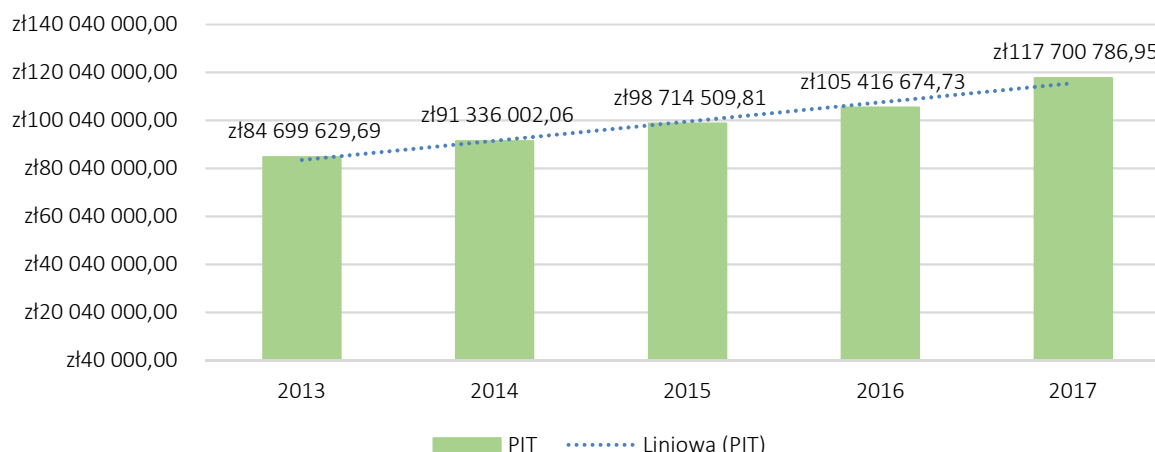
Z kolei suma wpływów z podatku PIT w grupach PKD, które przypisano do analizowanego sektora stale wzrasta, a w roku 2017 osiągnęła wartość ponad 117,7 mln złotych. Udział sektora w ogóle wpływów z podatku PIT w województwie podlaskim wyniósł w tym roku 10%, co stanowi 0,6 p.proc. więcej niż w roku 2013.

Analizując pierwsze 10 grup PKD (biorąc pod uwagę wszystkie grupy i wielkość wpływu z podatków PIT za rok 2017), jedną z nich możemy przypisać do sektora rolno-spożywczego. Jest to grupa 105 (Wytwarzanie wyrobów mleczarskich), która znalazła się na pozycji 7. z wpływami wynoszącymi prawie 35 mln złotych.

Biorąc pod uwagę grupy PKD (należące do sektora rolno-spożywczego, charakteryzujące się wysoką wartością współczynnika LQ) w zakresie wpływu z podatków PIT, największy wzrost nastąpił w grupie 478 i wyniósł 72,4% (porównując lata 2013–2017). W dwóch grupach odnotowano spadek (109 o 11,6%, 106 o 61,9%).

W porównaniu do roku 2016 największym wzrostem odznaczyła się grupa 109 (+38%). Spadek nastąpił w grupach 462 (-3,2%) oraz 106 (-65,8%).

Wykres 50. Wartość wpływów z podatku PIT w sektorze rolno-spożywczym i sektorach powiązanych łańcuchem wartości w latach 2013-2017

Źródło: opracowanie własne.

Analizując pierwsze 10 grup towarów o najwyższej wartości eksportu w roku 2017, trzy z nich można przypisać do sektora rolno-spożywczego (łącznie 18% ogólnej wartości eksportu w tym roku). Natomiast analizując cały okres 2010–2017 widać, że co roku, wśród trzech grup towarów o największej wartości eksportu, co najmniej dwie należą do sektora rolno-spożywczego.

Choć wielkość tego udziału w poszczególnych latach waha się, to niewątpliwie sektor stale zajmuje silną pozycję w podlaskim eksporcie.

Powyższe twarde dane potwierdzają, że sektor rolno-spożywczy jest silną gałęzią podlaskiej gospodarki i spełnia przesłanki pozwalające na określenie go inteligentną specjalizacją województwa podlaskiego. Zaproszeni do badania eksperci zewnętrzni również są co do tego zgodni. Pojawiające się z ich strony zastrzeżenia dotyczyły tego, że sektor ten dynamicznie rozwija się w wielu regionach kraju, co nie czyni go specyficznym dla województwa podlaskiego, oraz że ten dynamiczny rozwój wskazywałby na brak potrzeby dodatkowego publicznego wsparcia.

Niemniej właśnie ta dynamika rozwoju, zgodnie z przyjętą w Planie RIS3 metodologią wyłaniania IS, sprawiła, że sektor rolno-spożywczy został uznany za jedną ze specjalizacji. Jak już zaznaczono we wprowadzeniu do niniejszego raportu, inteligentna specjalizacja nie powinna być wyznaczana odgórnie przez administrację publiczną czy też w ramach analiz przygotowywanych przez zewnętrznych ekspertów. Powinien to być przedsiębiorczy i oddolny proces selektywnego wyboru dziedziny nauki i technologii, w której region może być liderem w skali europejskiej i światowej.

Podlaska branża spożywcza może rozwijać się także poprzez aktywne działania lokalnych przedsiębiorców. Jest to jeden z celów działalności Klastra Spożywczego „Naturalnie z Podlasia!”. Misją stowarzyszenia jest stworzenie i rozwój silnej i innowacyjnej organizacji z Podlasia, promującej dobrą żywność. Klaster liczy dziewięciu członków, którzy dzięki tej kooperacji mają szansę odnieść takie korzyści jak:

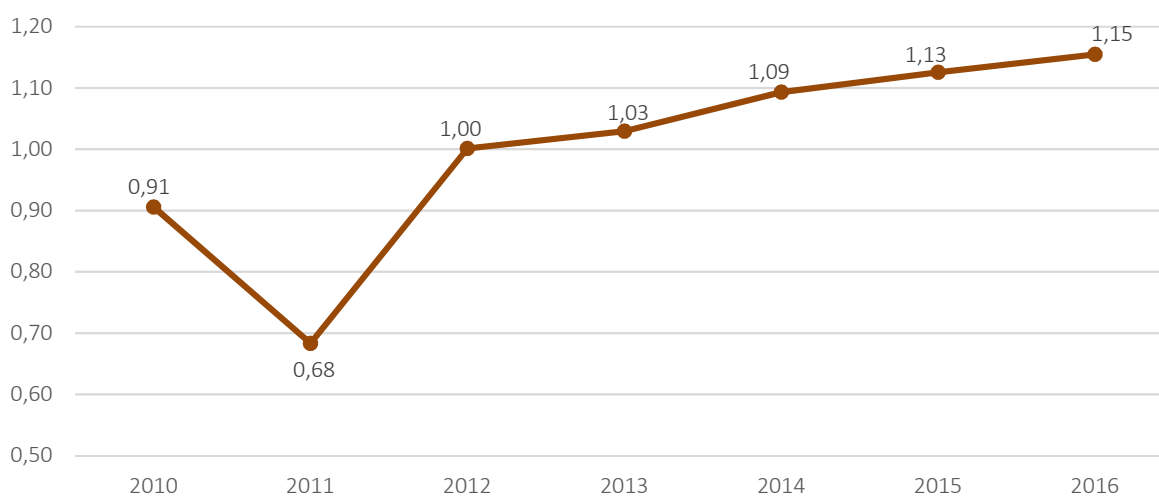
- wypracowanie i wdrażanie innowacyjnych rozwiązań w prowadzeniu działalności rynkowej, dostępnych tylko dla inicjatyw klastrowych (programy unijne, programy szkoleniowe, itp.),

- wspólna strategia eksportowa, udział w targach, misjach gospodarczych itp.,
- łatwiejszy dostęp do wiedzy i działalności ośrodków badawczo-rozwojowych. Dostęp do badań rynkowych, marketingowych, wsparcia technologicznego, know-how⁶¹.

Przemysł metalowo-maszynowy, skutniczy i sektory powiązane łańcuchem wartości

Syntetyczny wskaźnik LQ pozwala stwierdzić, że przemysł metalowo-maszynowy rozwija się w województwie, a od roku 2013 koncentracja zatrudnienia jest większa niż w skali kraju, i od tego czasu stale rośnie.

Wykres 51. Wartość współczynnika LQ dla przemysłu metalowo-maszynowego, skutniczego i sektorów powiązanych łańcuchem wartości w latach 2010-2016

Źródło: opracowanie własne.

Z kolei analizując 10 pierwszych grup PKD o najwyższych wartościach współczynnika LQ (według danych za rok 2016 – tabela nr 5), trzy można przypisać do przemysłu metalowo-maszynowego i skutniczego:

- 283 *Produkcja maszyn dla rolnictwa i leśnictwa* (poz. 1.),
- 301 *Produkcja statków i łodzi* (poz. 3.),
- 412 *Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków mieszkalnych i niemieszkalnych* (poz. 9.).

Ostatnia z wymienionych grup została przypisana ze względu na możliwość powiązania z przemysłem metalowym, np. w zakresie dostarczania wyrobów i elementów metalowych do budowy budynków (np. konstrukcje hal).

Pod względem wartości współczynnika LQ wyróżnia się grupa 283, natomiast jeśli chodzi o dynamikę wzrostu, to jest ona największa w grupie związanej z produkcją statków i łodzi.

⁶¹ <http://www.naturalniezpodlasia.pl> (dostęp z dnia 27.03.2019).

Suma wpływów z podatku CIT w grupach PKD, które przypisano do analizowanego sektora stale wzrasta. Ich wartość w roku 2017 stanowiła aż 25,6% ogólnej wartości wpływów z CIT w województwie. W porównaniu do roku 2014 udział ten wzrósł dwukrotnie.

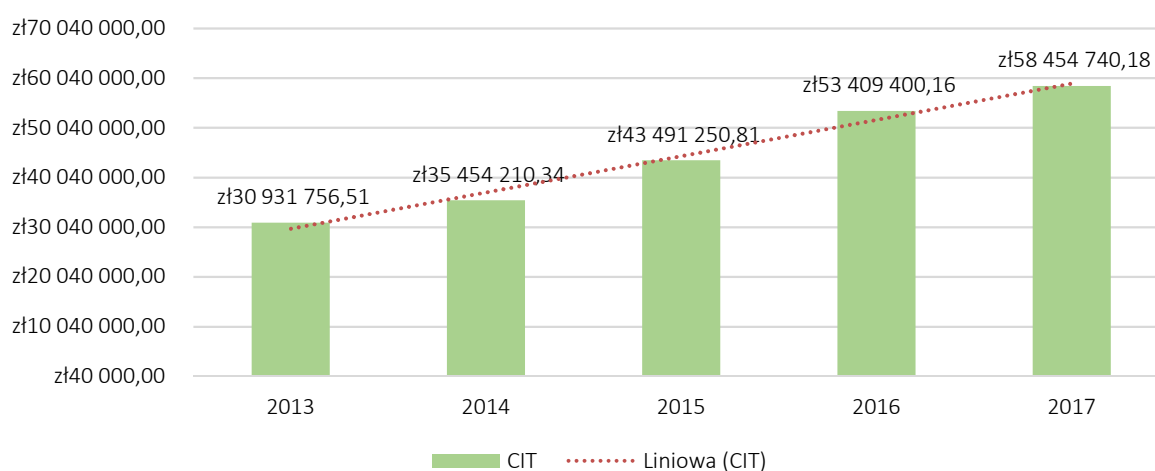
Biorąc pod uwagę grupy PKD (charakteryzujące się wysoką wartością współczynnika LQ) największy wzrost wpływów nastąpił w grupie 301. Porównując lata 2013–2017 wyniósł 724,8%, natomiast w porównaniu z rokiem 2016 – 719,1%.

Spadek wpływów z podatku CIT (zarówno w porównaniu do roku 2013, jak i 2017) miał miejsce w grupie 283.

Analizując pierwsze 10 grup PKD, biorąc pod uwagę wielkość wpływu z podatków CIT (za rok 2017), to cztery z nich możemy przypisać do sektora przemysłu metalowo-maszynowego oraz łańcucha wartości:

- 412 (*Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków mieszkalnych i niemieszkalnych*), która znalazła się na pozycji 1. z wpływami wynoszącymi 36 mln złotych,
- 293 (*Produkcja części i akcesoriów do pojazdów silnikowych*) z wpływami w kwocie 9,5 mln złotych (pozycja 6.),
- 421 (*Roboty związane z budową dróg kołowych i szynowych*), zajmująca pozycję 7. (wpływy z podatku CIT wyniosły 5,6 mln złotych),
- 283 (*Produkcja maszyn dla rolnictwa i leśnictwa*) z wpływami w kwocie 4,8 mln złotych (pozycja 9.).

Wykres 52. Wartość wpływów z podatku CIT w przemyśle metalowo-maszynowym, szkutniczym i sektorach powiązanych łańcuchem wartości w latach 2013-2017

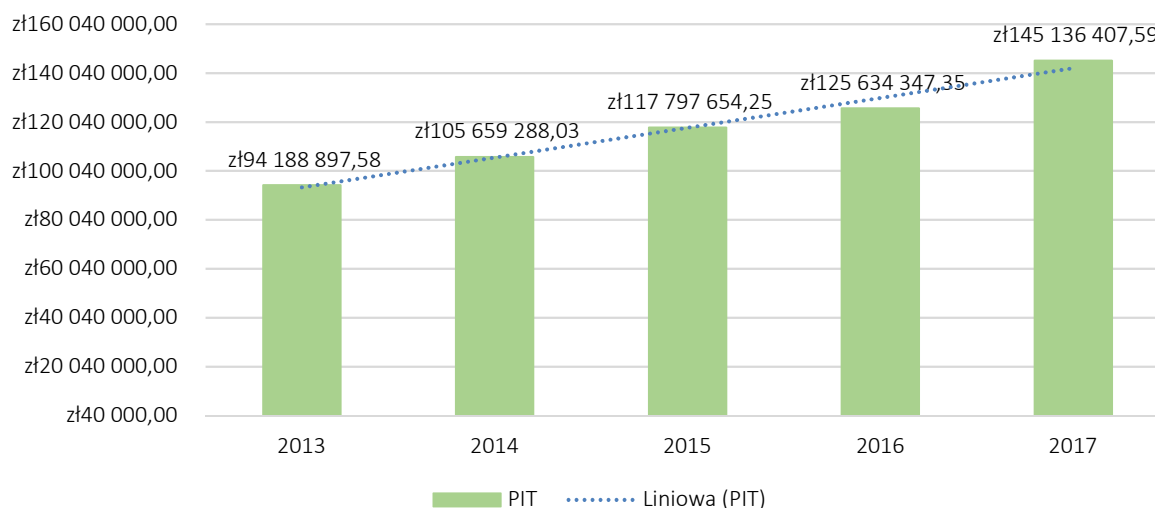
Źródło: opracowanie własne.

Suma wpływów z podatku PIT w grupach PKD, które przypisano do analizowanego sektora stale wzrasta, a w roku 2017 osiągnęła wartość ponad 145 mln złotych. Udział sektora w ogóle wpływów z podatku PIT w województwie podlaskim wyniósł w tym roku 12,3%, co stanowi 1,9 p.proc. więcej niż w roku 2013.

Analizując pierwsze 10 grup PKD (biorąc pod uwagę wszystkie grupy i wielkość wpływu z podatków PIT za rok 2017), to jedną z nich możemy przypisać do łańcucha wartości przemysłu metalowo-maszynowego. Jest to grupa 412 (*Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków mieszkalnych i niemieszkalnych*), która znalazła się na pozycji 3. z wpływami wynoszącymi ponad 47 mln złotych.

Biorąc pod uwagę grupy PKD (charakteryzujące się wysoką wartością współczynnika LQ) w zakresie wpływu z podatków PIT, największy wzrost nastąpił w grupie 301. Porównując lata 2013–2017 wyniósł 348,6%, natomiast w porównaniu z rokiem 2016 – 110,6%.

Wykres 53. Wartość wpływów z podatku PIT w przemyśle metalowo-maszynowym, szklarskim i sektorach powiązanych łańcuchem wartości w latach 2013-2017

Analizując pierwsze 10 grup towarów o najwyższej wartości eksportu w roku 2017, jedną z nich można przypisać do przemysłu metalowo-maszynowego (budynki prefabrykowane – 2,2% ogólnej wartości eksportu w tym roku). Natomiast analizując cały okres 2010–2017, wśród trzech grup towarów o największej wartości eksportu widoczny jest brak produktów wytwarzanych przez podmioty z tej branży.

Zaproszeni do badania eksperci oceniają wybór przemysłu metalowo-maszynowego jako IS, podobnie jak w przypadku sektora rolno-spożywczego. Część z nich jest zgodna co do wyboru tego sektora, a pojawiające się zastrzeżenia dotyczą jego dobrej kondycji bez wsparcia unijnego.

Warto przypomnieć, że wartość projektów z/realizowanych przez podmioty należące do tego sektora (w ramach I Osi RPOWP *Wzmocnienie potencjału i konkurencyjności gospodarki regionu*) stanowi niemal połowę wartości wszystkich projektów, których beneficjentami są podlaskie IS.

W kontekście rozwoju przemysłu metalowo-maszynowego warto wspomnieć o Klastrze Obróbki Metali (KOM), który od ponad 11 lat umożliwia podejmowanie współpracy przez przedsiębiorstwa, uczelnie, instytucje okołobiznesowe i władze samorządowe Polski wschodniej. KOM powstał z inicjatywy Centrum Promocji Podlasia (obecnie Centrum Promocji Innowacji i Rozwoju) i skupia blisko 90 podmiotów z obszaru północno-wschodniej Polski, działających w branży obróbki metali, zarówno w sferze usług, handlu, jak i produkcji. Wśród członków klastra są krajowi i światowi liderzy produkcji maszyn i urządzeń rolniczych o wysokim innowacyjnym potencjale rozwojowym. Organizacja posiada status Krajowego Klastra Kluczowego, nadany przez Ministra Gospodarki (obecnie Ministra Przedsiębiorczości i Technologii) w 2015 roku (recertyfikacja w 2018 roku).

KOM otrzymał również tytuł Ambasadora Podlaskiej Gospodarki. Jest to wyróżnienie Zarządu Województwa i Podlaskiej Rady Przedsiębiorczości, którym honorowane są branże o szczególnym znaczeniu. Do sukcesów klastra zaliczyć można również otrzymanie Srebrnej Odznaki Doskonałości (ESCA – SILVER LABEL). Jest to certyfikat przyznawany najlepszym europejskim organizacjom klastrowym (2017)⁶².

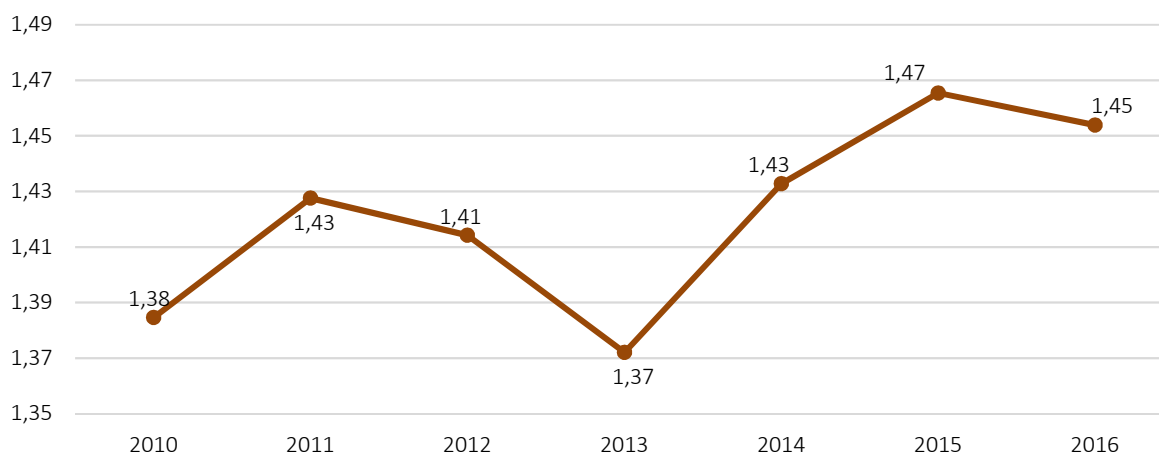
Statusem Krajowego Klastra Kluczowego może pochwalić się również Wschodni Klaster Budowlany, będący zrzeszeniem przeszło 250 przedsiębiorstw działających w branży budowlanej, których siedziby zlokalizowane są na terenie całego kraju. Ponadto, działalność Klastra wspierana jest przez uczelnie i instytucje otoczenia biznesu, które dzięki działaniom B+R pomagają firmom w rozwoju ich potencjału innowacyjnego oraz osiągnięciu przewagi konkurencyjnej. Członkami klastra są również podlaskie firmy, działające w branży metalowej⁶³.

Wyżej przytoczone dane i informacje obrazujące stan przemysłu metalowo-maszynowego w województwie podlaskim, pozwalają na pozytywną ocenę jego wyboru jako inteligentnej specjalizacji.

Sektor medyczny, nauki o życiu i sektory powiązane łańcuchem wartości

Koncentracja zatrudnienia w sektorze medycznym, obliczona w sposób analogiczny jak dla wcześniej omówionych IS, przez cały okres 2010-2016 pozostaje wyższa niż w skali kraju, a od roku 2013 stale wzrasta.

Wykres 54. Wartość współczynnika LQ dla sektora medycznego, nauk o życiu i sektorów powiązanych łańcuchem wartości w latach 2010-2016

Źródło: opracowanie własne.

Spośród 10 wyróżnionych grup PKD o najwyższych wartościach współczynnika LQ (według danych za rok 2016 – tabela nr 5) jedną można przypisać do sektora medycznego: 325 *Produkcja urządzeń,*

⁶² <http://metalklaster.pl> (dostęp z dnia 27.03.2019).

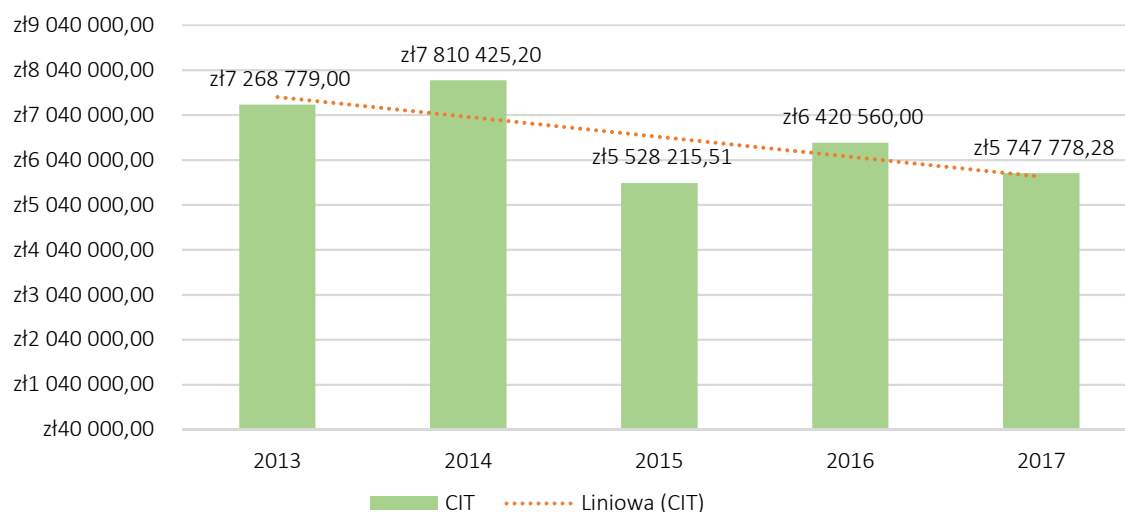
⁶³ <http://www.budowlanyklaster.pl> (dostęp z dnia 27.03.2019).

instrumentów oraz wyrobów medycznych, włączając dentystyczne (poz. 6.). Wartość LQ utrzymuje się na zbliżonym poziomie (w badanym okresie czasowym), natomiast jest ona dużo niższa od wartości dla wcześniej opisanych sektorów IS. Należy wziąć pod uwagę, że sektor medyczny został wyłoniony jako inteligentna specjalizacja głównie ze względu na wysoki potencjał naukowo-badawczy.

Suma wpływów z podatku CIT w grupach PKD, które przypisano do analizowanego sektora od lat utrzymuje się na zbliżonym poziomie, a ich średnia wartość w całym okresie 2013-2017 wyniosła 6,6 mln złotych. W ostatnim analizowanym okresie odnotowano spadek (-20,9% w porównaniu do roku 2013 oraz -10,5% w porównaniu do roku 2016).

Sektor medyczny nie jest reprezentowany wśród pierwszych 10 grup PKD, biorąc pod uwagę wielkość wpływu z podatków CIT (za rok 2017).

Wykres 55. Wartość wpływu z podatku CIT w sektorze medycznym, nauk o życiu i sektorach powiązanych łańcuchem wartości w latach 2013-2017

Źródło: opracowanie własne.

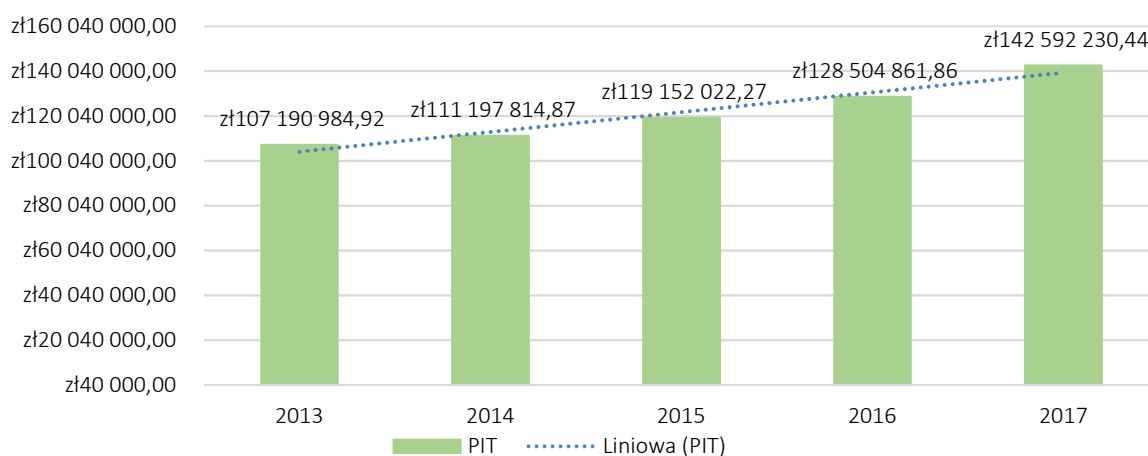
Suma wpływów z podatku PIT w grupach PKD, które przypisano do analizowanego sektora stale wzrasta, a w roku 2017 osiągnęła wartość ponad 142,5 mln złotych. Udział sektora w ogóle wpływów z podatku PIT w województwie podlaskim wyniósł w tym roku 12,1%, co stanowi 0,2 p.proc. więcej niż w roku 2013.

Analizując pierwsze 10 grup PKD (biorąc pod uwagę wszystkie grupy i wielkość wpływu z podatków PIT za rok 2017), dwie z nich możemy przypisać do sektora medycznego. Jest to grupa 862 (*Praktyka lekarska*), która znalazła się na pozycji 1. z wpływami wynoszącymi 75,3 mln złotych.

Drugą grupą (zajmującą jednocześnie pozycję nr 2) jest 861 (*Działalność szpitali*). Wpływy z podatków wyniosły w roku 2017 49,4 mln złotych.

W grupie 325 (charakteryzującej się wysoką wartością współczynnika LQ) nastąpił wzrost wpływu z podatku PIT, zarówno w porównaniu do roku 2013 (+3,8%), jak i 2016 (+15,2%).

Wykres 56. Wartość wpływu z podatku PIT w sektorze medycznym, nauk o życiu i sektorach powiązanych łańcuchem wartości w latach 2013-2017

Źródło: opracowanie własne.

Sektor nie jest reprezentowany w pierwszych 10 grupach towarów o największej wartości eksportu.

Opinie ekspertów zewnętrznych co do trafności wyboru sektora medycznego jako IS były podzielone. Można przypuszczać, że jest to wynikiem ogromnego dofinansowania, jakie otrzymał Uniwersytet Medyczny w Białymstoku w ramach działania 1.1 *Wsparcie na rzecz gospodarki opartej na wiedzy*, jak i obaw, jak efekty tego projektu faktycznie przełożą się na rozwój województwa. To jednak można będzie ocenić dopiero w dłuższej perspektywie czasowej. Projekt został ujęty w Kontrakcie Terytorialnym dla Województwa Podlaskiego jako jedno z kluczowych przedsięwzięć dla rozwoju województwa. Kwota dotacji jest dotychczas najwyższym dofinansowaniem przyznany z środków RPOWP, zarówno w tej, jak i poprzedniej perspektywie finansowej. Znaczną część wkładu własnego w projekcie uczelnia pozyskuje od partnerów ze środowiska biznesu. Wartość całego projektu to 188 mln złotych.

Warto przypomnieć, że wartość projektów z/realizowanych przez podmioty należące do tego sektora (w ramach I Osi RPOWP *Wzmocnienie potencjału i konkurencyjności gospodarki regionu*) stanowi 37,8% wartości wszystkich projektów, których beneficjentami są podlaskie IS. Średnia wartość podpisanej umowy była w sektorze najwyższa i wyniosła 12,9 mln złotych.

Sam Uniwersytet Medyczny, podczas dokonanej w roku 2017 oceny jakości działalności naukowej lub badawczo-rozwojowej jednostek naukowych, otrzymał kategorię A (poziom bardzo dobry) oraz B (poziom zadowalający z rekomendacją wzmocnienia działalności naukowej, badawczo-rozwojowej lub stymulującej innowacyjność gospodarki)⁶⁴.

W kontekście potencjału sektora należy wspomnieć o działalności Polskiego Wschodniego Klastra Medycznego, którego koordynatorem jest Fundacja Zdrowe Miasto z siedzibą w Białymstoku. Jego

⁶⁴ Ocenie podlegają jednostki naukowe w rozumieniu ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki (Dz. U. z 2018 r. poz. 87), dalej „ustawy”, tj. wymienione w art. 2 pkt 9 ustawy rodzaje jednostek organizacyjnych, prowadzących w sposób ciągły badania naukowe lub prace rozwojowe. Ocenę A otrzymały: Wydział Farmaceutyczny z Oddziałem Medycyny Laboratoryjnej, Wydział Lekarski z Oddziałem Stomatologii i Oddziałem Nauczania w Języku Angielskim. Ocenę B otrzymał Wydział Nauk o Zdrowiu.

członkami są przedsiębiorstwa, jednostki naukowe (m.in. Uniwersytet Medyczny w Białymstoku), a także placówki służby zdrowia. Otrzymują one wsparcie m.in. w zakresie wzrostu produktywności (dzięki dostępowi do wyspecjalizowanych czynników produkcji i redukcji kosztów dostępu do wspólnych zasobów, takich jak: lokalny rynek pracy, infrastruktura badawcza), transferu wiedzy i technologii, działań marketingowych⁶⁵.

Dodatkową analizą objęto liczbę pracujących w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego. Z uwagi na sposób agregacji danych na tym poziomie, możliwe było obliczenia syntetycznego wskaźnika koncentracji zatrudnienia z uwzględnieniem nie grup, a działów PKD.⁶⁶

Należy zaznaczyć, że stosunkowo duża część danych udostępnionych przez Urząd Statystyczny w Bydgoszczy objęta jest tajemnicą statystyczną. Ogranicza to możliwość wnioskowania, niemniej pozwala na pogładową prezentację koncentracji zatrudnienia w sektorach inteligentnych specjalizacji, na poziomie powiatów.

W tabeli nr 33 kolorem czerwonym oznaczono najwyższe wartości współczynnika LQ, natomiast kolorem zielonym najniższe. Pozwala to na łatwą identyfikację powiatów, w których koncentracja zatrudnienia w podlaskich inteligentnych specjalizacjach jest największa. Niezmiennie są to powiaty: bielski, wysokomazowiecki oraz miasto Suwałki. Najwyższa odnotowana w całym analizowanym okresie wartość LQ wyniosła 2,25 (powiat bielski, rok 2015).

Tabela 36. Wartości współczynnika LQ w inteligentnych specjalizacjach w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego w latach 2010-2016

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
augustowski	0,49	0,49	0,37	0,29	0,36	0,41	0,28
białostocki	0,56	0,69	0,40	0,66	0,72	0,96	0,66
bielski	1,29	1,56	1,47	1,66	1,50	2,25	1,56
grajewski	0,92	0,90	0,33	0,88	0,43	1,37	1,04
hajnowski	0,27	0,27	0,24	0,24	0,22	0,24	0,16
kolneński	0,50	0,54	0,47	0,49	0,51	0,67	0,51
łomżyński	0,89	1,13	0,79	0,78	0,96	1,14	0,72
moniecki	1,15	0,71	0,64	0,66	0,66	1,04	0,76
sejneński	0,06	0,07	0,07	0,07	0,06	0,12	0,12
siemiatycki	0,90	0,89	0,86	0,85	0,80	1,07	0,83
sokólski	0,72	0,80	0,67	0,73	0,69	0,91	0,68
suwalski	0,04	0,03	0,04	0,21	0,18	0,06	0,04
wysokomazowiecki	1,57	1,45	1,30	1,26	1,16	1,72	1,22
zambrowski	0,42	0,45	0,33	0,45	0,40	0,74	0,57
m. Białystok	0,77	0,87	0,71	0,71	0,69	0,97	0,68
m. Łomża	0,38	0,45	0,47	0,40	0,39	0,59	0,45
m. Suwałki	0,97	1,08	0,97	0,96	0,87	1,17	0,85

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy, danych pochodzących z BDL GUS oraz danych nt. liczby pracujących w województwie podlaskim, przekazanych przez Zamawiającego.

⁶⁵ <http://klastermedyczny.org> (dostęp z dnia 27.03.2019)

⁶⁶ Sposób selekcji działów PKD i ich przyporządkowania do poszczególnych inteligentnych specjalizacji oraz obliczenia LQ, zawarto w załączniku nr 5 do raportu. W załączniku zawarto również obliczenia dla poszczególnych inteligentnych specjalizacji, jednak ze względu na wspomnianą ograniczoną możliwość wnioskowania, nie są one prezentowane w raporcie.

Również powiaty, w których koncentracja zatrudnienia jest najniższa, na przestrzeni lat pozostają te same: augustowski, hajnowski, kolnieński, sejneński, suwalski oraz miasto Łomża. Najniższa odnotowana w całym analizowanym okresie wartość LQ wyniosła 0,03 (powiat suwalski, rok 2011).

Widzimy zatem znaczne różnice pomiędzy poszczególnymi powiatami. W zasadzie jedynym powiatem, w którym koncentracja zatrudnienia w IS widocznie się zmieniała, jest powiat grajewski. Jak jedyny odnotowywał zarówno wartości bardzo niskie, jak i przekraczające 1.

Zasady aktualizacji RIS3

Zgodnie z zapisami Planu RIS3 zasady wyznaczania i aktualizacji inteligentnych specjalizacji są następujące:

Działania B+R+I zalicza się do „rdzenia” IS w oparciu o ich bezpośredni związek z tworzeniem wartości w danej specjalizacji, bez względu na statystycznie zdefiniowany sektor, w którym działanie jest podejmowane. Specjalizacje „rdzenia” wyznaczane są w oparciu o szereg czynników:

- przegląd danych i trendów statystycznych, w tym koncentracji działalności,
- analizy strategiczne (SWOT, foresight, analizę potencjału naukowo-badawczego i inne),
- konsultacje z przedstawicielami poczwórnej helisy⁶⁷.

Aktualizację „rdzenia” IS przeprowadza się zgodnie z systemem monitorowania. Jego zmiana zatwierdzana jest stosowną decyzją Zarządu Województwa.

Procedura zmiany w zakresie inteligentnych specjalizacji jest następująca:

- Wykazanie zmian w trakcie przeglądu danych w trakcie monitoringu i trendów statystycznych w zakresie koncentracji działalności.
- Pogłębiona obserwacja zmiany przy wykorzystaniu analiz jakościowych.
- Opinia Grupy Roboczej w zakresie aktualizacji inteligentnych specjalizacji (w obrębie „rdzenia” lub specjalizacji „wschodzących”) i rekomendacje zmian.
- Konsultacje rekomendacji Grupy Roboczej z przedstawicielami Podlaskiego Forum Terytorialnego. Przedstawienie propozycji w zakresie zmian w Planie, połączonych z aktualizacją „rdzenia” lub specjalizacji „wschodzących”, do zatwierdzenia przez Zarząd Województwa.

Natomiast w przypadku specjalizacji „wschodzących”⁶⁸ aktualizacja przebiega zgodnie z procedurami Krajowej Inteligentnej Specjalizacji, a w przypadku priorytetów spoza KIS następuje ona stosowną decyzją Zarządu Województwa na wniosek grupy przedsiębiorców.

Z wiedzy pozyskanej w toku badania jakościowego z udziałem GR nie wynika, aby powyższy zapis przełożono na konkretne działania – na moment realizacji niniejszego badania nie nastąpiła identyfikacja bądź aktualizacja specjalizacji „wschodzących”. Przyczynami tego mogą być wspomniana już niska świadomość przedsiębiorców dotycząca badań i innowacji oraz trudności z identyfikacją IS. Pojęcie

⁶⁷ Model Poczwórnej Helisy uwzględnia społeczeństwo i instytucje je reprezentujące, jak np. organizacje pozarządowe oraz końcowych użytkowników innowacji, tj. obywateli. Model ten sprzyja włączeniu społeczeństwa w system innowacji, co prowadzi do pojawienia się ich nowych form i nowego sposobu organizacji sieci powiązań między różnymi interesariuszami. Źródło: Morawska-Jancelewicz J., „Model poczwórnej helisy jako narzędzie wdrażania strategii inteligentnych specjalizacji”, „Studia i Prace WNEiZ US”, nr 46/1 2016, s. 110.

⁶⁸ Zgodnie z Planem RIS3: specjalizacje „wschodzące” to wszystkie rodzaje działalności, które albo są już wyróżnione w Krajowej Inteligentnej Specjalizacji, albo charakteryzują się w województwie wysoką dynamiką wzrostu. Uzupełnieniem „rdzenia” są te działalności gospodarcze, które wykazują wysoką dynamikę wzrostu, na tyle obiecującą, że można nazwać je specjalizacjami „wschodzącymi”, czyli „Innowacjami w sektorach o dużym potencjale wzrostu” w regionie.

specjalizacji „wschodzących” może być dla przedsiębiorców czymś zupełnie abstrakcyjnym. W takiej sytuacji trudno jest oczekiwać od nich podejmowania aktywnych działań w tym zakresie.

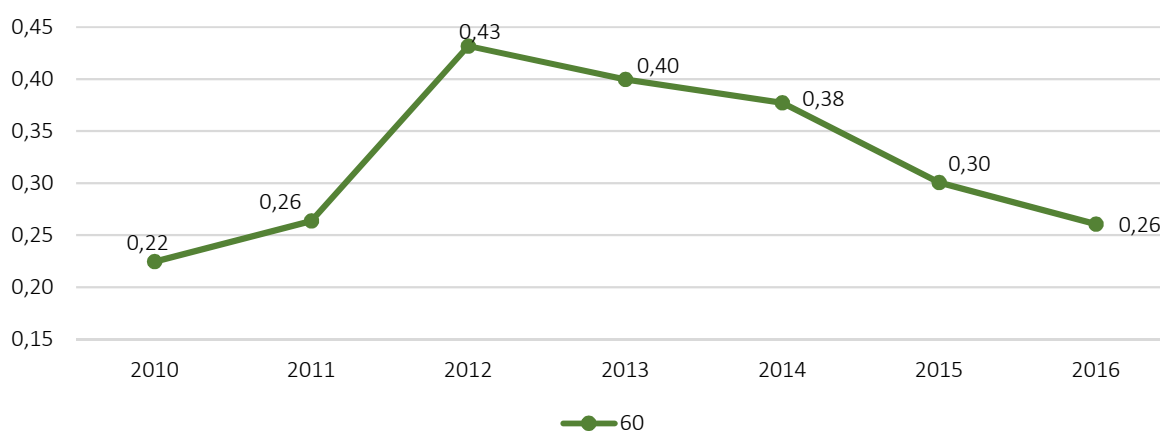
Najczęściej wskazywaną przez samych ekspertów specjalizacją „wschodzącą” jest branża IT. Można założyć, że IT wystąpi w każdym z sektorów wskazanych jako inteligentne specjalizacje jako dostawca różnych usług i rozwiązań. Można nazwać ją inteligentną specjalizacją, lecz w ujęciu horyzontalnym.

Oceniając jej trafność, kierując się tymi samymi kryteriami co przy ocenie „rdzenia” IS, należy stwierdzić, że w grupach PKD charakteryzujących się najwyższymi wartościami współczynnika LQ oraz wśród towarów o największej wartości eksportu brak jest powyższej branży. Mamy do czynienia z sytuacją podobną jak w przypadku ekoinnowacji, które wyłoniono nie na podstawie wyżej wymienionych kryteriów, lecz uwzględniając specyfikę województwa.

Dane dotyczące wpływów z podatku PIT (w zakresie grupy 60 *Działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana*) pokazują, że branża ta rozwija się. Mianowicie kwota wpływów w roku 2017 (wynosząca 21,5 mln złotych) wzrosła o 128,7% w stosunku do kwoty w roku 2013, oraz o 20,3% w stosunku do roku 2016. W roku 2017 grupa 60 była jedną z 16 grup, w których wpływy z podatku PIT przekroczyły kwotę 21 mln złotych.

Co ciekawe, zwiększającemu się wpływowi z podatku PIT towarzyszy trwający od 2013 roku spadek koncentracji zatrudnienia w grupie 60.

Wykres 57. Wartość współczynnika LQ dla grupy PKD 60 *Działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana* w latach 2010-2016

Źródło: opracowanie własne.

*wartość „0” oznacza brak danych.

W województwie mają miejsce inicjatywy ukierunkowane na rozwój branży IT. W tym celu działa Klaster Technologiczny InfoTech, z siedzibą w Białymstoku. Misją klastra jest wzmacnianie pozycji lokalnej branży technologicznej oraz tworzenie warunków do jej rozwoju, w oparciu o wiedzę, sieć współpracy i najnowsze rozwiązania technologiczne. Organizacja łączy lokalne władze, jednostki naukowo-badawcze i przedstawicieli biznesu, w celu popularyzacji i rozwoju inicjatyw opartych na nowoczesnych technologiach⁶⁹.

⁶⁹ <http://www.infotech.org.pl> (dostęp z dnia 27.03.2019).

W roku 2018 w prasie pojawiła się informacja o połączeniu klastra z grupą kapitałową TenderHut, co miało na celu większą integrację i rozwój firm IT działających na terenie Polski północno-wschodniej⁷⁰. Co ważne, wspomniana grupa TenderHut (z siedzibą w Białymstoku) już po raz drugi znalazła się na liście Financial Times najdynamiczniej rozwijających się firm Europy. Polski lider rozwiązań IT zajął wysokie 23. miejsce, notując skok aż o 224 pozycje względem zeszłorocznego zestawienia. Do rankingu Financial Times zakwalifikowały się 22 spółki z Polski. TenderHut znalazł się na 1. miejscu w tym gronie⁷¹. Jest to niewątpliwym sukcesem podlaskiej firmy, pokazujący, że sektor IT ma szansę dynamicznie rozwijać się w województwie.

Celowe byłoby podjęcie rozmów z przedstawicielami branży, celem zbadania jej potencjału i ewentualnego włączenia do regionalnych specjalizacji „wschodzących”.

Monitorowanie

Nie ma jednego standardowego podejścia do opracowania systemu monitorowania inteligentnych specjalizacji. Cechą wspólną wszystkich jest z pewnością konieczność śledzenia postępów realizacji działań wspierających specjalizację, a przez to także monitorowanie potencjału. Na podstawie polskich i zagranicznych doświadczeń można wnioskować, że modelowy system monitoringu powinien obejmować:

- Moduł 1 – monitorowanie podstawowych wskaźników produktu, rezultatu i wskaźników kontekstowych odnoszących się do wyznaczonych specjalizacji bądź strategii,
- Moduł 2 – monitorowanie aktualnego potencjału, przez co rozumie się pewien bieżący, aktualny stan gospodarki (w tym niszowych branż gospodarki), a także zasoby ludzkie, które mogą sprzyjać kreowaniu i powstawaniu nowych specjalizacji,
- Moduł 3 – monitorowanie nakładów na działania wspierające i wzmacniające inteligentne specjalizacje, obrazujących efekty tego wsparcia⁷².

Monitoring podlaskiego Planu RIS3 przewiduje jeden raport z realizacji Planu w ciągu roku, w postaci wkładu do raportu rocznego z realizacji Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2020 roku. Zakres danych analizowanych w procesie monitoringu:

- Wskaźniki rezultatu:
 - liczba przedsiębiorstw na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym,
 - nakłady na działalność B+R w relacji do PKB (w cenach bieżących),
 - udział nakładów przedsiębiorstw w nakładach na B+R ogółem (w cenach bieżących).
- Wskaźniki pozwalające na obserwację trendów statystycznych w obszarach leżących w sferze zainteresowania „rdzenia” specjalizacji i specjalizacji „wschodzących”:
 - liczba pracujących (zatrudnionych) na poziomie grupy PKD,
 - wartość eksportu i dostaw wewnątrzspółnotowych na poziomie produktów,

⁷⁰ <https://poranny.pl/bialostockie-klustry-it-lacza-sily-klaster-infotech-ktory-reaktywowal-swoja-dzialalnosc-i-klaster-ict-polska-polnocnowschodnia/ar/13123432>, artykuł z dnia 24.04.2018 r. (dostęp z dnia 27.03.2019).

⁷¹ <https://poranny.pl/tenderhut-z-siedziba-w-bialymstoku-najwyzej-z-polskich-firm-na-liscie-financial-times-najdynamiczniej-rozwijajacych-sie-firm/ar/13933531> artykuł z dnia 03.03.2019 r. (dostęp z dnia 27.03.2019).

⁷² „Wyznaczanie, monitoring...”, tamże, s. 160-161.

— wpływy z podatków PIT i CIT na poziomie grupy PKD.

„Raport” roczny, zgodny z cyklem monitorowania Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego, opracowywany przez Departament Rozwoju Regionalnego, uwzględniający:

- Parametry opisujące sytuację w regionie (również zmiany w odniesieniu do poprzednich okresów sprawozdawczych), zgodnie z założeniami systemu monitorowania Strategii,
- Dane statystyczne dla obserwacji zmian na poziomie wskaźników rezultatu (analiza trendów zgodnie z założeniami systemu monitorowania Strategii),
- Dane statystyczne dla obserwacji zmian w obszarach leżących w sferze zainteresowania „rdzenia” specjalizacji i specjalizacji „wschodzących” (analiza trendów zgodnie z założeniami systemu monitorowania Strategii),
- Wnioski z przeprowadzonych analiz trendów w odniesieniu do płaszczyzny „rdzenia” specjalizacji i specjalizacji „wschodzących”,
- Analizy wskaźnikowe oparte na obserwacji trendów pozwolą wyłonić grupy działalności gospodarczej, które powinny być włączone lub usunięte z obszaru inteligentnych specjalizacji województwa podlaskiego,
- Pełna ocena sytuacji będzie uzupełniana wynikami analiz jakościowych (SWOT, foresight, analizę potencjału naukowo-badawczego i inne) w przypadku zaobserwowania zmian w zakresie koncentracji działalności. Wyniki wszystkich analiz będą podstawą do dyskusji Grupy Roboczej oraz Podlaskiego Forum Terytorialnego i posłużą do formułowania rekomendacji zmian w Planie przez Zarząd Województwa,
- Dane o projektach realizowanych ze środków RPOWP oraz innych źródeł. Obok oceny ilościowej, jak liczba projektów, wartość, oczekiwane rezultaty projektów z województwa podlaskiego, dokonywana będzie ocena jakościowa aktywności podmiotów gospodarczych z województwa w konkurencji krajowej i międzynarodowej;
- Dane kontekstowe – zaczerpnięte z krajowego systemu monitorowania Krajowych Inteligentnych Specjalizacji,
- Ocena raportu rocznego z realizacji Planu przez Grupę Roboczą. Ewentualne rekomendacje Grupy w kierunku wprowadzenia zmian w Planie.

Opisany sposób monitorowania Planu RIS3 wskazuje na częściowe wypełnienie rekomendacji wskazanych na początku. Zakłada zarówno analizę podstawowych wskaźników produktu, rezultatu i wskaźników kontekstowych (moduł 1.), jak i monitorowanie nakładów na działania wspierające i wzmacniające inteligentne specjalizacje, obrazujących efekty tego wsparcia (moduł 3.). Brakuje natomiast monitorowania aktualnego potencjału w kontekście branż niszowych, kapitału ludzkiego (moduł 2.).

Niemniej, analizując wypowiedzi uczestników badania jakościowego na temat pożądanego sposobu monitoringu IS, należy uznać, że rozwiązania sformułowane w Planie odpowiadają tym sugestiom. Eksperti wskazywali na konieczność uwzględniania twardych danych statystycznych (jako przykłady wskazywano: przyrost dochodów w branżach, zatrudnienie w poszczególnych sektorach, nakłady na inwestycje), w tym dotyczących działalności eksportowej, badawczej, innowacyjnej, liczby zgłaszanych patentów.

Pojawiła się także propozycja przeprowadzenia eksperckiej analizy przyszłych trendów, która miałaby sprawdzić, czy obserwowane zjawiska mają charakter chwilowy czy długotrwały.

Analiza wskaźników powinna odbywać się co roku, natomiast całościowa ocena sytuacji w branżach raz na kilka lata, celem wyeliminowania czynnika sezonowości.

Z uwagi na to, że do tej pory zidentyfikowane IS nie były jeszcze zmieniane, trudno jest ocenić, czy zmiany społeczno-gospodarcze, które zaszły od momentu ich wyboru, znacząco na nie wpłynęły. Uczestnicy badania jakościowego z jednej strony są zdania, że zmieniająca się sytuacja gospodarcza może wpływać na sektory zidentyfikowane jako IS (np. sytuacja na rynku pracy, a konkretnie brak odpowiednio wykwalifikowanych kadr, w tym dla firm z sektorów IS). Z drugiej natomiast, niezależnie od zachodzących zmian postęp technologiczny jest rzeczą naturalną i będzie obecny w coraz większym stopniu we wszystkich branżach i sektorach gospodarki. W tym sensie zachodzące zmiany mogą wpływać na IS, lecz ich nie osłabiać. Szczególnie odpornym na zmiany sektorem wydaje się być sektor medyczny, który, z uwagi na postępujący proces starzenia się społeczeństwa oraz zwiększającą się skalę chorób cywilizacyjnych, będzie odgrywał coraz większą rolę.

Eksperti zewnątrzni zwracają uwagę, że procesy gospodarcze są czymś, czym nie da się sterować, dlatego różnorodne wsparcie kierowane na poszczególne branże czy sektory może tylko w pewnym stopniu przyczynić się do rozwoju gospodarki w określonym kierunku. Wpływ wsparcia publicznego na gospodarkę wolnorynkową jest ograniczony, może jednak pełnić swoją rolę dzięki realizacji takich zadań jak kształcenie kadr czy uzbrajanie terenów.

Podsumowanie i główne wnioski

Wyłoniony w podlaskim Planie RIS3 „rdzeń” specjalizacji można ocenić jako trafny. Szczególnie sektor rolno-spożywczy ma swoje odzwierciedlenie w ponad połowie grup PKD charakteryzujących się wysokim współczynnikiem koncentracji zatrudnienia, a stworzony na potrzeby badania syntetyczny współczynnik LQ wykazuje koncentrację większą niż w skali kraju (w całym analizowanym okresie czasowym). Sektor silnie współtworzy również podlaski eksport.

Także przemysł metalowo-maszynowy wraz ze skutniczym odznacza się dużą koncentracją zatrudnienia oraz jednymi z wyższych wpływów z podatków PIT i CIT. Podmioty należące do tej specjalizacji są najaktywniejszą grupą beneficjentów, a wartość z/realizowanych projektów (w ramach I Osi RPOWP *Wzmocnienie potencjału i konkurencyjności gospodarki regionu*) stanowi niemal połowę wartości wszystkich projektów, których beneficjentami są podlaskie IS.

Aktywność sektora przejawia się również w działających w województwie klastrach, które zyskały status Krajowych Kłastrów Kluczowych.

W odróżnieniu od powyższych sektor medyczny, nauki o życiu i sektory powiązane łańcuchem wartości został wyłoniony jako inteligentna specjalizacja głównie ze względu na wysoki potencjał naukowo-badawczy. Niemniej syntetyczny wskaźnik LQ wykazał, że sektor charakteryzuje się koncentracją zatrudnienia nie mniejszą niż sektor rolno-spożywczy oraz przemysł metalowo-maszynowy. Sektor nie jest reprezentowany w pierwszych 10 grupach towarów o największej wartości eksportu.

Mówiąc o potencjale należy zaznaczyć, że Uniwersytet Medyczny w Białymstoku, podczas dokonanej w roku 2017 oceny jakości działalności naukowej lub badawczo-rozwojowej jednostek naukowych, otrzymał kategorię A (poziom bardzo dobry) oraz B (poziom zadowalający z rekomendacją wzmocnienia działalności naukowej, badawczo-rozwojowej lub stymulującej innowacyjność gospodarki).

Sektor medyczny, z uwagi na negatywne trendy i prognozy demograficzne, śmiało można określić jako rozwijający się.

Analogiczna ocena nie była możliwa w przypadku sektora ekoinnowacji, nauk o środowisku i sektorów powiązanych łańcuchem wartości. Przyczyną jest to, że ekoinnowacje mogą być wdrażane w wielu branżach. Mogą być obecne w grupach PKD koncentrujących zatrudnienie, i które odnotowują największe wpływy z podatków, a także w eksporcie. Trudno jest jednak to zmierzyć, a tym samym weryfikować (obecnie oraz w kolejnych latach).

Być może właśnie to zbyt ogólne określenie specjalizacji jest powodem, dla którego wartość projektów z/realizowanych przez podmioty należące do tego sektora (w ramach I Osi RPOWP) jest najmniejsza.

Należy pamiętać, że częścią procesu wyłania IS jest również przedsiębiorcze odkrywanie nisz, dlatego brak możliwości weryfikacji udziału ekoinnowacji, np. w eksporcie czy wpływach z podatków, nie może być równoznaczny z wyłączeniem tego sektora z IS.

Niemniej należałoby rozważyć stworzenie systemu monitorowania tego konkretnego sektora.

Widać wyraźnie, że niektóre obszary województwa podlaskiego charakteryzują się większą koncentracją zatrudnienia w sektorach IS. Niezmiennie są to powiaty: bielski, wysokomazowiecki oraz miasto Suwałki.

Łączna kwota dofinansowania umów podpisanych przez podmioty należące do sektorów IS wyniosła 409,2 mln złotych, co stanowi 64,6% wkładu UE. Zgodnie z zasadą koncentracji środków, przyjętą w RPOWP 2014–2020 oraz Planie RIS3, dotychczasowy udział środków wykorzystanych w celu wsparcia sektorów należących do IS można uznać za zadowalający.

Stopień wykorzystania alokacji jest na zadowalającym poziomie w przypadku działania 1.2 *Wspieranie transferu wiedzy, innowacji, technologii i komercjalizacji wyników B+R oraz rozwój działalności B+R w przedsiębiorstwach*. W przypadku działań 1.1 *Wsparcie na rzecz gospodarki opartej na wiedzy* i 1.3 *Wspieranie inwestycji w przedsiębiorstwach* można przypuszczać, że wciąż realizowane projekty wygenerują docelową wartość wskaźników, niemniej celowe byłoby dokonanie kolejnej analizy w późniejszym okresie. W przypadku działania 1.4 *Promocja przedsiębiorczości oraz podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej województwa* zdiagnozowano ryzyko nieosiągnięcia wskaźników, z uwagi na brak realizacji wsparcia w zakresie projektów typ 1. i 5. (poddziałanie 1.4.1 *Promocja przedsiębiorczości oraz podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej województwa*).

Brak realizacji tych projektów jest również przyczyną tego, że niektóre z rekomendacji Grupy Roboczej odnoszących się bezpośrednio do I Osi priorytetowej *Wzmocnienie potencjału i konkurencyjności gospodarki regionu* nie są wdrażane.

W toku badań jakościowych najczęściej wskazywaną specjalizacją „wschodzącą” była branża IT. Wyniki analiz pokazują jednak, że w grupach PKD charakteryzujących się najwyższymi wartościami współczynnika LQ, oraz wśród towarów o największej wartości eksportu, brakuje powyższej branży. Mamy do czynienia z sytuacją podobną jak w przypadku ekoinnowacji, które wyłoniono nie na podstawie wyżej wymienionych kryteriów, lecz uwzględniając specyfikę województwa.

O rozwoju branży świadczą natomiast rosnące wpływy z podatku PIT.

W przyjętym sposobie monitorowania Planu RIS3 brakuje bieżącego monitoringu aktualnego potencjału w kontekście branż niszowych. Dlatego celowe byłoby podjęcie rozmów z przedstawicielami branży IT, celem zbadania jej potencjału i ewentualnego włączenia do regionalnych specjalizacji „wschodzących”.

Główną zaletą z uczynienia kluczowym kryterium nie sekcji, branży, czy sektora, a łańcucha wartości firm tworzących kluczowe kompetencje jest poszerzony dostęp do regionalnych inteligentnych specjalizacji – firmy, które wprost nie wpisują się w IS, mogą tworzyć wartość dodaną i wspierać specjalizacje „rdzenia”, korzystać z dofinansowań i zarabiać. Bardzo wąskie zdefiniowanie podlaskich inteligentnych specjalizacji skutkowałoby tym, że o wsparcie mogliby ubiegać się nieliczni.

Negatywną konsekwencją przyjętych zapisów jest natomiast trudność precyzyjnej identyfikacji podlaskich IS. Niemniej, wyznaczanie IS na dość wysokim poziomie ogólności ma miejsce również w innych województwach.

4. Rekomendacje z badania

Tabela 37. Rekomendacje z badania

	a)	b)	c)	d)	e)	f)	g)	h)	i)	j)	k)	l)
Lp.	Wniosek	Rekomendacja	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia (kwartał)	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Program Operacyjny	Instytucja zlecająca badanie	Status rekomendacji (bazowy)	Uzasadnienie odrzucenia rekom.	Status rekomendacji (bieżący)
1.	Ewaluowane działania wykazują się dużą skutecznością w zakresie powstawania nowych działalności gospodarczych. Niemniej wskazane jest również dokonanie oceny trwałości tego typu wsparcia, ponieważ owa trwałość pozwoli ocenić rzeczywisty, długoterminowy wpływ wsparcia. (str. 54)	Dokonanie oceny trwałości podmiotów gospodarczych powstałych dzięki wsparciu w ramach RPOWP 2014-2020	IP RPOWP	Przeprowadzenie badania ewaluacyjnego sprawdzającego aktualną sytuację zawodową uczestników projektów zakładających powstawanie nowych działalności gospodarczych. Ocena może być elementem kolejnej ewaluacji (np. poprzez zastosowanie w OPZ adekwatnego obszaru lub pytania badawczego).	31 grudnia 2022	Programowa	Innowacyjność oraz badania i rozwój	RPOWP 2014-2020				

	a)	b)	c)	d)	e)	f)	g)	h)	i)	j)	k)	l)
Lp.	Wniosek	Rekomendacja	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia (kwartał)	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Program Operacyjny	Instytucja zlecająca badanie	Status rekomendacji (bazowy)	Uzasadnienie odrzucenia rekom.	Status rekomendacji (bieżący)
2.	Ważna jest nie tylko liczba powstających podmiotów gospodarczych, ale również ich jakość. Obecne osoby pracujące wyłączone są z możliwości ubiegania się o wsparcie na utworzenie działalności gospodarczej, a właśnie takie osoby, mające doświadczenie, kwalifikacje i chcące dalej się rozwijać, mogą (również) przyczynić się do powstawania jakościowych miejsc pracy. (str. 84)	Umożliwienie dostępu do instrumentów związanych z rozpoczęciem działalności gospodarczej, osobom pracującym.	IP RPOWP	Poszerzenie grupy docelowej o osoby pracujące. Pilotażowo, mogłoby się to odbyć poprzez umożliwienie wsparcia w ramach instrumentów zwrotnych.	30 czerwca 2019	Programowa	Innowacyjność oraz badania i rozwój	RPOWP 2014-2020				

	a)	b)	c)	d)	e)	f)	g)	h)	i)	j)	k)	l)
Lp.	Wniosek	Rekomendacja	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia (kwartał)	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Program Operacyjny	Instytucja zlecająca badanie	Status rekomendacji (bazowy)	Uzasadnienie odrzucenia rekom.	Status rekomendacji (bieżący)
3.	Badania wskazują na stosunkowo małą świadomość przedsiębiorców (w tym beneficjentów) na temat działalności badawczo-rozwojowej (czym się charakteryzuje, jakie konkretnie działania obejmuje). Nie sprzyja to zainteresowaniu podejmowaniem działań w tym zakresie. (str. 84)	Podnoszenie świadomości przedsiębiorców i „oswajanie” ich ze specyfiką działalności badawczo-rozwojowej i innowacyjnej. Zachęcanie do aktywności firm, które do tej pory nie starały się o wsparcie, może pozytywnie przełożyć się na realizację wskaźnika liczby przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie, który mierzony jest poprzez unikatowe numery NIP.	IZ RPOWP	Wykorzystanie potencjału podlaskich IOB do promowania działalności innowacyjnej i badawczo-rozwojowej wśród przedsiębiorców. Może się to odbywać np. poprzez projekty IOB zakładające system popytowy.	30 czerwca 2019	Programowa	Innowacyjność oraz badania i rozwój	RPOWP 2014-2020				

4.	Skala realizacji projektów w partnerstwach w ramach ewaluowanych działań jest mała. Zakłada się, że partnerstwo niesie ze sobą wartość dodaną oraz sprzyja powstawaniu efektu synergii, stąd powinno być promowane. (str. 107)	Promowanie zawierania partnerstw na rzecz wspólnej realizacji projektów. Z uwagi na to, że jednym ze wskaźników realizacji działania 1.2 <i>Wspieranie transferu wiedzy, innowacji, technologii i komercjalizacji wyników B+R oraz rozwój działalności B+R w przedsiębiorstwach</i> jest <i>Liczba przedsiębiorstw współpracujących z ośrodkami badawczymi</i> (obecna realizacja na poziomie 12,5%), rekomenduje się podjęcie wskazanych działań w tym kierunku.	IP RPOWP, IZ RPOWP (w zależności która instytucja ogłasza konkurs)	Zastosowanie kryteriów premiujących tworzenie partnerstw w konkursach o dofinansowanie, zachęcających do zawiązywania partnerstw, a w efekcie zwiększeniu realizacji projektów w tej formie.	30 czerwca 2019	Programowa	Innowacyjność oraz badania i rozwój	RPOWP 2014-2020				
5.	Wskaźnik sukcesu (rozumiany jako odsetek podpisanych umów z ogólnej liczby złożonych wniosków o dofinansowanie) jest wśród wnioskodawców należących do sektorów IS stosunkowo niski i	Podnoszenie wiedzy wnioskodawców w zakresie prawidłowego przygotowania wniosku o dofinansowanie, analiza najczęstszych błędów popełnianych przez wnioskodawców.	IP RPOWP, IZ RPOWP (w zależności która instytucja ogłasza konkurs)	Organizacja szkoleń dla wnioskodawców uwzględniających najczęściej popełniane błędy.	30 czerwca 2019	Programowa	Innowacyjność oraz badania i rozwój	RPOWP 2014-2020				

	a)	b)	c)	d)	e)	f)	g)	h)	i)	j)	k)	l)
Lp.	Wniosek	Rekomendacja	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia (kwartał)	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Program Operacyjny	Institucja zlecająca badanie	Status rekomendacji (bazowy)	Uzasadnienie odrzucenia rekom.	Status rekomendacji (bieżący)
	wynosi 25,6%. Mniej więcej co trzeci wniosek zostaje odrzucony na etapie oceny formalnej. (str. 115)											
6.	Dotychczasowy niski poziom osiągnięcia wskaźników w ramach działania 1.4 <i>Promocja przedsiębiorczości oraz podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej województwa</i> , wynikający z braku realizacji projektów w ramach typu 1. i typu 5. (poddziałanie 1.4.1 <i>Promocja przedsiębiorczości oraz podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej województwa</i>), powoduje ryzyko ich	Podjęcie działań zmierzających do uruchomienia wsparcia – typ projektu 1. w ramach poddziałania 1.4.1.	IZ RPOWP	Bieżące monitorowanie wskaźników osiągniętych w projektach wybranych do dofinansowania w ramach typu 1. i analiza, na ile przełożą się na realizację wskaźników (przede wszystkim wskaźnika <i>Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CI 1)</i>)	30 września 2019	Programowa	Innowacyjność oraz badania i rozwój	RPOWP 2014-2020				
7.	realizacji projektów w ramach typu 1. i typu 5. (poddziałanie 1.4.1 <i>Promocja przedsiębiorczości oraz podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej województwa</i>), powoduje ryzyko ich	Podjęcie działań zmierzających do uruchomienia wsparcia – typ projektu 5. w ramach poddziałania 1.4.1 <i>Promocja przedsiębiorczości oraz podniesienie</i>		Analizy przyczyn dla których wsparcie nie jest oferowane i podjęcie środków zaradczych, w tym oszacowanie szans na rozpoczęcie wdrażania instrumentu i możliwość zrealizowania wskaźników.	30 czerwca 2019							

	a)	b)	c)	d)	e)	f)	g)	h)	i)	j)	k)	l)
Lp.	Wniosek	Rekomendacja	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia (kwartał)	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Program Operacyjny	Instytucja zlecająca badanie	Status rekomendacji (bazowy)	Uzasadnienie odrzucenia rekom.	Status rekomendacji (bieżący)
	nieosiągnięcia w zakładanym czasie. (str. 50, 85, 117)	<i>atrakcyjności inwestycyjnej województwa.</i>										
8.	Na moment realizacji badania nie podejmowano działań mających na celu precyzyjne wskazanie podlaskich specjalizacji „wschodzących”. Zgodnie z zapisami Planu RIS3, takie działanie podejmuje się na wniosek grupy przedsiębiorców. Ci jednak, dotychczas nie wykazali aktywności w tym zakresie. (str. 152)	Przeniesienie zadania, jakim jest inicjowanie wskazywania specjalizacji „wschodzących” na odpowiedni departament Urzędu Marszałkowskiego, który w ramach swoich obowiązków dokonuje analizy aktualnej sytuacji społecznej i gospodarczej województwa.	Zarząd Województwa	Korekta zapisów Planu RIS 3.	30 czerwca 2019	Pozasystemowa	Innowacyjność oraz badania i rozwój	n.d.				

	a)	b)	c)	d)	e)	f)	g)	h)	i)	j)	k)	l)
Lp.	Wniosek	Rekomendacja	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia (kwartał)	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Program Operacyjny	Instytucja zlecająca badanie	Status rekomendacji (bazowy)	Uzasadnienie odrzucenia rekom.	Status rekomendacji (bieżący)
9.	Ocena trafności wyboru sektora ekoinnovazione i nauk o środowisku jako jednej z inteligentnych specjalizacji jest utrudniona. Trudność ta wynika z możliwości realizacji projektów w tym zakresie w zasadzie we wszystkich branżach. (str. 138-139)	Uwzględnienie w systemie monitoringu Planu RIS3 adekwatnych wskaźników bądź procedur umożliwiających bieżącą analizę rozwoju sektora ekoinnovazione i nauk o środowisku i sektorów powiązanych łańcuchem wartości.	Zarząd Województwa	Korekta zapisów Planu RIS 3.	30 czerwca 2019	Pozasystemowa	Innowacyjność oraz badania i rozwój	n.d.				

	a)	b)	c)	d)	e)	f)	g)	h)	i)	j)	k)	l)
Lp.	Wniosek	Rekomendacja	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia (kwartał)	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Program Operacyjny	Institucja zlecająca badanie	Status rekomendacji (bazowy)	Uzasadnienie odrzucenia rekom.	Status rekomendacji (bieżący)
10.	Branża IT nie jest reprezentowana w podlaskim eksporcie, ani nie charakteryzuje się wysoką koncentracją zatrudnienia. Osiąga jednak stosunkowo wysokie wpływy z podatku PIT, a przedstawiciele tej branży zaliczają się do grona dynamicznie rozwijających się firm. (str. 137)	Podjęcie działań (najlepiej w formie badań jakościowych) mających sprawdzić, czy branża IT ma szansę zostać jedną z podlaskich specjalizacji „wschodzących”.	Zarząd Województwa	Korekta zapisów Planu RIS 3.	30 czerwca 2019	Pozasystemowa	Innowacyjność oraz badania i rozwój	n.d.				

Źródło: opracowanie własne.

5. Bibliografia

Artykuły i publikacje:

1. J. Leszczyński, prezentacja pt. „Podlaskie”, slajdy nr 3 i 5, marzec 2018 rok
2. J. Morawska-Jancelewicz „Model poczwórnej helisy jako narzędzie wdrażania strategii inteligentnych specjalizacji”, *Studia i Prace WNEIZ US*, nr 46/1 2016, str. 110.
3. A. Nowakowska, „Inteligentne specjalizacje – nowa architektura regionalnej polityki innowacyjnej”, Uniwersytet Łódzki, str. 63
4. K. Rutkiewicz, „Znaczenie Funduszy Europejskich dla rozwoju gospodarczego Polski”, str. 104-105
5. B. Skubiak, „Edukacja jako czynnik wspierający rozwój gospodarczy. Implikacje dla Polski”, Uniwersytet Szczeciński, Szczecin, str. 1
6. A. Tomaka, K. Cyran, artykuł pt. „Innowacyjność przedsiębiorstw jako kluczowy element konkurencyjności polskiej gospodarki”, *Finansowy Kwartalnik Internetowy „e-Finanse”*, Rzeszów, 2010, vol. 6, nr 3, str. 2
7. M. Wiro-Kiro, prezentacji pt. „Partnerstwo wczoraj i dziś”, Warszawa, 2016 rok, slajd nr 23
8. Główny Urząd Statystyczny, „Rynek wewnętrzny w 2017 roku”, Warszawa, 2018 rok, str. 8
9. Publikacja pod redakcją M. Stawicki, E. Wojnicka-Sycz E., „Wyznaczanie, monitoring i ewaluacja inteligentnych specjalizacji”, str. 60-61, wydawca M. Stawicki, Warszawa, 2014 rok

Akty prawne:

1. Art. 33 Ustawy z dnia 11 lipca 2014 roku o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020 (Dz. U. 2014 poz. 1146)
2. Rozporządzenie Ministra Rozwoju i Finansów rozwojowe z dnia 29 sierpnia 2017 r. w sprawie rejestru podmiotów świadczących usługi (Dz.U. Nr 2017 poz. 1678).
3. Zasady funkcjonowania podmiotów w bazie usług rozwojowych – załącznik nr 4 do Regulaminu Bazy Usług Rozwojowych

Dokumenty regionalne:

1. Plan rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego na lata 2015–2020+ oraz raporty z monitoringu Planu za lata 2015-2017
2. Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020
3. Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020
4. Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020 wraz z załącznikami

Inne dokumenty i publikacje:

1. Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu ekonomiczno-społecznego i Komitetu Regionów „Nowe podejście do edukacji: Inwestowanie w umiejętności na rzecz lepszych efektów społeczno-gospodarczych”, listopad 2012 rok, str. 2
2. Dane na temat eksportu z województwa podlaskiego udostępnione przez Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego

3. Dane na temat wpływów z podatków PIT i CIT udostępnione przez Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego
4. Informacja Kwartalna z Realizacji Programu Operacyjnego za IV kwartał 2018 roku

Strony i serwisy internetowe:

1. Bank Danych Lokalnych GUS <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/podgrup/temat>
2. Biuletyn Informacji Publicznej Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego <http://www.bip.nauka.gov.pl> (dostęp z dnia 27.03.2019)
3. Serwis informacyjny <https://poranny.pl/>
4. Serwis Regionalnego Programu Województwa Podlaskiego <https://rpo.wrotapodlasia.pl/>
5. <https://strategia.wrotapodlasia.pl/pl/IS/> (dostęp z dnia 01.02.2019)
6. <https://www.gov.pl/web/przedsiębiorczosc-technologie/krajowe-inteligentne-specjalizacje/> (dostęp z dnia 15.03.2019)
7. <http://metalklaster.pl/> (dostęp z dnia 27.03.2019)
8. <http://www.budowlanyklaster.pl> (dostęp z dnia 27.03.2019)
9. <http://www.naturalniezpodlasia.pl> (dostęp z dnia 27.03.2019)
10. <http://klastermedyczny.org> (dostęp z dnia 27.03.2019)
11. <http://www.infotech.org.pl> (dostęp z dnia 27.03.2019)

6. Wykaz tabel

Tabela 1. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem, dane za rok 2010 i 2017	24
Tabela 2. Liczba ludności w województwie podlaskim w roku 2017 (według powiatów)	25
Tabela 3. Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie podlaskim w roku 2017 (według powiatów)	26
Tabela 4. Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w województwie podlaskim w roku 2017 (według powiatów)	28
Tabela 5. Grupy PKD o najwyższych wartościach współczynnika LQ w latach 2010-2016	31
Tabela 6. Towary o najwyższej wartości eksportu z województwa podlaskiego w roku 2017 (pierwsze 10 pozycji)	32
Tabela 7. Towary o najwyższej wartości eksportu z województwa podlaskiego w latach 2010-2017 (pierwsze trzy pozycje)	33
Tabela 8. Przychody z tytułu podatków PIT, CIT w grupach PKD o największych wartościach współczynnika LQ w latach 2013-2017 (w tys. zł)	34
Tabela 9. Struktura próby w badaniu CATI z udziałem beneficjentów	41
Tabela 10. Struktura próby w badaniu CATI z udziałem uczestników projektów	41
Tabela 11. Struktura próby w badaniu CATI z udziałem podlaskich przedsiębiorców	42
Tabela 12. Wskaźniki rezultatu bezpośredniego oraz wskaźniki produktu dla działania 1.2 RPOWP 2014-2020 Wspieranie transferu wiedzy, innowacji, technologii i komercjalizacji wyników B+R oraz rozwój działalności B+R w przedsiębiorstwach	45
Tabela 13. Wskaźniki rezultatu bezpośredniego oraz wskaźniki produktu dla działania 1.3. RPOWP 2014-2020 Wspieranie inwestycji w przedsiębiorstwach	48
Tabela 14. Wskaźniki rezultatu bezpośredniego oraz wskaźniki produktu dla działania 1.4 RPOWP 2014-2020 Promocja przedsiębiorczości oraz podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej województwa	50
Tabela 15. Wskaźniki rezultatu bezpośredniego oraz wskaźniki produktu dla działania 2.1 RPOWP 2014-2020 Zwiększanie zdolności zatrudnieniowej osób pozostających bez zatrudnienia oraz osób poszukujących pracy, przy wykorzystaniu aktywnej polityki rynku pracy oraz wspieranie mobilności zasobów pracy	52
Tabela 16. Wskaźniki rezultatu bezpośredniego oraz wskaźniki produktu dla działania 2.3 RPOWP 2014-2020 Wspieranie powstawania i rozwoju podmiotów gospodarczych	53
Tabela 17. Wskaźniki rezultatu bezpośredniego oraz wskaźniki produktu dla działania 2.4 RPOWP 2014-2020 Adaptacja pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian	54
Tabela 18. Zróżnicowanie efektów wsparcia przedsiębiorstw z uwzględnieniem przynależności do sektora inteligentnych specjalizacji, beneficjenci przedsiębiorcy (N=114)	62
Tabela 19. Zróżnicowanie efektów wsparcia przedsiębiorstw z uwzględnieniem branży, beneficjenci przedsiębiorcy (N=114)	64
Tabela 20. Zróżnicowanie efektów wsparcia przedsiębiorstw z uwzględnieniem powiatu, beneficjenci przedsiębiorcy (N=114)	66
Tabela 21. Zróżnicowanie efektów wsparcia przedsiębiorstw z uwzględnieniem wielkości przedsiębiorstwa, beneficjenci przedsiębiorcy (N=114)	67
Tabela 22. Zróżnicowanie efektów wsparcia przedsiębiorstw z uwzględnieniem formy prawnej, beneficjenci przedsiębiorcy (N=114)	68
Tabela 23. Zróżnicowanie efektów wsparcia przedsiębiorstw z uwzględnieniem czasu istnienia firmy, beneficjenci przedsiębiorcy (N=114)	69
Tabela 24. Podejmowanie działań innowacyjnych oraz badawczo-rozwojowych przez podlaskie przedsiębiorstwa	71
Tabela 25. Rola innowacyjności w przedsiębiorstwie zdaniem badanych	73
Tabela 26. Podejmowanie współpracy z innymi podmiotami	74

Tabela 27. Rola promowania postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców województwa, w tym dzieci i młodzieży	75
Tabela 28. Zmienne w modelu oddziaływania	79
Tabela 29. Tabela istotnych statystycznie współczynników korelacji Pearsona zmiennych objaśniających i zmiennej objaśnianej	79
Tabela 30. Tabela istotnych statystycznie współczynników korelacji Pearsona zmiennych objaśniających	80
Tabela 31. Wartości p-value dla istotności statystycznej parametrów modelu regresji	80
Tabela 32. Wydatki wykazane we wnioskach o płatność w poszczególnych działaniach /poddziałaniach	117
Tabela 33. Wydatki kwalifikowane wykazane we wnioskach o płatność w poszczególnych działaniach/poddziałaniach.....	117
Tabela 34. Poziom wydatkowania alokacji w poszczególnych działaniach RPOWP 2014-2020	120
Tabela 35. Analiza wdrożenia rekomendacji Grupy Roboczej.....	127
Tabela 36. Wartości współczynnika LQ w inteligentnych specjalizacjach w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego w latach 2010-2016	150
Tabela 37. Rekomendacje z badania.....	158
Tabela 38. Charakterystyka działań/poddziałań RPOWP 2014-2020 objętych badaniem	179

7. Wykaz wykresów

Wykres 1. Zmiana liczby ludności w Polsce i w województwie podlaskim w latach 2010-2017	25
Wykres 2. Stopa bezrobocia rejestrowanego w Polsce i w województwie podlaskim w latach 2010-2017	26
Wykres 3. Liczba nowo utworzonych i zlikwidowanych miejsc pracy w województwie podlaskim w latach 2010-2017 (w tys.).....	27
Wykres 4. Zmiana liczby podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w Polsce i w województwie podlaskim w latach 2010-2017	27
Wykres 5. Podmioty klasyfikowane według kryterium liczby pracujących w województwie podlaskim w roku 2017.....	28
Wykres 6. Podmioty wpisane do rejestru i osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności w Polsce i w województwie podlaskim (według powiatów) w roku 2017	29
Wykres 7. Podmioty gospodarcze według sekcji PKD 2007, w województwie podlaskim w roku 2017	30
Wykres 8. Wartość eksportu z województwa podlaskiego w latach 2010-2017 (w zł).....	31
Wykres 9. Nakłady wewnętrzne na B+R w Polsce i w województwie podlaskim w latach 2010-2017 w przeliczeniu na 1 mieszkańca	35
Wykres 10. Nakłady zewnętrzne na B+R w Polsce i w województwie podlaskim w latach 2010-2017 w przeliczeniu na 1 mieszkańca	36
Wykres 11. Ilustracja odległości regionu od wzorca: rangowanie	38
Wykres 12. Skala podejmowania działalności gospodarczej przez uczestników projektów w ramach działań 2.1 i 2.3 (N=31)	53
Wykres 13. Efekty odniesione przez beneficjentów-przedsiębiorców N=114	58
Wykres 14. Możliwość osiągnięcia efektów bez dofinansowania, beneficjenci-przedsiębiorcy (N=114)	59
Wykres 15. Podejmowanie ryzykownych decyzji biznesowych	75
Wykres 16. Podejmowanie innych działań ukierunkowanych na rozwój badanych firm	76
Wykres 17. Samoocena konkurencyjności badanych firm.....	76

Wykres 18. Korelacyjny wykres rozrzutu dla zależności wartości dofinansowania UE od liczby firm sektora działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej	81
Wykres 19. Wykres całkowitej kwoty we wniosku o płatność oraz liczby firm sekcji M (województwo podlaskie).....	82
Wykres 20. Wykres dynamiki liczby firm sekcji M (województwo podlaskie).....	83
Wykres 21. Korelacyjny wykres rozrzutu analizowanych zmiennych.....	83
Wykres 22. Korzystanie z umiejętności, wiedzy, technologii, metod wytwarzania produktów lub projektowania usług, innych przedsiębiorstw lub ośrodków naukowych PRZED DOFINANSOWANIEM – beneficjenci (N=120).....	87
Wykres 23. Udostępnianie innym podmiotom swoich zasobów (wiedzy, technologii) PRZED DOFINANSOWANIEM – beneficjenci (N=120).....	87
Wykres 24. Korzystanie z umiejętności, wiedzy, technologii, metod wytwarzania produktów lub projektowania usług, innych przedsiębiorstw lub ośrodków naukowych PO DOFINANSOWANIU – beneficjenci (N=120).....	87
Wykres 25. Udostępnianie innym podmiotom swoich zasobów (wiedzy, technologii) PO DOFINANSOWANIU – beneficjenci (N=120)	87
Wykres 26. Korzystanie z umiejętności, wiedzy, technologii, metod wytwarzania produktów lub projektowania usług, innych przedsiębiorstw lub ośrodków naukowych PRZED DOFINANSOWANIEM – grantobiorcy w poddziałaniu 1.2.2 Bon na usługi badawcze (N=28)	88
Wykres 27. Udostępnianie innym podmiotom swoich zasobów (wiedzy, technologii) PRZED DOFINANSOWANIEM – grantobiorcy w poddziałaniu 1.2.2 Bon na usługi badawcze (N=28)	88
Wykres 28. Korzystanie z umiejętności, wiedzy, technologii, metod wytwarzania produktów lub projektowania usług, innych przedsiębiorstw lub ośrodków naukowych PO DOFINANSOWANIU – grantobiorcy w poddziałaniu 1.2.2 Bon na usługi badawcze (N=28)	88
Wykres 29. Udostępnianie innym podmiotom swoich zasobów (wiedzy, technologii) PO DOFINANSOWANIU – grantobiorcy w poddziałaniu 1.2.2 Bon na usługi badawcze (N=28)	88
Wykres 30. Korzystanie z umiejętności, wiedzy, technologii, metod wytwarzania produktów lub projektowania usług, innych przedsiębiorstw lub ośrodków naukowych PRZED DOFINANSOWANIEM – uczestnicy projektów (pracownicy przedsiębiorstw) (N=34)	89
Wykres 31. Udostępnianie innym podmiotom swoich zasobów (wiedzy, technologii) PRZED DOFINANSOWANIEM – uczestnicy projektów (pracownicy przedsiębiorstw) (N=34)	89
Wykres 32. Korzystanie z umiejętności, wiedzy, technologii, metod wytwarzania produktów lub projektowania usług, innych przedsiębiorstw lub ośrodków naukowych PO DOFINANSOWANIU – uczestnicy projektów (pracownicy przedsiębiorstw) (N=34)	89
Wykres 33. Udostępnianie innym podmiotom swoich zasobów (wiedzy, technologii) PO DOFINANSOWANIU – uczestnicy projektów (pracownicy przedsiębiorstw) (N=34)	89
Wykres 34. Podniesienie kompetencji kadr menadżerskich - grantobiorcy poddziałania 1.2.2 Bon na usługi badawcze (N=28).....	91
Wykres 35. Zakres danych/informacji branych pod uwagę planując działania projektowe w ramach poddziałań 3.3.1 Kształcenie zawodowe młodzieży na rzecz konkurencyjności podlaskiej gospodarki i 3.3.2 Stworzenie Centrum Kompetencji BOF - beneficjenci (N=49)	97
Wykres 36. Zakres projektów w ramach poddziałań 3.1.1 Zapewnienie równego dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej i 3.1.2 Wzmocnienie atrakcyjności i podniesienie jakości oferty edukacyjnej w zakresie kształcenia ogólnego, ukierunkowanej na rozwój kompetencji kluczowych - uczestnicy (N=198)	98
Wykres 37. Wpływ projektów z działania 3.3 Kształcenie zawodowe młodzieży na rzecz konkurencyjności podlaskiej gospodarki na popularyzację kształcenia zawodowego, opinie uczestników (N=44).....	99
Wykres 38. Wpływ projektów z działania 3.1 Kształcenie i edukacja na łatwiejsze odnalezienie się (młodzieży) na regionalnym rynku pracy, opinie uczestników (N=198).....	99

Wykres 39. Umiejętności i kwalifikacje pożądane u pracowników przez beneficjentów-przedsiębiorców (N=114).....	100
Wykres 40. Uczestnictwo w projekcie a możliwość zdobycia określonych umiejętności, uczestnicy projektów w ramach poddziałań 3.1.1 Zapewnienie równego dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej i 3.1.2 Wzmocnienie atrakcyjności i podniesienie jakości oferty edukacyjnej w zakresie kształcenia ogólnego, ukierunkowanej na rozwój kompetencji kluczowych (N=197).....	101
Wykres 41. Promowanie postaw przedsiębiorczych w projektach, beneficjenci (N=291).....	103
Wykres 42. Efekt projektów z zakresu wspierania podejmowania działalności gospodarczej, beneficjenci działania 2.3 Wspieranie powstawania i rozwoju podmiotów gospodarczych (N=55)	104
Wykres 43. Promowanie postaw przedsiębiorczych w projektach, uczestnicy poddziałań 3.1.1 Zapewnienie równego dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej i 3.1.2 Wzmocnienie atrakcyjności i podniesienie jakości oferty edukacyjnej w zakresie kształcenia ogólnego, ukierunkowanej na rozwój kompetencji kluczowych (N=197)	104
Wykres 44. Zmiana postawy wynikająca z udziału w projekcie, uczestnicy działań 2.1 Zwiększanie zdolności zatrudnieniowej osób pozostających bez zatrudnienia oraz osób poszukujących pracy, przy wykorzystaniu aktywnej polityki rynku pracy oraz wspieranie mobilności zasobów pracy i 2.3 Wspieranie powstawania i rozwoju podmiotów gospodarczych (N=81).....	105
Wykres 45. Liczba złożonych wniosków o płatność ogółem oraz końcowych według działań/poddziałań	116
Wykres 46. Wydatki wykazane we wnioskach o płatność w poszczególnych działaniach/poddziałaniach (% w ogóle wydatków).....	117
Wykres 47. Wydatki kwalifikowane wykazane we wnioskach o płatność w poszczególnych działaniach/poddziałaniach (% w ogóle wydatków kwalifikowanych)	117
Wykres 48. Wartość współczynnika LQ dla sektora rolno-spożywczego i sektorów powiązanych łańcuchem wartości w latach 2010-2016	141
Wykres 49. Wartość wpływów z podatku CIT w sektorze rolno-spożywczym i sektorach powiązanych łańcuchem wartości w latach 2013-2017	142
Wykres 50. Wartość wpływów z podatku PIT w sektorze rolno-spożywczym i sektorach powiązanych łańcuchem wartości w latach 2013-2017	143
Wykres 51. Wartość współczynnika LQ dla przemysłu metalowo-maszynowego, skutniczego i sektorów powiązanych łańcuchem wartości w latach 2010-2016.....	144
Wykres 52. Wartość wpływów z podatku CIT w przemyśle metalowo-maszynowym, skutniczym i sektorach powiązanych łańcuchem wartości w latach 2013-2017	145
Wykres 53. Wartość wpływów z podatku PIT w przemyśle metalowo-maszynowym, skutniczym i sektorach powiązanych łańcuchem wartości w latach 2013-2017	146
Wykres 54. Wartość współczynnika LQ dla sektora medycznego, nauk o życiu i sektorów powiązanych łańcuchem wartości w latach 2010-2016	147
Wykres 55. Wartość wpływu z podatku CIT w sektorze medycznym, nauk o życiu i sektorach powiązanych łańcuchem wartości w latach 2013-2017.....	148
Wykres 56. Wartość wpływu z podatku PIT w sektorze medycznym, nauk o życiu i sektorach powiązanych łańcuchem wartości w latach 2013-2017	149
Wykres 57. Wartość współczynnika LQ dla grupy PKD 60 Działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana w latach 2010-2016	152

8. Wykaz rysunków

Rysunek 1. Dendrogram aglomeracji regionów pod względem cech rozwojowych	37
Rysunek 2. Schemat logiczny badania.....	39
Rysunek 3. Zestawy efektów wsparcia wskazywanych przez beneficjentów-przedsiębiorców poddziałania 1.2.1 Wspieranie transferu wiedzy, innowacji, technologii i komercjalizacji wyników B+R oraz rozwój działalności B+R w przedsiębiorstwach	47
Rysunek 4. Zakres i realizacja celów projektów w ramach poddziałań 3.1.1 Zapewnienie równego dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej i 3.1.2 Wzmocnienie atrakcyjności i podniesienie jakości oferty edukacyjnej w zakresie kształcenia ogólnego, ukierunkowanej na rozwój kompetencji kluczowych - beneficjenci (N=118)	94
Rysunek 5. Zakres i realizacja celów projektów w ramach poddziałań 3.3.1 Kształcenie zawodowe młodzieży na rzecz konkurencyjności podlaskiej gospodarki i 3.3.2 Stworzenie Centrum Kompetencji BOF - beneficjenci (N=49)	95
Rysunek 6. Zakres współpracy szkół z otoczeniem społeczno-gospodarczym w ramach projektów z poddziałań 3.3.1 Kształcenie zawodowe młodzieży na rzecz konkurencyjności podlaskiej gospodarki i 3.3.2 Stworzenie Centrum Kompetencji BOF i realizacja celów – beneficjenci (N=15).....	96
Rysunek 7. Zasady realizacji partnerstwa	107

9. Aneks

9.1. Case study

Firma Medgal Sp. z o.o. istnieje na rynku od 1982 r. Początkowo zajmowała się mechaniką precyzyjną, zaś od drugiej połowy lat 80.

firma skoncentrowała się na projektowaniu, produkcji i sprzedaży wyrobów medycznych. Od lat 90. rozszerzyła swoją działalność o produkcję implantów ortopedycznych. Firma zajmuje się dostarczaniem najwyższej jakości wyrobów stosowanych w chirurgii kostnej i ortopedii. Produkcja opiera się na zastosowaniu najnowocześniejszych technologii CAD/CAM (komputerowego wspomaganie projektowania i wytwarzania) z użyciem obrabiarek CNC (sterowane numerycznie) renomowanych firm światowych.

MEDGAL®

ORTHOPAEDIC IMPLANTS & INSTRUMENTS

Tytuł projektu:

Prace badawczo-rozwojowe nad nowymi wyrobami oraz rozwój zaplecza B+R w firmie MEDGAL
Projekt dofinansowany w ramach poddziałania 1.2.1 RPOWP 2014-2020 *Wspieranie transferu wiedzy, innowacji, technologii i komercjalizacji wyników B+R oraz rozwój działalności B+R w przedsiębiorstwach*

Czas realizacji projektu: 01.07.2017-30.09.2019

Założone efekty (na podstawie wskaźników):

- Liczba wdrożonych wyników prac B+R – 2
- Liczba projektów B+R realizowanych przy wykorzystaniu wspartej infrastruktury badawczej – 1
- Liczba prototypów uzyskanych w wyniku realizacji projektu – 2
- Liczba raportów uzyskanych w wyniku realizacji projektu – 4
- Liczba zgłoszeń wzorów użytkowych – 2

Projekt zlokalizowany jest w siedzibie firmy w miejscowości Księżyno. Zaplanowano wdrożenie dwóch nowych wyrobów, a co za tym idzie przyszły rozwój przedsiębiorstwa poprzez dywersyfikację produkcji i rozszerzenie posiadanego asortymentu. Prace badawcze przebiegły w następujących etapach: etap nr 1. Opracowanie wytycznych i założeń technologiczno-konstrukcyjnych projektowanych gwoździ śródszpikowych (badania przemysłowe); etap nr 2. Wykonanie przedprototypów laboratoryjnych gwoździ nowej generacji i elementów instrumentariów oraz ich weryfikacja (badania przemysłowe); etap nr 3. Wykonanie prototypów gwoździ i instrumentariów oraz przeprowadzenie badań mechanicznych i fizykochemicznych projektowanych implantów (prace rozwojowe); etap nr 4. Badania kliniczne – weryfikacja nowych wyrobów w warunkach rzeczywistych (prace rozwojowe).

Motywacje związane z aplikowaniem o środki unijne

W związku z dużym rozwojem, szczególnie na polu innowacyjnych rozwiązań w zakresie implantów medycznych i weterynaryjnych, postanowiono, że firma spróbuje sięgnąć po dotacje unijne. Cele firmy są zbieżne z ofertą programów unijnych w zakresie inwestycji i projektów badawczych, ponadto jej działalność bardzo dobrze wpisuje się w regionalne strategie oraz inteligentne specjalizacje. Dotychczasowe doświadczenie w zakresie współpracy z jednostkami badawczymi i naukowo-badawczymi także sprawia, że firmie dość łatwo jest aplikować i korzystać z zewnętrznych źródeł dofinansowania. Niewątpliwie istotną motywacją do aplikowania o środki unijne jest ciągły rozwój firmy,

m.in. poprzez wprowadzanie nowych produktów, unowocześnianie technologii produkcji poprzez zakup innowacyjnych i nowoczesnych urządzeń produkcyjnych, aby móc konkurować z innymi firmami w Europie czy też na świecie.

Trudności napotkane podczas realizacji projektu

Branża medyczna, w której działa beneficjent, jest o tyle specyficzna, że rządzi się swoimi prawami, dyktowanymi z jednej strony przez obowiązujące przepisy prawne i z drugiej strony przez wymagania dotyczące certyfikacji wyrobu. Przedstawiciel firmy zaznaczył, że niektóre z urządzeń kupowanych do celów badawczych podlegają walidacji. W przypadku niektórych z nich, proces ten przeprowadzany jest w Polsce po raz pierwszy, co sprawiało pewne trudności w toku realizacji projektu. Wiele kwestii związanych z walidacją danego urządzenia wymagało rozstrzygnięcia, co wpływało na wydłużający się czas trwania całej procedury.

Firma rozwiązuje problem ściśle współpracując z dostawcą, który pomaga jej w tym zakresie, w którym sama nie jest w stanie sobie poradzić.

Czynniki sukcesu projektu

Główne czynniki sukcesu wskazywane przez przedstawiciela firmy to doświadczenie i wiedza. Innym niezwykle ważnym elementem, który przyczynia się do sukcesu Medgal Sp. z o.o. oraz realizowanych przez nią projektów, jest własny dział badawczy. W przypadku problemów firma radzi sobie korzystając ze swoich zasobów, rzadko posiłkując się opinią bądź też wiedzą innych zewnętrznych podmiotów. Według przedstawiciela firmy, Medgal jest przedsiębiorstwem wysoko zaawansowanym w swojej branży co sprawia, że nie jest łatwo znaleźć tak specjalistyczną wiedzę poza firmą. Zatem silny wewnętrzny dział badawczy odpowiada w dużej mierze za sukces firmy.

Obecna działalność będąca efektem realizacji projektu (w kontekście transferu wiedzy)

W opinii przedstawiciela firmy w kontekście transferu wiedzy należy przede wszystkim bardzo mocno weryfikować podmioty naukowe bądź badawczo-naukowe i stawiać jasne wymagania. Takie podejście sprawia, że obie strony znają swoje oczekiwania względem siebie, a zasady współpracy związanej z transferem wiedzy zostają dobrze określone już na samym początku. Trudno jest w chwili obecnej jednoznacznie stwierdzić, jakie są efekty realizacji projektu, bowiem nie został on jeszcze zakończony. Niemniej, jak deklaruje przedstawiciel firmy, wiedza pozyskana w toku prowadzonych prac będzie rozpowszechniana (do tego zobowiązuje umowa o dofinansowanie). Wskazanie dokładnych sposobów rozpowszechniania oraz odbiorców będzie możliwe po opracowaniu programu na określonym stopniu rozwoju technologicznego. Obecnie prace jeszcze nie są tak zaawansowane, żeby podzielić się tą wiedzą. Spółka posiada bardzo dobrze rozbudowany dział rozwojowy, bardzo zaawansowany technicznie i pod kątem wiedzy pracowników. Opatentuje swoje rozwiązania, co jest możliwe również dzięki transferowi wiedzy z sektora nauki do Medgalu – przedsiębiorstwo korzysta z zasobów innych podmiotów (a konkretnie kompetencji ich pracowników, wiedzy oraz urządzeń badawczych, w celu prowadzenia badań. Zdaniem jej przedstawiciela, transfer wiedzy jest korzystny dla obu stron. Niejednokrotnie zdarzało się, że przy okazji różnych wspólnych inicjatyw powstawały nowe nieplanowane przedsięwzięcia i rozwiązania techniczne, które uzyskiwały ochronę prawną, czy to w postaci wzoru użytkowego, czy też patentu.

Wzrost konkurencyjności

Jak zaznaczył przedstawiciel firmy, wzrost jej konkurencyjności może być rozpatrywany na kilku płaszczyznach. Po pierwsze w kontekście nowych produktów, które są konkurencyjne wobec tych europejskich i światowych. Druga rzecz to nowoczesne technologie zakupione w ramach projektów, które przyspieszają proces produkcji. Pozwala to ograniczyć materiało- i energochłonność, przez co są bardziej przyjazne środowisku.

Ocena wsparcia oferowanego w ramach I Osi RPOWP 2014-2020 *Wzmocnienie potencjału i konkurencyjności gospodarki regionu*

Dostępne wsparcie oceniane jest pozytywnie. Kryteria konkursów są jasno sformułowane, a dzięki opracowaniu konkretnej strategii rozwoju firmy oraz jej przynależności do sektorów zaliczanych do inteligentnych specjalizacji województwa podlaskiego firma nie ma większych problemów z dostosowaniem zakresów projektów do wymagań konkursowych.

Warto wspomnieć, że firma realizuje również inne projekty w ramach poddziałania 1.2.1 RPOWP, poprzez które konsekwentnie wdraża obraną strategię. Projekty badawcze mają wypracować nowy produkt, natomiast projekty inwestycyjne są po to, by zakupić niezbędną technologię do wdrożenia tych produktów. Każdy projekt jest skrojony na miarę, planowany i realizowany odrębnie, lecz wszystkie są istotne z punktu widzenia założonych celów przedsiębiorstwa.

Firma **ADB Sp. z o.o.** istnieje na rynku od 2009 roku. Zajmuje się głównie doradztwem biznesowym (PKD: M.70.22.Z Pozostałe doradztwo w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej i zarządzania), a realizowany przez nią projekt jest swoistym start-upem mającym na celu komercyjne wdrożenie pewnego rozwiązania, jednocześnie poszerzając zakres działalności firmy o zupełnie nowy obszar.

Tytuł projektu:

Budowa zakładu i wdrożenie produkcji systemu modułowych belek ażurowych do konstrukcji szkieletowych przy zastosowaniu energooszczędnych technologii wytwarzania
Projekt dofinansowany w ramach działania 1.3 RPOWP 2014-2020 *Wspieranie inwestycji w przedsiębiorstwach*

Czas realizacji projektu: 01.07.2017–31.07.2020

Założone efekty (na podstawie wskaźników):

- Liczba dokonanych zgłoszeń patentowych – 1
- Liczba osiągniętych efektów ekologicznych – 8
- Liczba wprowadzonych innowacji nie technologicznych – 2
- Liczba wprowadzonych innowacji procesowych – 1
- Liczba wprowadzonych innowacji produktowych – 1

Przedmiotem projektu jest komercjalizacja własnego wynalazku zgłoszonego do ochrony patentowej, jakim jest „Modułowy segment konstrukcji szkieletowej oraz system połączeniowy modułowych segmentów konstrukcji szkieletowych”. Wynalazek stanowi podstawę innowacji w projekcie, a w celu jego skomercjalizowania konieczne jest stworzenie zaplecza infrastrukturalnego – projekt zakłada zbudowanie zakładu produkcyjnego od podstaw i uruchomienie produkcji modułowych systemów belek ażurowych do konstrukcji szkieletowych. Celem głównym jest zbudowanie przewagi konkurencyjnej poprzez wdrożenie do produkcji wypracowanego na podstawie własnych wyników B+R wynalazku. Zadbano o wielowymiarową ekologiczność poprzez stworzenie ekologicznego produktu, o czym decydują jego cechy (zastosowanie odpowiedniej, jak najmniej materiałochłonnej technologii, stanowiącej ekoinnowacyjność procesową i organizacyjną, aż po ekoinnowacyjną promocję i sprzedaż, stanowiącą ekoinnowacyjność marketingową i organizacyjną). Realizacja projektu ma dla firmy znaczenie strategiczne, ponieważ bez uzyskanej dotacji mogłoby dojść do zaprzepaszczenia efektu ekologicznego procesu produkcyjnego, jak i samego produktu, który będzie „czystym produktem”.

Motywacje związane z aplikowaniem o środki unijne

Realizowany projekt jest rozszerzeniem działalności przedsiębiorstwa. Motywacje z aplikowaniem o środki unijne są związane z pewnym podejściem biznesowym. Jak podkreśla przedstawiciel firmy, dotacje stanowią dla firmy pewną okazję rynkową. Jeśli nie skorzysta z nich ona sama, na pewno zrobią to inni. Aktywność biznesowa nakazuje wykorzystywać okazje rynkowe. ADB stworzyło określone rozwiązanie technologiczne, złożyło wnioski patentowe, a dotacja stała się dobrą okazją do wsparcia tego pomysłu.

Trudności napotkane podczas realizacji projektu

Największe trudności przy realizacji projektu wiążą się z doбором odpowiedniej technologii i uwzględnieniem jej w procesie wykonawczym. Zapisy we wniosku o dofinansowanie są wiążące przez cały okres wdrażania projektu, a zdarza się, że ich wypełnienie jest trudne już w trakcie procesu

realizacji. Dzieje się tak ponieważ, szczególnie w przypadku innowacji, na etapie wykonawczym pojawiają się nowe pomysły i rozwiązania, nieuwzględnione we wniosku.

Czynniki sukcesu projektu

Głównym czynnikiem sukcesu projektu jest, według przedstawiciela firmy, innowacyjne podejście. Jak podkreśla w wywiadzie, o pozytywnej ocenie decyduje unikalność oferty i zaproponowanego rozwiązania technologicznego. Dzięki realizacji projektu firma chce uzyskać przewagę konkurencyjną i dalej się rozwijać (w planach jest stworzenie własnego zaplecza badawczo-rozwojowego).

Obecna działalność będąca efektem realizacji projektu (w kontekście transferu wiedzy)

W chwili obecnej projekt jest realizowany zgodnie z harmonogramem. Jeśli nie wystąpią żadne niespodziewane trudności, to zostanie on w pełni wdrożony. Przedstawiciel firmy uważa, że projekt ma szanse odnieść duży sukces, szczególnie że opatentowane rozwiązania nie mają swoich odpowiedników w obecnie stosowanych. Jeśli chodzi o transfer wiedzy, to tak naprawdę firma jest dopiero przed tym działaniem. Póki co nie korzystała z zewnętrznego wsparcia w tym zakresie: *Bezpośrednio projekt został wygenerowany z użyciem własnych wewnętrznych zasobów*. Firma buduje relacje z innymi podmiotami, z których doświadczenia i *know how* czerpie. Możemy więc mówić o transferze wiedzy w kierunku do przedsiębiorstwa (beneficjenta), a przekazywanymi zasobami są wiedza oraz doświadczenie innych podmiotów.

Aktualnie spółka jest w trakcie procedury patentowej, a pojawienie się zdolności wytwórczej będzie miało miejsce najprawdopodobniej w przyszłym roku. Opatentowane rozwiązanie wydaje się na tyle unikalne, że będzie wymagało „uczenia rynku”. Upowszechnianie (transfer wiedzy) będzie następowało stopniowo, natomiast już w tej chwili firma próbuje uruchamiać kontakty z potencjalnymi odbiorcami. Na obecnym etapie jest to dość trudne. Spółka uczestniczy w różnego rodzaju wydarzeniach (np. targach, spotkaniach), by poszerzać kontakty z rynkiem, i na bieżąco śledzi zachodzące na nim zmiany. Jak zauważa respondent, transfer wiedzy jest procesem nieco odroczonym w czasie, ale niezwykle potrzebnym. Podkreśla potrzebę współpracy przedsiębiorców z innymi firmami oraz jednostkami badawczymi i uczelniami. Współpraca ta, nawet jeśli wymuszona, przynosić będzie konkretne efekty. Podmioty planujące działania badawczo-rozwojowe muszą uświadomić sobie, że są sobie nawzajem potrzebne, a najlepszą praktyką jest wspólne realizowanie projektów.

Wzrost konkurencyjności

Wzrost konkurencyjności firmy będzie wynikiem dywersyfikacji działalności, która jest działaniem celowym mającym zapewnić ADB większą elastyczność i możliwość uzupełnienia dotychczasowej oferty.

Wsparcie a przynależność do sektora Inteligentnych Specjalizacji

Z uwagi na powiązanie projektu z budownictwem ekologicznym, jego wpisanie w sektor IS nie było trudne, choć niejednoznaczne z tego względu, że firma nie wpisuje się wprost w któryś z tych sektorów. Zdaniem respondenta, inteligentne specjalizacje powinny pozostać w tak otwartej formule, ponieważ bardzo precyzyjne wskazanie obszarów specjalizacji uniemożliwiłoby realizację podejścia biznesowego. Tzn., firmy powinny podejmować wyzwania tam, gdzie je dostrzegają, a nie tam, gdzie powinni je widzieć z punktu specjalizacji inteligentnych. Rozmówca za silną stroną Podlasia uznaje „pączkowanie” różnych biznesów i zdolność firm do tworzenia wąskich, wyspecjalizowanych struktur w takich obszarach jak np. budownictwo modułowe (zakres projektu beneficjenta).

Ocena wsparcia oferowanego w ramach I Osi RPOWP 2014-2020 *Wzmocnienie potencjału i konkurencyjności gospodarki regionu*

Dostępne wsparcie oceniane jest pozytywnie, przede wszystkim z uwagi na możliwą wartość dodaną – określone typy projektów umożliwiają przeprowadzenie procesu inwestycji, ale również dostarczają rozwiązań miękkich, związanych z doradztwem i promocją.

9.2. Charakterystyka badanych działań/poddziałania RPOWP 2014-2020

Tabela 38. Charakterystyka działań/poddziałania RPOWP 2014-2020 objętych badaniem

Oś priorytetowa I Wzmocnienie potencjału i konkurencyjności gospodarki regionu	
Działanie 1.1. Wsparcie na rzecz gospodarki opartej na wiedzy	
Typy projektów	Inwestycje w infrastrukturę B+R instytucji nauki, wykorzystywaną we wspólnych projektach badawczych z przedsiębiorstwami w odpowiedzi na zapotrzebowanie ze strony gospodarki. Zakres wsparcia będzie ograniczony do obszarów zgodnych z dokumentem RIS3. Przedsięwzięcie w zakresie infrastruktury B+R powinno przewidywać aktywne działania, mające na celu przyciągnięcie nowych klientów z sektora przedsiębiorstw – zarówno z regionu jak i z zewnątrz oraz zakładać wzrost udziału przychodów z sektora przedsiębiorstw w ogólnych przychodach jednostki naukowej, będącej beneficjentem projektu. Warunki wynikające z Umowy Partnerstwa w zakresie wsparcia infrastruktury B+R: • przedsięwzięcie w zakresie infrastruktury B+R wpisuje się w RIS3, • przedsięwzięcie w zakresie infrastruktury B+R charakteryzuje możliwie wysoki stopień współfinansowania ze źródeł prywatnych, • nowe przedsięwzięcie w zakresie infrastruktury B+R w jednostkach naukowych może otrzymać wsparcie jedynie, gdy stanowi element dopełniający istniejące zasoby, w tym powstałe w ramach wsparcia udzielonego w ramach perspektywy 2007-2013, • przedsięwzięcie w zakresie infrastruktury B+R zostało uzgodnione z ministrem właściwym ds. nauki i szkolnictwa wyższego i ministrem właściwym ds. rozwoju regionalnego w celu uniknięcia powielania inwestycji, • przedsięwzięcie w zakresie infrastruktury B+R służy realizacji wskazanych w projekcie badań (konieczne jest przedstawienie opisu prac B+R, których realizacji będzie służyła dofinansowywana infrastruktura oraz opisu ich zastosowania w gospodarce), • powstała w wyniku przedsięwzięcia infrastruktura B+R będzie dostępna dla podmiotów/osób spoza jednostki otrzymującej wsparcie, • finansowanie infrastruktury TIK w jednostkach naukowych jest możliwe w ramach CT1 tylko wówczas, gdy infrastruktura ta jest niezbędna do realizacji projektu badawczo-rozwojowego. Oprócz spełnienia warunków wynikających z Umowy Partnerstwa, jakiegokolwiek wsparcie publicznej infrastruktury B+R będzie uwarunkowane oceną biznes planu, który będzie obejmował przyszłe wykorzystanie infrastruktury, w tym także przez i na rzecz przedsiębiorstw. Monitorowaniu na poziomie projektu oraz corocznemu raportowaniu KE podlegać będzie wielkość inwestycji prywatnych uzupełniających wsparcie publiczne oraz wielkość przychodów wygenerowanych dzięki wsparciu publicznej infrastruktury B+R. Wsparcie przyznane na realizację projektu z zakresu publicznej infrastruktury badawczej podlega proporcjonalnemu zmniejszeniu w przypadku, gdy założony przez beneficjenta wskaźnik poziomu przychodów z działalności komercyjnej prowadzonej na wspartej infrastrukturze badawczej nie zostanie osiągnięty w określonym terminie, nie później jednak niż na moment złożenia dokumentów zamknięcia danego programu. Realizowane projekty nie mogą powielać istniejących zasobów oraz powinny uzupełniać wcześniej wytworzoną infrastrukturę naukowo-badawczą. Promowane jest wykorzystanie technologii pozwalających dodatkowo na oszczędności w zużyciu energii, wody, surowców i materiałów. Preferowane są przedsięwzięcia, które charakteryzuje możliwie wysoki stopień współfinansowania ze źródeł prywatnych.

Typ beneficjenta	• uczelnie/szkoły wyższe, • jednostki naukowe, • jednostki naukowo-badawcze, • spółki celowe tworzone przez powyższe instytucje, • konsorcja naukowe, • konsorcja naukowo-przemysłowe, • sieci naukowe, • centra naukowe, • centra naukowo-przemysłowe, • porozumienia ww. podmiotów, • porozumienia, konsorcja, spółki celowe, itp. ww. podmiotów, w których partnerem/konsorcjantem/współdziałowcem są przedsiębiorstwa.
Grupa docelowa/ostateczni odbiorcy wsparcia	Przedsiębiorstwa, zespoły naukowo-badawcze, pracownicy naukowcy, doktoranci oraz studenci biorący udział w projektach badawczych.
Działanie 1.2 Wspieranie transferu wiedzy, innowacji, technologii i komercjalizacji wyników B+R oraz rozwój działalności B+R w przedsiębiorstwach	
Poddziałanie 1.2.1 Wspieranie transferu wiedzy, innowacji, technologii i komercjalizacji wyników B+R oraz rozwój działalności B+R w przedsiębiorstwach	
Typy projektów	1) Tworzenie lub rozwój zaplecza badawczo-rozwojowego, służącego działalności innowacyjnej (inwestycje w aparaturę, sprzęt i inną niezbędną infrastrukturę B+R). Warunkiem wsparcia inwestycji w zakresie infrastruktury przedsiębiorstw będzie przedstawienie informacji dotyczących planowanych prac B+R. 2) Prowadzenie przez przedsiębiorstwo prac B+R ukierunkowanych na wdrożenie (badania przemysłowe i/lub eksperymentalne prace rozwojowe prowadzone we własnym zakresie lub obejmujące nabycie usług od innych jednostek, w tym także spoza regionu/kraju – jako element projektu). Wyłącznie w przypadku MŚP (nie dotyczy dużych przedsiębiorstw) obok prac badawczo-rozwojowych elementem projektu może być wdrożenie wyników tych prac, przy czym komponent wdrożeniowy musi stanowić mniejszość całkowitych wydatków kwalifikowalnych projektu. Wsparcie doradczo-szkoleniowe dla MŚP niezbędne do rozwoju działalności B+R (dotyczące praw własności intelektualnej, konsulting technologiczny itd.) może być wyłącznie elementem projektu typu 1-2. Do interwencji w ww. zakresie mają zastosowanie definicje badań przemysłowych oraz eksperymentalnych prac rozwojowych określone w rozporządzeniu Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. Dofinansowanie nie może zostać przeznaczone na wsparcie badań podstawowych. W ramach Działania 1.2 możliwe jest finansowanie prac B+R związanych z przygotowaniem do pierwszej produkcji. Wsparcie obejmować będzie fazę badań przemysłowych oraz prac rozwojowych, w tym opracowanie prototypów, demonstracje, opracowanie projektów pilotażowych, testowanie i walidację nowych lub ulepszonych produktów, procesów lub usług w otoczeniu stanowiącym model warunków rzeczywistego funkcjonowania, których głównym celem jest dalsze udoskonalenie techniczne produktów, procesów lub usług, a ostateczny kształt zasadniczo nie jest jeszcze określony. Nabycie wyników prac B+R może obejmować prawa własności intelektualnej, w tym patenty, licencje, know-how lub inną nieopatentowaną wiedzę techniczną związaną z wdrażanym produktem lub usługą (z wyłączeniem kosztów procesowych/sądowych). Wdrożenie zakupionych wyników prac B+R jest możliwe tylko w przypadku konieczności przeprowadzenia prac

	rozwojowych uzupełniających/dostosowujących technologie do specyfiki przedsiębiorstwa. Promowane będzie ekoprojektowanie oraz wykorzystanie technologii pozwalających dodatkowo na oszczędności w zużyciu energii, surowców i materiałów, przynoszących wyraźną korzyść dla środowiska.
Typ beneficjenta	Przedsiębiorstwa Priorytetowo będą traktowane MŚP. Premiowane będą projekty realizowane przez konsorcja przedsiębiorstw czy konsorcja przemysłowo-naukowe. Warunkiem wsparcia inwestycji dużych przedsiębiorstw będzie zapewnienie efektów dyfuzji działalności B+R+I do gospodarki lub współpraca z MŚP lub organizacjami pozarządowymi. ☒ Udział innych podmiotów nie będących przedsiębiorstwami, powinien odbywać się na zasadzie współpracy z przedsiębiorstwem/-ami (odbiorcą efektu badań) w formie konsorcjum przedsiębiorstw lub konsorcjum naukowo-przemysłowego. Potencjalnymi beneficjentami współpracującymi z przedsiębiorstwem mogą być m.in. jednostki naukowe, jednostki naukowo-badawcze, spółki celowe tworzone przez uczelnie/jednostki naukowe, IOB itp. W przypadku, gdy pomoc przyznawana jest dużemu przedsiębiorstwu konieczne jest zapewnienie, że wkład finansowy z funduszy nie spowoduje znacznego ubytku liczby miejsc pracy w istniejących lokalizacjach na terytorium UE.
Grupa docelowa/ostateczni odbiorcy wsparcia	Przedsiębiorcy
Poddziałanie 1.2.2 Bon na usługi badawcze	
Typy projektów	1) Instrument bon/voucher w odniesieniu do projektów o małej skali, z przeznaczeniem w szczególności na audyt technologiczny, zakup usług badawczych, nabycie licencji, wsparcie w zakresie przejścia procedury ochrony patentowej itp. (realizowane w koordynacji z PO IR). Nabycie wyników prac B+R może obejmować prawa własności intelektualnej, w tym patenty, licencji, know-how lub inną nieopatentowaną wiedzę techniczną związaną z wdrażanym produktem lub usługą (z wyłączeniem kosztów procesowych/sądowych). Wsparcie obejmować będzie fazę badań przemysłowych oraz prac rozwojowych, w tym opracowanie prototypów, demonstracje, opracowanie projektów pilotażowych, testowanie i walidację nowych lub ulepszonych produktów, procesów lub usług w otoczeniu stanowiącym model warunków rzeczywistego funkcjonowania, których głównym celem jest dalsze udoskonalenie techniczne produktów, procesów lub usług, a ostateczny kształt zasadniczo nie jest jeszcze określony.
Typ beneficjenta	IOB jako beneficjent w przypadku projektu grantowego (IOB jako podmiot udzielający wsparcia w postaci bonu na usługi badawcze nie może być zarazem podmiotem realizującym ten bon). Mikro-, małe i średnie przedsiębiorstwa
Grupa docelowa/ostateczni odbiorcy wsparcia	Mikro-, małe i średnie przedsiębiorstwa
Działanie 1.3 Wspieranie inwestycji w przedsiębiorstwach	

Typy projektów

Wzrostowi konkurencyjności sektora MŚP ma służyć wsparcie szeroko rozumianych innowacji, obejmujących wdrożenie nowych produktów, procesów, sposobów organizacji i marketingu. Poziom i formy wsparcia będą dostosowane do rodzaju działalności przedsiębiorstw i związanego z nią poziomu ryzyka.

1. Wdrażanie innowacji produktowych, procesowych, marketingowych i organizacyjnych w sektorze produkcyjnym, w tym np.: rozbudowa przedsiębiorstwa prowadząca do wprowadzenia na rynek nowych produktów, dokonanie zasadniczych zmian procesu produkcyjnego, skutkujące wprowadzeniem na rynek nowych lub ulepszonych produktów, inwestycje w nowoczesne maszyny i sprzęt produkcyjny. Priorytetowym obszarem oddziaływania będą przedsiębiorstwa wykazujące najwyższą konkurencyjność i innowacyjność. Wspierane będą przedsięwzięcia innowacyjne prowadzące do wzrostu eksportu i podnoszące konkurencyjność w wymiarze międzynarodowym.

2. Ekoinnowacje rozumiane jako:

- rozwiązania służące zintegrowanemu podejściu do kwestii efektywnego wykorzystania zasobów, w tym energii i surowców,
- inwestycje ograniczające materiało- i energochłonność oraz związane z odzyskiem surowców wtórnych,
- przedsięwzięcia związane z „zieloną gospodarką”, „zielonymi” produktami,
- innowacje w takich branżach jak recykling odpadów, oczyszczanie zużytej wody i ścieków, filtracja i kontrola emisji itp.,
- inwestycje mające na celu poprawę jakości powietrza w sektorze MŚP poprzez ograniczenie emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych ze źródeł punktowych oraz wsparcie działalności monitoringowej i pomiarowej,
- działania w zakresie dostosowania istniejących instalacji produkcyjnych do standardów najlepszych dostępnych technik (best available technology – BAT), wsparcie inwestycji dostosowujących do wymogów ochrony środowiska,
- działania związane z wdrażaniem systemów zarządzania środowiskowego oraz uzyskania certyfikowanych ekoznaków, proekologicznym zarządzaniem i proekologicznym marketingiem,
- rozwiązania informatyczne sprzyjające oszczędności energii i wspierające wdrożenie zielonej rachunkowości w przedsiębiorstwie.

3. Wdrażanie innowacji produktowych, procesowych, marketingowych i organizacyjnych w sektorze usług, w tym np.: rozbudowa przedsiębiorstwa prowadząca do wprowadzenia na rynek nowych usług, dokonanie zasadniczych zmian w sposobie ich świadczenia, skutkujące wprowadzeniem na rynek nowych lub ulepszonych usług.

4. Inwestycje dotyczące zwiększenia zastosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych:

- wdrażanie, rozbudowa i unowocześnienie systemów informatycznych. Wspierane procesy informatyzacji wewnętrznej przedsiębiorstw oraz wykorzystania najnowszych osiągnięć technologicznych i organizacyjnych dla wprowadzania procesów modernizacyjnych, wspomagać będą bieżącą działalność firm (B2E). Przykładowe projekty to wdrożenie wirtualnego systemu obsługi działalności, nowoczesnych rozwiązań informatycznych w organizacji i zarządzaniu, stworzenie portalu pracowniczego do zarządzania zasobami personalnymi;
- operacje przyczyniające się do rozwoju produktów i usług opartych na TIK (e-biznes) – przez zakup sprzętu, oprogramowania, usług doradczych umożliwiających wprowadzenie nowej e-usługi, wykorzystanie TIK w relacjach pomiędzy przedsiębiorcą a klientem końcowym (B2C), sprzedaż produktów i usług w Internecie;

	zastosowanie TIK w rozwoju i poprawie efektywności działalności m.in. poprzez wsparcie rozwoju współpracy między przedsiębiorstwami (B2B), automatyzację procesów biznesowych i wymiany danych. W przypadku priorytetu 3c preferowane będą projekty zgodne z RIS3 oraz projekty o największym potencjale rozwojowym, dzięki którym osiągnięta będzie możliwie największa wartość dodana inwestycji. Priorytetowym obszarem oddziaływania będą przedsiębiorstwa wykazujące najwyższą konkurencyjność i innowacyjność. Szczególnie preferowane będą przedsięwzięcia przyczyniające się do podjęcia lub zwiększenia eksportu wytwarzanych dóbr czy usług oraz podnoszące konkurencyjność w wymiarze międzyregionalnym i międzynarodowym.
Typ beneficjenta	Typ projektu 1 i 2: Mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa Typ projektu 3 i 4: Menadżer funduszu funduszy
Grupa docelowa/ostateczni odbiorcy wsparcia	Mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa
Działanie 1.4 Promocja przedsiębiorczości oraz podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej województwa	
Poddziałanie 1.4.1 Promocja przedsiębiorczości oraz podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej województwa	
Typy projektów	1. IOB: A. Opracowanie i wdrożenie systemu świadczenia, przez podlaskie instytucje otoczenia biznesu usług doradczych o specjalistycznym charakterze dla podlaskich MŚP (model popytowy). B. Rozwój i profesjonalizacja usług świadczonych przez IOB służąca zwiększeniu dostępności do wysokiej jakości, specjalistycznych usług, dostosowanych do potrzeb ostatecznych odbiorców (MŚP). C. Pilotażowe projekty polegające na tworzeniu oraz rozwoju infrastruktury biznesowej, w tym inkubatorów przedsiębiorczości, przewidujące komponent oferowania przez inkubatory wystandaryzowanych usług (np. księgowych, doradztwa prawnego). W wyniku realizacji działania oczekiwane jest stworzenie skutecznej oferty wsparcia początkowej fazy rozwoju przedsiębiorstwa oraz profesjonalizacja, czyli podniesienie jakości i rozszerzenie usług inkubatorów. Wsparcie w tym zakresie dotyczy szeroko pojętych inicjatyw edukacyjnych, informacyjnych i upowszechniających idee przedsiębiorczości, co stanowi uzupełnienie planowanych w zakresie EFS działań związanych z rozwojem kreatywności, inicjatywności, przedsiębiorczości na wszystkich etapach edukacji. Wsparciem objęte zostaną również usługi świadczone drogą elektroniczną. Oferowane będzie także specjalistyczne doradztwo dla przedsiębiorstw w zakresie wykorzystania technologii cyfrowych i cyfrowych modeli zarządzania przedsiębiorstwem. Uzupełnieniem interwencji są działania mające na celu poprawę dostępności informacyjnej usług IOB wśród przedsiębiorców (działania upowszechniające). Projekty wspierane w ramach Działania 1.4 (PI 3a) będą prowadziły do poszerzenia, w wymiarze jakościowym jak i ilościowym, oferty świadczonych przedsiębiorcom usług, w tym wprowadzenie nowych lub znacząco ulepszonych usług. 2. Tereny inwestycyjne: Stworzenie nowej oraz rozwój istniejącej infrastruktury na rzecz rozwoju gospodarczego, tj. projekty obejmujące uporządkowanie i przygotowanie terenów inwestycyjnych w celu nadania im nowych funkcji gospodarczych, w szczególności

	prace studyjno-koncepcyjne, badania geotechniczne, uzbrojenie w media, budowa lub modernizacja wewnętrznego układu komunikacyjnego. Wydatki na wewnętrzną infrastrukturę komunikacyjną – jako uzupełniający element projektu dotyczącego kompleksowego przygotowania terenu inwestycyjnego – stanowiąc mogą jedynie mniejszą część budżetu projektu. Preferowane jest wykorzystanie pod inwestycje terenów zdegradowanych, miejskich nieużytków (inwestycje typu brownfield). Projekty mające na celu przygotowanie terenów inwestycyjnych będą realizowane pod warunkiem niepowielania dostępnej infrastruktury, chyba że limit dostępnej powierzchni został wyczerpany. Projekty uwarunkowane będą zapewnieniem właściwego dostępu do terenów inwestycyjnych finansowanego ze środków własnych beneficjenta lub w ramach projektu komplementarnego ze środków EFSI w ramach CT7. Zewnętrzna infrastruktura komunikacyjna nie podlega dofinansowaniu w ramach niniejszego działania. 3. Centra logistyczne: Realizacja projektów polegających na budowie, przebudowie i modernizacji infrastruktury centrów logistycznych. 4. Promocja gospodarcza: Promocja gospodarcza województwa oparta na opracowanej wspólnie z partnerami gospodarczymi spójnej polityce inwestycyjnej regionu (długofalowej strategii promocyjnej): A. Targi, misje i inne wydarzenia o charakterze międzynarodowym. B. Kompleksowa kampania promocji gospodarczej województwa podlaskiego. W przypadku typu projektu 4 A przedsiębiorstwo może otrzymać wsparcie maksymalnie na dwa wydarzenia (tj. targi, misje i inne wydarzenia o charakterze międzynarodowym) w ciągu jednego roku kalendarzowego. 5. Wsparcie kapitałowe nowych firm: Wsparcie inwestycyjne dedykowane firmom we wczesnej fazie rozwoju w szczególności w formie funduszy typu <i>seed capital</i>.
Typ beneficjenta	W zakresie podniesienia poziomu świadczonych usług IOB: (1 typ projektu) w szczególności: 1A i 1B: JST jako podmiot udzielający wsparcia w ramach modelu popytowego na usługi rozwojowe, 1C: regionalne instytucje otoczenia biznesu (takie jak inkubatory technologiczne, parki naukowo-technologiczne, parki przemysłowe, centra transferu technologii, ośrodki wspierające przedsiębiorczość akademicką, inkubatory przedsiębiorczości itp.), JST i jednostki organizacyjne JST, ich związki i stowarzyszenia. W zakresie terenów inwestycyjnych i promocji gospodarczej regionu (typ projektu 2 i 4), w szczególności: • przedsiębiorstwa, • JST i jednostki organizacyjne JST, ich związki i stowarzyszenia, • podmioty działające w ramach partnerstw publiczno-prywatnych, • instytucje otoczenia biznesu, • porozumienia ww. podmiotów. W zakresie inwestycji w inną infrastrukturę biznesową, w tym centra logistyczne (typ projektu 3): przedsiębiorstwa. W zakresie wsparcia inwestycyjnego firm na wczesnym etapie rozwoju, w szczególności w formie funduszy typu <i>seed capital</i>: Menadżer funduszy funduszy (typ projektu 5)

Grupa docelowa/ostateczni odbiorcy wsparcia	Mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa Typ projektu 1: IOB.
Poddziałanie 1.4.2 Podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej BOF	
Typ projektów	1. Tereny inwestycyjne: Stworzenie nowej oraz rozwój istniejącej infrastruktury na rzecz rozwoju gospodarczego, tj. projekty obejmujące uporządkowanie i przygotowanie terenów inwestycyjnych w celu nadania im nowych funkcji gospodarczych, w szczególności prace studyjno-koncepcyjne, badania geotechniczne, uzbrojenie w media, budowa lub modernizacja wewnętrznego układu komunikacyjnego. Wydatki na wewnętrzną infrastrukturę komunikacyjną – jako uzupełniający element projektu dotyczącego kompleksowego przygotowania terenu inwestycyjnego – stanowiąc mogą jedynie mniejszą część budżetu projektu. Preferowane jest wykorzystanie pod inwestycje terenów zdegradowanych, miejskich nieużytków (inwestycje typu brownfield). Projekty mające na celu przygotowanie terenów inwestycyjnych będą realizowane pod warunkiem niepowielania dostępnej infrastruktury, chyba że limit dostępnej powierzchni został wyczerpany. Projekty uwarunkowane będą zapewnieniem właściwego dostępu do terenów inwestycyjnych finansowanego ze środków własnych beneficjenta lub w ramach projektu komplementarnego ze środków EFSI w ramach CT7. Zewnętrzna infrastruktura komunikacyjna nie podlega dofinansowaniu w ramach niniejszego działania. W celu uniknięcia finansowania uzbrojenia terenów inwestycyjnych, które nie mają potencjału do udostępnienia dla potencjalnych inwestorów, w umowie o dofinansowanie zostanie zastosowany wskaźnik powierzchni wykorzystanych przez przedsiębiorców terenów w stosunku do powierzchni uzbrojonych terenów przemysłowych oraz zasady pomniejszenia wkładu EFRR w przypadku jego nieosiągnięcia. Z uwagi na fakt, iż środki finansowe w ramach CT3 mają służyć podnoszeniu konkurencyjności mikro, małych i średnich firm, wkład EFRR będzie proporcjonalnie pomniejszony w sytuacji wykorzystania wymienionej wyżej infrastruktury przez duże przedsiębiorstwa.
Typ beneficjenta	• jednostki samorządu terytorialnego wchodzące w skład BOF i jednostki organizacyjne JST, ich związki i stowarzyszenia, • porozumienia JST i innych podmiotów, w których JST jest liderem, • podmioty działające w ramach partnerstw publiczno-prywatnych.
Grupa docelowa/ostateczni odbiorcy wsparcia	Mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa, Typ projektu 1: IOB.
Oś priorytetowa II Przedsiębiorczość i aktywność zawodowa	
Działanie 2.1 Zwiększanie zdolności zatrudnieniowej osób pozostających bez zatrudnienia oraz osób poszukujących pracy, przy wykorzystaniu aktywnej polityki rynku pracy oraz wspieranie mobilności zasobów pracy	
Typ projektów	1. Instrumenty i usługi rynku pracy obejmujące działania aktywizujące wymienione w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy ⁷³ z wyłączeniem robót publicznych.

⁷³ W przypadku objęcia wsparciem bezrobotnych mężczyzn w wieku 30-49 lat, którzy jednocześnie nie należą do osób z niepełnosprawnościami, osób długotrwale bezrobotnych oraz osób o niskich kwalifikacjach udzielenie wsparcia ma prowadzić do podwyższenia lub nabycia nowych kwalifikacji czy kompetencji lub utrzymania i formalnego potwierdzenia kwalifikacji lub kompetencji uczestników projektów lub do rozpoczęcia prowadzenia działalności gospodarczej.

	2. Programy podnoszące aktywność zawodową i zdolność do zatrudnienia, obejmujące m.in. następujące działania aktywizujące⁷⁴: • wsparcie psychologiczno-doradcze, • pośrednictwo pracy, • poradnictwo zawodowe, • warsztaty oraz szkolenia, w tym z zakresu technik aktywnego poszukiwania pracy i ich praktycznego zastosowania, • subsydiowanie zatrudnienia, • staże, praktyki zawodowe.
Typ beneficjenta	Typ projektu 1: Powiatowe Urzędy Pracy Typ projektu 2: Wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych)
Grupa docelowa/ostateczni odbiorcy wsparcia	Typ projektu 1: Osoby od 30 roku życia pozostające bez pracy zarejestrowane w powiatowym urzędzie pracy jako osoby bezrobotne. Typ projektu 2: 1. Osoby bezrobotne od 30⁷⁵ roku życia; 2. Osoby bierne zawodowo od 30 roku życia należące co najmniej do jednej z poniższych grup: • osoby w wieku 50 lat i więcej • kobiety, • osoby z niepełnosprawnościami, • osoby o niskich kwalifikacjach. 3. Inne osoby od 30 roku życia, takie jak: odchodzące z rolnictwa i ich rodziny, tzw. ubodzy pracujący, osoby zatrudnione na umowach krótkoterminowych, pracujący w ramach umów cywilno-prawnych oraz imigranci (w tym osoby polskiego pochodzenia) i reemigranci.⁷⁶
Działanie 2.3 Wspieranie powstawania i rozwoju podmiotów gospodarczych	
Typ projektów	1. Bezzwrotne wsparcie dla osób zamierzających rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej obejmujące: • indywidualne doradztwo w postaci weryfikacji predyspozycji osób planujących założyć działalność gospodarczą, • grupowe oraz indywidualne szkolenia i usługi doradcze w zakresie podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej, • dotacja inwestycyjna⁷⁷,⁷⁸, • wsparcie pomostowe:

⁷⁴ W przypadku objęcia wsparciem bezrobotnych mężczyzn w wieku 30-49 lat, którzy jednocześnie nie należą do osób z niepełnosprawnościami, osób długotrwale bezrobotnych oraz osób o niskich kwalifikacjach udzielenie wsparcia ma prowadzić do podwyższenia lub nabycia nowych kwalifikacji czy kompetencji lub utrzymania i formalnego potwierdzenia kwalifikacji lub kompetencji uczestników projektów lub do rozpoczęcia prowadzenia działalności gospodarczej.

⁷⁵ Udział bezrobotnych mężczyzn w wieku 30-49 lat, którzy jednocześnie nie należą do osób z niepełnosprawnościami, osób długotrwale bezrobotnych oraz osób o niskich kwalifikacjach nie może przekroczyć 20% osób bezrobotnych objętych wsparciem na poziomie Działania.

⁷⁶ Udział osób zaliczających się do grup takich jak: osoby odchodzące z rolnictwa i ich rodziny, tzw. ubodzy pracujący, osoby zatrudnione na umowach krótkoterminowych, pracujący w ramach umów cywilno-prawnych oraz imigranci (w tym osoby polskiego pochodzenia) i reemigranci, nie może stanowić więcej niż 40% ogółu uczestników objętych wsparciem na poziomie Działania.

⁷⁷ Maksymalna wysokość dotacji nie może przekroczyć 6-krotności przeciętnego wynagrodzenia za pracę, o którym mowa w art.2 ust.1 pkt 28 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, obowiązującego w dniu przyznania wsparcia rozumianym jako dzień podpisania umowy o przyznaniu wsparcia finansowego na rozpoczęcie działalności gospodarczej.

⁷⁸ Beneficjent ma obowiązek monitorowania prawidłowości wydatkowania środków na rozwój działalności gospodarczej przyznanych uczestnikowi projektu w okresie 12 miesięcy od dnia zarejestrowania działalności gospodarczej. Data rozpoczęcia działalności powinna być tożsama z datą jej zarejestrowania. Minimalny obowiązkowy okres prowadzenia działalności gospodarczej przez uczestnika projektu wynosi 12 miesięcy.

	— finansowe przez okres 12 miesięcy (6 m-cy: do wysokości minimalnego wynagrodzenia obowiązującego w danym roku ogłoszenia konkursu na niezbędne wydatki związane z prowadzeniem bieżącej działalności gospodarczej – zgodnie z katalogiem wydatków; 6 m-cy: pokrycie opłat publiczno-prawnych), — specjalistyczne wsparcie towarzyszące (indywidualne doradztwo w zakresie zasad przedsiębiorczości, prowadzenia własnego biznesu, doradztwo inwestycyjne, w zakresie podejmowania/wdrażania działań innowacyjnych), — forum wymiany doświadczeń; 2. Zwrotne wsparcie dla osób zamierzających rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej obejmujące: • indywidualne doradztwo w postaci weryfikacji predyspozycji osób planujących założyć działalność gospodarczą, • jednorazowa pożyczka na rozpoczęcie działalności gospodarczej do wysokości 20-krotności przeciętnego wynagrodzenia obowiązującego w dniu podpisania umowy.⁷⁹
Typ beneficjenta	Typ projektu 1: wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych) Typ projektu 2: Menadżer funduszu funduszy
Grupa docelowa/ostateczni odbiorcy wsparcia	Typ projektu 1: Osoby⁸⁰ od 30 roku życia, bezrobotne i bierne zawodowo, w szczególności znajdujące się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy, tj. osoby w wieku 50 lat i więcej, kobiety, osoby z niepełnosprawnością, osoby długotrwale bezrobotne oraz osoby o niskich kwalifikacjach. Typ projektu 2: Osoby od 30 roku życia bezrobotne i bierne zawodowo, w tym również znajdujące się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy, oraz osoby odchodzące z rolnictwa i ich rodziny, tzw. ubodzy pracujący, osoby zatrudnione na umowach krótkoterminowych, pracujący w ramach umów cywilno-prawnych oraz imigranci (w tym osoby polskiego pochodzenia) i reemigranci. Dotyczy typu 1: Co najmniej 60% uczestników projektów w ramach działania 2.3 będą stanowiły osoby bezrobotne lub osoby bierne zawodowo, które znajdują się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy, tj. osoby w wieku 50 lat i więcej, kobiety, osoby z niepełnosprawnością, osoby długotrwale bezrobotne oraz osoby o niskich kwalifikacjach. Dotyczy typu 2: Udział osób bezrobotnych, którzy nie należą do osób bezrobotnych znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy oraz jednocześnie nie są imigrantami, reemigrantami lub osobami odchodzącymi z rolnictwa lub ich rodziną nie przekroczy 20% bezrobotnych objętych wsparciem w ramach działania.
Działanie 2.4 Adaptacja pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian	
Typ projektów	1. Realizacja usług rozwojowych dla mikro, małych i średnich przedsiębiorstw w formule podejścia popytowego; 2. Wsparcie dla osób zwolnionych, przewidzianych do zwolnienia lub zagrożonych zwolnieniem z pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy, realizowane w formie tworzenia i wdrażania programów typu outplacement;

⁷⁹ Przeciętne wynagrodzenia – oznacza przeciętne wynagrodzenia w poprzednim kwartale, stosowane od pierwszego dnia następnego miesiąca po jego ogłoszeniu przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”, na podstawie art. 20 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 1440, z późn. zm.)

⁸⁰ Osoby fizyczne zamierzające rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej (z wyłączeniem osób, które posiadały wpis do ewidencji działalności gospodarczej i/lub prowadziły działalność gospodarczą w okresie 12 miesięcy poprzedzających dzień przystąpienia do projektu rozumianego jako dzień złożenia dokumentacji rekrutacyjnej)

	3. Inicjatywy podejmowane na poziomie lokalnym i regionalnym, mające na celu zwiększanie zdolności adaptacyjnych przedsiębiorców w szczególności w zakresie organizacji pracy, form świadczenia pracy, promocji podnoszenia kwalifikacji zawodowych, godzenia życia zawodowego i prywatnego; 4. Realizacja działań zdefiniowanych w ramach procesu określania specjalizacji regionalnych stanowiących instrument wsparcia przedsiębiorstw w procesach dostosowawczych i związanych w szczególności z procesami wdrażania innowacji.
Typ beneficjenta	Typ projektu 1: WUP, Typ projektu 2: Wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych), Typ projektu 3: organizacje pracodawców i związki zawodowe, Typ projektu 4: przedsiębiorcy, organizacje pracodawców i związki zawodowe, podmioty działające na rzecz zatrudnienia, rozwoju zasobów ludzkich lub potencjału adaptacyjnego przedsiębiorców, niebędące przedsiębiorcami oraz jednostki naukowo-badawcze.
Grupa docelowa/ostateczni odbiorcy wsparcia	Typ projektu 1: mikro, mali i średni przedsiębiorcy i ich pracownicy, w tym właściciele/kadra zarządzająca, Typ projektu 2: • pracownicy zwolnieni, przewidziani do zwolnienia lub zagrożeni zwolnieniem z przyczyn dotyczących zakładu pracy, a także osoby zwolnione z zakładu pracy w okresie nie dłuższym niż 6 miesięcy przed przystąpieniem do projektu, • osoby odchodzące z rolnictwa, posiadające gospodarstwo rolne o powierzchni powyżej 2 ha przeliczeniowych lub członkowie ich rodzin ubezpieczeni w KRUS. Typ projektu 3 i 4: pracodawcy, organizacje pracodawców, związki zawodowe, jednostki samorządu terytorialnego, instytucje rynku pracy, społeczność lokalna, organizacje pozarządowe.
Oś priorytetowa III Kompetencje i kwalifikacje	
Działanie 3.1 Kształcenie i edukacja	
Poddziałanie 3.1.1 Zapewnienie równego dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej	
Typ projektów	1. Tworzenie nowych miejsc wychowania przedszkolnego, w tym dostosowanych do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami, w istniejących lub nowo utworzonych ośrodkach na obszarach gmin o największym zapotrzebowaniu na edukację przedszkolną dla dzieci w wieku przedszkolnym, w tym dzieci z niepełnosprawnościami. 2. Dostosowanie istniejących miejsc wychowania przedszkolnego do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami lub realizacja dodatkowej oferty edukacyjnej i specjalistycznej umożliwiającej dziecku z niepełnosprawnością udział w wychowaniu przedszkolnym poprzez wyrównanie deficytu wynikającego z niepełnosprawności. 3. Rozszerzenie oferty ośrodka wychowania przedszkolnego o dodatkowe zajęcia wyrównujące szanse edukacyjne dzieci w zakresie stwierdzonych deficytów. Typ projektu nr 3 może być realizowany wyłącznie jako uzupełnienie działań wskazanych w typie 1 lub 2. 4. Wydłużenie godzin pracy ośrodka wychowania przedszkolnego. Typ projektu nr 4 może być realizowany wyłącznie jako uzupełnienie działań wskazanych w typie 1 lub 2. 5. Doskonalenie umiejętności, kompetencji lub kwalifikacji nauczycieli ośrodków wychowania przedszkolnego niezbędnych do pracy z dziećmi w wieku przedszkolnym, w tym z dziećmi ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz w zakresie współpracy nauczycieli z rodzicami, w tym radzenia sobie w sytuacjach trudnych.

	Typ projektu nr 5 może być realizowany wyłącznie jako uzupełnienie działań wskazanych w typie 1 lub 2. 6. Wsparcie na rzecz kształtowania i rozwijania u dzieci kompetencji kluczowych (porozumiewania się w językach obcych, matematycznych, podstawowych kompetencji naukowo-technicznych, informatycznych) oraz właściwych postaw/umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy (umiejętność uczenia się, kreatywność, innowacyjność, inicjatywność, przedsiębiorczość oraz praca zespołowa) w szczególności: realizacja projektów edukacyjnych w OWP, realizacja dodatkowych zajęć dydaktyczno-wyrównawczych, realizacja zajęć rozwijających uzdolnienia, organizacja kółek zainteresowań, warsztatów, laboratoriów. 7. Doskonalenie umiejętności, kompetencji lub kwalifikacji nauczycieli w zakresie stosowania metod oraz form organizacyjnych sprzyjających kształtowaniu i rozwijaniu u dzieci w wieku przedszkolnym kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy (porozumiewania się w językach obcych, matematycznych, podstawowych kompetencji naukowo-technicznych, informatycznych) oraz właściwych postaw/umiejętności uniwersalnych (umiejętność uczenia się, kreatywność, innowacyjność, inicjatywność, przedsiębiorczość oraz praca zespołowa). Typ projektu nr 7 może być realizowany wyłącznie jako uzupełnienie działań wskazanych w typie 6.
Typ beneficjenta	Wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie odrębnych przepisów) będące organami prowadzącymi lub planującymi założyć publiczne i niepubliczne przedszkola, oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych, inne formy wychowania przedszkolnego, w rozumieniu <i>Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 sierpnia 2017 r. w sprawie rodzajów innych form wychowania przedszkolnego, warunków tworzenia i organizowania tych form oraz sposobu ich działania</i> (Dz. U. poz. 1657).
Grupa docelowa/ostateczni odbiorcy wsparcia	• dzieci w wieku przedszkolnym określonym w Ustawie z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe • nauczyciele zatrudnieni w ośrodkach wychowania przedszkolnego, w tym specjalnych i integracyjnych • rodzice i opiekunowie prawni dzieci w wieku przedszkolnym, określonym w Ustawie z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe
Poddziałanie 3.1.2 Wzmocnienie atrakcyjności i podniesienie jakości oferty edukacyjnej w zakresie kształcenia ogólnego, ukierunkowanej na rozwój kompetencji kluczowych	
Typ projektów	1. Wsparcie na rzecz kształtowania i rozwijania u uczniów lub słuchaczy kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy (umiejętności matematyczno-przyrodnicze, umiejętności posługiwania się językami obcymi (w tym język polski dla cudzoziemców i osób powracających do Polski oraz ich rodzin), ICT, umiejętność rozumienia (ang. literacy), kreatywność, innowacyjność, przedsiębiorczość, krytyczne myślenie, rozwiązywanie problemów, umiejętność uczenia się, umiejętność pracy zespołowej w kontekście środowiska pracy), w tym w szczególności: realizacja projektów edukacyjnych w szkołach lub placówkach systemu oświaty, nawiązanie współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym szkoły lub placówki systemu oświaty, doradztwo edukacyjno-zawodowe, realizacja dodatkowych zajęć dydaktyczno-wyrównawczych, pomoc stypendialna, realizacja zajęć rozwijających uzdolnienia. 2. Doskonalenie umiejętności (w szczególności interpersonalnych i społecznych) oraz kompetencji i kwalifikacji nauczycieli w zakresie stosowania metod oraz form organizacyjnych sprzyjających kształtowaniu i rozwijaniu u uczniów lub słuchaczy kompetencji kluczowych oraz umiejętności uniwersalnych

niezbędnych na rynku pracy (umiejętności matematyczno-przyrodnicze, umiejętności posługiwania się językami obcymi (w tym język polski dla cudzoziemców i osób powracających do Polski oraz ich rodzin), ICT, umiejętność rozumienia (ang. literacy), kreatywność, innowacyjność, przedsiębiorczość, krytyczne myślenie, rozwiązywanie problemów, umiejętność uczenia się, umiejętność pracy zespołowej w kontekście środowiska pracy).

3. Kompleksowe programy tworzenia warunków w szkołach i placówkach systemu oświaty dla nauczania opartego na metodzie eksperymentu obejmujące:

- a) wyposażenie szkolnych pracowni w narzędzia do nauczania kompetencji matematyczno-przyrodniczych, w tym adaptacja pomieszczeń na potrzeby pracowni wynikająca m.in. z konieczności montażu zakupionego wyposażenia oraz zagwarantowania bezpiecznego ich użytkowania;
- b) doskonalenie umiejętności, kompetencji lub kwalifikacji zawodowych nauczycieli, w tym nauczycieli przedmiotów przyrodniczych lub matematyki, niezbędnych do prowadzenia procesu nauczania opartego na metodzie eksperymentu;
- c) kształtowanie i rozwijanie kompetencji matematyczno-przyrodniczych uczniów lub słuchaczy.

4. Wsparcie na rzecz zwiększenia wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz rozwijania kompetencji informatycznych w szkołach i placówkach systemu oświaty poprzez:

- a) wyposażenie szkół lub placówek systemu oświaty w nowoczesne pomoce dydaktyczne oraz narzędzia TIK niezbędne do realizacji programów nauczania w szkołach lub placówkach systemu oświaty, w tym zapewnienie odpowiedniej infrastruktury sieciowo-usługowej oraz adaptacja pomieszczeń na potrzeby pracowni wynikająca m.in. z konieczności montażu zakupionego wyposażenia oraz zagwarantowania bezpiecznego ich użytkowania;
- b) podnoszenie kompetencji cyfrowych nauczycieli wszystkich przedmiotów, w tym w zakresie korzystania z narzędzi TIK zakupionych do szkół lub placówek systemu oświaty oraz włączania narzędzi TIK do nauczania przedmiotowego;
- c) kształtowanie i rozwijanie kompetencji cyfrowych uczniów lub słuchaczy, w tym z uwzględnieniem bezpieczeństwa w cyberprzestrzeni i wynikających z tego tytułu zagrożeń

5. Kompleksowe programy wspomagające szkołę lub placówkę systemu oświaty prowadzącą kształcenie ogólne w zakresie indywidualizacji pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi, w tym z niepełnosprawnością oraz wsparcie na rzecz ucznia młodszego obejmujące w szczególności:

- a) wyposażenie szkół lub placówek systemu oświaty w pomoce dydaktyczne oraz specjalistyczny sprzęt do rozpoznawania potrzeb rozwojowych, edukacyjnych i możliwości psychofizycznych, kształcenia oraz wspomagania rozwoju i prowadzenia terapii uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, a także podręczniki szkolne i materiały dydaktyczne dostosowane do potrzeb uczniów z niepełnosprawnością, ze szczególnym uwzględnieniem tych pomocy, sprzętu i narzędzi, które są zgodne z koncepcją uniwersalnego projektowania;
- b) przygotowanie nauczycieli do prowadzenia procesu indywidualizacji pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym wsparcia ucznia młodszego, rozpoznawania potrzeb rozwojowych, edukacyjnych i możliwości psychofizycznych uczniów i efektywnego stosowania pomocy dydaktycznych w pracy;
- c) wsparcie uczniów ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi, w tym uczniów młodszych w ramach zajęć uzupełniających ofertę szkoły lub placówki systemu oświaty.

	W związku z trwającą reformą edukacji, a co za tym idzie zmianami dotyczącymi szkół gimnazjalnych w przypadku nowych projektów finansowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego 10i skierowanych do szkół gimnazjalnych, które zostaną zlikwidowane w związku z reformą, wsparcie będzie skierowane jedynie do uczniów tych szkół.
Typ beneficjenta	Wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie odrębnych przepisów), w szczególności: organy prowadzące publiczne i niepubliczne szkoły/placówki funkcjonujące w systemie oświaty, instytucje naukowe, w tym uczelnie.
Grupa docelowa/ostateczni odbiorcy wsparcia	uczniowie i słuchacze szkół i placówek prowadzących kształcenie wyłącznie w oparciu o podstawę programową kształcenia ogólnego (placówki w rozumieniu art. 2, pkt. 7 i 8 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe) oraz szkół artystycznych realizujących kształcenie ogólne i artystyczne nauczyciele zatrudnieni w szkołach i placówkach prowadzących kształcenie wyłącznie w oparciu o podstawę programową kształcenia ogólnego (placówki w rozumieniu art. 2, pkt. 7 i 8 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe) oraz nauczyciele kształcenia ogólnego zatrudnieni w szkołach artystycznych realizujących kształcenie ogólne i artystyczne (z wyłączeniem nauczycieli szkół gimnazjalnych) doradcy zawodowi oraz nauczyciele wyznaczeni do realizacji zadań z zakresu doradztwa zawodowego zatrudnieni w szkołach i placówkach (placówki w rozumieniu art. 2, pkt. 7 i 8 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe) prowadzących kształcenie ogólne (z wyłączeniem doradców zawodowych i nauczycieli szkół dla dorosłych oraz szkół gimnazjalnych) młodzież, która zbyt wcześnie przerwała proces edukacyjny i z własnej inicjatywy chce wrócić na ścieżkę kształcenia i szkolenia
Poddziałanie 3.1.3 Zapewnienie równego dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej w ramach BOF	
Typ projektów	1. Tworzenie nowych miejsc wychowania przedszkolnego w ośrodkach istniejących lub tworzenie nowych ośrodków na obszarach gmin o największym zapotrzebowaniu na edukację przedszkolną dla dzieci w wieku przedszkolnym, w tym dla dzieci z niepełnosprawnościami; 2. Dostosowanie istniejących miejsc wychowania przedszkolnego do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami lub realizacja dodatkowej oferty edukacyjnej i specjalistycznej umożliwiającej dziecku z niepełnosprawnością udział w wychowaniu przedszkolnym poprzez wyrównanie deficytu wynikającego z niepełnosprawności. 3. Rozszerzenie oferty ośrodka wychowania przedszkolnego o dodatkowe zajęcia zwiększające szanse edukacyjne i wyrównujące zdiagnozowane deficyty u dzieci. Typ projektu nr 3 może być realizowany wyłącznie jako uzupełnienie działań wskazanych w typie 1 lub 2. 4. Doskonalenie umiejętności, kompetencji lub kwalifikacji zawodowych nauczycieli ośrodków wychowania przedszkolnego niezbędnych do pracy z dziećmi w wieku przedszkolnym, w tym z dziećmi ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Typ projektu nr 4 może być realizowany wyłącznie jako uzupełnienie działań wskazanych w typie 1 lub 2.
Typ beneficjenta	Wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie odrębnych przepisów) będące organami prowadzącymi lub planującymi założyć publiczne i niepubliczne przedszkola, oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych, inne formy wychowania przedszkolnego, w rozumieniu <i>Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 sierpnia 2017 r. w sprawie rodzajów innych form wychowania przedszkolnego, warunków tworzenia i organizowania tych form oraz sposobu ich działania</i> (Dz. U. poz. 1657).

Grupa docelowa/ostateczni odbiorcy wsparcia	• dzieci w wieku przedszkolnym określonym w Ustawie z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe • nauczyciele zatrudnieni w ośrodkach wychowania przedszkolnego⁷³, w tym specjalnych i integracyjnych • rodzice i opiekunowie prawni dzieci w wieku przedszkolnym, określonym w Ustawie z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe
Działanie 3.2 Kształtowanie i rozwój kompetencji kadr regionu	
Poddziałanie 3.2.1 Rozwój kompetencji językowych i TIK oraz wsparcie wybranych form kształcenia ustawicznego zgodnie z potrzebami regionalnej gospodarki	
Typ projektów	Projekty grantowe (tzw. bon na szkolenie) obejmujące: 1. Szkolenia i kursy skierowane do osób dorosłych, które z własnej inicjatywy są zainteresowane rozwijaniem kompetencji w zakresie TIK i języków obcych oraz nabyciem, uzupełnieniem lub podwyższeniem umiejętności poprzez kursy kompetencji ogólnych. 2. Rozwijanie kompetencji i umiejętności osób dorosłych istotnych z punktu widzenia funkcjonowania na rynku pracy, w celu nabycia lub zmiany posiadanych kwalifikacji i poziomu wykształcenia, poprzez studia podyplomowe. 3. Poradnictwo edukacyjno-zawodowe skierowane do osób dorosłych, które z własnej inicjatywy są zainteresowane uzyskaniem pomocy w zakresie diagnozy potrzeb oraz wyboru i znalezienia odpowiedniej oferty edukacyjnej. 4. Szkolenia i kursy umożliwiające uzyskiwanie i uzupełnianie wiedzy nieuwzględnione w 1 i 2 typie projektu.
Typ beneficjenta	Wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych), w szczególności podmioty prowadzące kształcenie i szkolenie osób dorosłych w systemie formalnym i pozaformalnym.
Grupa docelowa/ostateczni odbiorcy wsparcia	Osoby dorosłe uczestniczące z własnej inicjatywy w kształceniu ustawicznym, w szczególności osoby o niskich kwalifikacjach oraz osoby w wieku 50 lat i więcej. Osoby o niskich kwalifikacjach oraz osoby starsze będą stanowiły co najmniej 80% osób objętych wsparciem.
Poddziałanie 3.2.2 Pozaszkolne formy kształcenia dorosłych	
Typ projektów	Projekty grantowe (tzw. bon na szkolenie) dotyczące pozaszkolnych form kształcenia ustawicznego, w tym wymienionych w Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2017 r. w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych, pozwalające na uzyskanie kwalifikacji lub nabycie kompetencji zawodowych uzupełnione o poradnictwo edukacyjno-zawodowe.
Typ beneficjenta	Wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych), w szczególności podmioty prowadzące kształcenie i szkolenie osób dorosłych w systemie formalnym i pozaformalnym.
Grupa docelowa/ostateczni odbiorcy wsparcia	Osoby dorosłe, które z własnej inicjatywy zainteresowane są uzyskaniem kwalifikacji lub nabyciem kompetencji zawodowych w ramach pozaszkolnych form kształcenia ustawicznego.
Działanie 3.3 Kształcenie zawodowe młodzieży na rzecz konkurencyjności podlaskiej gospodarki	
Poddziałanie 3.3.1 Kształcenie zawodowe młodzieży na rzecz konkurencyjności podlaskiej gospodarki	
Typ projektów	1. Popularyzacja kształcenia zawodowego realizowana w oparciu o wielosektorową współpracę w formie kompleksowych projektów partnerskich angażujących placówki systemu oświaty, pracodawców, podmioty specjalizujące się w poradnictwie edukacyjno-zawodowym organizacje pozarządowe, przy wsparciu specjalistów w dziedzinie marketingu społecznego. 2. Realizacja kompleksowych programów rozwojowych poprzedzonych diagnozą potrzeb konkretnej szkoły/placówki kształcenia zawodowego (w tym

- uwzględniając sytuację na regionalnym i lokalnych rynkach pracy) wraz z opracowaniem i wdrożeniem programu wsparcia obejmująca w szczególności:
- a) wsparcie na rzecz kształtowania i rozwijania u uczniów kompetencji kluczowych (matematycznych, przyrodniczych, ICT i językowych związanych bezpośrednio z zawodem, w którym się kształcą), umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy oraz właściwych postaw/umiejętności (kreatywności, innowacyjności oraz pracy zespołowej);
 - b) podnoszenie umiejętności oraz uzyskiwanie kwalifikacji i/lub kompetencji zawodowych przez uczniów i słuchaczy szkół lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe w szczególności poprzez: wdrożenie nowych, innowacyjnych form nauczania zawodowego, wsparcie uczniów w zakresie zdobywania dodatkowych uprawnień zwiększających ich szanse na rynku pracy; programy potwierdzania kwalifikacji w zawodzie zdobytych przez uczniów w toku edukacji;
 - c) programy uwzględniające indywidualne potrzeby uczniów, tworzące odpowiednie warunki do ich rozwoju i wyrównywania szans edukacyjnych, minimalizujące występujące dysproporcje między uczniami;
 - d) poradnictwo zawodowo-edukacyjne;
 - e) staże i praktyki dla uczniów, nauczycieli, w tym nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu realizowane u pracodawców;
 - f) pomoc stypendialna dla uczniów i słuchaczy szczególnie uzdolnionych także w zakresie przedmiotów zawodowych;
 - g) podnoszenie kwalifikacji i kompetencji kadry dydaktycznej w obszarze kształcenia umiejętności interpersonalnych i społecznych, stosowania metod oraz form organizacyjnych sprzyjających kształtowaniu u uczniów kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy oraz umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy, korzystania z nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych, wykorzystania metod eksperymentu naukowego w edukacji;
 - h) doskonalenie warsztatu pracy nauczycieli i dostosowanie go do najnowszych trendów i technologii w danej branży oraz doskonalenie umiejętności i kompetencji zawodowych nauczycieli zawodu i instruktorów praktycznej nauki zawodu, związanych z nauczaniem zawodem, realizowane we współpracy z instytucjami otoczenia społeczno-gospodarczego;
 - i) realizacja kompleksowych programów kształcenia praktycznego organizowanych w miejscu pracy,
 - j) tworzenie w szkołach lub placówkach systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe warunków zbliżonych do rzeczywistego środowiska pracy zawodowej poprzez ich wyposażenie/doposażenie w nowoczesny sprzęt i materiały dydaktyczne;
3. Współpraca szkół i placówek z ich otoczeniem społeczno-gospodarczym mająca na celu lepsze dostosowanie oferty kształcenia do rzeczywistych potrzeb regionalnego i lokalnych rynków pracy obejmująca m.in.:
- a) realizację kształcenia zawodowego praktycznego we współpracy z pracodawcami lub przedsiębiorcami w szkołach lub placówkach systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe,
 - b) włączenie pracodawców lub przedsiębiorców w system egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe,
 - c) tworzenie klas patronackich w szkołach,
 - d) tworzenie nowej oferty edukacyjnej we współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym,
 - e) modyfikacja programów nauczania na kierunkach istniejących,

	f) dodatkowe zajęcia specjalistyczne dla uczniów umożliwiające uzyskanie i uzupełnienie wiedzy i kwalifikacji zawodowych, g) organizacja kursów przygotowawczych na studia we współpracy ze szkołami wyższymi, h) udział w zajęciach prowadzonych w szkole wyższej, w tym w zajęciach laboratoryjnych, kołach lub obozach naukowych; 4. Staże i praktyki dla uczniów, nauczycieli, w tym nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu realizowane u pracodawców, 5. Rozwój poradnictwa zawodowo-edukacyjnego, przy jednoczesnej współpracy z pracodawcami. W związku z trwającą reformą edukacji, a co za tym idzie zmianami dotyczącymi Zasadniczych Szkół Zawodowych, w przypadku nowych projektów finansowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego 10iv skierowanych do Zasadniczych Szkół Zawodowych, wsparcie będzie skierowane jedynie do uczniów tych szkół. Z możliwości otrzymania wsparcia wyłączone są osoby otrzymujące ten sam zakres wsparcia w ramach innego projektu współfinansowanego ze środków UE (decyduje tożsamość czasowa oraz tożsamość formy wsparcia).
Typ beneficjenta	Wszystkie podmioty, w szczególności organy prowadzące szkoły/placówki, w tym: technika, zasadnicze szkoły zawodowe, szkoły branżowe, szkoły policealne dla dorosłych, szkoły specjalne przysposabiające do pracy, szkoły/placówki systemu oświaty uprawnione do prowadzenia kwalifikacyjnych kursów zawodowych oraz kursów umiejętności zawodowych; a także pracodawcy i przedsiębiorcy, jednostki naukowe, w tym uczelnie, organizacje pozarządowe, IOB oraz powiązania kooperacyjne.
Grupa docelowa/ostateczni odbiorcy wsparcia	• szkoły /placówki systemu oświaty prowadzące kształcenie zawodowe (w rozumieniu art. 2 pkt 2 oraz art. 18 ust 1 i 2 ustawy oraz w art. 2 pkt 4 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe z uwzględnieniem art. 164 Ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Przepisy wprowadzające ustawę - Prawo oświatowe). • uczniowie i słuchacze szkół/placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe (w rozumieniu art. 2 pkt 2 oraz art. 18 ust 1 i 2 ustawy oraz w art. 2 pkt 4 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe z uwzględnieniem art. 164 Ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Przepisy wprowadzające ustawę - Prawo oświatowe). • uczniowie i słuchacze szkół/placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne w zakresie kompetencji zawodowych • nauczyciele kształcenia zawodowego oraz instruktorzy praktycznej nauki zawodu, nauczyciele przedmiotów ogólnokształcących zatrudnieni w szkołach i placówkach prowadzących kształcenie zawodowe (w rozumieniu art. 2 pkt 2 oraz art. 18 ust 1 i 2 ustawy oraz w art. 2 pkt 4 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe z uwzględnieniem art. 164 Ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Przepisy wprowadzające ustawę - Prawo oświatowe). • doradcy zawodowi oraz nauczyciele wyznaczeni do realizacji zadań z zakresu doradztwa zawodowego zatrudnieni w szkołach/placówkach systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe
Poddziałanie 3.3.2 Stworzenie Centrum Kompetencji BOF	
Typ projektów	1. Rozwój współpracy szkół zawodowych z ich otoczeniem społeczno-gospodarczym w celu lepszego dostosowania oferty kształcenia do rzeczywistych potrzeb regionalnego i lokalnych rynków pracy obejmującej m.in.: • realizację kształcenia zawodowego praktycznego we współpracy z pracodawcami lub przedsiębiorcami w szkołach lub placówkach systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe, • włączenie pracodawców lub przedsiębiorców w system egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe,

	• tworzenie klas patronackich w szkołach, • tworzenie nowej oferty edukacyjnej we współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym, • modyfikacja programów nauczania na kierunkach istniejących w oparciu o wyniki systematycznej diagnozy luk kompetencyjnych w firmach w zakresie branż, zawodów lub kompetencji kluczowych dla rozwoju BOF, • dodatkowe zajęcia specjalistyczne dla uczniów umożliwiające uzyskanie i uzupełnienie wiedzy i kwalifikacji zawodowych, • organizacja kursów przygotowawczych na studia we współpracy ze szkołami wyższymi, • udział w zajęciach prowadzonych w szkole wyższej, w tym w zajęciach laboratoryjnych, kołach lub obozach naukowych. 2. Staże i praktyki dla uczniów, nauczycieli oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu realizowane u pracodawców; 3. Rozwój poradnictwa zawodowo-edukacyjnego uwzględniającego zdiagnozowane luki kompetencyjne, przy jednoczesnej współpracy z pracodawcami; 4. Wsparcie szkół/placówek kształcenia zawodowego w opracowaniu diagnozy ich potrzeb oraz programu wsparcia niezbędnych do przygotowania i realizacji przez szkołę programu rozwojowego uwzględniającego sytuację na regionalnym i lokalnych rynkach. W związku z trwającą reformą edukacji, a co za tym idzie zmianami dotyczącymi Zasadniczych Szkół Zawodowych, w przypadku nowych projektów finansowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego 10iv skierowanych do Zasadniczych Szkół Zawodowych, wsparcie będzie skierowane jedynie do uczniów tych szkół. Z możliwości otrzymania wsparcia wyłączone są osoby otrzymujące ten sam zakres wsparcia w ramach innego projektu współfinansowanego ze środków UE (decyduje tożsamość czasowa oraz tożsamość formy wsparcia).
Typ beneficjenta	Wszystkie podmioty, w szczególności organy prowadzące szkoły/placówki, w tym: technika, zasadnicze szkoły zawodowe, szkoły branżowe, szkoły policealne dla dorosłych, szkoły specjalne przysposabiające do pracy, szkoły/placówki systemu oświaty uprawnione do prowadzenia kwalifikacyjnych kursów zawodowych oraz kursów umiejętności zawodowych; a także pracodawcy i przedsiębiorcy, jednostki naukowe, w tym uczelnie, organizacje pozarządowe, IOB oraz powiązania kooperacyjne.
Grupa docelowa/ostateczni odbiorcy wsparcia	• szkoły /placówki systemu oświaty prowadzące kształcenie zawodowe (w rozumieniu art. 2 pkt 2 oraz art. 18 ust 1 i 2 ustawy oraz w art. 2 pkt 4 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe z uwzględnieniem art. 164 Ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Przepisy wprowadzające ustawę - Prawo oświatowe). • uczniowie i słuchacze szkół/placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe (w rozumieniu art. 2 pkt 2 oraz art. 18 ust 1 i 2 ustawy oraz w art. 2 pkt 4 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe z uwzględnieniem art. 164 Ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Przepisy wprowadzające ustawę - Prawo oświatowe). • uczniowie i słuchacze szkół/placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne w zakresie kompetencji zawodowych • nauczyciele kształcenia zawodowego oraz instruktorzy praktycznej nauki zawodu, nauczyciele przedmiotów ogólnokształcących zatrudnieni w szkołach i placówkach prowadzących kształcenie zawodowe (w rozumieniu art. 2 pkt 2 oraz art. 18 ust 1 i 2 ustawy oraz w art. 2 pkt 4 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe z uwzględnieniem art. 164 Ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Przepisy wprowadzające ustawę - Prawo oświatowe).

doradcy zawodowi oraz nauczyciele wyznaczeni do realizacji zadań z zakresu doradztwa zawodowego zatrudnieni w szkołach/placówkach systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe

Źródło: Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020.

10. Lista załączników

Załącznik nr 1 - analiza sposobu wdrożenia rekomendacji Grupy Roboczej

Załącznik nr 2 – analiza taksonomiczna

Załącznik nr 3 – model ekonometryczny

Załącznik nr 4 - przypisanie grup PKD do IS wraz z obliczeniami LQ

Załącznik nr 5 – przypisanie działów PKD do IS, obliczenia LQ dla powiatów

Załącznik nr 6 – wykorzystane narzędzia badawcze

Załącznik nr 7 – prezentacja wyników badania

Zamawiający / Wydawca:

Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego
Departament Rozwoju Regionalnego
ul. Poleska 89, 15-874 Białystok
tel. 85 66 54 480
e-mail: drr.sekretariat@wrotapodlasia.pl

ISBN: 978-83-951749-6-4
PUBLIKACJA ELEKTRONICZNA

